

**Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Önkormányzat
Alpolgármestere**

**Előterjesztés
a Humánszolgáltatási Bizottság részére
a helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi támogatásáról szóló pályázat elbírálásáról**

I. Tartalmi összefoglaló

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat (a továbbiakban: Önkormányzat) a helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi pályázati kiírásáról szóló 96/2016. (III. 22.) HB határozattal a nemzetiségi önkormányzatok 2016. január 1-jétől 2016. december 31-éig terjedő időszakban szervezett szakmai programjainak támogatására 3 000 000 Ft összegű pályázatot írt ki.

A pályázaton azok a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok vehettek részt, amelyek legalább 10 oldal terjedelemben bemutatták kőbányai kötődésüket, illetve történelmi múltjukat.

A pénzügyi támogatásban részesíthető programok:

- a) nemzetiségi hagyományörző, kulturális, művészeti és hitéleti programok, rendezvények,
- b) a nemzetiség helyi történetének, hagyományainak feltárásához, feldolgozásához, dokumentálásához, ezzel összefüggő előadások, kiállítások megrendezése,
- c) a nemzetiségi hagyományok ápolása és a közösségi élet megerősítése érdekében szakkörök, tanfolyamok, tanulmányi kirándulások szervezése, szabadidős, oktatási, kulturális, művészeti és sport tevékenységek,
- d) a nemzetiségi nyelv oktatásához, hagyományörző nyelvi klubfoglalkozások és szakkörök szervezése (elszámolható költség a szakkörvezető, nyelvi klubvezető megbízási díja és járulékai, nyelvkönyv, szótár, cd, dvd lemezek, stb.),
- e) a nemzetiség nemzeti ünnepeinek, történelmi évfordulóinak, jelentősebb kulturális eseményeinek megünneplése,
- f) nemzetiségi hagyományörző gyermektáborok szervezése,
- g) a nemzetiségekkel kapcsolatos kiadványok, filmek készítése,
- h) nemzetiségi irodalmi művek, hanganyagok (cd, dvd) kiadása és előállítása,
- i) más településen élő nemzetiségi polgárokkal, illetve az anyaország lakosaival bel- és külföldi kapcsolattartó programok, rendezvények, szervezése,
- j) testvérvárosi kapcsolatok szervezése, a már meglévő kapcsolatok tovább erősítése céljából szervezett közös rendezvények, kulturális, művészeti, hagyományörző, nemzetiségi hitéleti, nyelvi és sportprogramok,
- k) a nemzetiségek beilleszkedését segítő programok.

A pályázati felhívásra 9 érvényes pályázat érkezett.

A pályázatok teljes anyaga a Polgármesteri Hivatal Humánszolgáltatási Főosztály, Köznevelési és Civilkapcsolati Osztálynál megtekinthető.

Az alábbi táblázat a benyújtott pályázatok alapján tartalmazza a kért és a javasolt támogatási összegeket a pályázati feltételekre és a felosztható keretre tekintettel.

Sorszám	Nemzetiségi önkormányzat neve	Kért támogatás (Ft)	Javasolt támogatás (Ft)
1.	Kőbányai Bolgár Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	320 000	300 000
2.	Kőbányai Görög Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	650 000	370 000
3.	Kőbányai Horvát Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	380 000	300 000

4.	Kőbányai Lengyel Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	340 000	330 000
5.	Kőbányai Örmény Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	520 000	350 000
6.	Kőbányai Roma Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	990 000	600 000
7.	Kőbányai Ruszin Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	450 000	200 000
8.	Kőbányai Szerb Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	680 000	350 000
9.	Kőbányai Ukrán Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29.	360 000	200 000
	Összesen:	5 460 000	3 000 000

Az előterjesztés 2. melléklete a pályázati felhívást, a 3. melléklete a benyújtott pályázatokat összesítő táblázatot, valamint a 4-12. melléklete az adatlapokat tartalmazza.

II. Hatásvizsgálat

A pályázaton nyert támogatási összegek hozzájárulnak a kerületünkben élő nemzetiségek hagyományainak megismeréséhez, kulturális autonómiájuk és szellemi értékeik ápolásához, továbbadásához. A pályázó nemzetiségi önkormányzatok a támogatni kért programokat a munkatervükben meghatározott célok szerint állították össze. A támogatást kulturális programokra, sportrendezvényekre, gyermeknapi programokra, húsvéti, Mikulás- és karácsonyi ünnepségekre, egyéb nemzeti ünnepekre, nemzetiségi napra, hitéleti programokra, tanulmányi kirándulásra és nyelvtanfolyam költségeire tervezik fordítani.

III. A végrehajtás feltételei

A helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi pályázati kiírásáról szóló 96/2016. (III. 22.) HB határozat alapján a nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai támogatására 3 000 000 Ft a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat 2016. évi költségvetéséről szóló 3/2016. (II. 19.) önkormányzati rendelet 12. melléklet 16. során rendelkezésre áll.

A támogatásokat szerződés keretében biztosítja az Önkormányzat.

A pályázati eredmények az Önkormányzat honlapján és a Kőbányai Hírekben kerülnek közzétételre.

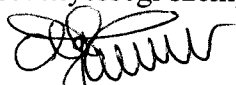
IV. Döntési javaslat

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületének Humánszolgáltatási Bizottsága meghozza az előterjesztés 1. mellékletében foglalt határozatot.

Budapest, 2016. június „16.”

Radványi Gábor

Törvényességi szempontból ellenjegyzem:

Dr. Szabó Krisztián
jegyző

**Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületének
Humánszolgáltatási Bizottsága**

.../2016. (VI. 21.) határozata

a helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi támogatásáról szóló pályázat elbírálásáról

1. Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületének Humánszolgáltatási Bizottsága megállapítja, hogy a helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi támogatására kiírt pályázati felhívásra beérkezett pályázatok érvényesek.
2. A Humánszolgáltatási Bizottság a nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi támogatására kiírt pályázat alapján az 1. mellékletben meghatározott nemzetiségi önkormányzatoknak nyújt támogatást a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat 2016. évi költségvetéséről szóló 3/2016. (II. 19.) önkormányzati rendelet 12. melléklet 16. sora terhére összesen 3 000 000 Ft összegben.
3. A Humánszolgáltatási Bizottság felkéri a polgármestert az előirányzat-átcsoportosítás végrehajtására, illetve a költségvetési rendeletben történő átvezetés érdekében szükséges intézkedések megtételére.
4. A Humánszolgáltatási Bizottság felhatalmazza a polgármestert a támogatási szerződések aláírására.

Határidő: azonnal
Feladatkörében érintett: a Humánszolgáltatási Főosztály vezetője
a Gazdasági és Pénzügyi Főosztály vezetője

1. melléklet a .../2016. (VI. 21.) HB határozathoz

	A	B
1.	Nemzetiségi önkormányzat neve	Támogatás (Ft)
2.	Kőbányai Bolgár Önkormányzat	300 000
3.	Kőbányai Görög Önkormányzat	370 000
4.	Kőbányai Horvát Önkormányzat	300 000
5.	Kőbányai Lengyel Önkormányzat	330 000
6.	Kőbányai Örmény Önkormányzat	350 000
7.	Kőbányai Roma Önkormányzat	600 000
8.	Kőbányai Ruszin Önkormányzat	200 000
9.	Kőbányai Szerb Önkormányzat	350 000
10.	Kőbányai Ukrán Önkormányzat	200 000

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületének Humánszolgáltatási Bizottsága pályázatot ír ki a helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjainak támogatására

1. A pályázat célja:

A nemzetiségek

- a) történelmi identitásának erősítése,
- b) érdekeinek védelme,
- c) nemzetiségi önazonossága megőrzésének elősegítése,
- d) hagyományainak, kulturális autonómiájának, szellemi értékeinek ápolása és megismertetése a kerületi lakossággal.

2. A pályázatra rendelkezésre álló keret:

3 000 000 Ft

3. A pályázat benyújtásának feltételei:

3.1. A pályázaton a kőbányai székhelyű nemzetiségi önkormányzatok vehetnek részt.

3.2. Pályázni a nemzetiségi önkormányzat által a 2016. évben szervezett, a 4. pontban meghatározott nyilvános, bárki által látogatható programmal lehet, amely szerepel a nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében. A tervezett program tartalma, időpontja lehetőség szerint illeszkedjen a kerületi eseményekhez, minél több társadalmi réteget érintsen, kapcsolódjon az adott nemzetiség hagyományaihoz, és színvonalas módon valósuljon meg.

3.3. A pályázaton való részvétel feltétele, hogy a helyi nemzetiségi önkormányzat legalább 10 oldal terjedelemben mutassa be a kőbányai kötődését, illetve történelmi múltját.

3.4. A pályázatot kizárólag a pályázati adatlap nyomtatványon lehet benyújtani, amelyen az alábbi adatokat kell kitölteni, illetve az alább felsorolt iratokat kell csatolni:

- a) a pályázó nemzetiségi önkormányzat és a képviselője adatai, e-mail címe,
- b) a bankszámlát vezető pénzüintézet neve és a bankszámlaszáma, ahová a támogatás átutalását a pályázó kéri,
- c) a program részletes leírása legfeljebb egy oldal terjedelemben, programterv és költségvetés bemutatása,
- d) mellékelni kell a helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervét,
- e) mellékelni kell a 3.3. pontban meghatározott dokumentumot,
- f) amennyiben a pályázó 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban, ennek feltüntetése a támogatás célja és összege megjelölésével,
- g) amennyiben a pályázó 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott egyéb támogatásban, ennek feltüntetése a támogató személye, a pályázat célja és összege megjelölésével.

3.5. Adott programhoz kapcsolódóan a támogatás összegének legfeljebb 20%-a fordítható étkezési költségre.

3.6. Egy pályázó egy pályázatot nyújthat be. A pályázatban több program támogatása is kérhető.

3.7. A támogatási időszak 2016. január 1 – 2016. december 31.

4. A pályázaton támogatásban részesíthető programok:

- a) nemzetiségi hagyományőrző, kulturális, művészeti és hitéleti programok, rendezvények,
- b) a nemzetiség helyi történetének, hagyományainak feltárásához, feldolgozásához, dokumentálásához szükséges, ezzel összefüggő előadások, kiállítások megrendezése,
- c) a nemzetiségi hagyományok ápolása és a közösségi élet megerősítése érdekében szakkörök, tanfolyamok, tanulmányi kirándulások szervezése, szabadidős, oktatási, kulturális, művészeti és sporttevékenységek,
- d) a nemzetiségi nyelv oktatásához, hagyományőrző nyelvi klubfoglalkozások és szakkörök szervezése (elszámolható költség a szakkörvezető, nyelvi klubvezető megbízási díja és járulécai, nyelvkönyv, szótár, cd, dvd lemezek, stb.),
- e) a nemzetiség nemzeti ünnepeinek, történelmi évfordulóinak, jelentősebb kulturális eseményeinek megünneplése,
- f) nemzetiségi hagyományőrző gyermektáborok szervezése,
- g) a nemzetiségekkel kapcsolatos kiadványok, filmek készítése,
- h) nemzetiségi irodalmi művek, hanganyagok (cd, dvd) kiadása és előállítása,
- i) más településen élő nemzetiségi polgárokkal, illetve az anyaország lakosaival bel- és külföldi kapcsolattartó programok, rendezvények szervezése,
- j) testvérvárosi kapcsolatok szervezése, a már meglévő kapcsolatok tovább erősítése céljából szervezett közös rendezvények, kulturális, művészeti, hagyományőrző, nemzetiségi hitéleti, nyelvi és sportprogramok,
- k) a nemzetiségek beilleszkedését segítő programok.

5. A pályázat benyújtásának helye, módja és határideje:

A pályázatokat **2016. május 27-éig (péntek) 12.00 óráig** lehet benyújtani elektronikusan a JoganeHenrietta@kobanya.hu e-mail címre, valamint egy példányban papír alapon

a) személyesen a Kőbányai Polgármesteri Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) Humánszolgáltatási Főosztály Köznevelési és Civilkapcsolati Osztályon Jógáné Szabados Henrietta civil és nemzetiségi referensnél (1105 Budapest, X. kerület, Ihász utca 26.) vagy

b) postai úton a Hivatal Humánszolgáltatási Főosztály Köznevelési és Civilkapcsolati Osztályának címezve a 1102 Budapest, Szent László tér 29. címen.

Postai benyújtás esetén a pályázatnak a fenti határidőben meg kell érkeznie a Hivatalba.

A pályázattal kapcsolatos bővebb felvilágosítás kérhető Jógáné Szabados Henrietta civil és nemzetiségi referenstől a +36-1-4318-748-as telefonszámon, illetve a JoganeHenrietta@kobanya.hu e-mail-címen. A pályázati adatlap igényelhető a fenti e-mail-címen, illetve letölthető az Önkormányzat honlapjáról (www.kobanya.hu). Az adatlap másolható.

6. A pályázat elbírálásának menete:

A Hivatal szükség esetén egy alkalommal hiánypótlási felhívást ad ki, a hiánypótlási határidő meghosszabbítására nincs lehetőség. A pályázati feltételeknek nem megfelelő pályázat érvénytelen.

A pályázatokat a Humánszolgáltatási Bizottság a 2016. júniusi ülésén bírálja el. A Hivatal a döntést követően 2016. június 30-áig értesíti a pályázókat a pályázat eredményéről. A nyertes pályázóval az Önkormányzat támogatási szerződést köt.

7. Az elszámolás módja, határideje:

A pályázatban csak a támogatási időszakot terhelő költségekre vonatkozó számlák, bizonylatok számolhatók el, melyek kiállítási dátuma és teljesítési időpontja a támogatási időszakra esik, és amelyek pénzügyi teljesítése a támogatási határidő végéig megtörténik.

A támogatással a támogatott program befejezését követő két hónapon belül, de legkésőbb 2017. január 15-éig kell elszámolni. A pályázó a fel nem használt vagy nem szabályosan felhasznált támogatási összeget köteles visszafizetni. A kedvezményezett a támogatás lebonyolításában köteles az Önkormányzat képviselőjével együttműködni, az ellenőrzési munkát a megfelelő dokumentumok, számlák, a megvalósítást igazoló okmányok, bizonylatok rendelkezésre bocsátásával elősegíteni.

Budapest, 2016. március 31.

Dr. Mátrai Gábor Imre
Humánszolgáltatási Bizottság
elnöke

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai
támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve:.....

Székhelye:.....Adószáma:.....

Elnök neve: .....

A pályázati kapcsolattartó személy neve:

telefonszáma:.....

e-mail címe:.....

A számlavezető pénzintézet neve:

Címe:.....

Bankszámlaszám:.....

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.

2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.

3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem

4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja:.....

A támogatás összege:.....

5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja:.....

A támogatás összege:.....

6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.

7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelnek.

P.H.

.....

a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

A PÁLYÁZÓ NEVE: .....

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A program megvalósításának időszaka: (kezdeté-vége) .....

IV. KÖLTSÉGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege

--	--	--

Igényelt támogatás összesen:

..... Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve		
2.	Helytörténet		

Budapest, 2016. ....

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

Nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi támogatására beérkezett pályázatok					
Sor-szám	Nemzetiségi önkormányzat székhelye, képviselő neve	A nemzetiségi önkormányzat költségvetési kérelme	Támogatandó program megnevezése	Igényelt támogatás Ft	Javasolt támogatás Ft
1.	Kőbányai Bolgár Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Nagy István elnök	Bolgár játékos néprajzi bemutató és bábelőadás 2016. október , Bolgár színházi és Irodalmi est Kőbányán 2016. novemberében, Malko Teatro performance, Nemzetiségek Napjának megünneplése és hagyományos karácsonyi ünnepség 2016. december 10.	Bolgár játékos néprajzi bemutató és bábelőadás /bolgár népszokásokkal és hagyományokkal, martenica fonás, kukeri maszkok készítése és más kézműves foglalkozások/, Bolgár színházi est Kőbányán , Malko Teatro performance előadásában, Nemzetiségek Napjának megünneplése és hagyományos karácsonyi ünnepség bolgár műsorral.	320 000	300 000
2.	Kőbányai Görög Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Kollátosz Jorgosz elnök	Ortodox görög húsvét és ikon kiállítás 2016.május 1.,Tanulmányi kirándulás megszervezése a kerületi nyugdíjasok és Kritiki Szkepszi tanulói részére 2016.május 15., Mikulás ünnepség a görög és a magyar gyermekeknek 2016. december 6., Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja 2016. december 10., Hagyományos karácsonyi ünnepség a görög nyugdíjasok számára 2016.december 18.	Ortodox görög húsvét és ikonkiállítás, találkozás a görög pópával, hagyományos görög ételek, Tanulmányi kirándulás a Kritiki Szkepszi tanulói részére , Mikulás ünnepség zenés műsor és Mikulás bácsi meglepetése, Nemzetiségek Napjának megünneplése karácsonyi ünnepség keretében, hagyományos karácsonyi ünnepség a görög nyugdíjasok részére a Görög Klubban görög táncházzal.	650 000	370 000

3.	Kőbányai Horvát Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Filipovics Máté elnök	Horvát Hagyományörző Tavaszköszöntő 2016. június 4., Páncsity István Labdarúgó Emléktorna, Őszi Horvát Hagyományörző Kulturális Est és Gasztronómiai bemutató 2016. november, hagyományos karácsonyi ünnepség Nemzetiségek Napjának megünneplése 2016.december 10	Horvát Hagyományörző Tavaszköszöntő, Páncsity István Labdarúgó Emléktorna a sport események után a Horvát Hagyományörző Táncegyüttes műsora, kísér a Prekovác Zenekar, népdaléneklés és néptánc, Őszi Horvát Hagyományörző Kulturális Est és Gasztronómiai bemutató, hagyományos karácsonyi ünnepség Nemzetiségek Napjának megünneplése horvát kulturális műsorral.	380 000	300 000
4.	Kőbányai Lengyel Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Wygocki Richárdné elnök	Lengyel Húsvét 2016. március 26. , Lengyel Gyermeknap 2016.június 4., Lengyel Függetlenség Napja 2016. november 11, hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése 2016.december 10	Lengyel Húsvét tojás festés éneklés, Lengyel Gyermeknap sport vetélkedők,arcfestés, ugrálóvár,bográcsolás, Lengyel Függetlenség Napja Szentmise után a Katyni áldozatok emlékének koszorúzása, kulturális műsor Szent Kinga Kórus, Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése lengyel kulturális műsorral.	460 000	330 000
5.	Kőbányai Örmény Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Bacsa Gyula elnök	Örmény Hagyományörző Kőfestő Szakkör, Örmény Genocídium 101. évfordulója emlékére rendezett előadás Araráttól Sionig 2016.április 25., Örmény Nemzeti Ünnap (Örmény Hagyományörző Kulturális Est) 2016. szeptember, Urartu Örmény Színház 2016.november 6, Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése 2016. december 10.,	Örmény Hagyományörző Kőfestő Szakkör, Örmény Genocídium 100. évfordulója emlékére rendezett előadás Arraráttól a Sionig filmvetítés és gasztronómiai bemutató, Örmény Nemzeti Ünnap (Örmény Hagyományörző Kulturális Est) történelmi előadás Avanesian Alex és versmondás. Urartu Örmény Színház előadása Charles Aznavour életének pillanatai, Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése.	520 000	350 000

6.	Kőbányai Roma Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Gergely Károlyné elnök	Hagyományörző Roma Gyermeknap 2016. június 3, Roma Kulturális Est megszervezése Kőbányán 2016. szeptember, Tanulmányi kirándulás megszervezése Egerbe a hátrányos helyzetű családok részére 2016. október, Hagyományos Roma Mikulás a hátrányos helyzetű roma gyerekeknek 2016.12.06., Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése 2016. december 10.,	Hagyományörző Roma Gyermeknap sport vetélkedők, arcfestés, ugrálóvár, bográcsolás, Roma Kulturális Est megszervezése Kőbányán gasztronómiai bemutató, Lashe Shave Együttes, Tanulmányi kirándulás megszervezése Egerbe a hátrányos helyzetű családok részére, Hagyományos Roma Mikulás , Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése.	990 000	600 000
7.	Kőbányai Ruszin Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Medveczky Katalin elnök	Ruszin Hagyományörző Gyermeknap 2016. június, Ruszin Ifjúsági, Anyanyelvi és Alkotó Tábor 2016.június 17-26. Ruszin Kulturális és Hagyományörző Est, 2016 szeptember Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése.	Ruszin Hagyományörző Gyermeknap sport vetélkedők, arcfestés, ugrálóvár, bográcsolás, Ruszin Ifjúsági, Anyanyelvi és Alkotó Tábor Balatonföldváron, Ruszin Kulturális és Hagyományörző Est a Ruszinyáta Gyermekkorús és Donyecz István ruszin xilofonos művész, Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése.	450 000	200 000
8.	Kőbányai Szerb Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Szabó Bogdán Árpád elnök	Magyarországi Szerb Színház vendégelőadása a Kősziben, Szerb Nemzetiségi és Gasztronómiai Est, Délszláv-táncház, Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése.	Magyarországi Szerb Színház vendégelőadása a Kősziben " Jávor Pali utolsó mulatása ", Szerb Nemzetiségi és Gasztronómiai Est gasztronómiai bemutató, zenés-táncos programok, Délszláv-táncház bolgár-görög-szerb-horvát táncok , Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése.	680 000	350 000

9.	Kőbányai Ukrán Önkormányzat 1102 Budapest, Szent László tér 29. Petrovszka Viktória elnök	Ukrán Gasztronómiai és Gyermeknap Kőbányán 2016.július-augusztus, Magyar - Ukrán zenés irodalmi est Kőbányán 2016. október, Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése 2016.december 10.	Ukrán Gasztronómiai és Gyermeknap Kőbányán ,borscs leves főzés, kézműves foglalkozások, népdalok éneklése, Magyar - Ukrán zenés irodalmi est Kőbányán Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napjának megünneplése.	360 000	200 000
	Összesen:			4 810 000	3 000 000

Ko-1409/2016

Lr. MELLÉKLET A 2 ELŐTERJESZ-
IKTATÁSRA ÁTVÉVE: TÉSHEZ

2016 MAJ 31.

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai
támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve: **Kőbányai Bolgár Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Budapest, Szent László tér 29. Adószáma: 16928008-1-42

Elnök neve: **Nagy István**

A pályázati kapcsolattartó személy neve: Nagy István

telefonszáma: +36/305637-328

e-mail címe: cenagi56@gmail.com

A számlavezető pénzüintézet neve: OTP Bank NyRt, Budapesti Régió **2016 MAJ 31.**

Címe: 1051 Budapest, Nádor utca 6.

Bankszámlaszám: **11784009-16928008**

BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Polgármesteri Hivatala		
Iktatószám:	K/27539/2016/11	
Előszám:	.....db melléklet	Előadó: Jóga

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.

2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.

3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem

4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja:.....

A támogatás összege:.....

5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja:.....

A támogatás összege:.....

6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.

7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelőek.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Bolgár Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Bolgár Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 200 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel.

A Kőbányai Bolgár Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást:

1. Rendezvény kőbányai gyerekek számára, bolgár játékos néprajzi bemutató és bábelőadás. 2016. október

A Kőbányai Bolgár Önkormányzat feladatának tekinti, hogy a kerületi gyerekeket megismertesse a bolgár népszokásokkal, hagyományokkal. Ezért szeretnénk egy olyan programot szervezni, ahol játékos formában megismerkedhetnek ezekkel. Martenica fonás, kukeri maszkok készítése és más kézműves foglalkozások kíséretében játékokkal fűszerezve sok ismeretre tehetnek szert. A foglalkozás végén egy bábelőadást tekinthetnek meg, amit a Malko Teatro bolgár nemzetiségi színház ad elő.

Helyszín: Kőbányai Szabó Ervin Könyvtár (1105 Budapest, Szent László tér 7-14.)
Felmerülő költségek: néprajzi bemutató és kézműves foglalkozás, bábelőadás díja, fotó, propaganda anyag dokumentálása összesen **bruttó 100 000 Ft**.

2. Bolgár Színházi és Irodalmi Est Kőbányán, Malko Teatro performance előadásában.

A Kőbányai Bolgár Önkormányzat hagyományőrző módon minden év őszi színházi, zenei és irodalmi estet rendez, amelyen a Malko Teatro performance előadására kerül sor. Az ünnepséget 2016. novemberére tervezzük a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. (1105 Budapest, Ihász utca 26.) Felmerülő költségek: meghívó, dekoráció, propaganda, szállítás, fotó, dokumentáció, művészeti tevékenység, rendezvényszervezési díj összesen **bruttó 120 000 Ft**.

3. Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja (2016. december 10.)

A Kőbányai Nemzetiségi Önkormányzatokkal közösen immár 7. alkalommal megszervezzük a Nemzetiségek Napján, ahol minden nemzetiségi önkormányzat rövid kulturális műsort ad elő, majd ezt követően szerény állófogadást és pohárköszöntőt tartunk, ahol megköszönjük mindenkinek az egész évben végzett munkáját.

Helyszín: Körösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ (1105 Bp., Szent László tér 7-14.).

Felmerülő költségek: meghívó, dekoráció, propaganda anyag dokumentálása, szállítás, hangosítás, rendezvényszervezési és műsorszolgáltatási díj összesen **bruttó 80 000 Ft**.

A program megvalósításának időszaka: (kezdeté-vége) 2016. 06. 01-2016.12. 31.

IV. KÖLTSÉGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Rendezvény kőbányai gyerekek számára, bolgár játékos néprajzi bemutató és bábelőadás Kőbányán	2016. június	120 000 Ft
Bolgár Irodalmi és Színházi Zenei Est Kőbányán, Malko Teatro performance előadásában	2016. november	120 000 Ft
Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja	2016. december 10.	80 000 Ft

Igényelt támogatás összesen:

320 000 Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 20.

Magy István

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 64/2016.

**Kivonat a Kőbányai Bolgár Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. január 25.

A kivonatot kapja: Nagy István
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 3 fővel határozatképes.

**13/2016. (I. 25.) Kőbányai Bolgár Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(3 igen, egyhangú szavazattal)

1. Kőbányai Bolgár Önkormányzat Képviselő-testülete a 2016. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

Együttműködési megállapodás felülvizsgálata a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A Kőbányai Bolgár Önkormányzat 2016. évi munkatervének és a 2016. évi költségvetésének elfogadása. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése.

2016. február

Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére emléktábla megkoszorúzása közösen a többi kőbányai nemzetiségi önkormányzattal.

2016. március

Részvétel és koszorúzás a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat március 15-ei Nemzeti ünnep alkalmából szervezendő ünnepi rendezvényen és koszorúzáson a Köztemetőben. Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése.

2016. április

Döntés a feladatalapú támogatás felosztásáról. Kőbányai nemzetiségi pályázat benyújtása.

2016. május

Beszámoló a Kőbányai Bolgár Önkormányzat 2015. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2015. évi munkatervi tevékenységről. Javaslat a Kőbányai Bolgár Önkormányzat 2015. évi pénzmaradványának felosztására. Kőbányai Balkán Est szervezése a Mélytónál.

2016. június

Szent László Napok rendezvénysorozaton való részvétel, koszorúzás a Szent László szobornál. Rendezvény kőbányai gyerekek számára, bolgár játékos néprajzi bemutató

és bábelőadás a Kőbányai Szabó Ervin Könyvtár. A Malko Teatro magyar nyelvű gyermekeladásainak eljuttatása a kerületi óvodákba ingyenes belépéssel.

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Bolgár Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról. Bolgár Kulturális és Hagyományőrző Est rendezése a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Bolgár játékos néprajzi bemutató és bábelőadás.

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Bolgár Önkormányzat 2016. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Koszorúzás az október 23-ai nemzeti ünnep alkalmából a Kis fogház emlékhelynél. Koszorúzás a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére készült emléktáblánál. A Malko Teatro magyar nyelvű gyermekeladásainak eljuttatása a kerületi óvodákba ingyenes belépéssel.

2016. december

A Kőbányai Bolgár Önkormányzat Közmeghallgatása. Jazz és Irodalom Est Kőbányán. Nemzetiségek hagyományőrző karácsonyi ünnepe a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Nemzetiségek Napjának megünneplése.

Folyamatos feladatok: A kitűzött feladatok megvalósítása érdekében pályázatok készítése. Hagyományőrző ünnepek és kulturális estek megszervezése

- Magyarországon működő, a bolgár hagyományokat őrző társulatok (Martenica, Jantra és Rosica néptánc együttes, Bolgár Roud Six Sax, Söndörgő, Právo,) meghívása, támogatása
- A kerületi bolgárok anyanyelvi képzésének megszervezése
- A kerületi pravoszláv bolgárok hitéleti tevékenységének organizálása
- Malko Teatro – bolgár nemzetiségi színház kétnyelvű előadásainak meghívása, támogatása
- A Malko Teatro magyar nyelvű gyermekeladásainak eljuttatása a kerületi iskolákba, óvodákba ingyenes belépéssel
- Kapcsolatfelvétel Magyarországon élő és alkotó képzőművészekkel, és azokkal közösen kiállítások szervezése
- Magyarországon élő bolgár írók és költők felkutatása, irodalmi estek megszervezése
- Könyvbemutatók szervezése
- Filmklub megszervezése, bolgár művészfilmek vetítése
- Nyugdíjas klub szervezése, támogatása

Nemzetközi fesztiválok

- Külföldről és belföldről érkező produkciók, hagyományőrző előadások társszervezése
  - Egész napos gyermek és felnőtt programok társszervezése
  - Nagyszabású rendezvények szervezése, együttműködve a többi Budapesten működő bolgár önkormányzatokkal
  - Gasztronómiai bemutató
  - Iparművészeti kiállítás
1. A kerületi bolgárok történetének kutatása
    - A kerületben élő bolgár származású emberek felkutatása együttműködve a többi kerületi bolgár önkormányzattal és a bolgár dokumentációs központtal (anyagok archiválása, videofelvételek készítése, interjúk készítése, meglévő archívum digitalizálása)

- Történelmi anyagok feldolgozása
- 2. A „Balgarszki veszti” és a kerületi lapokban meghatározott időközönkénti anyag megjelentetése, tájékoztatva a Kőbányai Bolgár Önkormányzat éppen aktuális tevékenységéről
- 3. A kerületi bolgár családok számára előfizetés a „Haemus” – kulturális és társadalmi folyóiratra és a „Balgarszki Veszti” c. havilapra
- 4. Folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a Magyarországon működő bolgár szervezetekkel
  - Magyarországi Bolgárok Egyesülete
  - Bolgár Ifjúsági Egyesület
  - Országos, Fővárosi és más települési illetve kerületi bolgár önkormányzatokkal
  - Bolgár Ortodox Egyház
  - Pro Schola Bulgarica Alapítvány
- 5. Bolgár zene CD és könyv kiadása /vagy annak támogatása/, együttműködve más bolgár szervezetekkel
- 6. Folyamatos kapcsolattartás a magyarországi szervezetekkel, amelyek a nemzetiség kérdéseivel, illetve a bulgáriai szervezetekkel, amelyek a külföldön élő bolgárokkal foglalkoznak

2016-ben konkrét kerületi rendezvények megtartása és megpályázása:

- Bolgár színházi est Kőbányán, Malko Teatro performance
- Bolgár Gyermeknap Kőbányán két alkalommal
- Bolgár zenés irodalmi műsor Kőbányán
- Bolgár Könyvbemutató Kőbányán
- Filmvetítés a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában 1 alkalommal (bolgár filmek magyar szinkronnal vagy felirattal)

A Kőbányai Bolgár Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgáltatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületi ülésein.

2. A Kőbányai Bolgár Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: azonnal

Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 18.

A jegyzőkönyvi kivonat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

A magyarországi bolgárok

I. A magyarországi bolgárság migrációja a 18–20. században

A bolgárság betelepedésének **három hullámát** különböztethetjük meg. Az **első hullám** a 14. század második felétől a középkori magyar állam megszűnéséig (1526) tartott. A **második hullám** a 17. század utolsó évtizedében kezdődött és a 18. század közepén ért véget. Ezen két betelepelési mozgalom háttérében elsősorban a török uralom alól való kikerülés vágya állott. A bolgárok magyarországi megtelepedésének harmadik hulláma már a modernitáshoz kötődik: **bolgárkertészek** kisebb-nagyobb csoportjai a 19. század harmadik harmadától egyre több nagy és kisebb város mellett jelentek meg. Bolgárkertészek a 19–20. század fordulóján már nagy számban dolgoztak Budapesten, főleg **Kőbányán** a Rákospatak mentén és a legtöbb olyan nagyobb város környékén, ahol kedvezőek voltak a klimatikus viszonyok és megfelelőek voltak a piaci adottságok. A melegágyas hajtásra és az öntözésre alapuló zöldségtermesztő technikájukat a hagyományos módszerekkel dolgozó magyar zöldségkertészek ismereteivel bővítették, s így azoknál hamarabb, jobb minőségű áruval tudtak megjelenni a piacon. Elsősorban paprikát, paradicsomot, fejes salátát és uborkát termesztettek. A bolgárkertészek eszközeiket és eljárásaikat sokáig maguknak tartották fenn, ezért egészen az 1920-as évekig igyekeztek – Bulgáriából érkező vagy Magyarországi – bolgár napszámosokkal és kisegítőkkal dolgoztatni. Hogy ez a gyakorlat megszűnt, annak egyik oka a trianoni békeszerződés lehetett: a magyarországi bolgárok nagy része ugyanis az új magyar államhatárokon kívülre került.

A magyarországi bolgárkertészek 1914-ban megalapították a budapesti székhelyű **Magyarországi Bolgárok Egyesületét**. 1941-ben a fővárosi bolgárkertészek beszerzési és fogyasztási szövetkezetet alapítottak, amelynek nyomdokain 1957. október 12-én létrejött a **Dimitar Blagoev Zöldségtermelő Szövetkezet** Budapest IV. kerületében. 1932-ben adományokból fölépült a magyarországi bolgár ortodoxok első temploma a **budapesti Szent Cirill és Metód templom**, amelynek udvarán később irodaépületet és közösségi termet is kialakítottak a kolónia tagjainak. 1936-ban szervezték meg a **Szent Trifon Kertészegyesületet**, amely aztán egyaránt védelmezte a

nagytermelők és a munkások érdekeit, szervezte például a bolgároknak a Magyarországra érkezés, a hazautazás, a pénzváltás ügyeit is. A magyarországi bolgároknak a főváros mellett Pécsen és Miskolcon volt egyházuk és iskolájuk. (Miklós Péter)

II. Bevándorló kertészekből kisebbség

A magyarországi bolgár etnikum mindenkori, viszonylag csekély, mintegy tízezres létszáma és nagymérvű szétszórtsága ellenére megőrizte etnikai identitását, szervezeti integritását, másrészt e kis számú etnikai csoport történelmileg viszonylag rövid idő alatt nagyon jelentékeny szerepet töltött be a magyar kertkultúra fejlesztésében. Az Osztrák-Magyar Monarchia, majd Magyarország és Bulgária kapcsolatait, külpolitikai orientációit nem a konfrontáció és a konfliktusok, hanem jóval inkább a partneri, szövetségi magatartásjellemezte. Mindez feltétlenül kedvező körülményeket teremtett az itt élő és dolgozó bolgár állampolgárok számára. A központi állami szervek és helyhatóságok inkább támogatólag, mintsem gátlólag viszonyultak a bolgár betelepülők gazdasági tevékenységéhez és jogi ügyeihez. A bolgárkertészek termelő tevékenységükkel hiányt pótoltak, új szükségleteket elégítettek ki. Nem a hagyományos mezőgazdasági szférákban jelentkeztek versenytársként, ellenkezőleg, a létrejövő ún. magyar bolgárkertészetek a bolgár gyakorlatot és tapasztalatot hasznosították. A bolgárok főleg az iparosodó és városiasodó körzetek zöldségigényét biztosították, de eközben nem tagolódtak be a magyar társadalom szervezetébe, etnikailag zárt szigeteket alkotva őrizték meg gazdasági önállóságukat és különállásukat, valamint etnokulturális sajátosságaikat.

A bolgár kertészcsapatok etnikai, sőt néprajzi szempontból is egységesek voltak. Ennek eredete még ma is érzékletesen tapasztalható: a magyarországi bolgárok fele két községből, Polikraistéből és Draganovóból származik (Északkelet-Bulgária). A csoport szociális és kulturális mutatói egységesek voltak: felnőtt,

munkaképes férfiak és ifjak azonos szokásokkal, hagyományos paraszti értékrenddel és mentalitással. A szülőfalujukban elsajátított normák még szigorúbbá váltak ebben a munkacsapatban. A vezető katonás fegyelmet követelt meg, kölcsönösen felügyelték egymás viselkedését. A termelőtevékenység jellege miatt a társulóknak gyakorlatilag nem volt szabadidejük, sőt alvásra is alig jutott idő. Látástól vakulásig dolgoztak. Az emberek együtt étkeztek, egy helyen aludtak. A társulás tavasztól őszig tartott, addig a tagok nem rendelkeztek önállóan felhasználható pénzeszközökkel. A nyereség részarányos felosztása után a vállalkozók télre visszatértek szülőfalujukba, hogy tavasszal újratekadjék a munkát. A „banda” (tajfa) a bandagazda (gazda) - a bolgár szó magyar átvétel - vezetésével egységes egészet alkotott a soknemzetiségű Magyarországon, ahová átplántálták a bolgár paraszti életmódot, életritmust, természetesen a falusi élet teljessége nélkül, hiszen a család többi tagja otthon maradt. A bolgárság kis számaránya, a politikai-társadalmi életben elfoglalt marginális helye nem veszélyeztetett társadalompolitikai érdekeket, lehetőségeinél szerényebb életvitelével, hagyományos paraszti értékrendjével szinte mindenütt kivívta a többségi környezet rokonszenvét és megbecsülését. Másrészt gazdasági függetlenségéből fakadó jogos önérzete szilárd alapul szolgált az etnikai azonosság vállalásában, sőt a becsmélő és lekicsinylő „balkáni” jelző visszautasításában is. A cirill írás vallási gyökereiből táplálkozó kultusza, a művelődés és a tudás hagyományos tisztelete is kohéziós, megtartó erőként hatott - és hat ma is.

A bolgárok egyházi, egyesületi és oktatási intézményeik létrehozásában és azok működtetésénél - az ingyenes, örökös telekjuttatások kivételével - nem szorultak a magyar állam gondoskodására: főleg adakozásból, kisebb részben a bolgár állam és társadalom támogatásából, valamint később - eredményes

gazdálkodásuk révén - önfenntartóként sikerült megőrizniük politikai semlegességüket, viszonylagos autonómiájukat.

A **magyarországi bolgárság** sajátos, köztes helyet foglal el a Magyarországon honos kisebbségek sorában. A szerbekhez, horvátokhoz, németekhez és szlovákokhoz hasonlóan nem őshonosként éltek a Kárpát-medencében, hanem a török hódoltság után, eltérő időben, telepedtek le Magyarországon, és főleg falusi népességként, többnyire mezőgazdasági tevékenységet folytattak.

A jelzett nemzetiségek és a hazai bolgárság között azonban számottevő egyéb különbségek is felfedezhetők:

1. A bolgárok betelepülésüket földijeik, rokonaik közvetítésével önmaguk készítették elő és hajtottak végre, és ez nem végleges letelepedésnek indult, hanem mezőgazdasági igényhez igazodó ingázásnak.

2. A **magyarországi bolgárok** mindvégig szoros kapcsolatot tartottak az óhazával, többnyire **megőrizték állampolgárságukat**, oktatási és vallási szükségleteik kielégítésénél elsősorban a bulgáriai bolgár egyházra, a bolgár közoktatási minisztériumra támaszkodtak.

3. A magyarországi bolgárok intézményeire és szervezeteire a központosodás a jellemző, és kevésbé a regionalitás, így például az 1914-ben megalakult Magyarországi Bolgárok Egyesületének voltak helyi tagszervezetei Pécsen és Miskolcon, de más országos hatáskörű bolgár egyesület, illetve helyi egyesület nem jött létre.

4. A magyarországi bolgárság nyelvének sajátossága, hogy - az említett nemzetiségektől eltérően - nem mutat tájnyelvi jellegzetességeket. Ez a különleges helyzet több okkal magyarázható. Egyrészt a Magyarországon élő bolgárok többsége arról a vidékről származik - ez a Balkán-hegység középső része -, amely a bolgár irodalmi nyelv alapjául szolgált. Másrészt az óhazával való rendszeres, szoros kapcsolat és a bolgár oktatási szervek által

szervezett közoktatás közvetítette és fenntartotta az irodalmi normához közelítő nyelvhasználatot. Következésképp nem beszélhetünk archaikus vagy önállóan fejlődött nyelvjárásokról.

5. A magyarországi bolgárság demográfiai összetétele a vándorkertészkedés miatt eltért a magyarországi és bulgáriai átlagtól. Még 1964-ben is a férfiak és a nők aránya 2:1 volt, ez azóta jelentősen mérséklődött és kiegyenlítődött, de ez a népességi összetétel rányomta bélyegét a szokásokra és a hagyományos népi kultúra gyakorlására. Ennek következtében nem volt teljes a hagyományos paraszti ünnepkör, februártól novemberig Magyarországon **ápolták a népi szokásokat**, a téli időszakban pedig **szülőfalujukban** tették ezt. Az öltözködésben, a táplálkozásban és a lakáskultúrában - a bolgár hagyományok részleges megőrzése mellett - a magyar városias szokások átvétele a jellemző, pl. a férfiak esetében egyáltalán nem beszélhetünk magyarországi bolgár népviseletről.

A bevándorlók termelőtevékenysége, életmódja, valamint a letelepedés fokozatai szerint az etnikai közösség **formálódásának három szakaszát** különböztetjük meg. Az első, a fentiekben ismertetett szakasz a kezdetektől - a múlt század végén fokozatosan felerősödve - 1914-ig tart. Ezt nevezném **az ingázás ösztönös időszakának**. A második a második világháborút követő **koalíciós időkhig** terjed, ezt a társulásos kertművelési módtól a családi művelés felé tartó átmenetként, az etnikai létet fenntartó intézmények megteremtésének időszakaként jellemezhetnénk. A harmadik napjainkig tart: ez **az ingázás megszűnésének**, a közösség állandósulásának és **belső átalakulásának** időszaka.

A századfordulótól szüntelen növekedett a már szabad Bulgáriából kirajzó **kertészek száma**. 1914-ben érte el csúcspontját, amikor az északkelet-bulgáriai Tirnovo megyéből 16 789 hivatalosan regisztrált felnőtt személy hagyta el az országot, közülük 5204-en az Osztrák-Magyar Monarchia területén dolgoztak. Közben jelentős változások

következtek be a kertészek gazdasági tevékenységében és életvitelében. A gazdák nemcsak egy, hanem több évre szóló földbérleti szerződést kötöttek, sokan földet, házat, lakást vásároltak, nem jártak évente haza. A hosszabb ideig Magyarországon tartózkodó kertészek, látva, hogy sajátos érdekeiket csak egy önmaguk által alapított érdekvédelmi szervezet képviselheti, 1914 nyarán létrehozták egyesületüket, a Magyarországi Bolgárok Egyesületét, amely azóta, jogfolytonosan, megszakítás nélkül működik. Ez idő tájt már egyre többen szegték meg a vándormunkásság korábbi íratlan normáit, feleségüket és gyermekeiket is magukkal hozták. Hitbéli szükségleteik és az életfordulókból - házasságkötés, születés, halál - fakadó igényeik etnikailag is megfelelő kielégítésére megteremtették egyházközségüket, kápolnát rendeztek be, majd a gyerekek oktatása érdekében elemi iskolát alapítottak 1916-ban, amely 1918 februárjában a IX. kerületi Lónyay utcában kezdte meg működését. Később egyházközségek, templom, illetve kápolna, valamint elemi iskola jött létre Miskolcon és Pécsen is a 30-as években.

1932-ben a pesti lóvásártér mellett, a Vágóhid utcában felépült a **bolgár templom**. Az első világháború után, majd kiváltképp a 30-as években, a Bolgár Kertész Szövetség révén újból több ezerre felfutott a migráló kertészek száma. Az első világháborút követő politikai helyzetben megszűnt a kirajzás a Szovjetunióba és a bevándorlás-ellenes intézkedések hatására az immigráció Jugoszláviába és Romániába is minimálisra csökkent. Három befogadó ország maradt: Magyarország, Csehszlovákia és Ausztria.

A második világháború idején az ingázás félbeszakadt, majd újból felélénkült, azonban a nemzetgazdaság szocialista átalakulása, az 50-es évekre kialakult nemzetközi helyzet, a Kertész Szövetség 1951-ben történt feloszlata hivatalosan is véget vetett a migrációnak. A töredékcsaládok két irányba egyesültek, és ezzel kezdetét vette a bolgár közösség magyarországi önállósulásának, nemzeti kisebbséggé való átalakulásának erőteljesebb folyamata. A Magyarországon belüli

gazdasági változások, a mezőgazdaság kollektivizálása, a bolgár gazdaságok kisajátítása, illetve csereföldek felajánlása, az iparosítás, az urbanizáció szétfeszítette a hagyományos életkereteket. Ugyan a Pest környéki bolgárok is alapítottak három termelőszövetkezetet, ám a későbbi gazdasági és politikai megfontolások megnehezítették, illetve lehetetlenné tették az etnikai alapon szerveződő termelést. Sok vidéki gazda a pesti agglomerációba települt kényszerűségből, illetve józan gazdasági érdekből, és itt folytatta - főleg Csepel-szigeten - árutermelő tevékenységét. Sokan feladták foglalkozásukat, magyar munkaszervezetben, az iparban vállaltak munkát, és jövedelmüket az ún. kétlakisággal, háztáji termeléssel egészítették ki.

A bolgár állampolgárok száma az utóbbi 10 évben gyakorlatilag alig változott, 1991-ben 1834 fő rendelkezett letelepedési engedéllyel. A népesség összetétele eltér a magyar és a bolgár átlagtól, viszonylag nagyobb a férfiak aránya, az említett sokaság mintegy 50 éven felüli, 11%-a 18 éven aluli. Az újszülöttek többségét, ha exogám házasságból származnak, magyar állampolgárként jegyezték be. A bolgárok szétszórtnak, többnyire családokra atomizálódva egész Magyarország területén, 170 településen élnek, ebből Budapesten és környékén a népesség 2/3-a. Számottevő bolgár népesség található a Csepel-szigeti Halásztelken, illetve Szigetszentmiklóson, ezen kívül Miskolc környékén és Pécsen élnek nagyobb számban bolgárok.

A makrotársadalmi és mikrotársadalmi szinten bekövetkezett változások sajátos módon befolyásolják a családok etnikai létét. A külső társadalmi hatással szemben leginkább a tekintélyelvű, hagyományos család védett. A termelőtevékenységet végző többgenerációs család valósíthatja meg leginkább a nyelv megőrzését, amely az etnikai csoportok lényegi megkülönböztető ismérve. Itt adottak leginkább a nyelvhasználat sokoldalú lehetőségei. Ugyanakkor tapasztalható az a szokás, hogy az ifjak az óhazái szülőfaluból hoznak maguknak feleséget, illetve a hagyományokhoz

ragaszkodó családban kívánalom a bolgár házastárs választása. Sok szülő a fiatalok választását ebbe az irányba motiválja.

A **bolgárok életében** számos kommunikációs színtérnek van kitüntetett jelentősége. Ilyen a **kert**, a munkavégzés fő területe, de a **piac** is, amely találkozóhelyként szolgál, s ahol számtalan ismeret, hír, tapasztalat, műveltségi elem terjed el és cserélődik ki. Fontos kommunikációs színtér volt - és jelenleg is az - a **bolgár templom**. Napjainkban a mai bolgárság tömeges találkozója a Bolgár Művelődési Házban, illetve a Magyarországi Bolgárok Egyesülete által másutt szervezett összejöveteleken, ünnepeken valósulnak meg. A korábbi rendszeres, több hónapos óhazában való tartózkodást az évi szabadság bulgáriai eltöltése váltotta fel, a gyerekek hazai nevelkedését pedig a nagyszülőknél vagy az ifjúsági táborokban való nyaralás.

Változások a kisebbségek életében

Jelentős változást hozott a kisebbségek életében a rendszerváltozás. Megnőtt az egyéni és a szervezeti szabadság és mozgástér. A bolgárság esetében első ízben nyílt lehetőség arra, hogy közösségi életüket, kulturális tevékenységüket költségvetési támogatás révén is színesíthessék. Az egyház közösség összetartó szerepe fokozódott. Az emberi élet jeles fordulói anyanyelvi egyházi segédlettel történnek, az egyesületi élet is színesedett, tartalmasabbá vált. A korábbi pártállami ünnepekhez igazodó összejöveteleket a hagyományos népi naptárhoz kötődő jeles napok váltották fel, ifjúsági, gyermek és időskorú rétegprogramokkal, az alkotó értelmiség műhelymunkáival.

A bolgár hagyományok, ünnepek

Az **egyesület**, mint érdekvédelmi szervezet, megkísérelte átfogni a bolgár kisebbségi társadalom egészét. Rendszeresen a következő ünnepeket tartja meg: január 21-e, a Bábaasszonyok ünnepe; február 1-je, Szent Trifon, a szőlészek és kertészek védőszentjének ünnepe; március 3-a, Bulgária nemzeti ünnepe; áprilisban a bolgár ortodox

húsvét ünnepe; május 6-a, Sárkányölő Szent György ünnepe; május 24-e, a boglár kultúra és a szláv írásbeliség ünnepe, amely a bolgár közösség legnagyobb országos megmozdulása, s amelyről az iskolások és felnőttek fél évszázada minden évben szabad téren, táncos-zenés majális keretében emlékeznek meg; november második szombatja Dömötör-nap, a kertészek zárszámadó ünnepe; december 26-a, a közös karácsonyesti mulatság. A kisebbségi törvény a bolgár kisebbséget is elismeri immár Magyarországon honos népcsoportnak, és ez felelősséget és kihívást is jelent. A nyolc évtizedes egyesületi típusú szerveződés mellé közjogi jogosítványokkal felruházott szervezetek - országos és helyi (Halásztelken, Miskolcon, Pécsen és Budapesten, stb.) önkormányzatok jöttek létre. (*Doncsev Toso*)

III. A magyarországi bolgár intézmények, szervezetek – oktatás és egyház

- A Magyarországi Bolgárok Egyesülete és a Bolgár Művelődési Ház. 1914. július 20-án a bolgárkertészek közgyűlést hívtak össze, amelyen Lazar Ivanov teteveni kertész kezdeményezésére megalapították a Magyarországi Bolgárok Egyesületét. A Sztefan Gjokov által javasolt alapszabályt egyhangúan elfogadták, és megválasztották az első elnökséget Lazar Ivanov vezetésével. Ivanov szavai később szállóigévé váltak a bolgár kolóniában: „A jövőt nem csak kapával, hanem Istenbe vetett hittel és nyitott szemmel kell építeni.” 1916 májusában a közösség gyűlést hívott össze, amelyen az iskola és a templom felépítésére szánt alap létrehozásáról döntöttek. Rövid időn belül komoly összeget gyűjtöttek össze, azonban a háború után, az infláció miatt a pénz csak arra volt elég, hogy székeket vásároljanak. Az összejöveteleket Dimitar Dimitrov, az egyesület egyik tagjának lakásában és éttermében tartották. A budapesti bolgár kolónia 1920. január 8-án megtartott közgyűlésén a közösség elnökévé Grudkov Dimot, alelnökévé Encsev Marint választotta. Emellett

megválasztották a kuratórium, az egyháztanács és az iskolaszék elnökeit is.

A Magyarországi Bolgárok Egyesületének alapvető célja a Magyarországon élő bolgár nemzetiségű emberek hagyományainak megőrzése, ápolása és a magyarországi bolgárok kultúrájának szélesebb körben való terjesztése. Az egyesületnek szüksége volt egy helyre, egy székházra, ahol megtarthatják rendezvényeiket, ahol a bolgárok összegyűlhetnek. Ezért 1953-ban elkezdődött a gyűjtés a Bolgár Művelődési Ház felépítésére. Összesen 445 család adományozott erre a célra, a művelődési ház pedig 1957 őszén megnyitotta kapuit a IX. kerületi Vágóhíd utcában. A Bolgár Művelődési Ház a különböző ünnepek, kulturális események, tudományos konferenciák színtere. Az egyesület sokoldalú tevékenységét több díjjal is jutalmazták az évek során.

-A **magyarországi bolgár oktatás.** A magyarországi bolgár értelmiségi réteg kineveléséhez a kolóniának szüksége volt saját, bolgár nyelvű oktatásra. A magyarországi bolgár iskolák létrehozása jelentősen hozzájárult a közösségi és szellemi élet fejlődéséhez. A bolgár oktatás először a fővárosban, majd Miskolcon és Pécsen is fellendült, napjainkra azonban a felsőoktatási intézményeken (Eötvös Lóránd Tudományegyetem és Szegedi Tudományegyetem) kívül csak a Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskola keretein belül folyik bolgár oktatás. A budapesti bolgár iskola is közel 100 éves múltra tekint vissza. 1917. december 4-én, az iskola alapításának napján a főváros oktató-nevelő célokra a **bolgár kolónia** rendelkezésére bocsátotta a Budapest IX. kerület Lónyay u. 4/c. szám alatt található Községi Iparostanonc-iskola egyik osztály- és tornatermét. Az iskola praktikus okokból került a Lónyay utcába, ugyanis nem messze az épülettől a Központi Vásárcsarnok volt található. A harmadik bolgár betelepülési hullámmal érkező bolgárkertészek zöme ebben a vásárcsarnokban értékesítette a megtermelt zöldségeket, a csarnok környékén kerestek ingatlanokat, ahol megszervezhetik kulturális, valamint közösségi

életüket. 1918. február 25-én ünnepélyesen megnyitották a budapesti bolgár kolónia iskoláját. A bolgár Szent Szinódus lelkészeket küldött hazánkba, a mindenkori bolgár Külügy- és Vallásügyi Minisztérium pedig a bolgár egyház- és iskolaköztség tanárait nevezte ki, akik a budapesti bolgár főkonzulátus alkalmazásában álltak. Az iskola első oktatója a Bulgáriából kiküldött pedagógus, Konsztantin Szpirov lett. Ezen a helyen négy évig működött, a költségeket adományokból fedezték. Néhány év múlva beindították az általános iskola felső tagozatát is, így az intézmény hétosztályos lett. A Hriszto Botev Bolgár Iskola az évek során rengeteg változáson ment keresztül, a kezdetektől a második világháborúig a bolgár közösség tartotta fenn. A háború után fenntartását a bolgár oktatási minisztérium vállalta magára, az iskola pedig állandó épületbe költözött. A Bajza utca 44. szám alatt található épület vált a **Bolgár Művelődési Ház** mellett a kolónia másik fontos színterévé. Az iskola egyben gimnáziummal és óvodával bővült. Ebből a gimnáziumból indult sok kertészgyerek az egyetem felé és ők lettek később a kolónia vezetői. A 80-as évek végéig stabil létszámmal működött, azonban az átmenet éveiben az állandóan változó tanári kar és igazgatóság miatt a tanulólétszám folyamatosan csökkenni kezdett. A bolgár állam 2007-ben megszünteti az óvodát, majd 2011-ben a kolónia kétségbeesett mentési akciója ellenére bezárja az iskolát is. A Bolgár Országos Önkormányzat intézményeként a **bolgár óvoda** 2008 februárjától tovább folytatja működését, a gyereklétszám pedig napjainkban meghaladja a 40 főt. A Hriszto Botev Bolgár Iskola bezárását nem sikerült megakadályozni, de 2004-ben megnyitják a **Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskolát**, amely ma az egyetlenként a magyarországi bolgár oktatási hagyományok folytatója, és amelyben közel 70 gyerek tanul.

- A **bolgár egyház** szerepe és kialakulása Magyarországon. Az egyháznak minden közösségben, így a magyarországi bolgároknál is hatalmas szerepe volt a kolónia összetartásában, sőt az értelmiség

kialakulásában is. A már említett Budapest Lónyay utca 11. szám alatti öröklakásban 1918. május 24-én felszentelték a Szent Cirill és Szent Metód nevét viselő kápolnát. Egy későbbi bolgár lelkész nem tartotta ezt megfelelőnek, úgy vélte, a templomot nem szabad magánlakásban működtetni, szükséges egy templom felállítása. A bolgár keleti pravoszláv templomnak tervrajzát Árkay Aladár, építész és festőművész 1930 júniusában készítette el. A bolgárok kérésére 1931 márciusában a fővárosi tanács templom és iskola építésére alkalmas telket adományozott a bolgár közösségnek, majd még ebben az évben, május 24-én lerakták a Szent Cirill és Szent Metód bolgár keleti pravoszláv templom alapkövét. Egy év múlva át is adták az épületet. Innentől kezdve a Magyarországon is méltó körülmények között folyhattak a bolgár ortodox szertartások. A templom, mint minden egyes népnél, kolóniánál központi szerepet töltött be, ahol a lelkészek egyházi feladatkörükön kívül tanítói szerepet is betöltöttek. A budapesti bolgár templom egyik lelkésze, Nicsev atya még **folyóiratot** is jelentetett meg négy éven át, Pastirski Zov ('Pásztori Hívószó') címen. Mára a Szent Cirill és Szent Metód Bolgár Pravoszláv Templom az itt élő bolgárok vallási életének központja lett, de emellett kulturális programok (koncert, színházi előadás) helyszíne is. A szertartásokat a mindenkor pap celebrálja minden vasárnap és a nagyobb ünnepeken. A **Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház** bekerült a hivatalosan elismert Magyarországi egyházak közé.

IV. Irodalom, sajtó, művészetek

- **Kiadói tevékenység.** A 20. század első felében a magyarországi bolgárok nem fordítottak figyelmet saját sajtó létrehozására, saját kiadáói tevékenységre. Habár a Magyarországi Bolgárok Egyesülete kiadott néhány jubileumi számot, a már említett **Pastirski Zov** című folyóiraton kívül nem voltak rendszeresen megjelenő kiadványaik. Jelentős változás a 90-es években állt be. 1991 óta a magyarországi bolgárok közössége aktív kiadáói tevékenységet folytat. A Bolgár

Országos Önkormányzat számos mű kiadója, támogatója. A kiadói tevékenység célja a bolgár kultúra, irodalom és történelem bemutatása, a saját alkotói eredmények közönség elé való vitele, a magyarországi bolgárok életének és annak gyökereinek bemutatása.

- A kultúra oldalai – **Haemus**. A magyarországi bolgárok legjelentősebb kulturális kiadványa a Haemus című társadalmi és kulturális folyóirat, amelyet 1991-ben a Magyarországi Bolgárok Egyesülete alapított. A folyóirat létrehozásának kezdeményezése a Bolgár Kultúrház akkori igazgatója, a Magyarországi Bolgárok Egyesületének ügyvezető elnöke, Doncsev Toso nevéhez fűződik. Ekkoriban a magyar sajtóban ritkán jelentek meg bolgár publikációk, ráadásul az egyetlen magyar nyelven kiadott bolgár folyóirat, a Mai Bulgária 1992-ben megszűnt. A bolgár közösségnek szüksége volt saját folyóiraatra. A folyóirat negyedévente, félévente vagy évente bolgár és magyar nyelven egy kötetben jelenik meg. Számaiban versek, prózák, esszék, tanulmányok, cikkek, önéletrajzok, életrajzi jegyzetek, illusztrációk, valamint interjúk és kerekasztal beszélgetések anyagai egyaránt megjelennek. A Haemus kezdetben a közösség problémáit tükrözte, rendszeresen írtak a bolgárok életéről szóló krónikákat. Ezt a rovatot azonban fokozatosan átvette az 1995-ben megjelent **Bolgár Hírek** című havilap. A Haemus szerkesztőbizottsága olyan emberekből állt, akik már évek óta a közösség intézményeiben dolgoztak, így kapcsolatuk szorosabb volt a bolgár kolónia tagjaival. Ez pedig igazán fontos volt, ugyanis a célközönség ismerete, igényeinek felmérése elengedhetetlen egy folyóirat működtetésekor. A Haemus szerkesztői és munkatársai még, ha nem is részletekbe menően, de jól ismerték a célközönség adottságait. Ez részben annak is köszönhető, hogy az alacsony lélekszám miatt a közösség jól áttekinthető, valamint rendelkezésükre állt egy jól dokumentált kutatási anyag a kolónia összetételéről. A szerkesztőbizottság tagja volt többek között Szondi György, költő, műfordító, szerkesztő, bulgarista és Csíkhelyi Lenke, egyetemi

docens, író, fordító és számos tanulmány szerzője. Érdekes figyelmet fordítani a folyóirat magyar nyelvű változatára. 1994-ig – néhány kivétellel – tartalma nem egyezett teljes mértékben a bolgár nyelvűvel. Ezt más, szélesebb közönségnek (magyar bulgaristák – tudósok, oktatók, fordítók, bolgár filológiai hallgatók) szánták. Ebben a változatban az etnokulturális feladatok helyett a tágabban vett kulturális feladatokra helyezték a hangsúlyt. Ezzel téve kísérletet nem csupán a magyarországi bolgárok megszólítására, hanem a bolgár és magyar kultúra közti közvetítésre. A Haemus fontos és élő kulturális fórum. Amióta létezik, pontos képet ad az itt élő bolgárok életéről, formálja ízlésüket, segíti őket az anyaország irodalmának, társadalmi mozgásainak megismerésében. Egy fajta helyi irodalmi központtá vált, ami közvetlen kapcsolatot képez a bolgár és a magyar kultúra között. Nem véletlenül kap elismerést mind Bulgáriában, mind Magyarországon.

- A magyarországi bolgárok **havilapja - Bolgár Hírek**. 1995-ben jelent meg először. A kiadvány célja kezdetektől az volt, hogy a kolónia életéről aktuális hírekkel, információkkal szolgáljon. Emellett híreket közöl Bulgáriából és meséket, rejtvényeket a gyerekeknek. A kiadvány alap nyelve a bolgár, de bizonyos cikkeket magyarra is lefordítanak. Kiadója a Bolgár Országos Önkormányzat, finanszírozására évenkénti pályázatból történik. Kezdetben évi 12 szám jelent meg, de mivel a központi támogatás egyre alacsonyabb lett és a nyári számok elkészítése egyébként is problémát jelentett, mára ez évi 10 számra csökkent. Az utóbbi években gyakran változott a szerkesztőség összetétele. Jelenleg egy fiatal kommunikáció- és médiatudomány szakos egyetemista, Dóczi Violetta irányításával készülnek a lapszámok. A Bolgár Országos Önkormányzat több mint 1200 címre postázza a Bolgár Hírek minden számát, és ezzel ez a lap a kolónia legfontosabb kiadványa.

- **Bolgár színház Magyarországon – a Malko Teatro.** A Magyarországon létrejött bolgár színház, sokrétű munkájával nagyban hozzájárult a közösség céljához, a bolgár kultúra terjesztéséhez, az országok közti kulturális kapcsolatok megerősítéséhez. A Malko Teatro ('Kis Színház') független, alternatív színházi társulatot 1996-ban Hadzikosztova Gabriella és C. Nagy István hozta létre Budapesten. Hadzikosztova Gabriella először Bulgáriában bábszínész szakon tanult, majd a budapesti Színművészeti Főiskola operett-musical szakán végzett 1986-ban. A Malko Teatro mellett még sok más kulturális tevékenységet is folytat. Sok éven keresztül volt az egyik szervezője a Budapesten kétévenként megrendezett Kortárs Drámafesztiválnak, gyakran énekel különböző zenekarokban, mint például a Wertetics Orkeszta, a Road Six Sax és a Pravo zenekar. Hadzikosztova az társulat állandó színésze és vezetője. A színház alakulásakor próbalehetőséget a Bolgár Művelődési Házban az akkoriban alakult Bolgár Országos Önkormányzat és a Magyarországi Bolgárok Egyesülete biztosított. 2013-ban a Bolgár Országos Önkormányzat rendelkezésre bocsátott a színház számára egy állandó próbatermet és raktárat a Bajza utcai épületben. Ezzel lehetővé tette az alkotói műhelymunkát. A Malko Teatro itt mutatja be kamarajellegű produkcióit, irodalmi esteket tart, beavató színházat szervez gyerekek számára.

- **Bolgár képző- és iparművészek Magyarországon.** Többségük itt letelepedett első, illetve második generációs bolgár művész, akikre egyszerre hat a magyar és a bolgár kultúra. Zsenia Bozukova plovdivi születésű festőművész. Bulgáriában képzőművészeti gimnáziumot végzett, majd 1997 és 2002-között a budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetemen folytatta a tanulmányait. Gendova Miroljuba, kortárs képzőművész Budapesten született, azonban tanulmányainak egy részét Szófiában folytatta. Ezután a Magyar Képzőművészeti Főiskolában tanult. Ognján Kozsuhárov bolgár születésű szobrászművész a Szófiai Képzőművészeti Iskola elvégzése

után Budapesten a Magyar képzőművészeti Főiskola szobrász szakán szerzett diplomát. Későbbi posztgraduális képzését ötvös szakon végezte. A 80-as években bronz-és fémöntő műhelyt vezetett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Borjana Maevszka-Koncz Bulgáriában, Szófiában született. 1992-től a Budai Rajziskolában tanult, majd a Pályakezdő Fiatalok Esély Alapítványánál tanult kárpit-és szőnyegszövést. A magyarországi bolgár képzőművészek egyik legkiemelkedőbb alakja Mazsaroff Miklós, Munkácsy-díjas festőművész. Alsózsoltán született, 1953-ban a Magyar Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Rövid ideig élt csak Bulgáriában, majd Miskolcra telepedett vissza, ahol haláláig élt és alkotott. Orosz Klaudia 1954-ben, Belogradcsikban született. Tanulmányait Bulgáriában és Oroszországban folytatta. Szófiában a Képzőművészeti Gimnázium után elvégezte a Képzőművészeti Akadémia díszlet- és jelmeztervező szakát. 1978 óta él Budapesten 1992-től pedig a Kolibri Színház tervezője. Munkásságáért 1999-ben Jászai Mari-díjat kapott. A magyarországi, napjainkban is alkotó **bolgár képzőművészek** egyik legismertebb alakja Roszen Ruszev. Bulgáriában született, grafikát a szófiai Képzőművészeti Akadémián tanult, majd Budapesten, gobelin szakon folytatta tanulmányait. Jelenleg Magyarországon él és alkot, mint gobelin-designer, grafikus és illusztrátor. Szárencsev Károly már a budapesti bolgár iskolában folytatott tanulmányai alatt érdeklődött a rajzolás iránt. Középiskolai tanulmányai után a szófiai Képzőművészeti Akadémián tanult festészetet. Tagja különböző magyar művészeti szövetségeknek, számos kiállításon vett részt. Ullmann Katalin kortárs keramikus Budapesten született, nagyszülei Draganovóból származó bolgárkertészek. A Pécsi Tudományegyetemen folytatott tanulmányai után elvégezte a magyar Iparművészeti Főiskolát is. Jelenleg Szentendrén él, és az itt található műhelyében dolgozik. Az alkotók sorát Milena Vladimirova, szófiai születésű textiltervező, designer zárja. 2012 óta a Bolgár Kulturális Fórum elnöke, ezzel hozzájárulva az eddig felsorolt kortárs, bolgár ipar- és képzőművészek

összetartásához, támogatásához. Vladimirova a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában és a Kirakatrendező és Dekorátor Szakiskolában tanult. Elvégzésük után tanulmányait a Magyar Iparművészeti Egyetemen folytatta, ahol textil és design-menedzser szakon diplomázott. Budapesten él és dolgozik.

- Dallamok keveredése, avagy a **bolgár zene** Magyarországon. A népzene, vagy pusztán a zene hatalmas szerepet játszik a bolgárok életében. A bolgár zenészek két kulcsfiguráját, Emil Biljarszki és Nikola Parovo. Mindketten Bulgáriában születtek, több zenész is volt családjukban, később Magyarországra sodorta őket a sors. Munkásságukban talán a közös gyökerek, és a népzene az, amely többszöri együttműködésre sarkallta őket. Emil Biljarszki legnagyobb sikereit az 1990-ben alapított Korai Öröm zenekarral érte el. A Korai Öröm fennállásának utolsó éveiben kezdett el dolgozni a Fókatelep nevű alprojekten, amely végül átvette a főszerepet. Világzenei dalaik magyar, cigány, bolgár, spanyol, finn, angol és arab nyelvűek. Nikola Parov aki a világzenében szintén ismert és elismert, erősebben kötődik a népzenehez. Ő is Bulgáriában született, de tíz éves korában Magyarországra költözött édesanyjával. Zenekaraival bolgár, román, szerb, macedón, görög, horvát és albán népzeneét játszik.

- **Néptáncgyűttek és hagyományőrzés.** A népzenehez hasonlóan a néptánc is hatalmas szerepet játszik a bolgárok életében. Ennek ellenére csak 1982-ben jön létre az első magyarországi bolgár néptáncgyűttes, a **Martenica**. Liliana Zafirova és Szilvássy István koreográfusok vezették a táncházba járó fiatalok által alapított együttest. Zafirova koreográfusi tevékenysége mellett művészeti vezetője a **Zornica Hagyományőrző Együttesnek**, amelyet különböző korosztályú bolgár asszonyok alkotnak. Az 1996-ban megalakult **Jantra Néptáncgyűttes** tagjai 16 évesnél idősebb bolgár fiatalok, míg a **Roszica Gyermekek Néptáncgyűttes** a 4 és 16 év közötti korcsoportot fedi le. A táncgyűttek célja nem csupán a hagyományőrzés, hanem a fiatalok összetartása is. Évente

megrendezésre kerül a Jantra és a Roszica táncegyüttes hagyományos gálaestje, a **Bulfest**.

- **Fordítók, írók.** Jelenleg csak kevesen fordítanak bolgárról magyar, vagy magyarról bolgár nyelvre, azonban a kör még tovább szűkül, ha csak a bolgár származású műfordítókról beszélünk. Szvetla Kjoszeva, Krasztev Péter, Iván Andrea és Menyhárt Krisztina e körbe tartoznak. Az általuk lefordított bolgár szerzők között olyan nevek szerepelnek, mint Alek Popov, Konsztantin Pavlov, Elin Pelin, Angel Karalijcsev, Jordan Radickov, Sztaniszlav Sztratiev, Boris Aprilov, Jordan Jovkov, Valeri Petrov és még sokan mások. Klasszikus és kortárs írókat, költőket, valamint tudományos szövegeket egyaránt fordítanak. Szvetla Kjoszeva, történész, költő, műfordító kivételével mindegyikjük Magyarországon született. Ez nyilván összefügg azzal a ténnyel, hogy a magyar irodalom remekeit (Kertész Imre, Esterházy Péter stb.) az elmúlt években nagyrészt ő fordította bolgárra. *(Nagy Kiril Márk)*

Bolgárok Kőbányán

A Kőbányai Bolgár Önkormányzat 2006-ban alakult és elnökének Szakács Ferencnét választotta. 2010-től napjainkig a Kőbányai Bolgár Önkormányzat elnöke Nagy István.

A Kőbányai Bolgár Önkormányzat kiemelt feladatának tekinti a hagyományőrzést, a kapcsolattartást a Kőbányán élő bolgárokkal valamint a bolgár kultúra és hagyományok megismertetését a nagyközönséggel:

A rendezvények közül megemlíteném az **interetnikus estet**, amelyen Bemutatásra került a Malko Teatro Dietrich 21 című előadása – Marlene Dietrich sanzonest, továbbá a bolgár zenenap, a bolgár gyermek mesenapok, a **bolgár gyermeknapok és beavató iskolalátogatások** a Bolgár Nyelvoktató Iskolában a kerületi gyerekek számára. Minden év januárjában megszervezik az **Újévi bált** és a

Bolgár **Bábanapon** a Bolgár Művelődési Házban. A bábákat és szülésznőket, az anyaságot és az életet ünnepelték a bolgár hagyomány szerint. **Április hónapban hagyományápolás céljából** néprajzi klubfoglalkozást tartanak a kerületben. A rendezvény keretein belül a Gergjovden (St. György-nap) rítuskört mutatják be, valamint filmet vetítenek a népszokásról. Minden év **júniusában** részt vesznek a kerület rendezvényein a legnagyobb tartó Szent László Napokon - a „Kőbánya díszpolgára”, a Kőbányaért díjak és elismerő címek átadási ünnepségén és a Szent László szobor koszorúzásán, továbbá a kerületi központi megemlékezéseken és koszorúzásokon. November 5-én megünnepelik a Demeter napon. A Demeter-nap a magyarországi bolgár kertészek egyik legfontosabb ünnepe. Ezen a napon ünnepelték a kertekben végzett munka befejezését és a haszon szétosztását. **Támogatják** a Bolgár Országos Önkormányzat által kiadott, a **Balgarszki Veszti** kétnyelvű havi újság eljuttatását a X. kerületi bolgár családoknak. A Kőbányai Bolgár Önkormányzat fontosnak tartja a kapcsolatok ápolását a Bolgár Köztársaság Nagykövetségével, az országos, a fővárosi, valamint a kerületi és vidéki bolgár nemzetiségi önkormányzatokkal. Jelen vannak jelentősebb rendezvényeiken, saját rendezvényeinkre meghívottként várják társönkormányzataikat. **Bolgár zenés irodalmi és jazz esteket tartanak** a Nemzetiségek és Civil Szerveztek Házában. A **bolgár kultúra terjesztése** céljából évente több alkalommal kétnyelvű bábelőadást tartanak játékos tárgybemutatóval egybekötve a **Kőbányai óvodákban: Kőbányai Bóbita, Gépmadár, Gyöngyike és a Kékvirág Óvodában**, amelyek a gyerekeknek nagyon tetszenek.

2016. május 28-án első alkalommal rendezik meg közösen a Kőbányai Bolgár és Görög Önkormányzattal Újhegyen a Mélytónál az **I. Kőbányai Balkán Estet**, amelyen fellép a Tabán Néptáncgyüttes és Guca Partizans Barss Bands Zenekar, valamint lesz szerb gasztronómiai bemutató és az estet táncbár zárja.

A kerületi civil szervezetekkel való együttműködés céljából részt vesznek a Tavaszvárás Kőbányán ünnepségen, ahová meghívják a kerületi bolgár származású nyugdíjasokat is. 2014. novembere óta Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások

emlékére megrendezett emléktábla koszorúzási ünnepségen a 1102 Budapest, Állomás utca 2. szám alatti emléktáblánál részt vesznek. A Nemzetiségek Napja alkalmából megrendezik a Nemzetiségek Hagyományörző Karácsonyi rendezvényét, amelyen Kőbányai Bolgár Önkormányzat is kulturális műsort ad közösen a többi nemzetiségi önkormányzattal.

A Kőbányai Bolgár Önkormányzat továbbra is szervezi a kerületi bolgár nemzetiségek kulturális tevékenységét. Rendezvényeikkel és programjaikkal hozzájárulnak a magyarországi sokszínű bolgár kulturális örökség kerületi szintű bemutatásához és megismertetéséhez.

Nagy István

KO-1410/2016

5. MELLÉKLET AZ ELŐTERJESZTÉSHEZ
IKTATÁSRA ÁTVÉVE:

2016 MAJ 31.

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai
támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve: **Kőbányai Görög Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Budapest, Szent László tér 29. Adószáma: 16927557-1- 42

Elnök neve: **Kollátosz Jorgosz**

A pályázati kapcsolattartó személy neve: Kollátosz Jorgosz

telefonszáma: +36/20-321-9202

e-mail címe: jorgoskollatos@gmail.com

A számlavezető pénzintézet neve: OTP Bank NyRt, Budapesti Régió

Címe: 1051 Budapest, Nádor utca 6.

Bankszámlaszám: **11784009-16927557**

BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Polgármesteri Hivatala		
Iktatószám:	K/27540/2016/II.	
2016 MAJ 31.		
Előszám:	.....db melléklet	Előadó: J

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.

2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.

3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem

4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban: nem

A támogatás célja:

A támogatás összege:

5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban: nem

A támogatás célja: nem

A támogatás összege:

6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.

7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelnek:

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Görög Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Görög Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 430 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel.

A Kőbányai Görög Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást:

1. **Ortodox görög húsvét szervezése**, amelyen a kerületi görög lakosok találkozhattak a kerületben a görög pópával. Ezen kívül ikon kiállítást is szerveznek a Görög klubban (1104 Bp., Kada utca 120.). Görög hagyományos ételek (báránysütés), halászlé és italok várták a kedves vendégeket. A rendezvény görög táncházzal zárult. Felmerülő költségek művészeti tevékenység, rendezvényszervezés, fotóanyag dokumentálása, nyomda, dekoráció, szakmai étkeztetés, **bruttó 100 000 Ft.**

2. **Tanulmányi kirándulás** megszervezése 2016. május 15-én a kerületi nyugdíjasok és Kritiki Szkepszi görög színházi szakkörre járó gyerekek részére, akiket elvittünk Budapest-Visegrád (bobozni)-Esztergom- Párkány- Nógrádi várba-Budapest. Felmerülő költségek: autóbusz szállítási költsége, rendezvényszervezési díj, élelmiszer költségek, bobjegyek, dekoráció, fotóanyag dokumentálása, belépőjegyek, **bruttó 220 000 Ft.**

3. **Hagyományőrző Mikulás ünnepség** megszervezése a görög és magyar gyerekeknek (2016. december 6.) Helyszín: Görög Klub, 1104 Bp., Kada utca 120.

A műsorban magyar - görög Mikulás versek hangzanak el. Zenés műsort készítenénk a gyerekeknek és a meghívott vendégeinknek, majd végül Mikulás bácsi meglepetése következne. Felmerülő költségek: (meghívó, propaganda, dekoráció, fotó, propaganda, szállítás, rendezvényszervezési díj, fotóanyag dokumentálása, Mikuláscsomag a gyerekeknek) összesen **bruttó 120 000 Ft.**

4. **Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja** (2016. december 10.)

Helyszín: Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ (1105 Bp., Szent László tér 7-14.). Görög önkormányzat kulturális műsort adna a rendezvényen. A rendezvényt követően pohárköszöntőre és állófogadásra kerülne sor a meghívott kedves vendégek részére. Felmerülő költségek: meghívó, dekoráció, propaganda, szállítás, étkezés, rendezvényszervezési díj összesen **bruttó 100 000 Ft.**

5. **Hagyományos karácsonyi ünnepség a görög nyugdíjasok részére.** 2016. december 20. Helyszín: Görög Klub, 1104 Bp., Kada utca 120.

A kulturális műsorban fellépnének a görög nyelvtanfolyamra járó görög és magyar gyermekek. Majd a műsort követően ajándécsomagokkal kedveskednénk a nyugdíjasoknak, valamint egy kis pogácsával, szendviccsel és igazi görög teával kínálunk meg. A műsort görög táncházzal záránk.

Felmerülő költségek: (meghívó, propaganda, dekoráció, fotó, propaganda, étkezés, szállítás, fotóanyag dokumentálása, rendezvényszervezési díj) összesen **bruttó 110 000 Ft.**

A program megvalósításának időszaka: (kezdeté-vége) 2016. 04. 01 -2016. 12. 31.

IV. KÖLTSÉGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Ortodox görög húsvét és ikon kiállítás	2016. május 1.	100 000 Ft
Tanulmányi kirándulás megszervezése a kerületi nyugdíjasok és a Kritiki Szkepszi tanulók részére	2016. május 15.	220 000 Ft
Mikulás ünnepség a görög és magyar gyerekeknek	2016. december 6.	120 000 Ft
Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja	2016. december 10.	100 000 Ft
Hagyományos karácsonyi ünnepség a görög nyugdíjasok részére	2016. december 18.	110 000 Ft

Igényelt támogatás összesen:

.....650 000 Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 24.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 65/2016.

**Kivonat a Kőbányai Görög Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. május 23.

A kivonatot kapja: Kollátosz Jorgosz
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 3 fővel határozatképes.

**51/2016. (V. 23.) Kőbányai Görög Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(3 igen, egyhangú szavazattal)

A Kőbányai Görög Önkormányzat Képviselő-testülete a 16/2016. (II. 3.) határozatát az alábbiakban módosítja:

„2016. május hónapot a következővel egészíti ki: *az Ortodox görög húsvéti program megszervezésével* ” Az egyéb részek nem változnak.

1. Kőbányai Görög Önkormányzat Képviselő-testülete a 2016. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

„Vaszilopita vágása” kulturális rendezvény a Görög Klubban. Együttműködési felülvizsgálata a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése.

2016. február

A Kőbányai Görög Önkormányzat 2016. évi munkatervének és a 2016. évi költségvetésének elfogadása. EPON ünnepség megszervezése. Az Arisztóphanész: Madarak című görög színdarab megrendezése, bemutatása.

2016. március

Görög nyelv és zeneoktatás működtetése heti 2 órában folyamatosan a Görög klubban, ahol a gyerekek görög népzenei hangszerekkel ismerkedhetnek meg magyarországi görög zenészek irányításával. Sakk és tavli verseny megszervezése. Részvétel a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat 2016 március 14 és 15-ei Nemzeti ünnep alkalmából szervezendő ünnepi rendezvényen és koszorúzáson a Magyar Oltárnál. Megemlékezés a nemzeti ellenállás (EPON) központi ünnepségről, autóbuzos utazás megszervezése a Nemzeti ünnep rendezvényre. Görög Nőnap megszervezése a Görög Klubban.

2016. április

Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése, benyújtása. Ortodox görög húsvét megszervezése a Görög Klubban. Döntés a feladatalapú támogatás elosztásáról.

2016. május

Beszámoló a Kőbányai Görög Önkormányzat 2015. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2015. évi munkatervi tevékenységről. Javaslat a Kőbányai Görög Önkormányzat 2015. évi pénzmaradványának felosztására. Kőbányai Balkán Est megszervezése a Mélytónál. „*2016. május hónapot a következővel egészíti ki: az Ortodox görög húsvéti program megszervezésével*”

2016. június

Görög Kulturális és Hagyományörző Est rendezése a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban. Szent László Napok rendezvénysorozaton való részvétel, koszorúzás a Szent László szobornál.

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Görög Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról. Tanulmányi kirándulás megszervezése a kerületi görög nyugdíjasok részére.

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Görög Önkormányzat 2016. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Görög Nemzeti Ünnepek megrendezése, Koszorúzás az október 23-ai és november 4-ei nemzeti ünnep alkalmából a Kis fogház emlékhelynél.

2015. december

Olümposzi teadélután, illetve Mikulás ünnepség megrendezése. A Kőbányai Görög Önkormányzat Közmeghallgatása. Nemzetiségek hagyományörző karácsonyi ünnepsége. Nemzetiségek Napjának megünneplése. Hagyományos Karácsonyi Ünnepek megrendezése a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban, illetve a Görög Klubban a Kőbányán élő, görög származású egyedülálló nyugdíjasok részére.

Folyamatos feladatok: A kitűzött feladatok megvalósítása érdekében pályázatok készítése. Hagyományörző ünnepek és kulturális estek megszervezése

- Magyarországon működő, a görög hagyományokat őrző társulatok (Helidonaki, táncgyűttes, Ellinizmos táncsoport, Fengari, Romiosyni kórus, Kariatidiák kórus, Stefanidu Janula és zenekara, Kőbányai Görög Ifjúsági Zenekar) meghívása
- A kerületi görögök anyanyelvi képzésének megszervezése
- A görögök hitéleti tevékenységének organizálása
- Kapcsolatfelvétel Magyarországon élő és alkotó görög képzőművészekkel, és azokkal közösen kiállítások szervezése
- Magyarországon élő görög írók és költők felkutatása, irodalmi estek megszervezése
- Könyvbemutatók szervezése
- Nyugdíjas klub szervezése, támogatása
- a Magyarországi Görögök Országos Önkormányzatával és a Fővárosi Görög Önkormányzattal, a budapesti kerületi és vidéki görög nemzetiségi önkormányzatokkal rendszeres kapcsolattartás.

Nemzetközi fesztiválok

- Egész napos gyermek és felnőtt programok társszervezése

- Gasztronómiai bemutató
- A kerületi görögök történetének kutatása
- A kerületben élő görög származású emberek felkutatása együttműködve a többi kerületi görög önkormányzattal és a görög dokumentációs központtal (anyagok archiválása, videofelvételek készítése, interjúk készítése, meglévő archívum digitalizálása)
- Történelmi anyagok feldolgozása
- Folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a Magyarországon működő görög szervezetekkel
- Magyarországi Görögök Kulturális Egyesülete
- Görög Ifjúsági Egyesület
- Országos, Fővárosi és más települési illetve kerületi görög önkormányzatokkal
- Görög Ortodox Egyház
- Görög zene CD és könyv kiadása /vagy annak támogatása/, együttműködve más görög szervezetekkel

2016-ben konkrét kerületi rendezvények megtartása és megpályázása:

- Görög Nőnap megünneplése a Görög Klubban Kőbányán
- Arisztophész: Madarak című színdarab bemutatása
- Görög zenés irodalmi est Kőbányán
- Kőbányai Balkán Est a Mélytónál
- Görög könyvbemutató Kőbányán
- Filmvetítés a Görög Klubban heti 1 alkalommal (görög filmek magyar szinkronnal vagy felirattal)
- Nemzetiségek hagyományőrző karácsonyi ünnepe.

A Kőbányai Görög Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgáltatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületi ülésein.

2. A Kőbányai Görög Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: azonnal

Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 24.

A jegyzőkönyvi kinyomat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

Rövid betekintés a görög kisebbség politikai emigrációjának történetébe, kulturális szokásaiba, kiemelten a kőbányai görög kolónia életébe

A következőben a ma hazánkban élő görög kisebbség politikai emigrációját és annak körülményeit, életútját, szeretnénk bemutatni, külön figyelmet szentelve a Kőbányán élő görögökre. Egy kisebb betekintés adva az 1950-1967 között a kőbányai dohánygyári kolóniában élő görög családok életébe, bemutatva kulturális sajátosságaik főbb jellemzőit. Kiemelve továbbá a budapesti görög táncházat, amely elősegítette a görög-magyar kulturális kapcsolatok elmélyülését és a hazai görögség a többségi társadalom felől történő pozitív megítélését.

Ha ma Görögország szóba kerül, sokunknak eszébe jut egy közeli vagy távoli tengerparti nyaralás, a szép tájak, a könnyű ételek a görög zene, a barátságos, mosolygós görög emberek, a felsorolást ki, ki a saját élményei szerint folytathatná. Jelen írásban egy „másik Görögország” tárul fel előttünk, kiemelten annak egykori lakói, azok, akik a Görög Polgárháború lezárása után több évtizedes politikai emigrációba kényszerültek a kelet-európai országokba. Az említett generáció gyerekként vagy fiatal felnőttként élte meg a Második Világháború hármas megszállását (1941-1944) majd katonaként harcolt a Görög Népi Demokratikus Hadseregben (1946-1949). illetve gyerekmekültként érkezett hazánkba. A katonai összecsapások befejezése után, mintegy 120 ezer ember hagyta el Görögországot, közöttük 60 ezer a volt szocialista országokban talált menedéket. A politikai menekültek elsősorban azokról az észak-görögországi területekről érkeztek ide, ahol a polgárháború legnagyobb összecsapásai zajlottak, majdnem fele arányban Nyugat-Makedóniából továbbá Ipirosz, Thesszália, és Kelet-Thrákia vidékéről, körülbelül 263 faluból.

A hazai görögség emigrációja 1947-ben a polgárháború második évében

kezdődött el a gyerekek háború sújtotta területekről történő kimenekítésével. A gyermekmentési akció azokat a területeket érintette, ahol a Görög Demokratikus Hadsereg és a Kormány Hadsereg között a legnagyobb összecsapások zajlottak. Az állandó harcok célpontjában élő falusi lakosság teljesen kilátástalan helyzetbe került, a legalapvetőbb élelmiszerek hiánya, az állandó bombázások és a kilátástalan helyzet a gyerekek átmeneti albániai, jugoszláviai elhelyezésével zárult. A mentőakció megítélése ebben a történelmi időszakban rendkívül ellentmondásosnak bizonyult. A gyermekek kitelepítését a Népi Demokratikus Hadsereg és a Görög Kormányerők egyaránt alkalmazták, ám amíg az egyik fél ezt mentőakciónak nevezte, a másik fél pedomazomának, gyermekrablásnak minősítette. A Nemzetközi Vöröskereszt 1949-es beszámolója szerint a szocialista országok összesen 24-25 ezer különböző korú görög és görögországi szláv-makedón kisebbséghez tartozó gyermeket fogadtak be ideiglenes jelleggel. 1947-ben a Magyar Kommunista Párt egy Nemzetközi Bizottságot állított fel a görög polgárháború áldozatainak megsegítésére. Ez a bizottság később az Antifasiszta Menekülteket Ellátó Központ (AMEO) néven működött együtt a Görög Gyereksegélyező Bizottsággal (EVOP) a befogadott gyermekek elhelyezésének és ellátásának ügyében.

A szervezők a gyerekek néhány hónapos elvállásáról beszéltek, a kényszer emigráció azonban legalább három évtizedig tartott. Az 1948 áprilisa és 1948 decembere között Jugoszlávián keresztül vonattal érkező gyerekek száma 4287 fő lehetett. A gyerekcsoportokat a Keleti pályaudvaron fogadták a Magyar Vöröskereszt munkatársai. További menekültek, evakuált civilek sebesült katonák katonanők, sokan név nélkül a polgárháború utolsó szakaszában vagy a harcok befejezését követően érkeztek Magyarországra, számuk 2500- 3000 fő körül mozgott, pontos adatokat azonban nem lehet tudni.

Görög gyerekek fogadása a Keleti pályaudvaron.

Görög gyerekek érkezésük után a Széchenyi fürdőben

Az egy, egy faluból, kisebb térségből kísérőkkel érkező gyerekek korcsoportok szerinti elhelyezése Balaton melletti üdülőhelyeken és átmeneti gyermekotthonokban történt. (Balatonlelle, Balatonalmádi, Dég, Hőgyész, Fehérvárurgó). Szükség szerint magyar családok is befogadták őket. Az iskoláskorú gyerekek oktatása 1949 szeptemberében indult el. A tanévet 1802 általános iskolás és 550 szakiskolás kezdte el, az óvódás korúak száma 322 fő lehetett.

Az oktatás elindítását, a tanárok képzését, a tankönyvek kiadását a Köznevelési Minisztérium felügyelete alá tartozó AMEO és a vidéki Népi Tanácsok Oktatási részlege közösen szervezte meg. A gyermekek tanítását és gondozását ellátó magyar és görög oktató és kiszolgáló személyzet munkáját olyan nevelőnők

segítették, akik saját gyerekeikkel együtt vagy esetenként 14-15 évesen 20-30 falubeli gyerek kíséreljeként érkeztek Budapestre. Ők segítettek a nevelőotthonokban a gyerekek további gondozásában is.

A Vegyipari szakszervezet megvendégeli a görög gyerekeket (1949)

A nagy gyereklétszám sürgetővé tette a gyors tanítóképzés elindítását. Azoknak a fiatal felnőtteknek, akik otthon elvégezték a hat osztályos általános iskolát, tanítóképző tanfolyamot és további nyári továbbképzéseket indítottak. Az oktatás megszervezésében a nyelvtanítás módszertanának kidolgozásában, az iskolai tankönyvek szerkesztésében és a tanításban nagy szerepe az emigrációba érkező görög értelmiségieknek (Galgasz Ilias, Ikonomou Mihálish, Jiropulu Anna, Mani Eleni, Zelisz Jorgosz). Közülük is kiemeljük Elli Aleksziou EAM írónt, aki részt vett a Második Világháború alatti antifasiszta Ellenállásban. Miután 1945-ben megfosztották görög állampolgárságától, Franciaországba emigrált és a Sorbonon szerzett francia nyelvű diplomát. Ezt követően Budapestre érkezett és 1962-ig egyik fő szervezője lett a kelet-európai úgörög nyelvoktatásnak. Az első évben a gyerekek saját anyanyelvükön tanultak írni, olvasni, a második évtől a görög nyelvű tantárgyak mellett (irodalom, nyelvtan, történelem, földrajz) elkezdődött a magyar nyelvű oktatás is. A nyolc osztályt befejező tanulók kétnyelvű (görög, magyar) vizsgát tettek.

A szülők nélkül a gyermekotthonokban lakó gyerekek nevelésénél a tanulás

előnyeit hangsúlyozták. Fontos szempontként lépett elő, hogy rájuk szükség lesz a „valamikori görög demokratikus társadalomban”. Ez sokuk számára motivációt jelentett. A gyerekek érzelmi nevelésében szerepet játszott az is, hogy partizán gyerekekhez méltó nevelést kapjanak. A gyermekotthonokban felnövő gyerekek között magas volt az egyetemen, főiskolán tovább tanulók száma. A középfokú oktatásban résztvevők aránya ezt a számot is meghaladta. A legtöbben szakmunkás képesítést szereztek. A tanulás és továbbtanulás lehetősége, az 1950-es években a többségben peremterületekről, kis hegyvidéki falvakból érkező fiatalok számára előrelépést, kiugrási lehetőséget jelentett.

Második osztályos görög nyelvű Földrajz, Történelem és Olvasókönyvek

Az átmeneti otthonok, mint például Fehérvárcsurgói 1955/56-os tanévben befejezte működését. Az itt tanuló gyerekeket más otthonokban helyezték el. (Balatonkenese, Hőgyész Tiszadob) Az 1954-es családegyesítéseket követően a gyerekek egy része családi környezetbe került, róluk a továbbiakban szüleik, közeli rokonaik gondoskodtak. Egy 1954-es felmérés szerint 1400 iskoláskorú gyerek közül 950 fő élt és tanult vidéki otthonokban és 450-re tehető a családokban nevelkedők száma. Gimnáziumokban és technikumokban 260-an, a szakiskolákban 120-as végeztek. Felsőoktatási Intézményben 100 fő kezdte el tanulmányait, többségében egy gimnáziumi gyorsképzés után.

A Tiszadobi gyermekotthon iskoláskorú lakói (1949)

1954 után normalizálódott a görög családok élete és elkezdődött a görög gyerekek magyar iskolákban történő tanítása. (Százados úti, Őrnagy utcai iskola). Kezdetben külön görög osztályokat indítottak, később a vegyes osztályoknál egyénileg biztosították a görög nyelvű oktatást. Az ötvenes évek elején két görög tannyelvű iskola is működött. Az első a zuglói Május 1 úti Manolisz Glezosz görög tannyelvű általános iskola volt, a második az 1951-ben Beloianisz faluban létesülő általános iskola. Utóbbiban biztosították a legtovább a magyar nyelv mellett a görög és a makedón nyelvek oktatását. Ezzel párhuzamosan minden olyan vidéki vagy budapesti iskolában, ahol legalább 5 görög nemzetiségű gyerek tanult, heti két alkalommal oktatták a görög nyelvet. A nyelvoktatás szerepét 1990 után az Országos és a vidéki Görög önkormányzatok vették át.

A beloianiszi általános iskola alsó osztályos tanulói (1953)

A kőbányai Dohánygyári kolónia (1950-1967)

A Magyar Dolgozók Pártja a görög emigránsok átmeneti elhelyezésére több épületet is felajánlott. A görög pártvezetés a Kőbányai út és a Hungária körút sarkán levő Dohánygyár épületét választotta. Miután az épületet felújították 400 család, körülbelül 2500 fő számára biztosítottak lakhatást benne. A családok egy 6-12 négyzetméteres komfort nélküli szobában éltek, sok esetben 5-6 fő zsúfolódott össze ezen a kis területen. A konyhák és egyéb helyiségek használata közös volt, 25-30 család szoros időbeosztásban osztozott meg rajta. A szűkös életkörülmények és az épület zártsága miatt a magántér fogalma szinte teljesen ismeretlen volt.

A kőbányai Dohánygyár épülete és bejárata

A „dohánygyári szűkös de boldog élet” (!) - ahogyan ma a görögök nevezik, a zárt életforma minden hátránya ellenére segítette a görög emigránsok igazi közösséggé válását, és az olyan kulturális tradíciók továbbadását, mint például a tánc és a zenei kultúra, vagy az étkezési szokások. Az új élethelyzetből adódóan kialakult egy napjainkban is jelenlevő, a görögországitól eltérő kelet-európai, speciálisan magyarországi görög kultúra, amelynek alapjait a dohánygyári kolóniában eltöltött 16 év teremtette meg. Itt kiemelném az 1952-ben átadott fejer megyei görög falut Beloianisz is, mint hagyományépítő lokális közösséget, amelyről a későbbiekben lesz szó

Ünnepi beszédet hallgató családok a dohánygyár udvarán

A közösségépítést segítették a dohánygyári kultúrházban megtartott közös nemzeti és politikai megemlékezések. A Görög Szabadságharc ünnepe (március 25), vagy a Nem, görögül OHI évfordulója, amelyet a második világháborús olasz megszállás elleni győzelem ünnepeként tartanak számon (október 26). Továbbá olyan a második világháború Görög Nemzeti Ellenállásához és azok szervezeteihez kapcsolódó ünnepek, mint a Görög Ifjúsági Szövetség (EPON február 23), a Nemzeti Felszabadítási Front (EAM szeptember 27), vagy a Görög Kommunista Párt megalakulásának (KKE szeptember 18) évfordulóit. A közösen megrendezett demonstratív politikai évfordulók, (november 7., április 4., május 1., augusztus 20.) baráti találkozók megerősítették a görög-magyar kapcsolatokat is.

Május elsejei felvonulás a dohánygyári közösség „Görög telep” feliratú táblájával

A görög családok egymás közötti kötelékét gyakran műrokonsági: keresztszülői, komasági vagy házassági szálakkal erősítették meg. A Dohánygyárban sok volt a csonkacsalád, és magas volt a fiatal házasok száma. Az idősebb generáció segítette a fiatalokat, ha csak egy rövid időre is átvállalva például a nagymama szerepét, a gyerekvigyázást vagy főzési tanácsokkal látta el a gyerekmekülteként családjától elszakadt és idővel anyaszerepbe kerülő fiatal nőket. Ezek a kisebb kölcsönösségi kapcsolatok hosszú távra megerősítették az összetartozást a különböző generációk között.

Családi fotó a Dohánygyárból

1954-ben a Nemzetközi Vöröskereszt és a kommunista kormányok közötti megegyezést követően elkezdődött a családegyesítés a kelet-európai országokban tartózkodó családtagok esetében. Ez a program a gyerekmekülteknél volt a legsürgetőbb, akik a családi környezetből kiszakadva éveket töltöttek el gyermekotthonokban. Sokan közülük a családegyesítés után sem találkozhattak közeli rokonaikkal.

Három generáció az 1950-es évekből

A görög családok minden vagyonukat hátrahagyva, szűkös anyagi körülmények között kezdtek új életet. A háborús, súlyos sérülésekből éppen hogy felépült vagy csökkent munkaképességűvé vált férfiak önként jelentkeztek a legnehezebb munkákra. Így kerültek sokan Ózdra, Miskolcra, Tatabányára, vállalva az öntödei, gépszerelői egyéb nehéz fizikai munkákat. Pécsre 20-25 család költözött oly módon, hogy elkötelezték magukat, kivétel nélkül mindnyájan hogy az akkor megnyíló uránbányában vállalnak munkát. A legnagyobb változást a nők munkába állása jelentette. Az 1940-es évek görög falusi társadalmában a fiatal lányok és asszonyok a családon belül végezték el a női szerepeknek megfelelő munkákat. Az emigráció óriási változást hozott a számukra. A magyar nőkhöz hasonlóan gyárakban kezdtek el dolgozni, gyermekeiket bölcsődébe, óvodába, iskolába járatták. Egy 1954-es felmérés becsült adatai alapján a Magyarországon élő menekültek száma 6100 fő. A különböző munkahelyeken elhelyezkedett felnőttek száma 2900 fő, a munkaképteleneké 550 fő. A dolgozók döntő többsége valamilyen szakmai képzés után az iparban talált megélhetést.

Dolgozó nők egy csoportja

A nők a hétköznapokban megpróbálták elkészíteni az otthoni ízeket. Ételkészítési szokásaikat megtartva kalóriadús egyszerű ételeket főztek, leveseket (csicseriborsó leves, lencseleves), pörkölt alapú egytálételeket hús nélkül (zöldborsó, zöldbab paprikásan), tésztaféléket (tarhonyaszerű tészta sajttal, túróval töltve), és salátákat (pitypang saláta, joghurtos uborkasaláta, paraszt saláta) készítettek. A görög étkezési kultúrában gyakori a sűrű babfogyasztás: levesként, főzelékként vagy tepsiben sütve. Az ünnepi húsfogyasztás közös családi és közösségi alkalmak voltak a karácsony, a húsvét, vagy a Magyar Alkotmány ünnepe Beloianisz faluban (augusztus 20.). Ezeken az eseményeken kecskét, bárányt sütöttek tepsiben vagy a szabadban nyárson.

A magyarokhoz hasonlóan a görögöknél is szokásban volt a disznóvágás. A kezdeti időszakban a disznót a bárányhoz hasonlóan megnyúzták és a bőréből az orránál felkunkorodó cipőt (caruhi) készítettek. A hurka töltelékét oregánóval, vadmentával fűszerezték és csicseriborsóval és póréhagymával ízesítették. A húsvéti ünnepek alkalmával nem maradhatott el az ünnepi asztalokról az olyan tradicionális görög ételek fogyasztása, mint a bárányleves (majirica), a fűszerezett nyárson sült belsőségek (kokoreci) vagy a húsvéti kalács (kukuráki paszhalina). A sonka fogyasztását például a magyar környezet hatására vették át.

Hasonlóak a piros tojás festéséhez kötődő szokások, amelyet a görög családok a közös ünnepi étkezések alkalmával koccintanak össze a -Krisztus feltámadott! Valóban feltámadott! (Hrisztosz aneszti! Alithosz aneszti!)- szöveg elmondása után. Sokáig szokás volt a halottak jóllakatása, ezért a beloianiszi asszonyok a temetőben a sírokra is piros tojást vittek ki, amelyet a gyerekek szedtek össze. A húsvéti ünnepkörhöz kapcsolódó templomi szertartás 2006 után a Beloianisz faluban felépülő Szent Demeter Nagyvértanú, Szent Konstantin és Szent Helena ortodox templom átadásával kezdődött el.

A hétköznapi és az ünnepek alkalmával fogyasztott leggazdaságosabb édes vagy sós tésztaféle a görög pita volt, melynek makedón megfelelője a burek, böregi. A pita fogyasztásnak egy az óév utolsó napjához vagy az újév első családi étkezéséhez kötődő ünnepi alkalma a vaszilópita vágás volt. Az erre az alkalomra elkészített pita lehetett egy kalácstésztából készült szirupos édesség vagy az ipirosz területén kedvelt sós sajtos pita, amelynek a belsejébe a háziasszonyok pénzermét sütöttek. A közös étkezés befejezése után a család tagjai közösen vágják fel a pitát. A családfő háromszor megforgatta a tálat, majd egyenlő részre vágta a süteményt. Egy másik szokás szerint, a családban levő fiúgyermek háttal ült le, miközben az apa felvágja a pitát. Minden szeletnél mondott egy nevet, és mindenki elvette a nekik járó süteményt. Egy, egy szeletet a távol levő családtagoknak ajánlották fel, a többit közösen fogyasztották el. Aki megtalálta a benne levő pénzermét, annak szerencsét hozott a következő esztendő. A pitavágás befejezésének utolsó, fontos elmaradhatatlan mozzanata a közösen elmondott ima jellegű kívánság: "to hrono stin ELLADA,, ,vagyis jövőre Görögországban. Ebben az időszakban a gyerekek ajándékozása is az év utolsó napjára esett. Az ajándékot Szent Vasziliosz hozta, akinek az alakja a görög néphagyományban a szerencséhez és a jósláshoz kötődik. A karácsonyfa állítás, mint új szokás is ekkor honosodott meg. Görög környezetben papírból készítettek hajót, amelybe diót, almát, és kisebb édességeket raktak.

Karácsonyi ünnepi fotó Beloianisz faluból (1950-es évek)

Napjainkban a vaszilópita felvágása az Országos Görög Önkormányzat, és további kerületi, és vidéki önkormányzatok szervezésében megjelenő közösségi ünneppé alakult át, amelyet a vízkereszthez (január 6.) közeli időpontban, Beloianisz faluban és Budapesten is megrendeznek.

Egyes családi évfordulók a kőbányai dohánygyárban és a görög faluban is közösségi ünnepek formájában éltek tovább. Ilyen alkalom volt a férfiak névnap (görögül elliniki jirti, szláv nyelven: vízda). Az olyan gyakori férfineveknél, mint a Jorgosz, Hrisztosz, Nikosz, Harilambosz (és mások) egész napos ünnepségeket tartottak. Görög szokás szerint a költségeket minden esetben az ünnepelt családja fizette és minden érkezőt megvendégt. A viszonzást természetesnek tartották. A születendő fiú gyerek az apai, anyai nagyapa nevét kapta, vagy a polgárháborúban elesett férfirokonok nevét örökölte. A névöröklésnek volt egy olyan jelentése, miszerint a születendő fiúgyerekekben az elhunyt lelke él tovább. A férfinévnap olyan volt, mint egy kisebb lakodalom- mondogatták a falu lakói. Az itt kínált italok, a kávé, ouzó és kóstolókat (fetasajt, keftedesz-fasírtgolyók) házilag készítették el. A férfiköszöntésekhez hozzátartozott a népdalok előadása és a közös táncelőadás is.

A görög vendéglátás specialitása az előételek, kóstolók kínálása. Görög elnevezése: mezesz, mezedesz, amely szó szerinti fordításban harapnivalót, csemegét jelent. A mezedesz a csipegetni való kis falatkáktól (sztragalia- csicseriborsó, dió, mogyoró, mazsola), a haltól, a sajtoktól a sült húsig sokféle lehet. A vendéglátás a görög családoknál az üledékes kávé kínálásával kezdődött. A szüretlen kávé nevezik török kávénak is, görög szövegkörnyezetben ennek a megnevezése görög kávé (kafesz ellinikosz). A görög kávé a szegényebb területeken házilag pörkölt csicseriborsóból készítették el. A kávéhoz kínált házilag: cukorból és egy kevés lisztből főzött, kocsonyásítóval keményített csemege a szultánkenyér (lukumi). Hasonló édesség a kiskanálnyi csemege (gliko kutaliou), amely egy kis tányéron kínált lekvárszerű édes massa.

A görög faluban a családok kecskét tartottak, a házilag elkészített fehér kecskesajtot, a fetát, és a sűrű joghurtot, a jaurtit bödönökben vitték fel Pestre és itt árulták a városban élő görög családoknak. A fentiek jól érzékeltetik a görög falu és a Budapesti dohánygyárban élők sokszínű, az ünnepekhez és a családi élethez fűződő kapcsolatrendszerét. A magyarok kezdetben furcsának találták a görög ízeket, napjainkban a görög étel- és italfogyasztási kultúra jól ismert és széles körben elterjedt.

Beloianisz a szocialista mintafalu

Beloianisz görög falu több szempontból is egyedülálló településnek számít. Nem csak azért, mert napjainkban is görög és szláv-makedón családok lakják, de Európában az egyetlen görög falu az anyaország határain túl.

A görögök korai elhelyezésénél felmerült az a gondolat, hogy egy új falut építenek fel a többségében hegyvidéki földművelő és állattartó agrárnépességből hazánkba kerülő menekültek számára. A görög falu Fejér megye Adonyi járása és az Ercsi község külterületén fekvő Sina telepen létesült. Az építkezésen 50 görög férfi

dolgozott, és további görög fiatalok hétvégi társadalmi munkában. A munkálatokat két görög mérnök Nikosz Petridisz és Theodoszisz Fokasz magyar szakemberek segítségével végezte. A falu lakóházai nyolc hónap alatt épültek el.

A falu építése közben

A települést kezdetben a Görögfalvának nevezték el. 1952. március 30-án a nemzetközi tiltakozások ellenére kivégzett Nikosz Beloianisz baloldali újságíró tiszteletére felvette a Beloianisz nevet.

Nikosz Beloianisz mellszobra a görög falu főterén (Makrisz Agamemnon görög szobrász munkája)

A következőben a görög falu egyik legjelentősebb ünnepét augusztus 20-át emeljük ki. Ezen a napon a falu főtere, utcái és házai egy igazi közösségi térré változnak. Itt találkoztak a két legnagyobb településen, Budapesten és Beloianiszban élő családok, barátok, különböző korosztályok. Az egész napos

rendezvényt, a sporteseményt és a táncbemutatót egy közös tánc mulatsággal zárják. Itt külön kiemelném a görög népzenei- és tánc hagyományok magyarországi továbbélését, amelyet a görög lokális falusi tánc repertoárból válogattak össze. Elsősorban azoknak a tájegységeknek a táncait bemutatva, ahonnan a görög családok többségében érkeztek. (Ipirosz, Makedónia, Thrákia megyékből). Idővel ez a repertoár a pondoszi, kisázsiai és szigeti táncok előadásával bővült ki. A zenei és tánckultúra megőrzése és a következő generációnak történő továbbadása, az anyanyelv mellett, a görög etnikai identitás egyik sarkkövévé vált az évtizedek alatt.

Beloianiszi táncsoport a falu főterén

Az augusztus 20-i ünnep görög-magyar aktualitásáról nem beszéltünk még. A görög politikai emigránsok sokszor és sokféleképpen fejezték ki hálájukat a magyar állam felé, amiért az egy rendkívül ellentmondásos történelmi időszakban befogadta őket. Az egyik ilyen alkalom az 1951-ben a görög falu hivatalos átadásának a napja volt, amelyet a görög közösség az Augusztus 20-ai Alkotmány és Új kenyér magyar ünnepelt meg. 2000. augusztus 20-án ez az ünnep egy újabb jelentést kapott. A honfoglalás ezer éves évfordulóján a magyar államalapító I. Istvánt a görög-keleti ortodox egyház felvette szentjei sorába. I. Bartholomaiosz konstantinápolyi patriárka a Budapesti Szent István bazilikában megtartott szentmisén, és ezt követően

Beloianisz faluban megerősítette, hogy I. István államalapító királyt ortodox szentté avatták. Ezen a napon a falu lakói I Istvánról, mint ortodox szentről is megemlékeznek. Augusztus 20-a tehát egy olyan kettős évforduló, amelynek görög-magyar jelentései napjainkig összekapcsolódik.

Befejezésként a hatvanas évektől folyamatosan jelenlevő görög táncházakról szeretnénk szólni, mivel a görög zenei és tánckultúra a görög-magyar kulturális kapcsolatok egyik legmeghatározóbb pontja. Az első táncházat egyéni kezdeményezésére és magyar táncszakemberek segítségével a Lakatos úti lakótelepen a Dési Huber Művelődési házban rendezték meg, azzal az igénnyel, hogy legyen egy hely, ahol a görög fiatalok megtanulják és gyakorolják szüleik, nagyszüleik táncait. Az ötletet segítette az akkor megalakuló magyar táncház mozgalom is. A görög táncház hamar népszerű lett. A nagy érdeklődésre való tekintettel olyan művelődési házakban kezdték el megrendezni, mint a Danubia, vagy a Ganz-Mávag, amelyek nagyobb tömegek befogadására is alkalmasak voltak. A hetvenes években rendeztek görög táncházat a Budai várban, működő Ifjúsági parkban is. A magyar fiatalok számára az olyan balkáni lánctáncok, mint a görög, szerb, horvát vagy a bolgár, egy folyamatos gyakorlás után könnyen megtanulható új egzotikus szórakozási formaként léptek fel. A görög fiatalok számára saját kulturális identitásuk kialakításában és megőrzésében játszottak fontos szerepet.

Görög táncház a Budai Ifjúsági parkban

A hatvanas évektől elinduló nemzetiségi táncházak, közöttük is az első a görög volt, elősegítették a másság elfogadását, a balkáni zenei és tánckultúra megismerését és megalapozták az első görög-magyar vegyes házasságokat is. Az azóta görög táncházakba járó magyar fiatalok három generációját különíthetjük el. Ma a görög táncház a városi közkultúra részét képezi, különösen Budapesten, és töretlenül népszerű a fiatal korosztály körében. A görög nemzeti ünnepeket és más kulturális eseményeket a görögök minden esetben tánc mulatsággal zárják, amelynek ma aktív résztvevői a magyarok is. A rendezvényen különös hangsúlyt kapnak a görög etnikai identitás kifejező ókori eredetű körtáncok (szirtosz, kalamatianosz, tcamikosz), a lokális identitást mentén szerveződő ipiroszi, makedón, és trák táncok (szta dio, zaharula, kori eleni..). Utóbbiakat szüleik, nagyszüleik falvainak táncrepertoárjából válogatták össze. A táncoknak napjainkra kialakultak a generációs modelljei. A fiatal generáció az anyaország tánckultúrája felé fordul vissza és a ma divatos vagy számára kevésbé ismert zenei és tánckultúrát népszerűsíti. (laika, rembetiko, populáris könnyűzene). Ez az állandó megújulás és sokszínűség lehet a görög zene és táncok népszerűségének a titka.

Az 1950-es években a görög emigránsok repatriálási szándékát, visszatérési kísérleteit, megakadályozta a kor hidegháborús politikája, a menekültek politikai emigráns státusa, amely egy görög királyi rendelet értelmében nemzetiségétől és állampolgárságától is megfosztotta a hazánkban élő görögöket. Az első nagyobb repatriálási hullám a nyolcvanas évek elején kezdődött el. Sokan az idősebb korosztályból már nem élhették meg ezt a napot. A görögök többsége fiatalon került hazánkba, családot alapított, új életet kezdett, baráti és rokoni szálak fűzik Magyarországhoz. Sokan közülük felvették a magyar állampolgárságot és végleg itt

maradtak. Mások a visszatelepedést választották, de napjainkig visszajárnak Budapestre, Beloianiszba a görög ünnepekre, meglátogatva az itt élő barátaikat, rokonaikat.

Ma a görög kisebbség három generációja él közöttünk. A Görögországban született első nemzedék életútját a második világháború és a görög polgárháború eseményei határozták meg. Hányattatásaik ellenére Magyarországon új otthonra találtak, ma is közöttünk élnek. A hazánkban született második és harmadik generáció görög nyelvi gyökerei és kulturális identitása mellett, az anyanyelve a magyar. A görög nyelv és kultúra megtartását és a fiatalabb generációknak történő továbbadását az 1990-es években megalakuló és napjainkban is működő országos, budapesti és vidéki önkormányzatok biztosítják.

Emléktábla a Dohánygyár épületének falán.

A kőbányai Dohánygyári Kolónia megalakulásának évfordulóját, annak emlékét, hogy 16 éven keresztül itt élt a politikai menekült görög családok legnagyobb számú közössége, minden évben megünnepelem a hazai görögség. A kezdeti években ez egy kifelé zárt, befelé nyitott világ volt, amelyet új szokásokkal, baráti, rokoni, házassági kapcsolatokkal erősítettek meg az ott élő családok. Ez a kapcsolatháló a dohánygyár felbomlása után máig fennmaradt, egy ilyen mikroközösség a kőbányai görögöké is.

A Dohánygyári kolónia felszámolás az 1963-64-es években kezdődött el. A családok többsége az akkor felépülő új lakótelepeken / József Attilai, Harmat utcai, Lőrinczi, Lágymányosi/ nyertek elhelyezést. Ekkorra már az itteni, új házasságkötéseket követően megszületettek a második generációs gyerekek. A Harmat utcai lakótelepre költözők 90 %-a ezen új fiatal családok közül kerültek ki. Összességében kb. 60-70 család jutott új, nagyrészt 2-2,5 szobás lakásokhoz. A nagyobbak számító lakásokat úgy kaphatták meg a „friss” házasok, hogy vállalják, hogy az egyedül álló nagyszülőt is magukhoz veszik. Ily módon a 2,5 szobás lakások mindegyikében három generáció élt együtt. Az együtt élő idősebb házaspárok garzonlakásokat kaptak jellemzően abban a lépcsőházban, ahol gyermekeik is lakáshoz jutottak. Még arra is kiterjedt a figyelem a lakás kiosztások során, hogy egy-egy lépcsőházban rokoni kötelékek mentén sorolták be a családokat vagy görögországi tájegységek származása szerinti csoportosítást vettek figyelembe. Így alakulhatott ki pl., hogy két lépcsőház is szlávajkú görög családoknak jutott. Az iskolás korú gyerekek korúknak megfelelően a Harmat utcai Kovács László Általános Iskolába kerültek át a korábbi nyolcadik kerületben lévő, majd felszámolásra kerülő Manolisz Glezosz Általános Iskolából. Az intézmény lehetőséget nyújtott a görög diákok számára, hogy heti két alkalommal görög nyelvi órákat látogathassanak, mely feladatot három görög tanár látott el. Az innét kikerülő diákok egy része a László Gimnáziumba, mások az Ihász Dániel-, Leöwey Klára Szakközépiskolába nyertek felvételt.

A Dohánygyárból időrendi sorrendben először a Harmat utcai lakótelepre települtek görög családok. Pár évvel később a Zalka Máté téri, Hungária krt-i, Kozma utcai, Ónodi közti tömbökbe illetve még később az Újhegyi lakótelepre és Kőbánya perem kerületeiben is megjelentek a görög családok.

A 80-as évek elejére kb. 260-270 főt számlál a görög közösség.

A 80-as évek közepétől lehetőség nyílt a Görögországba való repatriálásra. Bár jogilag lehetőség nyílt a visszatelepülésre és Görögországban a politikai helyzet is megváltozott, ennek ellenére az itt élők kb. 30-35 % vállalkoztak, hogy visszatérjenek az óhazába vagy egy másik országba települjön át. A Görögországba visszaköltözők embert próbáló nehézséggel kellett szembe nézniük, de végül is azok akik vállalták a megpróbáltatásokat, 30-35 év után nagyrészüknél sikerült a „visszaasszimilálódás”. Magyarországból távozók közül, számosan -többségében szlávajkúak - Kanadába, Ausztráliába, Jugoszláviába távoztak, rokonok, ismerősök invitálására, közbenjárásának segítségével. Voltak, akik a Dél-Afrikai Köztársaságba próbálták szerencsét. Ezekbe az országokba távozók közül sokan – meggazdagodva- később Görögországba, egyesek Magyarországra települtek vissza. Kőbányáról távozók száma - hasonlóan a nagy átlaghoz-30-35% volt. A közösség életében mérföldkőnek tekinthető, hogy a magyar állam az új kisebbségi törvényének értelmében a görögöket, honos nemzeti kisebbségként ismerte el. Ennek köszönhetően alakult meg 1994-ben az Országos Görög Önkormányzat, majd kezdte el munkáját a Budapesti Görög Önkormányzat (és további kerületi, vidéki önkormányzatok) továbbá a Magyarországi Görögök Kutató Intézete. Napjainkban a görög önkormányzatok biztosítják a minden korosztályra kiterjedő nyelvoktatást, a kétnyelvű sajtó kiadását, a nemzeti ünnepek és kulturális programok megrendezését.

Görögök Kőbányán

Jelenleg a Kőbányán élő görögök nagy része vegyes házasságokban él. A harmadik generáció tagjai nagyrészt ezekből a házasságokból származik és asszimilálódásuk a többségi társadalomba felgyorsult.

A Kőbányai Görög Önkormányzat 1998-ban alakult és elnökének Kollátosz Epaminondaszt választotta. 2010-től napjainkig a Kőbányai Görög Önkormányzat elnöke Kollátosz Jorgosz.

A Kőbányai Görög Önkormányzat célja, hogy összefogja a kerületünkben immár évtizedek óta nagy számban élő görög származású polgárokat és minél több hagyományörző, a görög kultúra sokszínűségét bemutató, a szabadidő kulturált eltöltésének lehetőségét biztosító programokat rendezzen számukra. Ebben az évben heti rendszerességgel hagyományörző görög nyelvtanfolyamot indítottunk. Céljaink között szerepel a görög kultúra és hagyományok megismertetése a nem görög származású nagyközönséggel. Legfőbb célkitűzése a természetes asszimilálódási folyamat lehetőség szerinti időbeli kitolása, oly módon, hogy őrzi nyelvi, kulturális örökségét elsősorban az első generáció hite, erkölcsi tisztasága, példamutató emberi tartása, magával hozott közösségi szemlélete alapján.

A rendezvények közül megemlíteném a **Görög Kulturális Estet**, amelyet szinte minden évben megrendeznek a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban (KÖSZI) 1105 Budapest, Előd utca. Az esten fellépő művészek és táncgyűttesek mellett gyönyörködhetünk a hastáncos és tűztáncos hölgyek produkcióival. A Görög est tánc házzal zárul. A vendégek között minden alkalommal 2 fős görögországi utat sorsolnak ki az Anett Tours jóvoltából.

A kulturális hagyományok őrzése céljából minden évben megszervezik a **Mikulás ünnepséget** a Görög Klubban a kerületi gyerekek, szüleik és meghívott vendégek részére. A kulturális műsorban hallhatóak magyar-görög Mikulás versek, majd a zenés műsor végén megérkezik a Mikulás bácsi a sok ajándékkal. Az ünnepséget Görög tánc ház zárja. A kerületi civil szervezetekkel való

együtműködés céljából részt vesznek a Tavaszvárás Kőbányán ünnepségen, ahová meghívják a kerületi görög származású nyugdíjasokat is. A Nemzetiségek Napja alkalmából megrendezik a Nemzetiségek Hagyományörző Karácsonyi ünnepségét, amelyen Kőbányai Görög Önkormányzat is kulturális műsort ad közösen a többi nemzetiségi önkormányzattal.

Heti 2 alkalommal hétfőn és csütörtökön délelőtt a nyugdíjasok rendszeresen összejönnek és egészségmegőrző tornát tartanak a Havasi Gyopár Alapítvánnyal közösen a Görög Klubban. Az idősek beszélgetnek, tavliznak, illetve felelevenítik régi közös emlékeiket.

A Görög Klubban szerdai napokon ingyenes zeneoktatást tartanak a kőbányai gyermekek részére, ahol a gyerekek görög népzenei hangszerekkel ismerkedhetnek meg magyarországi görög zenészek irányításával. 1998 óta heti rendszerességgel folyamatos működik a **Kőbányai Görög Nyelvoktató Iskola** és Iskola előkészítő foglalkozás, valamint pénteken délutánként **ingyenes görög dráma kurzusokat** tartanak Kollátoszné Klicász Paraszkeri tanárnő irányításával a **görög nyelv iránt érdeklődő kőbányai gyermekek részére. 2015. óta működik a Kritiki Skepsi** (Kritikai gondolkodás) színjátszó társulat, amelyben nagyon aktívan részt vesznek Kőbányán élő görög gyerekek.

Hagyományápolás céljából a **Görög Nemzeti Ünnepe 194. évfordulója és a görög felkelés alkalmából** megrendezett nemzeti ünnepségen vesz részt, továbbá görög nemzeti ünnepeken és a kerületi nemzetiségi önkormányzatok rendezvényein.

A kulturális hagyományok megőrzése, átörökítése, ápolása céljából ősszel a kerületi nyugdíjasok részére **Olümposzi teadélutánt** szerveznek a Görög Klubban

finom hegyi tea mellett klasszikus zenei betétek fiatal tehetséges művészek tolmácsolásában.

A **kerületi civil szervezetekkel való együttműködés céljából** kulturális együttműködési megállapodást kötöttek a Havasi Gyopár Szociális, Egészségügyi, Kulturális, Segítő Alapítvány Alapítvánnyal (1105 Budapest, Bánya utca 31.).

Kőbánya Önkormányzata politikai pártállástól függetlenül mindig különös empátiával támogatta a Kőbanyán élő görögöket. 1999-ben dr. György István polgármester közbenjárásával megteremtődött a lehetőség a Harmat utcai lakótelepen, egy 110 négyzetméteres, önkormányzati helyiségben a Görög Klub megalapítására. Azt követő testületek is jelentős mértékben hozzájárultak nemcsak a Görög Klub helyiségének felszereléséhez, hanem az ott folyó nevelési, oktatási egyéb közösségmegtartó programok létrejöttéhez. Folytatva ezt a „hagyományt”, Kovács Róbert polgármester és a jelenleg regnáló testület is megkülönböztetett figyelemmel viseltetik a kőbányai görögök iránt.

A Kőbányai Görög Önkormányzat továbbra is szervezi a kerületi görög nemzetiségek kulturális tevékenységét. Rendezvényeikkel és programjaikkal hozzájárulnak a magyarországi sokszínű görög kulturális örökség kerületi szintű bemutatásához és megismertetéséhez.

Készítették: Vincze Xénia – Kollátosz Epaminondász –Kollátosz Jorgosz

KO-1411/2016

IKTATÁSRA ÁTVÉVE:

6. MELLÉKLET
AZ ELŐTERJESZ-
TÉSHöz

2016 MAJ 31.

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve: **Kőbányai Horvát Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Budapest, Szent László tér 29. Adószáma: 16927564-1-42

Elnök neve: **Filipovics Máté**

A pályázati kapcsolattartó személy neve: Filipovics Máté

telefonszáma: +36/209-659-734

e-mail címe: filipovics.mate@gmail.com

A számlavezető pénzüintézet neve: OTP Bank NyRt, Budapesti Régió

Címe: 1051 Budapest, Nádor utca 6.

Bankszámlaszám: **11784009-16927564**

BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Polgármesteri Hivatala		
Iktatószám:	Kf.27542/2016/4.....	
2016 MAJ 31.		
Előszám:	.....db melléklet	Előadó:

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.

2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.

3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem

4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja: nem

A támogatás összege:...

5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja: nem

A támogatás összege:.....

6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.

7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelnek

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Horvát Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Horvát Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 200 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel.

A Kőbányai Horvát Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást:

1. Horvát Hagyományőrző Tavaszköszöntő (2016. június 4.)

Helyszín: Horvát Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium (1144 Budapest, Kántorné sétány 1-3.) tornaterme.

A Kőbányai Horvát Önkormányzat 2016. évben 18. alkalommal rendezi meg a **Horvát Hagyományőrző Tavaszköszöntő** kulturális rendezvényt, melynek keretében sor kerül – a kilenc éve elhunyt horvát képviselő emlékére – a **Páncsity István Labdarúgó Emléktornára** is, mely a Fővárosi Horvát Önkormányzattal közösen kerül megrendezésre. A műsorvezetés, valamint az ünnepi beszédek –hagyományainknak megfelelően- horvát és magyar nyelven hangzanak el. A kulturális és sport program a Páncsity István Labdarúgó Emléktornával kezdődik. A labdarúgó emléktorna megnyitására Radványi Gábor alpolgármester urat kértük fel. Terveink szerint Bosznia-Hercegovina, Dusnok, Hercegszántó, Zala, Baja, Katymár, Trogir, a Budapesti HOSIG, csapatai mérkőznek egymással. A sport események után a megjelent résztvevők és vendégek a Horvát Hagyományőrző Táncegyüttes műsorát tekinthetik meg, amelyet hagyományainkhoz híven kísér a tököli Prekovác Zenekar. Hagyományaink szerint a műsort közös népdaléneklés, kólózás és össztánc követi. Felmerülő költségek: (szakmai étkeztetés és szállás a sportoló vidéki és külföldi csapatok részére, nyomdai költségek, sporteszközök (labda, serleg, kupa, emléklap), terembérleti díj, zenekar szállítása Tökölről, fotó, dekoráció (virágcsokor, gyertya, mécses, dekoráció, meghívó, propaganda, fotó, művészeti tevékenység, rendezvényszervezés, ügyeleti orvos, valamint a bíró díjazása) **bruttó 180 000 Ft.**

2. Őszi Horvát Hagyományőrző Kulturális Est és Gasztronómiai Bemutató. (2016. november)

Helyszín: Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza (1105 Bp., Ihász utca 26.)

A kulturális műsorról a Horvát Általános Iskola diákjai és a Horvát Hagyományőrző Egyesület gondoskodik, gasztronómiai bemutatót tartunk hagyományos horvát ételekből. A Kulturális Est programját hagyományosan a résztvevőkkel közös népdaléneklés és néptánc –kólózás- zárja. Felmerülő költségek (rendezvényszervezés, meghívó, dekoráció, fotódokumentálása, fellépő ruhák szállítása, művészeti tevékenység) **bruttó 120 000 Ft.**

3. Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja (2016. december 10.)

Helyszín: Helyszín: Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ (1105 Bp., Szent László tér 7-14.). A horvát önkormányzat kulturális műsorról képviselteti magát a rendezvényen. A rendezvényt követően pohárköszöntőre és állófogadásra kerülne sor a meghívott kedves vendégek részére. Felmerülő költségek (rendezvényszervezés, művészeti tevékenység, meghívó, dekoráció, fotó, propaganda, szállítás) **bruttó 80 000 Ft.**

A program megvalósításának időszaka: (kezdeté-vége) 2016. 06. 01 – 2016. 12. 31.

IV. KÖLTSÉGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Horvát Hagyományörző Tavaszköszöntő, Páncsity István Labdarúgó Emléktorna	2016. június 4.	180 000 Ft
Őszi Horvát Hagyományörző Kulturális Est és Gasztronómiai Bemutató	2016. november	120 000
Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja	2016. december 10.	80 000 Ft

Igényelt támogatás összesen:

.....380 000 Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 20.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 66/2016.

**Kivonat a Kőbányai Horvát Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. február 9.

A kivonatot kapja: **Filipovics Máté**
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 3 fővel határozatképes.

**16/2016. (II. 9.) Kőbányai Horvát Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(3 igen, egyhangú szavazattal)

1. Kőbányai Horvát Önkormányzat Képviselő-testülete a 2016. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

Együtműködési megállapodás felülvizsgálata a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése. Részvétel a Horvát Bálon.

2016. február

A Kőbányai Horvát Önkormányzat 2016. évi munkatervének és a 2016. évi költségvetésének elfogadása. Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére emléktábla megkoszorúzása közösen a többi kőbányai nemzetiségi önkormányzattal.

2016. március

Részvétel a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat március 15-ei Nemzeti ünnep alkalmából szervezendő ünnepi rendezvényen és koszorúzáson a Köztemetőben. Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése.

2016. április

Horvát húsvét megszervezése a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Döntés a feladatalapú támogatás felosztásáról. Kőbányai pályázat benyújtása.

2016. május

Beszámoló a Kőbányai Horvát Önkormányzat 2015. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2015. évi munkatervi tevékenységről. Javaslat a Kőbányai Horvát Önkormányzat 2015. évi pénzmaradványának felosztására.

2016. június

Országos Horvát Kispályás Labdarúgó Találkozó, szabadtéri program megszervezése. Horvát Hagyományörző Tavaszköszöntő rendezvény, néptánc bemutató szervezése. A testvérvárosi kapcsolatok ápolása Vinkovci városával Szent László Napokon való részvétel, a horvátországi KUD Sumari Zenekar fellépése, (Nemzetiségi Kulturális Est), koszorúzás a Szent László szobornál, Vinkovci testvérvárosi delegáció fogadásában, programszervezésben, tolmácsolásban való közreműködés

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Horvát Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról.

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Horvát Önkormányzat 2016. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Horvát Nemzeti Ünnepek megrendezése, Koszorúzás az október 23-ai nemzeti ünnep alkalmából, illetve koszorúzás november 4-én a Kis fogház emlékhelynél. Koszorúzás a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére készült emléktáblánál. Őszi Horvát Hagyományörző Kulturális Est és Gasztronómiai Bemutató megrendezése.

2016. december

A Kőbányai Horvát Önkormányzat Közmeghallgatása. Nemzetiségek hagyományörző karácsonyi ünnepe a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Nemzetiségek Napjának megünneplése. Hagyományos Karácsonyi Ünnepek megrendezése a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban a Kőbányán élő, horvát származású, egyedülálló nyugdíjasok részére.

Folyamatos feladatok: A kitűzött feladatok megvalósítása érdekében pályázatok készítése. Vinkovci testvérvárossal a kulturális, művészeti, szabadidő-program, kereskedelmi kapcsolatok kiszélesítésében (delegáció fogadásában, programszervezésben, tolmácsolásban) való aktív közreműködés, Horvát Köztársaság Nagykövetségével, az Országos és a Fővárosi Horvát Önkormányzattal, budapesti kerületi és vidéki horvát nemzetiségi önkormányzatokkal rendszeres kapcsolattartás. Részvétel a horvát társönkormányzatok kiemelt rendezvényein. A Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házának horvát irodahelyiségében lévő nemzetiségi könyvtár bővítése. Horvát Általános Iskola és Gimnázium kérelem alapján és lehetőség szerinti támogatása. Szabadidő eltöltése céljából táncoktatás alkalomszerűen a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában.

- Magyarországon működő, a horvát hagyományokat őrző társulatok (Horvát Hagyományörző Egyesület, Tököli Zenekar) meghívása, támogatása
- A horvátok hitéleti tevékenységének organizálása
- Kapcsolatfelvétel Magyarországon élő és alkotó horvát képzőművészekkel, és azokkal közösen kiállítások szervezése
- Magyarországon élő horvát írók és költők felkutatása, irodalmi estek megszervezése
- Könyvbemutatók szervezése
- Nyugdíjas klub szervezése, támogatása

Nemzetközi fesztiválok

- Egész napos gyermek és felnőtt programok társszervezése
  - Gasztronómiai bemutató
1. A kerületi horvátok történetének kutatása
    - A kerületben élő horvát származású emberek felkutatása együttműködve a többi kerületi horvát önkormányzattal és a horvát dokumentációs központtal (anyagok

archiválása, videofelvételek készítése, interjúk készítése, meglévő archívum digitalizálása)

- Történelmi anyagok feldolgozása
2. Folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a Magyarországon működő horvát szervezetekkel
- Magyarországi Horvátok Szövetség
  - Országos, Fővárosi és más települési illetve kerületi horvát önkormányzatokkal
  - Horvát Katolikus Egyház
3. Horvát zene CD és könyv kiadása /vagy annak támogatása/, együttműködve más horvát szervezetekkel

2016-ban konkrét kerületi rendezvények megtartása és megpályázása:

1. Horvát zenés irodalmi est Kőbányán
2. Horvát Tavaszköszöntő Est
3. Horvát Könyvbemutató Kőbányán
4. Filmvetítés a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában havi 1 alkalommal (horvát filmek magyar szinkronnal vagy felirattal)
5. Őszi Horvát Kulturális Est
6. Nemzetiségek Napja alkalmából karácsonyi ünnepség megszervezése

A Kőbányai Horvát Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgáltatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületi ülésein.

2. A Kőbányai Horvát Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: azonnal

Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 24.

A jegyzőkönyvi kivonat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

A magyarországi horvátok rövid története

A magyarországi horvátság egyike hazánk eredet, nyelvjárás és néprajzi sajátosságok szempontjából legszínesebb, legösszetettebb kisebbségi közösségeinek részben eltérő nyelvjárást beszélő (a horvát nyelv mindhárom fő nyelvjárástípusa, a kaj, što és ča megtalálható náluk), különböző vidékeiről származó népcsoportra oszlik. A magyarországi horvát kisebbség szórványban élő, nyelvjárásait, néphagyományait és kulturális értékeit tekintve egymástól jelentősen nem különböző népcsoportok összessége. A számos közös jellemző közül kiemelendő, hogy valamennyi horvát népcsoport kizárólag a római katolikus egyházhoz kötődik. Sok egyéb jellemző mellett, ez különbözteti meg őket más, összefoglaló néven délszlávnak nevezett (bolgárok, bosnyákok, szerbek, stb.) népektől.

A magyarországi horvátság különböző korokban és a horvát etnikai terület más-más vidékeiről érkezett mai lakóhelyére, elsősorban a törökök elől menekülve, illetve a török hódoltság korában (vagy azt követően) a XV. és a XVIII. század között. Ha a beköltözés sorrendjét vesszük, akkor a nyugati magyarországi, újabb nevükön **gradistyei horvátokat** illeti az elsőség (Vas és Győr-Moson-Sopron megyében élnek. A magyar-osztrák határ mindkét oldalán élő horvátokat Burgenland horvát neve - Gradistye - után hívják gradistyei horvátoknak.), akik a horvátok 1493-as töröktől elszenvedett korbáviai veresége nyomán kezdtek Magyarország felé menekülni Horvátország veszélyeztetett délkeleti területeiről, de egyes birtokokkal rendelkező főúri családok (a Batthyányiak, az Erdődyek, a Zrínyiek, Jurisics Miklós) szervezeten is áttelepítették horvát jobbágyaikat. Beköltözésük folyamatos, s eltart egészen a 17. század közepéig.

A Mura menti horvátok többsége 1690. (Kanizsa török alóli felszabadulása után), valamint a Rákóczi- szabadságharcot követően költözött mai lakóhelyére a Mura túlsó partján fekvő Muraközbe, valamint Nyugat- Horvátország török által meg nem szállt és túlnépesedett vidékeiről. Ez a hazai horvát népcsoport nyelvjárás és

kulturális jegyek szempontjából meglehetősen egységes: valamennyien a kaj nyelvjárást beszélik.

A Dráva menti horvát népcsoport Somogy és Baranya megyék déli sávjában, a horvát magyar határfolyó mentén él. Drávai mocsarai és erdei védelmében átvészelhette a török hódoltság idejét. 17. század végén, illetve a 18. században ez a horvát népcsoport is bőven kapott utánpótlást a túlparti Szlavóniából, sőt Bosznia horvát vidékeiről is, amit igazol az is, hogy nyelvjárás szempontjából nem egységesek, mind a što, mind a kaj nyelvjárást beszélő falvaik is vannak.

A Pécs környéki falvakban élő bosnyák- horvát népcsoport Egy részük már a török hódoltság idején letelepedett Baranya megyének ezen a táján, de a 17. század végén s a 18. század elején újabb csoportok csatlakoztak hozzájuk, miután a Habsburgok Bosznia felszabadítására irányuló kísérlete nem sikerült.

A szintén Baranyában, illetve részben Bácskában élő **sokác-horvátok** Kelet- Szlavóniából, illetve Észak - Boszniából származnak. A sokácok többségükben a što nyelvjárás iző változatának régebbi alakját beszélik.

A bunyevác - horvátok ma Magyarországon Bácskában (Baja városa és tágabb körzete) élnek, de régebben nagy számban laktak Fejér és Pest megyék egyes községeiben is. Őshazájuk Horvátországban, a Dinári és a Svilaja hegység mentén, illetve Nyugat- Hercegovinában van s nevük valószínűleg a hegyi pásztorok kőből épített kunyhójához (bunja) kapcsolódik.

A Duna-menti, vagy a 18. században rájuk ragasztott, de általuk is elfogadott néven **rác horvátok** Kalocsa környékén élnek. Kalocsa környékiek egy régies szlavóniai ező što nyelvjárást használják. A Kalocsa környéki horvátok a 16. században települtek át Szlavóniába.

A Magyarországra költöző horvátság viszonylag gyorsan beilleszkedett a magyar társadalomba. A beilleszkedést megkönnyítette (legalábbis a katolikus magyar vidékeken) a horvát bevándorlók vallási hovatartozása is. Ugyan legnagyobb részük akkor

is falun élt és mezőgazdasággal foglalkozott, többségük jobbág volt, de voltak horvát földbirtokosok (nemesek) is, így például Zala megyében a Bedekovicsok, vagy a Zajgarok. Több tucat nemesi család, többségük III. Károlytól, illetve Mária Teréziától kapta nemesi címét és birtokát, főleg a török elleni küzdelmek során szerzett érdemeikért.

A falusi horvátság szinte mindenütt elsősorban földműveléssel, gabonatermesztéssel foglalkozott, bár az állattenyésztés is fontos szerepet játszott életükben, különösen a beköltözés után. Főként a betelepülést követő első évtizedekben (különösen a Boszniából származók) szívesebben foglalkoztak a jövedelmezőbb állattenyésztéssel. A pécsi bosnyáchorvátok a 18-19. században híresek voltak szőlő és borkultúrájukról, de a jobbágyszabadítás után a Pécs környéki bosnyák falvakban is elterjedt a szőlőművelés, valamint a kertészeti tevékenység is. A baranyai bosnyákok között különösen elterjedt a káposztatermesztés, ezért káposztásoknak (kupusari) csúfolták őket. A Kalocsa környéki horvát falvakban (a környék magyar községeihez hasonlóan) a fűszerpaprika termesztése terjedt el.

A Mura menti horvátok a 19. század második felében lótenyésztéssel is foglalkoztak, erős lovakat (muraközi fajta) tenyésztettek a pesti lóvasút számára. A Dráva menti horvátok körében a sertésenyésztés terjedt el (bár a juhtenyésztés háttérbe szorulásával más hazai horvát népcsoportok élelmézésében is megnőtt a sertéshús és zsír szerepe).

A Dráva menti horvátoknál, valamint a Duna partján lakó bunyevácoknál és a sokácoknál a halászat, illetve a hajózás is jelentős tevékenységnek számított, s a Dráva menti horvátok közt hajó vontatók is voltak.

Az 1848-as év a jobbágyszabadításon kívül is fontos volt a magyarországi horvátság életében. Kivételesen valamennyi hazai horvát népcsoport a magyar forradalom mellé állt. A kultúra igazi bázisát a 18. században, illetve a 19. század első harmadában az obszerváns ferencesek (1757-ig a bosnyákok, majd ezután a Kapisztrán

Szent János rendtartomány) budai rendi főiskolája köré csoportosuló budai horvát ferences kultúrkör tagjai jelentették, akik a horvát tudományosság szempontjából nagy jelentőségű - főleg nyelvészeti és történettudományi - munkásságuk mellett komoly szépirodalmi tevékenységet is folytatta, valamint számos što nyelvjárásban írt vallási tárgyú könyvet állítottak össze a nép számára, sőt a 18. század második felében Budán **horvát nyelvű kalendáriumot** is kiadtak.

A ferencesek középiskolákat tartottak fenn más hazai, horvátok által lakott városokban, így Baján és Mohácson is, bár ezek latin tanítási nyelvűek voltak, de a szerzetesek hozzájárultak a helyi horvát nyelvű elemi iskolai oktatás megszervezéséhez. A 18. század végén, a 19. század elején számos horvát faluban létesült horvát tanítási nyelvű elemi iskola (Pécsett a jezsuiták segítségével, Makár Iván báró magánadományokból 1722-ben alapítottak horvát iskolát.) A bácskai bunyevácoknál Ivan Antunović kalocsai segédpüspök játszott fő szerepet a mozgalomban, 1870-ben Bunjevačke i šokačke novine néven hetilapot alapított de támogatta 1884-ben a Mijo Mandić által elindított **Neven** című irodalmi folyóirat megjelenését is.

A trianoni békeszerződés által meghúzott határok több hazai horvát etnikai csoportot is kettészakítottak. **A két világháború közötti időszakban** jelentős asszimilációs nyomás nehezedett a hazai horvátokra, s az általános politikai légkör is éppen Trianon miatt a kisebbségekkel szemben ellenséges volt. Szinte teljesen háttérbe szorult a horvát nyelvoktatás a hazai horvát falvak iskoláiban.

A második világháború utáni rövid demokratikus kísérlet kulturális megújulást hozt a magyarországi horvátságának. Sorra alakultak meg a hazai horvát falvakban a horvát tanítási nyelvű iskolák, létrejött az első horvát (illetve szerbekkel közös) középiskola, 1946-ban Pécsett, majd ugyanitt 1949-ben tanárképző szak indult a főiskolán. 1946-ban megalakult az első olyan hazai politikai szervezet, amely magába foglalta az összes hazai horvát népcsoportot, igaz a szerbeket és szlovénokat is. Ez volt a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetsége. Politikai hetilap is indult Naše novine címmel.

E föllendülés elindította a hazai horvát értelmiség kialakulását is, de alig néhány évvel később a szovjet - jugoszláv szakítás, s a magyar-jugoszláv viszony emiatti megromlása súlyosan érintette a magyarországi horvát közösséget. A Rákosi-diktatúra idején letartóztatták a horvátság legaktívabb képviselőit, sokakat internáltak. A szocialista korszak pozitívumának tekinthetjük viszont a nemzetiségi rádiós, illetve televíziós programok beindítását (1953, illetve 1980).

A rendszerváltozás, amely a hazai horvát kisebbség életébe is komoly fordulatot hozott. 1989/90-ben megalakult a **Magyarországi Horvátok Szövetsége**, majd fokozatosan, az anyaország, Horvátország függetlenné válásával párhuzamosan, de hazai horvát kezdeményezésre önállósodott (vagyis elvált a hazai szerbektől) a magyarországi horvát iskolarendszer és valamennyi média (újság, rádió, televízió). A magyar és horvát nép Európában példátlanul hosszú, békés együttélése kötelezi az utókort arra, hogy jó szívvel ápolja ezt a különleges kapcsolatot. A Horvát Köztársaság 1991. június 25-én kiáltotta ki függetlenségét.

Az 1990-es évek a magyarországi horvát kisebbség életében számos további jelentős változást hoztak. Az 1993-as kisebbségi törvény értelmében először 1994-től napjainkig országszerte helyi, területi, nemzetiségi önkormányzatokat, illetve Országos Horvát Önkormányzatot választottak.

Az Országos Horvát Önkormányzat a kezdeti nehézségeken túljutva 1999-ben, illetve 2000-ben fontos lépéseket tett a törvény által lehetővé tett kulturális autonómia megalakítása felé, amikor saját kiadóvállalatot alapított, illetve saját kezelésbe vette a hercegszántói **Horvát Tanítási Nyelvű Óvodát, Általános Iskolát és Diákotthont**. Ugyancsak ebben az évtizedben több új országos jelentőségű horvát kulturális és tudományos intézmény alakult, így 1992-ben előbb a **Pécsi Kisszínház** tagozataként, majd 1994-től önálló intézményként megnyitotta kapuit a **Horvát Színház**.

1995-ben megalakult a hazai horvát kutatók munkáját koordináló, tudományszervező és kutatói munkákat egyaránt szervező **Horvát Tudományos Kutatók Egyesülete**, mely számos könyv mellett önálló irodalmi és kulturális folyóiratot is indított *Riječ* címen.

Kultúra

A horvátság kulturális életét jórészt az országos, regionális és helyi szervezetek, együttesek szervezik. A megalakult horvát kisebbségi önkormányzatok e munkát csak erősítették. A községek többségében működnek hagyományőrző együttesek, zenekarok, énekkarok. Tevékenységük igen fontos az identitás megőrzésében. Egyre több kapcsolat épül anyaországi településekkel, melyek főleg a kulturális életet élénkítik. Az utóbbi években számos kulturális és hagyományőrző egyesület alakult és ért el hazai és nemzetközi sikereket. Az Országos Horvát Önkormányzat adatai szerint mintegy 100 felnőtt, ifjúsági és gyermek kultúracsoporthoz (kórus, zenekar, tánc és színjátszó csoport) tevékenykedik. Ezek közül kiemelendő a budapesti Fáklya és Tamburica, a Horvát Hagyományőrző Egyesület, a mohácsi Zora, a pécsi Baranya és Tanac, a murakeresztúri Morica, a szentpéterfai Gradistyei Kulturális Egyesület és az undi Veseli Gradišćanci együttes.

Az Országos Horvát Önkormányzat a Magyarországi Horvátok Szövetségével közösen alapította a **Croatica Kulturális, Információs és Kiadói Közhasznú Társaságot**, mely nonprofit vállalkozásként szervezi a horvát nemzetiség kulturális, kiadói és információs tevékenységét. Fő területként a hazai nemzetiségi könyvkiadásba kapcsolódtak be. Kiadásukban - központi költségvetési támogatással - hetente jelenik meg a horvátok egyetlen rendszeresen megjelenő lapja, a **Hrvatski Glasnik**. A Kht. szervezeti keretei között 2005. október 28-án kezdte meg működését az internetes **Croatica Rádió**.

Horvát nyelvű tévéműsor, a **Hrvatska kronika** heti 25 percben szerdánként készül, amelyet a Duna tévé sugároz .

A horvát nyelv és kultúra átörökítése szempontjából nagy jelentőséggel bír a pécsi **Horvát Színház**.

Az Országos Horvát Önkormányzat 2003-ban alapította a **Magyarországi Horvátok Tudományos Intézetét**. Az Intézet működését a kormányzat a nemzetiségi intézmények részére kialakított támogatási rendszer keretein belül támogatja.

Hitélet

A magyarországi horvátok **római katolikus vallásúak**, a történelem során a katolikus egyház igen jelentős szerepet töltött be a magyarországi horvátság körében.

Népviselet

A horvát hagyományos öltözknek elmaradhatatlan része az ingváll illetve blúz, a szoknya vagy a ruha, a kötény, a lábbeli és a kendő a nők számára, illetőleg az ing, a nadrág, a mellény és a lábbeli a férfiak számára. A népviseletek három főbb csoportra oszthatók.

A szárazföldi vidékek népviselete a hideg telek és a zordabb éghajlat miatt a vászonból és a gyapjúból készült ruhadarabok mellett szőrmét is viselnek, ezért a vastag mellények, a kabátok és a szűr kötelezően kiegészítik a ruházatot. A lábat vászonba csavarják be (kapcába), ami a harisnyának felelne meg, azután bocskort húznak a lábra, az egészen északi vidékeken pedig csizmát. A nők ruháját piros, fehér és kék színű, selyemmel vagy gyapjúval hímzett növény- és állatmotívumok, selyem masnik és szalagok, csipke, továbbá aranyból vagy ezüsből készült ékszer, azután korallból, borostyánkőből készült nyakékek, valamint gyöngysorok díszítik. Ha a lány még nem ment férjhez, a haját egy vagy két ágba fonják, és piros pántlikát kötnek bele, míg a férjezett nők fejüket szöttesből vagy selyemből készült fejkendővel kötik be. A menyasszony viseletéhez hozzátartozott a párta, és a ruháját igyekeztek minél több ékszerrel felékesíteni. A mindennapi ruha mellett volt egy különleges arany népviselet is, a "zlatara", amelyet aranyszállal készített hímzés díszített. A férfiak viseletének furcsa darabja a kis kötényke, amelyet a nadrág fölé kötve viseltek Baranyában.

A hegyi és tengermelléki népviselet

Mivel ennek a vidéknek, amelyet a meredek hegyek jellemeznek, a birkák képezik a fő gazdagságát, a népi ruhák alapanyaga a gyapjú. Az asszonyok a szövés előtt a fonalat piros, sárga, zöld és fekete színűre festették. Jellegzetes részletet képez a fehér vagy fekete színű gyapjúharisnya, amelyre bocskort húznak, a vászonból készült ing, illetve blúz pedig az a ruhadarab, amely a nőknél és a férfiaknál egyaránt, nem gyapjúból készül. A lányok és férfiak tipikus fejfedője a piros sapka volt, amelyet hímzés díszített, gyakran pedig pávatoll is, mert általában az volt a hiedelem, hogy a tollon levő színes pávaszem megvédi a fiatalokat a rossz szellemektől és a ráolvasástól. A hosszú női ingre - amelyre mértani alakzatokból álló motívumokat hímeztek - került az öv, a kötény és a férjezett nők esetében a sötétkék, a lányok esetében a fehér színű ruha. A fejükön vagy a sapkára tűvel felerősített fehér kendőt vagy hímezett kendőt viseltek. Elmaradhatatlan volt az ezüst vagy az ezüst ötvözetből készült ékszer, a nagy fejű hajtúk, a fülbevalók, az ezüst tallérok és a fémből készült kis lapocskákból álló, mellen viselt ékszer. A férfiak ruhája ingből, bokáig érő kék nadrágból, bőrmellényből és barna vagy kék színű ujjasból áll. A derék köré piros övet tekernek, amelybe kis puskát dugnak. A téli kiegészítő ruhadarabok birka- és báránybőrből készülnek.

A tengerpart népviselete

A férfiak népviselete sötétkék vagy barna színű. Bokáig érő nadrágból, ingből, keleti mintákkal díszített és arany hímzéssel ellátott mellényből, és széles, selyemből készült övből, továbbá puha, piros sapkából, végül pamut harisnyából és bocskorból áll. Isztriában hosszú és szűk, fehér posztóból készült nadrágot, bőrmellényt, rövid ujjast és hosszú, de ujjatlan kabátot viselnek. A tengerparton a nők hosszú és bő ujjú, fehér színű, hímezett vagy csipkével díszített inget, sűrű és éles hajtásokkal rakott szoknyát hordanak. Az isztriai nők télen a hagyományos ing fölé hosszú szűk ujjú ujjast húznak, amit hátul kötnek össze. A Pag szigeti, 15. századból származó népviselet a híres pagi csipkéről vált ismertté. Ezzel a csipkével díszítik a blúzok elejét és a fejkendők szélét. A férfiak ruhája sötétkék és a derék köré kötött selyemkendő, valamint a piros színű sapka díszíti. A dubrovniki

népviseletet a férfiak mellényén és nadrágján az erőteljesen hangsúlyozott arany hímzés jellemzi, míg a nők ékszereit a gazdagság és a finomművű kidolgozás: a filigrán, ötvösmunkát dicsérő fülbevalók, a gazdagon díszített nyakékek és a hajcsatok.

Bármely vidék **népviseletéről** is van szó, a ruhadarabokat mindig az illető vidék háztartásaiban készítették **természetes alapanyagokból**, **díszítettsége** pedig annak a családnak a tehetségét, képzelőerejét és anyagi helyzetét tükrözte, amelynek a családtagja viselte.

Horvát gasztronómia: "régiók konyhája"

A horvát konyhát változatossága miatt gyakran a „régiók konyhájának” is nevezik. Eredete egészen a szlávok előtti és az antik időkbe nyúlik vissza. Az alapanyagok kiválasztásában és az elkészítési módokban a különbség legmarkánsabban a kontinentális országrész és a tengerparti konyha között nyilvánul meg. A belső vidékek gasztronómiáját főként az idegen, manapság közismertebb (pl. a magyar, a bécsi és a török) konyhákkal való kapcsolat jellemzi. A tengerparti vidéket először görög, római és illír hatások érték, majd a Földközi-tenger modern konyhaművészetének befolyása alá került. Különösen érezhető a francia és az olasz jelleg.

Tipikus horvát konyháról nem beszélhetünk, mivel az ország történelmének és földrajzi helyzetének köszönhetően az egyes régiókban más-más gasztronómiai hagyományok alakultak ki. Horvátország rengeteg hatásnak volt kitéve történelme folyamán, így a horvát ízek tulajdonképpen **görög, magyar (Szlavóniában), török (Horvátország szívében), és olasz (Isztriában, és Dalmáciában)** ételek "horvátosított" változatai. Természetesen **szerb és bosnyák ételek** közül is sok megkóstolható Horvátországban.

A tengerparti részekre a tipikus mediterrán, és **halételek** a jellemzőek. A Magyarországgal határos területeken főleg magyaros ételek hódítanak, Horvátország középső részén pedig török koszttal találkozhatnak az utazók. A horvát ételek kevésbé zsírosak, mint a magyarok, zsír helyett olajat használnak az elkészítésükhöz. A horvátok **roston** vagy **nyárson** sütnék, hús helyett pedig általában **halat** esznek. Előszeretettel használnak vörösbort szinte mindenhez.

Összességében elmondható, hogy a horvát ételek sok helyen nagymértékben hasonlítanak az olasz finomságokhoz. Az alábbiakban néhány olyan fogást mutatunk be, amelyek a legérdekesebbek és leginkább jellemzőek az országra.

Horvátok Budapesten-Kőbányán

A mai Budapest környékén, az első országos összeírás szerint (1715.), tizenkét szinte kizárólag horvátlakta, katolikus település volt.

A mai Budapest területén a 17. századtól kezdve több helyen huzamos ideig éltek horvátok:

– legtöbben a budai *Vizivárosban*, főleg kereskedők voltak, ahol külön templomuk, főiskolájuk is volt; a 19. század folyamán fokozatosan elnémetesedtek;

- a budai *Tabán* a szegényebb horvátok lakóhelye volt, főleg szőlészettel, állattartással foglalkoztak; 1970-ben az idősek még beszélték anyanyelvüket;
- valamivel kevesebben az *Országúton* laktak (Margit-körút), ahol még az 1940-es években külön horvát nyelvű istentiszteletük volt;
- legkorábban, még a tatárjárás után (13. század), IV. Béla «kétszáz horvát családot» telepített Budára, akik kőművesek, építészek voltak; a mai *Horvát utca* területén laktak;
- *Pesten*, az V. kerületben szintén számos, gazdagabb horvát család lakott, ott született Martinovics Ignác is, aki az ottani horvátok papja is volt;
- a *csepelei* horvátok legtovább, 1990-ig, megőrizték anyanyelvüket.

Kőbánya (a horvátok **Májdánnak** hívják), 1770-es évektől kezdve szintén horvátlakta település volt, ugyanis a földesúr Solymárról, Törökbálintról, Tárnokról és Sókútról (Sol') a horvátokat áttelepítette Kőbányára és Rákoskeresztúrra, helyükre németek jöttek.

A katolikus egyházi anyakönyvek szerint horvátok a 19. században is laktak Kőbányán, bányászattal, téglagyártással, szőlőtermesztéssel foglalkoznak, egyesek a malomiparban dolgoznak.

A helyi Szent László Plébánia Historia Domusa (háztörténet) szerint, 1900-ban évente több alkalommal horvát istentisztelet is volt, első papjuk a horvát származású **Benedikovics Károly** volt.

A II. világháborúban Tabán városrész a bombázások miatt lakhatatlanná vált, az ottani horvátok közül kb. 60 család Kőbányára települt át. Nyelvük fennmaradt 1970-es évekig.

A hazai horvátoknak egyetlen gimnáziumuk, egyetemi tanszékük Budapesten volt, sokan itt érettségiztek, itt szereztek diplomát, sőt munkahelyet is. Közülük sokan ma is Kőbányán laknak, ápolják hagyományaikat, kultúrájukat és anyanyelvüket.

Horvátok Kőbányán

A Kőbányai Horvát Önkormányzat kerületünk egyik legrégebbi nemzetiségi önkormányzata, 1994-ben alakult és elnökének Ispánovity Márton választották. 1998-tól napjainkig a Kőbányai Horvát Önkormányzat elnöke Filipovics Máté.

Rendezvényeikkel folyamatosan törekszenek a hagyományápolásra, rendszeres kapcsolattartásra a kerületünkben élő horvát származású polgárokkal.

A Tavaszköszöntő rendezvényeink, az Őszi Horvát Hagyományörző Estek, a Nemzetiségek Hagyományörző Karácsonya az elmúlt évek során ismertté és népszerűvé váltak, amelyeket a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában rendeztek. A tartalmas és nagysikerű kulturális műsorok után a jelenlévő vendégek állófogadásokon oszthatták meg egymással élményeiket, benyomásaikat, tapasztalataikat. Horvát szótól volt hangos a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házának nagyterme, rég nem látott ismerősök üdvözölték a szervezőket és egymást, gratuláltak a fellépő művészeknek. A rendezvények közül kiemelném a Horvát Általános Iskola, Óvoda és Gimnázium és Diákotthon (1144 Budapest, Kántorné sétány 1-3.) tornatermében a **Horvát Hagyományörző Tavaszköszöntő rendezvény** keretén belül minden év júniusában megrendezésre kerülő „Páncsity István labdarúgó emléktornát”. **Dr. Ispánovity**

János bunyevác származású amatőr szobrászművész kiállítását rendezték a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában, ahol a szobrászművész közel 20 terrakotta alkotását mutatta be. Rendszeresen részt vesznek a Horvát Bálon, illetve a Horvát Nap rendezvényen. A Kulturális Est programjait hagyományosan a résztvevőkkel közös népdaléneklés és néptánc –kólózás- zárja.

A Kőbányai Horvát Önkormányzat folytatja horvát nyelvű könyvtárának megkezdett kialakítását, lehetőségei szerint további könyvek, zenei kazetták vásárlásával bővíti a meglévő könyvállományt. A Budapesti Horvát Katolikus Misszióval kialakított kapcsolatot az önkormányzat tovább ápolja. Szükség szerint támogatás nyújtott a Misszió részére. Külön említésre méltó, hogy egy régi horvát nyelvű Katolikus énekeskönyv kiadásának nyomdai költségeit is támogatták.

A Budapest Kőbányai Önkormányzattal közösen 1995-ben támogatást nyújtottak a Kórógy térségéből elüldözött, jelenleg Magyarországon tartózkodó menekültek részére.

Kapcsolatokat épített ki a szomszédos országokban élő horvát kisebbségekkel, valamint horvátországi magyar kisebbségi egyesülettel vagy közösséggel, és készek a kiépülő együttműködés keretében tevékenykedni. Rendszeres kapcsolatot tart fenn a szabadkai "Bunjevacko Kolo" Horvát Kulturális Egyesülettel.

A Kőbányai Horvát Önkormányzat 1999-ben emléket állított Szent László királynak, aki a magyar - horvát államközösség létrehozója és - többek között - a zágrábi püspökség megalapítója volt a Szent László templomban. 1999. június 27-én a Szent László Plébániatemplomban került sor magas rangú zágrábi egyházi személyiségek részvételével ünnepi szentmise keretében a Segesdi György szobrászművész által készített Szent László emlékmű felavatására.

Az anyanyelv megtartása és fejlesztése, valamint a sajátos nemzeti kultúra ápolása céljából a Kőbányai Horvát Önkormányzat rendszeres kapcsolatot épített ki az anyaországgal, a Horvát Köztársaság oktatási és kulturális intézményeivel. E kapcsolatok keretében közreműködött

Kőbánya és Vinkovci (járási székhely Kelet-Szlavóniában) testvérvárosi kapcsolatának létrehozásában. Elősegítette az ott élő magyar kisebbség anyaországi és kerületünkkel történő kapcsolatainak bővülését és rendszeressé válását.

2006. június 16-án a Budapest Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testülete **testvérvárosi rangra emelte az együttműködést Vinkovci városával**, amellyel azóta is folyamatos a nemzetiségi, kulturális kapcsolattartás. A kőbányai horvát képviselők a szervezési, tolmácsolási feladatokat látják el a programok során. A magyar és a horvát nemzetiségű gyerekek rendszeresen részt vesznek a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat által Balatonlellén szervezett egy hetes nemzetközi nyári testvérvárosi táborban, ahol lehetőségük van kapcsolatokat kialakítani Kőbánya többi testvérvárosának diákjaival. Vinkovci város delegációja rendszeresen részt vesz a Kőbányai Szent László Napok rendezvényein és viszonzásul a Kőbányai Önkormányzat képviselői részt vesznek a hagyományos, minden évben megrendezésre kerülő „Vinkovci Ősz” és a Vinkovci Városi Napok rendezvényein.

A Kőbányai Horvát Önkormányzat képviselői a jövőben is mindent megtesznek a gazdag horvát kulturális örökség széles körben való megismertetésére.

2016 MAJ 31.

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai
támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve: **Kőbányai Lengyel Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Bp., Szent László tér 29. Adószáma: 16928015-1-42

Elnök neve: **Wygocki Richárdné**

A pályázati kapcsolattartó személy neve: Wygocki Richárdné

Telefonszáma: +36/70-422-4069

e-mail címe: eubuilding@vipmail.hu

A számlavezető pénzintézet neve: OTP Bank Nyrt, Budapesti Régió

Címe: 1051 Bp., Nádor utca 6.

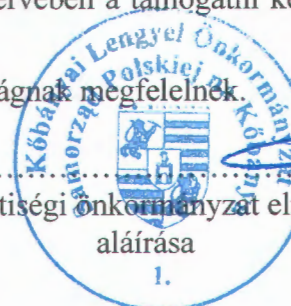
Bankszámlaszám: **11784009-16928015**

BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Polgármesteri Hivatala		
Iktatószám:	K/127544/2016/v...	
2016 MAJ 31.		
Előszám:	.....db melléklet	Előadó: J

II. NYILATKOZATOK

- A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.
- A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.
- A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem
- Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:
A támogatás célja: nem
A támogatás összege:
- Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:
A támogatás célja:
A támogatás összege:
- A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.
- A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelnek.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Lengyel Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Lengyel Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 280 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel. A Kőbányai Lengyel Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást:

1. **Lengyel húsvét** 2016. március 26.

Helyszín: Lengyel Perszonális Plébánia (1103 Budapest, Óhegy utca 11.).

A lengyel szokásos szerint a húsvéti ünnepeket 2016. március 26-án tartottuk a Lengyel Házban, ahol a gyerekek izgatottan készülődtek, festették a tojásokat és mellette vidám lengyel dalokat énekeltek. (Felmerülő költségek: dekoráció, tojások festése, rendezvényszervezés, sütemény, pogácsa, üdítő, fotó) **bruttó 40 000 Ft.**

2. **Lengyel Hagyományőrző Gyermeknap** 2016. június 4.

Helyszín: Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza, 1105 Bp., Ihász utca 26. kertje

A gyermekeknek érdekes, vidám, szórakoztató programokat tervezünk (lufi fújó verseny, akadálypálya, ugráló légvár szakember segítségével, labda dobáló verseny, zsákba futás, arcfestés, bohóc. A gyermekeknek szendvicseket, üdítőt, apró süteményeket biztosítanánk. A felnőtteknek gulyáslevest főznénk a bográcspan a kertben. (Felmerülő költségek: dekoráció, légvár bérleti díja 4 órára szakember segítségével, bohóc és arcfestő díjazása 2 órára, vattacukor, lufi fújás, rendezvényszervezés, meghívó, fotó, irodaszer, fotó dokumentálása, nyersanyagok vásárlása, üdítő, műanyag tányérok, egyéb anyagok) **bruttó 160 000 Ft.**

3. **Lengyel Függetlenség Napja rendezvény:** 2016. november 11.

Helyszín: Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza, 1105 Bp., Ihász utca 26.

A lengyel történelmi évfordulók közül különösen kiemelkedő esemény a **Lengyel Függetlenség Napja**, mely hagyományosan november hónap első hétvégén kerül megtartásra. A rendezvény – hagyományaink szerint - 10.30-kor szentmisével kezdődik a Lengyel Perszonális Plébániatemplomban (1103 Budapest, Óhegy u. 11.). A szentmise után a Katyni áldozatok emlékére állított emléktábla megkoszorúzására kerül sor katonai tiszteletadással. A megemlékezés lengyel és magyar nyelven hangzik el az 1918. évi november 11-ét felidéző, a Lengyel Független Köztársaság kikiáltásának történelmi eseményeiről, mellyel véglegessé vált a Lengyel Állam újjászületése. A tiszteletadást dr. Kapronczay Károly professzor úr történelmi előadása és kulturális műsor követi a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában, ahol a terem dekorációja is a történelmi eseményeket idézi fel. Rostetter Szilveszter orgonaművész, karnagy vezényletével fellépne a Szent Kinga Kórus, akik lengyel hazafias dalokat énekelnének. Felmerülő költségeink (rendezvényszervezés, művészeti tevékenység, meghívó, dekoráció, fotó) **140 000 Ft.**

4. **Hagyományos karácsonyi ünnepség** a Kőbányán élő lengyel, egyedülálló nyugdíjasok részére és **Nemzetiségek Napja** kulturális rendezvény (2016. december 10.)

Helyszín: Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ (1105 Bp., Szent László tér 7-14. A lengyel önkormányzat kulturális műsort adna a rendezvényen. A rendezvényt követően pohárköszöntőre és állófogadásra kerülne sor a meghívott kedves vendégek részére. Felmerülő költségek: művészeti tevékenység, szállítás, meghívó, dekoráció, propaganda, szállítás, rendezvényszervezési díj összesen **bruttó 120 000 Ft.**

A program megvalósításának időszaka: (kezdeté-vége) 2016. 03. 01-2016.12. 31.

IV. KÖLTSEGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Lengyel húsvét	2016. március 26.	40 000 Ft
Lengyel Hagyományörző Gyermeknap	2016. június 4.	160 000 Ft
Lengyel Függetlenség Napja rendezvény	2016. november 11.	140 000 Ft
Hagyományos karácsonyi ünnepség a Kőbányán élő lengyel, egyedülálló nyugdíjasok részére és a Nemzetiségek Napja	2016. december 10.	120 000 Ft

Igényelt támogatás összesen:

.....460 000 Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 24.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 67/2016.

**Kivonat a Kőbányai Lengyel Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. február 8.

A kivonatot kapja: **Wygocki Richárdné**
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 3 fővel határozatképes.

**18/2016. (II. 8.) Kőbányai Lengyel Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(3 igen, egyhangú szavazattal)

1. Kőbányai Lengyel Önkormányzat Képviselő-testülete a 2016. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

Együttműködési felülvizsgálata a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése. Lengyel Bálon való részvétel.

2016. február

A Kőbányai Lengyel Önkormányzat 2016. évi munkatervének és a 2016. évi költségvetésének elfogadása. A Lengyel Perszonális Plébánián a Szent Kinga kórus próbáinak (hetente 1 alkalommal) és fellépéseinek megszervezése. Részvétel a Farsangi batyubálon, kapcsolódva a Magyarországi Lengyel Katolikusok Szent Adalbert Egyesületének és több kerületi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzatnak rendezvényéhez a Lengyel Házban. Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére emléktábla megkoszorúzása közösen a többi kőbányai nemzetiségi önkormányzattal. Lengyelek Kőbányán című kiállítás megszervezése a Lengyel Házban.

2016. március

Részvétel és koszorúzás a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat március 15-ei Nemzeti ünnep alkalmából szervezendő ünnepi rendezvényen és koszorúzáson a Köztemetőben. Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése. Nőnapi rendezvény kulturális műsorának megszervezése közösen a Magyarországi Lengyel Katolikusok Szent Adalbert Egyesületével a Lengyel Házban. Kórus találkozó rendezvényen való részvétel a Magyarországi Lengyel Katolikusok Szent Adalbert

Egyesületével. Március 14-én a Lengyel Iskola tanulóival koszorúzás a Bem szobornál (megemlékezés a márciusi ifjakra és a 1848/49-es szabadságharcra.)

2016. április

Döntés a feladatalapú támogatás felosztásáról. Kőbányai pályázat benyújtása. Lengyel húsvét megszervezése a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában, tojásfestés a Lengyel Házban.

2016. május

Beszámoló a Kőbányai Lengyel Önkormányzat 2015. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2015. évi munkatervi tevékenységről. Javaslat a Kőbányai Lengyel Önkormányzat 2015. évi pénzmaradványának felosztására. Lengyel Alkotmány ünnepe (május 3.) alkalmából történelmi előadás keretében kulturális műsor szervezése. Részvétel a Lengyel Perszonális Plébániatemplom Mindenkor Segítő Szűz Mária ünnepi búcsú rendezvényén. Lengyel Gyermeknap megszervezése a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában.

2016. június

Szent László Napok rendezvénysorozaton való részvétel (Nemzetiségi Kulturális Est), koszorúzás a Szent László szobornál. 2016. évi Szent László és a „Magyarországi lengyelekért” díj átadására rendezett Magyarországi Lengyelség napja rendezvényen való részvétel.

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Lengyel Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról. Tanulmányi kirándulás megszervezése a kerületi lengyel származású nyugdíjasok részére. Lengyel Keresztény Napok Kőbányán megszervezése.

2016. október

Koszorúzás az október 6-ai Aradi vértanúk tiszteletére megrendezésre kerülő ünnepi megemlékezésen való részvétel, illetve koszorúzás az október 23-ai nemzeti ünnep alkalmából a Kozma utcai Börtön falánál a Kis fogház emlékhelynél.

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Lengyel Önkormányzat 2016. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Lengyel Nemzeti Ünneppel megrendezése a Lengyel Függetlenség Napja (nov. 11.) alkalmából. Koszorúzás a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére készült emléktáblánál.

2016. december

A Kőbányai Lengyel Önkormányzat Közmeghallgatása. Részvétel a Nemzetiségek hagyományörző karácsonyi ünnepségén (lengyel ünnepi hagyományok bemutatásával) a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban. Nemzetiségek Napjának megünneplése. Hagyományos Civil Karácsonyi Ünnepség megrendezése a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban a Kőbányán élő, lengyel származású, egyedülálló nyugdíjasok részére.

Folyamatos feladatok: A kitűzött feladatok megvalósítása érdekében pályázatok készítése. Aktív kapcsolattartás az Országos és a budapesti kerületi és vidéki lengyel nemzetiségi önkormányzatokkal. Részvétel a lengyel társönkormányzatok kiemelt rendezvényein. A Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házának lengyel irodahelyiségében lévő nemzetiségi könyvállomány bővítése.

- Kapcsolatfelvétel Magyarországon élő és alkotó lengyel képzőművészekkel, és azokkal közösen kiállítások szervezése
- Magyarországon élő lengyel írók és költők felkutatása, irodalmi estek megszervezése

- Könyvbemutatók szervezése
- Nyugdijas klub támogatása

Nemzetközi fesztiválok

- Egész napos gyermek és felnőtt programok társszervezése
  - Lengyel Gasztronómiai Nap bemutatóval egybekötve
1. A kerületi lengyelek történetének kutatása
    - A kerületben élő lengyel származású emberek felkutatása együttműködve a többi kerületi Lengyel önkormányzattal és a lengyel dokumentációs központtal (anyagok archiválása, videofelvételek készítése, interjúk készítése, meglevő archívum digitalizálása)
    - Történelmi anyagok feldolgozása
  2. Folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a Magyarországon működő lengyel szervezetekkel
    - Országos, Fővárosi és más települési illetve kerületi lengyel önkormányzatokkal
    - Lengyel Perszonális Plébánia
    - Lengyel zene CD és könyv kiadása /vagy annak támogatása/, együttműködve más lengyel szervezetekkel

2016-ban konkrét kerületi rendezvények megtartása és megpályázása:

- Lengyel zenés irodalmi est Kőbányán
- Lengyel Könyvbemutató Kőbányán
- Lengyel Alkotmány ünnepe
- Filmvetítés a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában havi 1 alkalommal (lengyel filmek magyar szinkronnal vagy felirattal)
- Lengyel Függetlenség Napja
- Nemzetiségek napjának megünneplése

A Kőbányai Lengyel Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgáltatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületi ülésein.

2. A Kőbányai Lengyel Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: folyamatos

Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 24.

A jegyzőkönyvi kivonat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

Magyarországi lengyelek története

A magyar és a lengyel nép kapcsolatait az Árpádok és a Piastok korában dinasztikus érdekek befolyásolták. Családi kapcsolatok fűzték egymáshoz a két uralkodó házat, ha kellett egymásnál találtak menedéket, vagy kértek segítséget. Ez elmondható általában a két nép egész történelmi kapcsolatára.

Géza fejedelem második felesége Adelajda – Siemomysł fejedelem lánya, Vitéz Boleszláv első felesége Géza fejedelem lánya, Judit (Szent István nővére). Ebből a házasságból született Bezprym (968–1032) herceg, aki magyar földre menekült, ahol nagybátyja, I. Szent István király a Balaton-felvidéken birtokot adományozott neki. Egy monda szerint Veszprém városa róla kapta a nevét.

I. Szent István halálát követő évtizedben Péterrel szemben az Árpád-házi hercegek: András, Béla és Levente lengyel földön kerestek segítséget. I. András lengyel segítséggel távolította el a trónról Pétert, míg a trónon őt követő öccse I. Béla felesége II. Mieszko Rycheza nevű lánya volt. Béla harcolt a lengyel seregben a balti pomerán törzsek ellen, ezért adta jutalmul Mieszko a lányát. Bélának ettől a feleségétől született három fia, ezek közül a későbbi I. Géza és I. László magyar király lett. I. László király II.(Merész) Boleszláv lengyel király segítséggel győzi le Salamon király magyar–német seregét.

Mivel Szent László Lengyelországban született és egyes források szerint anyanyelve is lengyel volt, a magyarországi lengyelség védőszentjévé vált. II. Boleszlávot (1058–1080) – I. Béla sógorát – VII. Gergely pápa kiátkozta. II. Boleszláv ekkor a fiával együtt Magyarországra menekült, ahol Szent László magyar király nagy bátorsággal fogadta.

1239-ben az akkor 13 éves V. Boleszláv feleségül vette a 15 éves magyar királylányt, Kingát, IV. Béla lányát, akivel már korán eljegyezték. 1241-ben a tatárok végigdúlták Lengyelországot is; a fejedelmi pár a tatárjárás elől előbb a szepességi Podolinba, majd a

Dunajec bal partján álló Csorsztin várába menekült. Jámbor Boleszláv kujáviai herceg Kinga nővérét, Boldog Jolánt vette el. A két házasság jó hatással volt a lengyel–magyar kapcsolatokra; 1253-ban és 1260-ban mindkét lengyel herceg katonai segítséget nyújtott apósuknak, IV. Bélának a II. Ottokár cseh király elleni háborúban.

V. István magyar király 1270-ben személyesen indult Krakkóba, ahol Boleszlávval véd- és dacszövetségre lépett.

Károly Róbert és Ulászló lengyel király szövetséget kötöttek. A magyar király segítette a lengyelt a Német Lovagrend ellen, 1320-ban Károly Róbert feleségül vette Lokietek Erzsébetet, Ulászló lányát. 1335-ben sikerült a magyar közvetítés János cseh és III. Kázmér lengyel király közt, melyet a novemberben megtartott visegrádi királytalálkozón erősítettek meg. János lemondott lengyel trónigényéről. A magyar és cseh király, mint döntőbírák Lengyelország és a Német Lovagrend vitájában Kujáviát és más területeket a lengyeleknek, Pomerániát a német lovagoknak ítélték. Nem sikerült azonban megegyezni a cseheknek és lengyeleknek a vitatott Szilézia kérdésében. Még ezt megelőzően Trencsénben cseh–magyar gazdasági szerződést kötöttek, amely azt próbálta elérni, hogy Bécs árumeállító jogát kikapcsolva a német–magyar kereskedelmi utat Csehországon keresztül vezessék. 1339-ben Kázmér arra az esetre, ha fiúutód nélkül halna el, Károly egyik fiát tette meg a lengyel trón örökösévé.

Anjou királyaink uralkodásának idején – így a magyar–lengyel perszonálunió éveiben – számottevően fejlődtek a két nép közötti kulturális kapcsolatok is.

Mindkét országban virágzott az ötvösművészet. Ennek mesterségbeli–művészi alapja az volt, hogy a Károly Róbert udvarába érkezett itáliai mesterek a krakkói udvarnak is dolgoztak, új technikákkal ismertették meg a magyar és a lengyel ötvösöket, akik országaikban sorra nyitották meg műhelyeiket. Ami pedig az ötvösművészet fellendülésének gazdasági alapját illeti, abban a korban arany és ezüst bányakincsekben a Magyar Királyság volt a leggazdagabb egész Európában.

Attól kezdve pedig, hogy Nagy Kázmér király Krakkóban egyetemet alapított, egyre több magyarországi diák folytatta tanulmányait a lengyel univerzitásban. A Jasna Góra-i kolostort 1380-ban magyar szerzetesek, a pálosok alapították. Tizenhat pálos ment akkor Budáról Czesztochowába. Évszázadok alatt azonban a magyarországi pálos rend – az egyetlen magyar szerzetesrend – elsorvadt. (Ezért 1934-ben 16 lengyel pálos jött Czesztochowából Magyarországra, hogy megerősítse a rendet.)

A Nagy Lajos király nevével fémjelzett magyar–lengyel perszónalunio éveiből (1370–1384) származik egy legenda, amely valószínűleg még ma is él, miszerint azokban az években három tenger mosta a magyar birodalom határait. Ez persze csak illúzió, amely nélkülöz minden történelmi alapot. A Magyar Királyságnak soha más tengerre kijárata nem volt, csakis az Adriára. A Fekete-tengerrel a Moldvai Fejedelemség volt határos, ám az nem tartozott Magyarországhoz. Jóllehet, miután a meggyengült Arany Horda visszahúzódott a moldvai területekről, I. Lajos hűbérúri viszonyt alakított ki az ott megalakult kisebb román kenézségekkel, ám ezt a viszonyt I. Bogdán, az első moldvai fejedelem 1359 körül felszámolta, megalapítva az önálló román fejedelemséget.

Lengyelország határai pedig a perszónalunio éveiben még nem értek el a Balti-tengerig.

Nagy Lajos királynak fiú örököse nem volt, azért úgy rendelkezett, hogy halála után három leánya közül a legidősebb, Mária kövesse őt a trónon, és ez utódlást a király az európai diplomáciában – mindenekelőtt a németek császárával, a lengyelekkel s az Anjou-házzal – el is fogadtatta. A magyarok meg is koronázták Máriát Székesfehérvárott, még atyja halálának évében, 1382-ben. A 12 éves korában trónra lépő Mária uralkodásának tizenhárom éve a zűrzavar időszaka, némely források szerint már azért is, mert ő volt az első nő a magyar trónon.

A lengyelek végül is nem fogadták el Mária utódlását, s helyette Nagy Lajos kisebbik leányát, Hedviget koronázták meg, **Jadwiga** néven (uralkodott: 1384–1399). Lajos király leánya akkoriban legfeljebb tíztizenkét éves volt. Ezért a lengyel urak arra kötelezték gyermek

királynőjüket, hogy válassza férjéül Litvánia nagyfejedelemét, **Jagelló Ulászlót**. Ez 1386-ban meg is történt. Ezt megelőzően Jagelló nagyfejedelem megkeresztelkedett, s házasságkötésével egy időben a lengyelek királyukká koronázták (II. Jagelló Ulászló). Ezzel létrejött a lengyel–litván perszonálunió, melynek révén a Lengyel Királyság a régió legnagyobb területű és egyik leghatalmasabb állama lett. A mintegy harmincöt éves korában lengyel trónra lépett II. Ulászló 1434-ig uralkodott.

Anjou Hedvig (**Jadwiga**), a lengyelek királynője, aki haláláig férjével együtt uralkodott – rövid élete során sokat tett a litvánok keresztény hitre térítése érdekében, és jelentős mértékben járult hozzá a krakkói egyetem fejlesztéséhez. A lengyelek szentként tisztelik.

A Jagelló-ház litván nagyfejedelemi, illetve litván–lengyel királyi dinasztia volt, amelynek tagjai a 14. század végétől a 16. század közepéig fontos szerepet játszottak Európa, és nem csekély szerepet Magyarország történelmében is. A Jagelló-kor akkor kezdődött a lengyel történelemben, amikor Jagelló Ulászló (Wladyslav) litván nagyfejedelem nőül vette a lengyelek királynőjét, Hedviget, Nagy Lajos király kisebbik leányát. A lengyel trónra került első Jagelló hatalmas érdeme volt, hogy a vezérlete alatt egyesült lengyel, litván, cseh, orosz, rutén és havasalföldi hadak 1410 júliusában, a kelet-poroszországi Grunwaldnál tönkrevették a hatalmának fénykorát élő Német Lovagrend seregeit. A vereséget a rendi állam soha nem heverte ki.

Az idők során szoros szálak fűzték össze a Jagelló-házat és Magyarországot. II. (Jagelló) Ulászló és Anjou Hedvig fiát, az időközben lengyel királlyá koronázott III. Ulászlót a magyar rendek 1440-ben királyukká választották (I. Ulászló). A török ellen harcolva, a várnai csatateren esett el 1444-ben. A lengyel trónon öccse, a litván nagyfejedelem követte őt, IV. Kázmér néven (1444–1492). Az ő felesége Erzsébet, Habsburg Albert magyar király leánya volt. Legidősebb fiukat 1471-ben a csehek, 1490-ben pedig a magyarok választották királyukká (II. Ulászló, 1490–1516) –, akinek első felesége I. (Hunyadi) Mátyás király özvegye, Beatrix, nápolyi hercegnő volt. Őt második feleségétől, egy francia hercegnőtől

származó fia követte a magyar trónon, II. Lajos (1516–1526), aki a mohácsi csatában vesztette életét. Halálával kihalt a magyarországi Jagellók ága. Az utolsó előtti Jagelló a lengyel trónon az I. Zsigmond király (1507–1548) volt, akinek leányai közül Izabellát I. (Szapolyai) János magyar király, másik leányát, Annát pedig Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király vette nőül.

Szapolyai János – a török szultán támogatásával – a lengyel uralkodóháznál keresett segítséget, hiszen Zsigmond lengyel király hercegként egy ideig Budán élt. Felesége, Jagelló Izabella hercegnő János Zsigmond nevű gyermekével Erdélyben alakíthatja ki uralmát. Erdély a reformáció korában a lengyel–magyar szellemi kapcsolatok rendkívül bonyolult területévé vált. Itt találtak menedékre a lengyelektől elmenekült ariánusok (szentháromságtagadók, a nevük a magyaroknál unitáriusok). Zsigmond Ágost (1548–1572) lengyel király Erdély erősítésére törekedett. Így az erdélyi fejedelmek és a lengyel királyok közti kapcsolat vitte tovább a korábbi dinasztikus kapcsolatokat.

1573-ban a varsói királyválasztó gyűlésen négy jelölt is követeli a lengyel trónt. Ezek közül Báthory István a legesélytelenebb, a francia párt győz, Valois Henriket választották meg, aki azonban megszökött, miután megtudta, hogy fivére meghalt. Az újabb királyválasztó gyűlésen csak egy szavazatot(!) kapott, de aztán hosszas tárgyalások után, miután megígérte, hogy feleségül veszi Jagelló Annát 1576-ban királlyá koronázták. Báthory István lengyel királyként rendkívül finom diplomáciai érzéssel békítette össze az egymással torzsalkodó lengyel nemesi csoportokat. Érvei közé tartozott a három részre szakadt Magyarország tragikus példájának említése. Megszilárdította a nemesi köztársaság belső egyensúlyát, és sikeres erőfeszítéseket tett a királyi hatalom megerősítésére. Ez tette lehetővé eredményes hadjáratainak sorát és az ország gazdasági jólétének kibontakoztatását. Felismerte azt is, hogy a közép-európai népek az egymással folytatott meddő harcokban egymás erejét forgácsolják szét, s tervei között szerepelt – a török elleni felszabadító hadjárat miatt – egy széles alapokon nyugvó, kelet-európai szövetség megteremtése. Halála után ez a kényes egyensúlyon alapuló központi hatalom őrlődött fel, s vált

a nemesi szabadság követése szabadossággá és vezetett a 18. században Lengyelország feldarabolásához.

Az erdélyi fejedelmek szeme előtt mindig Báthory István példája lebegett, lengyel segítséggel kívánták megszervezni Magyarország felszabadítását a török uralom alól és Habsburg-ellenes terveik megvalósítását. II. Rákóczi György szerencsétlenül végződött 1657-es akciója is ezt példázta.

A 17. század végén az Oszmán Birodalom meggyengült, reális lehetőség nyílt visszaszorítására, annak ellenére, hogy 1683-ban a törökök még Bécset is megostromolták. III. Sobieski János (1674–1696) lengyel király szövetségre lépett a Habsburgokkal, létrejött a Szent Liga, amelynek seregei hosszú és véres harcban kiűzték hazánk területéről a török megszállókat. Fontos szerepet játszottak ebben a lengyel hadak, amelyek 1683-ban felszabadították Párkányt és bevették Esztergom várát.

A török kiűzése után Habsburg-uralom alá került Magyarország kuruc lázadói – hasonlóan az előző korok politikai menekülteihez – ismét Lengyelországban találhattak menedéket. Sobieski János és Thököly Imre közti kapcsolatnak köszönhetően a lengyel föld biztos menedéket jelenthetett a számukra.

1701 novemberében II. Rákóczi Ferenc megszökött a bécsújhelyi börtönből, Lengyelországba menekült. Krakkóban és Varsóban élt, bujdosásában Bercsényi Miklós volt a társa. Amikor hazatér 1703-ban a lengyelek is segítik, többek között az a Stanisław Leszczyński herceg, akivel szemben I. Péter orosz cár Rákóczit akarta a lengyel királyi trónra segíteni.

Derenk falva 1711-es pestisjárvány következtében teljesen elnéptelenedett. Urai, az Esterházy grófok 1717-ben lengyel (szepességi gorál) jobbágyokkal telepítették be újra.

A 18. században Lengyelországban bekövetkező hanyatlás és a három felosztás korában megszűnt a dinasztikus kapcsolatok lehetősége. A felvilágosodás, illetve a francia forradalom eszméi mindkét országban elterjednek, Eperjesen lengyel hatásra alakult meg hazánkban az első

szabadkőműves páholy. A magyar jakobinus értelmiség lelkesedik a nagy szejm által betetőzött reformmozgalomért és Kościuszkoért, s gyászolja a maciejowicei csatavesztést (1794).

A lengyel függetlenség elvesztése új tartalommal telítette a sok évszázados magyar–lengyel kapcsolatokat. A 19. század elején a lengyelek maguk is részt vettek a napóleoni háborúkban, azt várták, hogy a francia császár helyreállítja a lengyel állam egységét. A magyarok viszont a Habsburgok oldalán harcoltak Napóleon ellen: "csendes tavaszi esőt és hosszú háborút" kívánva. A bécsi kongresszuson (1815) a Szent Szövetség eldöntötte a lengyelek sorsát: a gazdaságilag fejlett nyugati részek a Poznani Nagyhercegségként a Porosz Királysághoz, a középső és keleti területek Lengyel Királyság néven Oroszországhoz kerültek, Galíciát Ausztria kapta meg. Az egykori lengyel államiságot a három nagyhatalom felügyelete alá helyezett Krakkói Köztársaság képviselte.

A lengyelek a szétszakított lengyel állam egyesítésén dolgoztak, minden alkalmat megragadtak, hogy sorsukon változtassanak. 1830-ban felkelés tört ki. A magyar vármegyék gyűjtéseket, jótékonyági bálokat rendeztek a lengyeleknek, sőt Bars vármegye közgyűlése feliratban fordult I. Ferenc királyhoz, hogy nyújtson támogatást a lengyeleknek. Az ifjúság szimpátiából lengyel ruhában járt, sőt sokan átszöktek a határon, hogy harcolhassanak a felkelők oldalán. Az ellenzék vezetői: Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Kölcsey Ferenc, Eötvös József, az írók közül Vörösmarty Mihály, Bajza József nyíltan támogatták a lengyelek ügyét. 1831-ben a lengyel felkelők Ostrołękánál súlyos vereséget szenvedtek, az orosz csapatok bevonultak Varsóba, a bukást véres megtorlás követte. A lengyel történetírás a felkelés politikai menekültjeit *nagy emigráció* néven tartja számon, nagyrészt nemesek és katonák, kisebb részben értelmiségiek. A lengyel menekülteket mindenhol segítették, a bécsi rendőrhatalóságok állítólagos lengyel felforgatók ellen nyomoztak. Sok helyütt házkutatást is tartottak, a vármegyék tiltakozása után ezzel leálltak, így történhetett, hogy a rendőrök által „nem talált” lengyelek nyilvános kávéházakban és máshol is szabadon mutakozhattak. Közülük kevesen maradtak hazánkban, főképp Pesten, Pozsonyban és

a nagyobb felvidéki városokban, így Bártfán – ahol központjuk is kialakult.

A magyarországi lengyelség

A **magyarországi lengyelség** – egyúttal a lengyel és magyar nemzet – történetének legjelentősebb és legfényesebb fejezetei közé tartozik az 1848–49-es forradalom és szabadságharc, amelyben **Bem József** és **Henryk Dembiński** tábornokkal az élen több ezer lengyel tiszt és közkatona vett részt.

1848 márciusában a Magyarországon élő lengyelek is lelkesedéssel fogadták a magyar forradalmat. A pesti lengyelek fáklyás felvonulással köszöntötték a Pestre érkező és a magyar kormánnyal kapcsolatot kereső galíciai lengyelek képviselőit. A bécsi forradalom és a poznani felkelés vezetői is magyar földön kerestek menedéket, Kossuth örömmel fogadta a nagyobb harci tapasztalatokkal rendelkező lengyelek belépését a magyar hadseregbe. Bem, Dembinski, Wysocki, Bułharyn kiválóan képzett tisztek voltak, és a császári oldalról is tömegesen szöktek át lengyel katonák a magyar oldalra. Ilyen volt Mieczysław Woroniecki herceg is, aki már 1848 őszén bekapcsolódott katonáival a délvidéki harcokba. A lengyelek célja egy Légión szervezése volt, bár Bem a lengyelek részvételét a honvédség sorain belül képzelte el.

Bułharyn, Woroniecki századai Damjanich, Görgey seregében harcoltak, Bem az erdélyi hadsereg élére állt. 1849 tavaszán Kossuth a főparancsnokságot Dembinskire bízta, bár a Kápolnánál elszenvedett vereség hatására leváltotta, a lengyelek ott harcoltak a legnagyobb csatákban.

1849. május 6-án megalakult a **Lengyel légió Wysoczki** vezetésével, ennek tűzkeresztsége Buda visszavétele volt. Ezt 4 ulánus hadosztályra, 3 gyalogos zászlóaljra és 6 tüzér ütegre tervezték. Bem erdélyi seregében is szerveztek egy lengyel légiót, aminek nagy szerepe volt az 1849-es nagy orosz támadás feltartóztatásában. A szabadságharc utolsó csatáját, a temesvári ütközetet Bem, majd sebesülése után Dembinski vezényelte. A szabadságharc leverésével a hazánkban élő lengyelek sorsa is megpecsételődött, emigrációba

kényszerültek. Orosz-Lengyelországban 1863-ban újabb lengyel felkelés tört ki, több száz magyar küzdött itt a lengyelek oldalán. Ilyenek voltak például Eszterházy Ottó lovaskapitány, Nyáry Ferenc őrnagy és Wallis Béla hadnagy, vagy Herman Ottó, mint közlegény. A bukás után mintegy négyezer menekült érkezett hozzánk, szinte minden magyar településnek volt egy saját lengyelje. Ebben az időben lengyelek milliói távoztak elsősorban Galíciából megélhetést és munkát keresve Európa más országaiba, illetve Amerikába.

Magyarországra a lengyel munkakeresők első nagy hulláma az 1880-as években ért el. Az olcsó munkaerőt elsősorban Budapest nagy építkezései és a kibontakozó nagyipar foglalkoztatták. A fővároson kívül Kassán, Miskolcon, Pozsonyban és a többi ipari városban alakultak ki lengyel kolóniák, emellé minden nyáron kb. 8-10 ezer lengyel mezőgazdasági idénymunkás érkezett.

Számos kulturális egyesületet hoztak létre, 1883-ban megalakult a **Budapesti Lengyelek Egyesülete**, 1895-ben a SYLA Munkásképző Egyesület, ezen kívül működtek lengyel klubok és vendéglők is.

1910-ben Miklóssi Ferdinánd Leó (1889–1968) létrehozta a Magyar–Lengyel Egyesületet. Az egyesület első elnöke báró Nyári Albert (1871–1933) jeles történész és festőművész volt. Ez az egyesület alakította meg az első világháború kitörésekor a **Lengyel Katonai Bizottságot**, amely magyar földről közel ezer önkéntest toborzott a Lengyel Légiónak számára. Mindvégig **József Pilsudski** mellett harcoltak a lengyel függetlenségért. A két világháború között mindvégig tartották a kapcsolatot a lengyel légiókkal, majd 1939-ben a II. világháborúba is megpróbáltak bekapcsolódni.

1920-ban, a lengyel–bolsevik háború idején a magyar hadisegély nélkül a lengyelek nem tudták volna legyőzni a szovjet hadsereget, különösen, hogy a háború döntő szakaszában, a varsói csata előtt csak Magyarország szállított Lengyelországnak lőszert.

A magyar–lengyel barátságot mélyen átérző Teleki-kormány – a maga szerény és korlátozott eszközeivel – megpróbálta a német–lengyel ellentétet elsimítani 1939 áprilisától, illetve határozottan kiállt amellett, hogy nem akar a németek oldalán egy lengyelelles

háborúba keveredni: „*Magyarország részéről nemzeti becsület kérdése az, hogy ne vegyen részt semmiféle agresszióban Lengyelország ellen (...), ennek folytán semmi körülmények között nem engedhetjük meg német csapatok magyarországi vasútvonalakon történő átszállítását Lengyelországba.*” Ezt Teleki meg is írta Hitlernek, annak ellenére, hogy erőteljes német nyomás nehezedett a magyar kormányra, főleg azért, mert 1939 márciusától a két ország határos lett egymással, továbbá a Harmadik Birodalom aktívan támogatta a magyar revíziós törekvéseket.

Amikor Lengyelországot lerohanták a hitleri Németország és a sztálini Szovjetunió csapatai (1939-ben), több mint **100 ezer menekült – lengyel katona** és civil személy – talált **menedéket** Magyarországon a háború egész időtartama alatt, vagy legalább átmenetileg. A két oldalról érkező támadók elől a lengyelek csak dél, azaz hazánk felé menekülhettek, a magyar kormány 1939. szeptember 17-én megnyitotta a határt a lengyel menekültek előtt. Megígérték, hogy senkit nem adnak ki a németeknek és a menekülteknek megfelelő életkörülményeket biztosítanak. Tették ezt annak ellenére, hogy a németek erőteljes nyomást gyakoroltak Budapestre: követelték a diplomáciai kapcsolatok megszakítását, a már itt tartózkodó lengyelek kiadatását, a magyar lakosság lengyelbarát megnyilvánulásainak beszüntetését stb.

A magyar földre lépő katonák átadták a fegyvereiket (megőrzésre), honvédségi ellátást, sőt még zsoldkiegészítést is kaptak. A menedéket kérőket a magyar rendőri hatóságok nyilvántartásba vették, ellátták őket igazolványokkal, ez jogi védelmet is jelentett a számukra. Ezt a gondozást az akkori belügyminisztériumban id. dr. Antall József (1896–1974) irányította. Létrejött a **Magyar–Lengyel Menekültügyi Bizottság**, amit formálisan a Magyar Vöröskereszt kezdeményezett. A menekültek jelentős számban csatlakoztak a lengyel emigráns kormány hadseregéhez. 1941-ig működhetett a lengyel követség, ami megszervezte, hogy kb. 70 ezer lengyel katona és tiszt jutott el hazánkon át Franciaországba és a Közel-Keletre.

A Magyarországon maradtak polgári **menekülttáborokba** kerültek, de itt a település közigazgatási határain belül a menekültek szabadon

mozoghattak, családoknál, vagy bérelt panziókban, szállodákban laktak. Differenciált napidíjat kaptak, aminek havi összege megfelelt a hazai átlagjövedelemnek.

1940 tavaszától a táboron kívül is élhettek, munkát is vállalhattak. Szabadon szervezhették saját életüket, működött a „Lengyel Menekülteket Védelmező Polgári Bizottság” Henryk Sławik vezetésével, a Lengyel Vöröskereszt, a lengyel orvosok csoportja, a győri lengyel katonai kórház. A fiatalok számára először Zamárdiban Lengyel Ifjúsági Tábort, 1941 nyarán Balatonbogláron középiskolát hoztak létre, mintegy 600 diák számára. Ez volt a háború alatt az akkori európai kontinens egyetlen lengyel nyelvű és tanrendű középiskolája.

Ekkor érkezett 3-4 ezer lengyel zsidó is hazánkba, akiknek befogadását megakadályozta volna a második zsidótörvény. A németek és szélsőjobboldali tiltakozások ellenére mindenkit keresztényként jegyezték be, kivéve, aki végsőkig ragaszkodik a tényleges vallási bejegyzéshez. Mindenkit elhelyeztek, a zsidóságukhoz ragaszkodókat budapesti és vidéki hitközségek gondjaira bízták. Az utóbbiak nagyobb részét a Dunakanyarban telepítették le, óvodákat és iskolákat biztosítottak a számukra. Kollégiumi rendszerű lengyel zsidó elemi- és középiskola Rákosfalván és a Csillaghegyen működött. A német tiltakozások miatt ezeket megszüntették, de Vácott titokban 150 férőhellyel létrehozták a „Lengyel Tiszti Árvák Otthonát”, ahová ezek a gyerekek kerültek. Sokan menekültek meg a gettók vagy koncentrációs táborok elől.

1944. március 19 a német megszállás után a lengyel menekültekkel való bánásmód megváltozott. A német gestapósok letartóztatták a lengyel emigráció teljes tisztikarát. Egy részüket: Edmund Fietowicz-Fietz diplomatát, Henryk Sławikot és társait Mauthausenben gyilkolták meg. A polgári táborok lakói is veszélybe kerültek, a megvont segélyek és visszavont munkavállalási engedélyek miatt. 1944 augusztusában a Nemzetközi Vöröskereszt kiterjesztette védelmét az összes magyarországi lengyel menekültre. A nyilas megszállás után sok lengyelt gyalog hajtottak el Németország felé. A

háború végén a lengyelek többsége nem várt, hanem elindult haza gyalog. Sokan itt maradtak, a magyar föld lett a második otthonuk.

A lengyel menekültek elhelyezése

A lengyel menekültek elhelyezésében, illetve külföldre juttatásában tolmácként részt vett **Nizalowski Ernő** repülő főhadnagy, a Kőbányai Lengyel Önkormányzat egykori elnökhelyettese is. Miután Lengyelország lerohanása után fogságba esett, megszökött, majd bekapcsolódott a zugligeti és a balatonboglári táborok munkájába. Előbb Angliába, majd Franciaországba kísért csoportokat, amelyeknek a tagjai később bekapcsolódtak a nyugat-európai harcokba.

A háború idején a németek által megszállt Lengyelországban az ottani Magyar Szövetség és a lengyelországi magyar kolónia vezetőjeként Domszky Pál kapcsolatot tartott a németek ellen küzdő lengyel Honi Hadsereg (Armia Krajowa) főparancsnokságával. A Varsó környékén szolgálatot teljesítő magyar hadtest parancsnokságával fenntartott kapcsolatai révén fegyvereket szerzett a varsói felkelőknek. Veszélyben lévő lengyeleket menekített Magyarországra. Adományokkal támogatta a Varsóban állomásozó magyar honvédeket, a Vöröskereszt segítségével gyógyszert szállított egy varsói kórháznak.

A 19. század utolsó évtizedeiben már más irányt vett a lengyelek ideáramlása. A megszállt lengyel területeken az ipari fejlődés, a mezőgazdasági nagyüzemi gazdálkodás előretörése – az 1864. évi cári jobbágyfelszabadítás törvény ellenére – egyre nagyobb tömegeket kényszerített szülőföldjük elhagyására. A lengyelek milliói távoztak a történeti Lengyelország területéről megélhetést és munkaalkalmat keresve Európában és Amerikában. Így alakult ki az Egyesült Államok 8 milliós, Franciaország 750, Kanada 300, Brazília 400, Argentína 120, Ausztrália 50 ezres lengyel népessége, de Belgiumban is 30 ezer fölé emelkedett a lengyelek létszáma. A galíciai területekről szintén sok munkanélküli vándorolt el, mert az ausztriai és csehországi ipartelepek csak korlátozott mértékben fogadtak be őket.

Lengyel munkanélküliek Budapesten

Hazánk területét a lengyel munkanélküliek első hulláma az 1880-as években érte el. Az olcsó munkaerőt Budapest nagy építkezései és a kibontakozó nagyipar foglalkoztatta. A fővároson kívül Kassán, Miskolcon és több ipari városban alakultak lengyel kolóniák: ezek lakóit – az 1890-es évektől – nyaranta 8-10 ezer lengyel mezőgazdasági idénymunkás egészítette ki. A századforduló éveiben a magyarországi lengyel szociális emigráció létszáma állandóan változott, arra erősen kihatott a hazai munkaerő-szükséglet, a lengyel területekről való elvándorlás üteme és a tőlünk való továbbvándorlás. A Magyarországon élő nemzetiségekhez viszonyítva a lengyelek létszáma eltörpült, mintahogyan elenyészőnek bizonyult az európai és az amerikai lengyel kolóniákhoz képest is.

Az 1900. évi népszámláláskor a történeti Magyarország területén 50 182 lengyel élt /Budapesten 3789/ Horvátországban és Szlovéniában 26 834 lengyel települt meg ideiglenesen. 1910-ben Budapesten már 18 573 lengyelt számláltak össze, az ország területén összesen 36 524 volt a számuk. A **trianoni békeszerződés után**, 1920-ban a népszámlálás az akkori ország területén csak 8 748 lengyelt vett számba, közülük **1107 lakott Budapesten**. A feltűnő létszámcsökkenés oka részben a területelcsatolás, részben a nagyarányú visszatelepülés – repatriálás – volt.

A feldarabolt Lengyelország történetében az első világháború hozott fordulatot. Wilson amerikai elnök 1918-ban az amerikai békeelgondolásokat egybefoglaló 14 pontjában a független lengyel állam létrehozása mellett foglalt állást. 1918 februárjában Szovjet-Oroszország elismerte az orosz, német és osztrák fennhatóság alól felszabadult Lengyelország függetlenségét. Az ország határait, bár ideiglenesen, a versaillesi békeszerződésben állapították meg. Lengyelország újjászületése után nagy számban tértek haza az emigrációba kényszerített lengyelek.

Kulturális élet Kőbányán

A nálunk otthonra talált lengyelek számos **kulturális egyesületet alapítottak**. Például 1883-ban Kőbányán alakult meg a **Budapesti Lengyel Egylet**, 1895-ben a Syla Munkásképző Egyesület. Az első világháború után a magyar földön maradt lengyelek – nemzeti hagyományaikat ápolva – összekötőszerepet tölthettek be a két nép között egészen a második világháború kitöréséig.

Lengyelek temploma Kőbányán

Fővárosunk X. kerületében, Kőbányán, a hangulatos Óhegy utca elején áll a lengyeleket **Segítő Boldogasszony-temploma**.

A 19. század utolsó évtizedeiben, amikor Budapest európai nagyvárossá épült ki, a hatalmas ipari és városi építkezések tömérdek munkaerőt vonzottak ide, még a határon túlról is. Ez az időszak egybeesett a lengyeleklakta területekről megindult s szociális emigráció időszakával.

Az 1880-as évektől egyre több lengyel munkás keresett megélhetést a magyar fővárosban és környékén. Angyalföldön, Csepelen és Újpesten kívül a legszámottevőbb lengyel kolónia **Kőbányán** alakult ki, s míg az imént említett helyeken szinte teljesen felszívódott a magyar közegben, emiatt - talán a falusias jelleg miatt is – szinte a második világháború végéig érintetlenül megmaradt. Lélekszámuk 1901-ben Kőbányán megközelítette **háromezret**, 1914-ben pedig itt és a közeli Pestszentimrén, Pestszentlőrincen és Pesterzsébeten már **tizenőtezen** éltek.

Kőbányán élt a fővárosi lengyelség mintegy $\frac{3}{4}$ -e, kizárólag itt, az Óhegy utca és a Maglódi út környékén jött létre zárt lengyel kolónia, megakadályozva így a beolvadást - az itt élők egy része már a végleges letelepedés mellett döntött.

A **kőbányai lengyelek** többsége sörgyárakban és a a téglagyárban, Sorg Antal építkezési vállalkozó cégénél, valamint a környező gyárakban dolgozott. Zömük katolikus volt, bár görögkatolikus és

ókatolikusok szintén szép számban akadtak közöttük. A kőbányai lengyelek első egyesülete is katolikus egyesület volt, az 1880-ban alapított **Szent József Gondviselő Egyesület**. Nyelvi nehézségek miatt nehezen tudtak beilleszkedni a meglévő egyházi keretek közé, ezért már a századfordulón elhatározták, hogy önálló templomot építenek maguknak.

A **kőbányai templom építőmozgalmat** 1907-ben a magyarországi lengyel telepeket meglátogató Bolesewski lengyel püspök indította el, s azt a fővárosban élő összes lengyel támogatta, anyagi erejéhez mérten. A székesfőváros törvényhatósága 1914. július 9-én tárgyalta a kőbányai lengyel templom ügyét, majd **1915-ben az Óhegy utca letelején kijelölte a helyét**, s ingyen adta át a telket. Mint annyi mást, ennek megvalósítását az első világháború eseményei késleltették. 1920-ban pedig mintegy harmincezer lengyel visszatért Budapestről Lengyelországba. De a megfogyatkozott lengyel telep nem mondott le a templom megépítéséről. Igaz, még csak 150 ezer korona állt rendelkezésre. Ekkor **Danek Vincent** a későbbi lengyel plébános az Egyesült Államokban élő lengyelekhez fordult segítségért, s az ő körökben indított gyűjtési akciót. Ennek eredményeként 1925-ben megindulhatott az építkezés, mégpedig **Árky Aladár /1868-1932/** műépítész tervei alapján, **Sorg Antal** vállalatának kivitelezésében /a munkások zöme lengyel volt/. Az építkezés költségeit javarészt az Amerikai Lengyelek Szövetsége állta – ez a szervezet a templomtól nem messze, az Óhegy utca 12. szám alatt képviselést is fenntartott. Az Óhegy utcai Segítő Boldogasszony templomot, **August Hlond /1881-1948/** bíboros, lengyel prímás szentelte fel 1930. augusztus 17-én. 1932-ben szegényház is épült szorosán a templom mellé, ahol az elszegényedett és idős lengyeleket gondozták, továbbá az épület kulturális funkciót is betöltött. A második világháború alatt Magyarország megnyitotta határait a lengyel menekültek előtt, akik nagy számban érkeztek Kőbányára is, őket családoknál, illetve a szegényházban szállásolták el. Budapest ostromakor a templom tornyát a németek megfigyelőhelynek használták, majd visszavonulás közben többször belelőtték.

Ma is **lengyel nyelvű miséket** mondanak ott vasárnaponként, s ezeken elsősorban a Budapesten szép számban dolgozó lengyel munkások vesznek részt.

A magyarországi lengyel szervezetekről

A nemzetiség képviselőjét 1958-tól a magyarországi Bem József Lengyel Egyesület látta el. 1993-ban létrejött a nemzetiség másik civil szervezete a Magyarországi Lengyel Katolikusok Szent Adalbert Egyesülete Kőbányán. 1995-ben alakult meg a lengyel népi hagyományai ápolását szolgáló Dwa Bratanki Táncegyüttes.

Az 1994. évi önkormányzati választások során megalakult az Országos Lengyel Kisebbség Önkormányzat és a Fővárosi Lengyel Kisebbségi Önkormányzat. Kőbányán Wygocki Rikárd elnök vezetésével 1995-ben megalakult a Kőbányai Lengyel Kisebbségi Egyesület. Az Egyesület célja Budapest, X. ker. (Kőbánya) területén élő lengyel származású személyek közösséggé formálása nemzeti nyelvük, tárgyi és szellemi kultúrájuk, történelmi hagyományaik megőrzésének, ápolásának, gyarapításának érdekében.

1997-ben az Országos Lengyel Kisebbség Önkormányzat létrehozta a Magyarországi Lengyelség Múzeumát és Levéltárát a 1102 Budapest, Állomás utca 11. szám alatt. Az intézmény a hazai lengyelekkel kapcsolatos kutatómunka koordinátora. 2002 óta havonta megjelenik a Polonia Wegierska lap és negyedévente a Głos Polonii lap. A Magyar Televízióban 1994 januárjától látható a Rondó nemzetiségi magazin műsora. A magyarországi nemzetiségek közül a lengyelek mindennapjaiba nyújt betekintést, mutatja be sokszínű kultúrájukat. Ugyanakkor számos olyan témát találni a kínálatban, ami nemcsak az adott nemzetiséget érdekelheti, hanem a magyar és egyéb nemzetiséghez tartozókat is.

1998. október 18-i választásokat követően először alakulhatott meg a kerületben a lengyel kisebbségi önkormányzat.

A Kőbányai Lengyel Önkormányzat működése

A Kőbányai Lengyel Önkormányzat célul tűzte maga elé a lengyel népszokások, kulturális hagyományok ápolását és megismertetését magyar közönséggel.

Kiemelt rendezvények az alábbiak voltak: ostyatörés a Lengyel Perszonális Plébániában, Lengyel Nőnap, Polonia bál, a Szent László Napok keretében megrendezett Kulturális Nemzetiségi Nap, a Másság - Azonosság címén képzőművészeti kiállítás a Pataky Galériában.

Kisebbségi önkormányzatuk támogatta a Szent Hedwig királynőről készült lengyel nyelvű kiadvány magyar nyelvre történő fordítását és a nyomdai kiadását, továbbá dr. Kapronczay Károly: Magyar-Lengyel történelmi kapcsolatok évszázadai című könyv nyomdai költségeit, melyet a Mundus Kiadó jelentet meg. A könyv a magyar-lengyel történelmi kapcsolatok évezredes történetét dolgozza fel.

A kerületi lengyel nyugdíjasok és gyerekek részére évente egynapos tanulmányi kirándulásokat szerveztek (Dunakanyarba, Visegrádra, Esztergomba, Párkányba, Székesfehérvárra, Derenkre és Veszprémbe. Támogatták a Lengyelországban (Koszalinban) megrendezett nyári anyanyelvi hagyományörző zenei táborban résztvevő gyerekeket, átvállalva a részvételi díjuk egy részét.

2001. októberében kisebbségi önkormányzatuk a "Lengyel- magyar, két jó barát" címmel **rajzpályázatot** írt ki a Kőbányai Általános Iskolák tanulói számára. 2001. november 17-én nagy sikerrel megszerveztek egy parlamenti látogatást a kerületben élő lengyel származású nyugdíjasok és fiatalok részére. a Szent László Gimnázium lengyel tagozatos diákjainak lengyelországi kirándulását, a lengyel templom padlózatának felújítását, a „Lengyel Ház” felvonójának megépítését, biztosítva az akadálymentes közlekedést, a „Lengyel Ház” felszerelését mikro-melegítővel segítették. Támogatták és közreműködtek a „Lengyel Házban” beindított „Idősek Klubjának” működtetésében és ugyanitt minden hónap második péntekén dr. Kapronczay Károly történész értékes és tanulságos előadásokat tartott a Lengyelek Magyarországon 1939-1945 közötti időszakról. Közreműködtek abban, hogy a „Lengyel Ház” a hazai lengyelség kulturális, hitéleti és szociális központjává váljon, ezzel is gazdagítva Kőbánya kulturális és közéletét.

A rendezvények közül kiemelném a **Lengyel Alkotmány ünnepét** (május 3.), a **Lengyel Függetlenség Napját** (november 11.), a Lengyel Keresztény Kulturális Napok programsorozatán vesznek részt a Lengyel Házban, illetve a Lengyel Perszonális Plébánián. A kerületi lengyel nyugdíjasok részt vesznek a Civil Karácsonyi Ünnepségen a KÖSZI-ben. Támogatatták a Szent Kinga Kórus lengyelországi, franciaországi és vidéki vendégszerepléseit.

A Kőbányai Német Önkormányzattal közösen által 2014. szeptember 27-én a Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára Kiállítótermében (1102 Budapest, Állomás utca 10.) **„Barátok a művészetben lengyel-német csoportos képzőművészeti kiállítást”** rendeztek.

A kulturális örökségének ápolásával kapcsolatos feladatok ellátása céljából közösen a Kőbányai Önkormányzattal és a Kőbányai Nemzetiségi Önkormányzatokkal **2014. október 8-án** megrendezett - a **Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére az emléktábla avatásán** - a Budapest, X., Állomás utca 2. szám alatti épület falánál részt vettek.

2015. szeptember 20-án a Lengyel Perszonális Plébániatemplomban (1103 Budapest, Óhegy utca 11.) **megrendezett Szent II. János Pál pápa vérereklyének fogadásán**, valamint azt követő kiállításon vettek részt. Az ereklyét Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek helyezte el a lengyel közösség kőbányai templomában szentmise keretében.

2016. február 28-án a budapesti Lengyel Házban sor került a **„Lengyelek Kőbányán” című kiállítás** megnyitójára. A kiállítás, mely a Magyarországi Lengyel Katolikusok Szent Adalbert Egyesülete, valamint a budapesti Lengyel Perszonális Plébánia jóvoltából jött létre, gazdag kép- és dokumentumanyaggal bemutatja a 19. században Kőbányára érkezett lengyelek életét.

A lengyel kulturális örökségének ápolásával kapcsolatos feladatok ellátása céljából évente megrendezik a **Lengyel Gyermeknapot** a

meghívott gyermekek és szüleik, valamint vendégek részére a Kőbányai Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza kertjében (1105 Budapest, Ihász utca 26.). A gyermekeket ugráló várral, arcfestéssel, bohóccal, különböző kézműves foglalkozásokkal és gyermek programokkal várják.

Minden évben megrendezik a **Nemzetiségek Napja** alkalmából a **Nemzetiségek Hagyományőrző Karácsonyi rendezvényét** a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai kulturális Központban. Az est hűen tükrözi a Kőbányán élő nemzetiségek életét és értékes, színes kultúrájukat.

A Kőbányai Lengyel Önkormányzat továbbra is szervezi a kerületi lengyel nemzetiségek kulturális tevékenységét. Rendezvényeikkel és programjaikkal hozzájárulnak a magyarországi sokszínű lengyel kulturális örökség kerületi szintű bemutatásához és megismertetéséhez.

Ko - 1413/2016

IKTATÁSRA ÁTVÉVE:

2016 MAJ 31.

8. MELLÉKLET
AZ ELŐTERJESZ
TÉSHöz

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai
támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve: **Kőbányai Örmény Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Budapest, Szent László tér 29. Adószáma: 16927571-1- 42

Elnök neve: **Bacsa Gyula**

A pályázati kapcsolattartó személy neve: Bacsa Gyula

Telefonszáma: +36/702466-183

e-mail címe: bacsa gyula56@freemail.hu

A számlavezető pénzügyintézet neve: OTP Bank NyRt

Címe: 1051 Budapest, Nádor utca 6.

Bankszámlaszám: **11784009-16927571**

BUDA PEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Közművelődési Hivatala	
Iktatószám:	K/ 27545/2016/11
2016 MAJ 31.	
Előszám:	.....db melléklet
Előadó:	

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.
2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.
3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem
4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:
A támogatás célja: nem
A támogatás összege:
5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:
A támogatás célja: nem
A támogatás összege:
6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.
7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelnek.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Örmény Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Örmény Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 250 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel. A Kőbányai Örmény Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást:

1. Hagyományörző Kőfestő és Hagyományörző Szakkör (2016. 09. 01.-2016. 12. 31.),
Helyszín: Budapest, X., Ihász utca 26. szám alatti Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza. A szakkörben a gyermekek képekről ismerkedhetnek meg Örményország tájaival, művészeti alkotásaival és a hozzájuk tartozó történetekkel. A kőfestő szakkör hetente egy alkalommal (kedd délután) 14.00- 15.30 óráig, látogatottsága 10-15 fő. A festéshez szükséges köveket vidékről szállítjuk, a festékeket és egyéb díszítő eszközöket Budapesten vásároljuk meg, melyeknek szállításához taxit veszünk igénybe. A kőfestő szakkör költségei: 1 fő szakkörvezető tanár díja számlával: bruttó 30 000 Ft/hó x 4 hó= összesen 120 000 Ft. A szakkörön felhasznált alapanyagokat, eszközöket (művészfestékek, ecsetek, grafikai eszközök, rajzlapok, tisztítószer, lakkok, kövek szállítása 30.000 Ft) összesen **bruttó 150 000 Ft.**

2. Az Örmény Genocídium 101. évfordulója emlékére rendezett előadás és filmvetítés Araráttól Sionig. (2016. április 25.). A Szentföldön élő örmények történetét ez idáig még nem mesélték el. Krisztus szülővárosa nemcsak örmény zarándokhely, hanem a szerzetesi élet egyik fontos központja is. Az örmény királyok zarándokhellyé tették ezt a szent földet. Mind a Golgota, mind Jézus sírja itt található. A keresztre feszítés és a feltámadás - élet és halál elválaszthatatlanul összefonódott. Ez a szent templom az érzelmek végeláthatatlan folyamának a középpontja. Avanesian Alex vetített képes előadását láthattuk sok animációval interaktívan. Kőfestő szakkörre járó gyerekek alkotásaiból kiállítást rendeztünk. Helyszín: Budapest, X., Ihász utca 26. szám alatti Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza Felmerülő költségek: meghívó, dekoráció, gasztronómiai bemutató, rendezvényszervezési díj összesen **bruttó 60 000 Ft.**

3. Örmény Nemzeti Ünnepe alkalmából és az **Örmény Függetlenség Napja 25. évfordulója** alkalmából "**Örmény Hagyományörző Kulturális Estet és Gasztronómiai Bemutatót**" rendezünk 2016. szeptemberében a 1105 Budapest X., Ihász utca 26. szám alatti Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. A kulturális esten történelmi előadást tart **Avanesian Alex**, az Országos Örmény Önkormányzat alelnöke Örményország történelméről, függetlenné válásáról. Versmondást vállaltak a kőfestő szakkörre járó gyerekek, akiknek könyvutalványt szeretnénk adni. A jó hangulatot segíti az Örmény Kulturális Központ örmény fiatalokból álló tánccsoportja. Ehhez kapcsolódóan a hagyományokhoz híven örmény ételeket kóstolhatnak vendégeink. Szükség van eldobható tányérokra, evőeszközökre, a tálaláshoz eszközök beszerzésére, a nyersanyagok (zöldség, gyümölcs, hús, üdítő, ásványvíz, stb.) Felmerülő költségek: meghívó, dekoráció, művészeti tevékenység, szállítás, rendezvényszervezési díj, könyvutalvány összesen **bruttó 80 000 Ft.**

4. Az Urartu Örmény Színház 2014-ben alakult fiatal magyarországi örmény alkotók kezdeményezéséeként, letéve a magyarországi örmény nemzetiségi színjátszás alapjait. Egyik alapítója Diramerján Artin, az Urartu Örmény Színház jelenlegi igazgatója. Az Urartu Örmény Színház küldetése, hogy hidat építsen az örmény diaszpóra és a többségi

társadalom színház felé nyitott közönsége között. A társulat célja, hogy ismerőssé, otthonossá tegyék és megszerettessék egy távoli keresztény kultúra eddig ismeretlen világát, annak múltban gyökerező, de jelenünket átszövő és alakító vonatkozásait. Közülük az AZnavour című zenés játék jelenleg is nagy sikerrel szerepel a társulat műsorán, szinte az egész országot bejárták vele. A darab a francia sanzon koronázatlan királya, az örmény származású **Charles Aznavour** életének pillanatképeit fűzi egybe a gyermekkortól a világhírnévig. Egy csepp Párizs, sok dal, szerelmek és Piaf egy gondolatébresztő, de könnyű színházi estében. Az Urartu Örmény Nemzetiségi Színház előadásában AZnavourt Baj László színművész alakítja, Edit Piaf szerepében pedig Kárász Esztert láthatjuk. (Felmerülő költségek: dekoráció, terembérlési díj, belépőjegyek, színészek tiszteltdíja, meghívó, fotó, szállítás). Az előadás időpontját 2016. november 6-án, 17.00 órára már lefoglaltuk a KÖSZI-ben. (1105 Bp, Előd utca 1.) összesen **150 000 Ft**.

5. Hagyományos **karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja** (2016. december 10.) Az örmény önkormányzat kulturális műsort adna a rendezvényen. A rendezvényt követően pohárköszöntőre és állófogadásra kerülne sor a meghívott kedves vendégek részére. Helyszín: Körösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ (1105 Bp., Szent László tér 7-14. Felmerülő költségek: meghívó, dekoráció, fotó dokumentálása, propaganda, szállítás, rendezvény szervezési díj, művészeti tevékenység összesen bruttó **80 000 Ft**.

A program megvalósításának időszaka: (kezdeté-vége) 2016. 04. 01 - 2016. 12. 31.

IV. KÖLTSÉGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Hagyományőrző Kőfestő Szakkör	2016. 09. 01- 2016. 12. 31.	150 000 Ft
Az Örmény Genocídium 101. évfordulója emlékére rendezett filmvetítéssel egybekötött előadás Araráttól a Sionig.	2016. április 25.	60 000 Ft
Örmény Függetlenség Napja 25. évfordulója alkalmából "Örmény Hagyományőrző Kulturális Est és Gasztronómiai Bemutató	2016. szeptember	80 000 Ft
Az Urartu Örmény Színház vendégszereplése a KÖSZI-ben AZnavour előadása	2016. november 6.	150 000 Ft
Hagyományos karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja, kulturális műsorral	2016. december 10.	80 000 Ft

Igényelt támogatás összesen:

520 000 Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 24.

P.H.

[Handwritten signature]
 a nemzetiségi önkormányzat elnökének
 aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 68/2016.

**Kivonat a Kőbányai Örmény Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. május 23.

A kivonatot kapja: **Bacsa Gyula**
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 3 fővel határozatképes.

**44/2016. (V. 23.) Kőbányai Örmény Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(3 igen, egyhangú szavazattal)

A Kőbányai Örmény Önkormányzat Képviselő-testülete a 13/2016. (I. 21.) határozatát az alábbiakban módosítja:

„**2016. november hónapot** a következővel egészíti ki: *az Urartu Örmény Nemzetiségi Színház – örmény nemzetiségi színház kétnyelvű előadásainak meghívása, AZnavour színházi előadás Kőbányán.*” Az egyéb részek nem változnak.

1. Kőbányai Örmény Önkormányzat Képviselő-testülete a 2016. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

Együttműködési megállapodás felülvizsgálata a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A Kőbányai Örmény Önkormányzat 2016. évi munkatervének és a 2016. évi költségvetésének elfogadása. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése. Örmény karácsony és újévi rendezvény megünneplése, szervezése.

2016. február

Az Örmény Hagyományörző Kőfestő Szakkör működtetése heti 1 órában folyamatosan a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére emléktábla megkoszorúzása közösen a többi kőbányai nemzetiségi önkormányzattal. Filmvetítés Örményországról a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában.

2016. március

Részvétel és koszorúzás a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat március 15-ei Nemzeti ünnep alkalmából szervezendő ünnepi rendezvényen és

koszorúzáson a Köztemetőben. Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése. Örmény Kulturális Est a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában.

2016. április

Az Örmény Genocídium alkalmából filmvetítéssel egybekötött történelmi megemlékező ünnepség megszervezése. Filmvetítés Örményországról a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Tanulmányi kirándulás megszervezése a kőfestő szakkörre járó diákok részére. Kapcsolatfelvétel az erdélyi Gyergyószentmiklós várossal, ahol örmények élnek. Döntés a feladatalapú támogatás felosztásáról. Aktuális feladatok, illetve pályázatok beadása.

2016. május

Beszámoló a Kőbányai Örmény Önkormányzat 2015. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2015. évi munkatervi tevékenységről. Javaslat a Kőbányai Örmény Önkormányzat 2015. évi pénzmaradványának felosztására. Hagyományörző kézműves klub szervezése.

2016. június

Szent László Napok rendezvénysorozaton való részvétel, koszorúzás a Szent László szobornál.

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Örmény Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról. Az Örmény Függetlenség Napja 25. évfordulója alkalmából Örmény Hagyományörző Kulturális Est és az örmény nemzet ételeiből kóstolóval egybekötött gasztronómiai bemutató szervezése. Az Örmény Hagyományörző Kőfestő Szakkör működtetése heti 2 órában folyamatosan a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Tanulmányi kirándulás megszervezése a kőfestő szakkörre járó diákok és a kerületi örmény nyugdíjasok részére.

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Örmény Önkormányzat 2016. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Koszorúzás november 4-én a Mártírjaink emléke örök nemzeti ünnep alkalmából a Kozma utcai Börtön falánál a Kis fogház emlékhelynél. Koszorúzás a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére - az Állomás utca 2. szám alatti – emléktáblánál.

Az Urartu Örmény Nemzetiségi Színház – örmény nemzetiségi színház kétnyelvű előadásainak meghívása, AZnavour színházi előadás Kőbányán.

2016. december

A Kőbányai Örmény Önkormányzat Közmeghallgatása. Nemzetiségek hagyományörző karácsonyi ünnepsége a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban. Nemzetiségek Napjának megünneplése.

- **Folyamatos feladatok:** a kitűzött feladatok ellátása érdekében pályázatokon való részvétel.
- Rendszeres kapcsolattartás az anyaországgal, az Örmény Köztársaság Nagykövetségével valamint az Országos és a Fővárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzattal.
- Kulturális kapcsolatok ápolása a budapesti kerületi, valamint a vidéki örmény nemzetiségi önkormányzatokkal, a kiemelt rendezvényeken való részvétel.
- Az Örmény Kulturális és Információs Központ részére minden hónap 15-éig értesítés küldése a Kőbányai Örmény Önkormányzat kulturális programjairól.
- Folyamatos együttműködés a Zuglói Örmény Önkormányzattal, a XVIII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzattal, az V. kerületi Örmény

Önkormányzattal, az Arménia Népe Kulturális Egyesülettel, valamint az Örmény Kultúra Barátainak Erzsébetvárosi Egyesületével.

- A Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házának örmény irodahelyiségében lévő nemzetiségi könyvtár bővítése.
- Az Örmény Hagyományőrző Kőfestő Szakkör működtetése heti 2 órában folyamatosan a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában.
- Az örmény hitéleti tevékenységének szervezése
- Kapcsolatfelvétel Magyarországon élő és alkotó örmény képzőművészekkel, és azokkal közösen kiállítások szervezése
- Nyugdíjas klub szervezése, támogatása
- A kerületi örmények történetének kutatása
- A kerületben élő örmény származású emberek felkutatása együttműködve a többi kerületi örmény önkormányzattal és az örmény dokumentációs központtal (anyagok archiválása, videofelvételek készítése, interjúk készítése, meglévő archívum digitalizálása)

A Kőbányai Örmény Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgáltatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületi ülésein.

2. A Kőbányai Örmény Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: azonnal

Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 24.

A jegyzőkönyvi kivonat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

Örményországról, kőbányai örményekről

Örményország a történelem előtti idők óta lakott, vannak, akik szerint itt volt a bibliai Édenkert. Örményország egy fennsíkon fekszik Ararát-hegy szomszédságában, ahol a zsidó-keresztény hagyomány szerint Noé bárkája földet ért, a vízözön levonulása után.

Az örmény hagyomány szerint ők Togarmah Jáfet egyik unokájának a leszármazottai, aki pedig Noé három fiának egyike volt.

Az **örmények** kaukázusi és kelet-anatóliai eredetű népcsoport. Legnagyobb számban Örményországban élnek, de az évszázados szétszóródás miatt a világ több országában nagy számú örmény diaszpóra él. Az egyik legrégebben megtelepedett kaukázusi népcsoport, a Kaukázusban és Kelet-Anatóliában több mint 3500 éve élnek.

I. e. 600 körül az örmény királyságot az Orontida dinasztia alapította, amely számos helyi dinasztiára bomolva i. sz. 428-ig létezett. A királyság hatalmának csúcsán II. Tigranész alatt volt i. e. 95-66 között, akkor a régió leghatalmasabb királysága volt. Történelme során az örmény királyság hol független volt, hol autonómiát élvezett különböző átmeneti birodalmakban. Földrajzi helyzete okán, hogy két kontinens határán fekszik, számos inváziót kellett átélnie Örményországnak: jöttek az asszírok, a görögök, a rómaiak, a bizánciak, az arabok, a mongolok, a perzsák, a törökök, az oroszok.

Örményországban keresztény közösségek voltak már 40 után, azután 301-ben a világon először itt lett államvallás **a kereszténység**. Különböző pogány közösségek voltak itt a keresztények előtt, de mind áttértek a misszionáriusok hatására. IV. Tiridatész (ur.: 298 k. – 324 k.) volt az a király, aki krisztianizálta népét, áttérése 10 évvel megelőzte a római birodalomban Galerius türelmi rendeletét és 36 évvel Nagy Konstantin megkeresztelkedését.

Az örmény királyság 438-as bukása után Örményország a szászánida birodalmon belül volt autonóm terület. Ez a 451-es örmény lázadás után lett végleges, amikor az örmények keresztény kormányzatot

kaptak, míg a többi szászánida területet a perzsák közvetlenül kormányozták. Ez a rendszer a 630-as évekig maradt fenn, amikor a szászánida Perzsiát az arabok elfoglalták.

A szászánida kor után Örményországban az Örmény Emirátust szervezték meg, amely autonóm fejedelemség volt az arab birodalmon belül, egyesítette mindazokat az örmény területeket, amelyek korábban a bizánci birodalomhoz tartoztak. Az örmény hercegek uralmát elismerte a kalifa és a bizánci császár is. Az Arminiyának nevezett adminisztratív egység része volt, amelybe beletartozott Grúzia és a kaukázusi Albánia egy része is, a központja pedig Dvin örmény város volt. Ez a fejedelemség 884-ig létezett, amikor Örményország visszanyerte függetlenségét a gyengülő araboktól.

Az újra felemelkedő örmény királyság ura a Baqratuni-dinasztia volt, és 1045-ig állt fenn. Örményország számos területe elkülönült független királyságokban és fejedelemségekben, amelyek azonban elismerték a bagratida királyok főségét. Ilyen volt Vaspurakan királyság az Artsruni-dinasztia uralma alatt.

1045-ben a Bizánci Birodalom meghódította a bagratida Örményországot. Más örmény államok is bizánci ellenőrzés alá kerültek. A bizánci uralom rövid életű volt, 1071-ben a manzikerti csatában a szeldzsuk törökök megverték Bizáncot és meghódították Örményországot, létrehozták a Szeldzsuk Birodalmat. Hozzá tartozóinak meggyilkolása után a halál vagy szolgaság elől menekült II. Gagik, Ani királya, akit az örmények Roupennek neveznek. Alattvalói egy részével behúzódott a Taurus hegységbe, azután pedig Kilikiába, Tarsusba ment. Az ottani bizánci kormányzó elismerte őt Kis-Örményország (Kilikia) királyának, amit ez az aktus hozott létre.

Hamarosan a szeldzsuk birodalom is megindult az összeomlás felé. A korai 1100-as években egy, a Zakarid nemesi családból származó örmény herceg félfüggetlen örmény fejedelemséget hozott létre Észak- és Kelet-Örményországban, ez a zakarida Örményország. Az Orbelian arisztokrata család a zakaridák mellett osztozott a hatalomban az ország sok részén.

Az 1230-as években a mongol ilhánok meghódították a zakarida fejedelemséget, majd Örményország többi részét is. A mongol hódítás egyike volt a közép-ázsiai népek 1200-as évektől az 1400-as évekig tartó támadásainak. A súlyos pusztítások után Örményország lehanyatlott. Az 1500-as években a törökök és a szafavida Perzsia megosztotta egymás között Örményországot.

Az orosz birodalom bekebelezte Kelet-Örményországot (Jerevánnal és a Karabah kánsággal együtt) 1813-ban és 1828-ban.

A török uralom alatti örményeknek bizonyos autonómiát adtak településeiken és viszonylagos békében éltek a birodalom többi népével, beleértve a törököket. Keresztényként egy szigorúan mohamedán társadalmi rendben, az örmények súlyos diszkriminációnak voltak kitéve. Amikor több jogot kezdtek követelni a török államtól, II. Abdul-Hamid szultán válaszul tömegmészárlásokat szervezett az örmények ellen 1894 és 1896 között.

Az Oszmán Birodalom összeomlásának a kezdete az ifjútörök forradalom volt 1908-ban, amely megdöntötte Hamid szultán trónját. Az örmények annak is örültek, hogy az Egység és Haladás Bizottsága másodosztályú státust biztosított nekik. Az örmény reformok részeként 1914-ben a velük kapcsolatos kérdések megoldására főfelügyelőt neveztek k

Az első világháború kitörésekor mintegy kétmillió örmény élt az Oszmán Birodalom területén. Az örmény népirtás, amit a török hivatalos szervek máig nem ismernek el népirtásként, a szultán ellen harcoló ifjútörök mozgalom nevéhez fűződik. Bár az örmények sokszor segítettek a szultán elleni harcukat, 1915 tavaszán az ifjútörökök, fegyveres erők felügyeletével, a keresztény örmény férfiakat munkaszolgálatra hívták be, s ott szisztematikusan megölték őket. A török kormány 1915 és 1918 között lényegében irtóhadjáratot szervezett az örmény kisebbség ellen, amelynek tagjait deportálás, vagyonelkobzás, kínzás, tömegmészárlás és éhínség sújtotta.

A **Genocídium** emléknapja az örmények számára április 24-e. 1915-ben ezen a napon az Ifjú Törökök vezette kormány 200 örmény vezetőt tartóztatott le Isztambulban, és ezzel elkezdődött az örmények elleni megtorlás. A régóta tervezett intézkedések az örmény férfinéesség elgyengítését és megsemmisítését célozták, és csupán az első fejezetét jelentették az örmény genocídiumnak, amely egy darabig titokban folyt. Az áprilisi tömeges letartóztatások a fővárosban viszont ráirányították a figyelmet a népirtásra, hiszen az intézkedések az örmény kisebbség legismertebb személyeit sújtották.

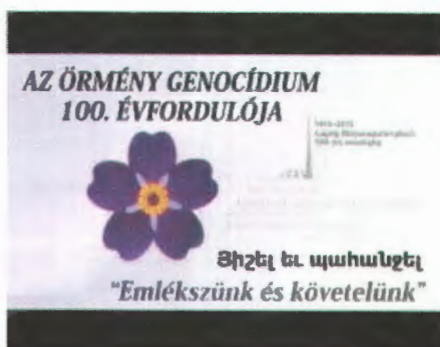
A következő napokban még százak jutottak ugyanerre a sorsra. Az elfogottakat anatóliai börtönökbe vitték, és egyszerűen kivégezték. A

török hadseregbe besorozott örmény katonákat már korábban lefegyverezték, és munkaszolgálatra vezényelték. Az otthon maradottak esetében a férfiakat és a nőket különválasztva koncentrációs táborokba vagy a sivatagba hajtották, ahol éhen haltak, majd javaikat

elkobozták. Előfordult várandós nők és gyermekek keresztrefeszítése is.

Örményország rövid életű függetlenségét háború, területi viták, Törökországból érkező menekültek tömeges befogadása, járványok és éhínségek jellemezték. Az Antant-hatalmak, hogy gyengítsék Törökországot, az új örmény államnak segítyeket adtak és más módon is támogatták.

A győztes Antant elhatározta a Török Birodalom felosztását. A sèvres-i békeszerződésben (1920. augusztus 10.) a győztes hatalmak elismerték Örményországot és területeket csatoltak hozzá. Ezt hívják „Wilsoni Örményországnak”, az Egyesült Államok akkori elnöke, Woodrow Wilson nyomán. Ezt a békét azonban elvetette a török nemzeti mozgalom és sohasem lépett hatályba. 1920-ban zajlott le a heves török-örmény háború, amely az alexandropoli békével (1920. december 20.) ért véget. A béke következtében Örményország leszerelte majdnem a teljes hadseregét, elvesztette háború előtti területének felét és a teljes Wilsoni Örményországot. Egyidejűleg a szovjet 11. hadsereg Grigorij Ordzsonikidze vezetésével megszállta Örményországot. Ezt november 29-én Karavanszarajnál (a mai Ijeván) kezdték és december 4-én elérték Jerevánt. Ezzel a rövid életű Örmény Köztársaság összeomlott.

Általános ismertető az örményekről

Chorenaci Movszesz történetíró (i.sz. 450) a Nagy Örményország története című munkájában arról tesz említést, hogy az örmények már akkor kapcsolatba kerültek a magyarsággal, amikor ősük a Kaukázusban kalandoztak.

A **Kézai** és a **Túroczy féle krónikák** pedig arról számoltak be, hogy az örmények részt vettek a **magyar honfoglalásban**, s közülük sokan letelepedtek az akkori ország területén.

1243-as oklevelek tesznek említést arról, hogy az úgynevezett Örményfalu – Terra Arménium – létezett, és ezt megerősíti **IV. Béla királyunk** kiváltságlevele is, amely arról rendelkezik: a tatárjárás után váljon lehetővé az örmények visszatelepítése.

Nagyobb számban 1672-ben érkeztek örmények **Magyarország** területére. Apaffy Mihály erdélyi fejedelem hívására főként Moldovából érkeztek. Sokan talán nem tudják, hogy az első magyar armenológus, azaz az örménység történelmét kutató tudós férfiú nem más volt, mint Mikes Kelemen. Ő az, aki száműzetésében, Rodostóból írt leveleiben hosszan beszámol az **örmény szokásokról**.

Környezetében sok menekült örmény élt, akik erősen őrizték identitásukat és meghatározó részei voltak az akkori társadalomnak.

Az 1848-as szabadságharc idején a tábornokok és a közkatonák között is nevezetes örmény családok fiai harcoltak a szabadságért. Kossuth Lajos, aki törökországi emigrációja során megismerkedett az örménységgel, nem egy írásában jelezte, hogy milyen erős az örmények szabadságvágya. Makk ezredeshez intézett levelében, 1851. augusztus 18-án Kutahiából írta: „az örmények részére egyenlő jog, egyenlő oltalom, és egyenlő szabadság” kell.

Az **1915-ös szörnyű népirtás**, a Genocídium után, melyben 1.5 millióan lelték halálukat, örmény menekülők százezrei járták Európa útjait, egyre reménytelenebbül. A magyar politika, bár nem foglalt állást, de beengedte az országba a menekülteket. Sokan az úgynevezett Nansen útlevéllal találtak új hazára. Jászi Oszkár nemzetiségi politikája megengedő és tűrő volt – ennek köszönhető, hogy az országba menekült örmények Maszisz (Ararát) néven egyesületet alakítsanak és létrehozzák az első örmény nyelvű folyóiratot, amely Nor Tar (Új évszázad) címen, Rsduni H. Szerkisz irányításában jelent meg. Fontos küldetésüknek tartották a nyelvük, vallásuk, identitásuk, hagyományaik megőrzését.

1920-ban a Magyarországon élő örmények létrehozták közös szervezeteiket, a Magyarországi Örmények Egyesületét. Hamarosan megindult az egyházközség szervezése is, s 1936-ban megalakult a **Világosító Szent Gergely Egyházközség**. 1952-ben, megszüntették a Magyarországi Örmények Egyesületét, a civil kezdeményezések háttérbe szorultak.

1945 után meglehetősen erős érdeklődés támadt az örmények iránt. Jelentős írók és költők műveit fordították magyarra – jelesül Rab Zsuzsa és Szalmási Pál – s ez mindenképpen figyelemfelhívó tett volt.

1968-ban rendezték meg az első **Örmény Kulturális Napokat**, amelynek szervezésében az akkor Magyar-Szovjet Baráti Társaság jeleskedet, s megrendezték Örményországban is a Magyar Napokat. Akadémiai szinten is létrejött a kapcsolat, és az Eötvös Lóránt

Tudományegyetemen megalakult az első örmény tanszék, melyet dr. Schütz Ödön vezetett.

1986-ban alakult meg az **ARMÉNIA magyar-örmény baráti kör**. Örményországban viszonylagos stabilitás volt a szovjet uralom alatt. Ez nem vonatkozott az egyházra, amelyet üldöztek a szovjet uralom alatt is. Lenin halála után, amikor Sztálin szerezte meg a hatalmat, újrakezdődött a rettegés időszaka az örmények számára. A Szovjetunióban élő többi kisebbséghez hasonlóan az örmények közül is tízezreket kivégeztek vagy deportáltak a sztálini nagy tisztogatások idején. 1991-ben a Szovjetunió felbomlott és **Örményország visszanyerte függetlenségét**. Örményország volt - a Baltikumon kívül - az első köztársaság, amely kivált, augusztus 23-án.

A rendszerváltás után 1992-ben alakult meg az **Arménia Népe Kulturális Egyesület**, mely az előd egyesületek céljait magáévá téve, azokat továbbfejlesztve kezdte meg működését. Az egyesület célja, az örmény és a magyar nép társadalmi, kulturális és tudományos kapcsolatainak feltárása, ápolása, elmélyítése és továbbfejlesztése. Elősegíti a két nép kölcsönös megismertetését és népszerűsítését. Ápolja az örmény hagyományokat, ünnepeket, oktatási programjaiban kiemelten foglalkozik az örmény nyelv, irodalom, történelem, zene, mozgáskultúra tanításával.

Örményország államformája a köztársaság. A függetlenség utáni új alkotmányt 1995-ben népszavazáson fogadták el. A jelenleg hatályos örmény alkotmányt 2005-ben fogadták el, amely némileg módosította az 1995-ös alkotmányt.

1. Aragacotn (Արագածոտնի մարզ)
2. Ararat (Արարատի մարզ)
3. Armavir (Արմավիրի մարզ)
4. Gegarkounik (Գեղարքունիքի մարզ)
5. Kotajk (Կոտայքի մարզ)
6. Lorj (Լոռու մարզ)
7. Sirak (Շիրակի մարզ)
8. Szjounik (Սյունիքի մարզ)
9. Tavous (Թավուշի մարզ)
10. Vajoc Dzor (Վայոց Ձորի մարզ)
11. Jereván (Երևան)

Örményország 11 tartományból áll

1994-ben új törvények adtak lehetőséget a magyarországi örmények újjá szerveződésének. A kisebbségi törvény értelmében önkormányzati keretek között, civil szervezetként, de államilag támogatott költségvetésből ápolhatták kultúrájukat, hagyományaikat, építhetik kapcsolataikat egymással, az anyaországgal, a diaszpórával.

Az önkormányzati rendszerrel párhuzamosan más civil szervezetek is alakultak. A Kilikia Kulturális Egyesület, Az Örmény Kultúráért Alapítvány, Örmény Kulturális és Információs Központ. A szervezetek célja, figyelemmel kísérni a magyarországi örmény nemzetiség kulturális helyzetének alakulását, összefogni az örmény civil szervezetek önkormányzatok tevékenységét, elősegíteni és összehangolni a magyarországi örménység társadalmi, kulturális törekvései megvalósulását, az örmény nyelv és kultúra terjesztése, oktatása.

Kultúra és hagyományok

A legendák szerint a **szőlőkultúra őshazája** Örményország ugyanis az özönvíz után az Araráton kötött ki Noé bárkája. Noé itt szőlőt telepített, annak terméséből bort készített.

Az i.e. 9. században Menua örmény király lányának a hegyoldalon volt egy teraszos szőlőskertje. Jerevánban. Egy barlangban találtak több ezer éves szőlő magvakat.

Örmény történetírók emlékeznek meg **Szemiramisz** (Sámirám) királynő Ván tó melletti szőlőskertjeiről. Ararát tartományt a hagyományok a vízözönnel és a szőlő-ültető Noéval hozzák kapcsolatba. A **szőlőfürt** szimbolikája aztán végigvonul az örmény képzőművészet egész történetén. Kiváló bor készült az 1800 méter magasban viruló szőlőből. A gigantomániás kort jellemzi, hogy 400 000 literes urartui bortároló is napvilágra került. I. Argisti a szőlőskertek létesítését még hőstettei felsorolásánál is fontosabbnak tartotta, mert a bort a halhatatlanság italának tekintették.

Az **állattenyésztés** ún. transzhumáló változatát gyakorolták, amely a "nomadizálás" olyan speciális formája volt, amikor nyájukat, juhokat és kecskéket a tavasz beköszöntésével felhajtották a magasabban fekvő dús legelőkre, ahonnan csak a tél közeledtével terelték vissza állataikat a védettebb, alacsonyabban fekvő völgyekbe. Kr. e. 2. évezred végén és az 1. évezred elején indult meg, amikor megkezdték a vas kitermelését és feldolgozását, és amikor áttértek a viszonylag fejlett technikán alapuló földművelésre és kézművességre. A vasszerszámok lehetőséget teremtettek arra, hogy a kifejezetten sziklás talajon is tudjanak csatornákat és erődöket, lakóházakat építeni. Hajdanán e területet összefüggő erdő borította, amely az intenzív fémfeldolgozásnak esett áldozatául. A kohászat fa-éhségét a természetes szaporulat már nem tudta kielégíteni. Lovaik és gabonájuk az ókor megbecsült áruai voltak. A **bányászatnak** és **féművesség** számos emléke közül itt meg kell elégednünk a 14 féle

bronzanyag és 25 feltárt kohó említésével. Csodalényekkel és állatokkal díszített bronzaik Ciprustól K-Franciaországig elterjedtek. Egy urartui övlemezen ugyanaz az „égi vadászat” ismerhető fel, mint a nagyszentmiklósi kincs egyik korszóján.

Az örmény húsvét

A húsvét szó örményül ZATIK, az első írásos emlékét a ránk maradt legkorábbi - Kr.u. VI. századi- evangélium őrzi. A szó etimológiájára többféle magyarázatot is találunk, a legvalószínűbb az, hogy - mivel szokásaiban, rítusaiban a kereszténység előtti hagyományok is vannak - a régi , tavaszi évkezdet ünnepéhez kötődik, s tövében a ZATEL / kettéoszt, szétvág/ ige rejtőzik.

A húsvét Örményföldön 1700 év óta, tehát majd kétezer éve keresztény Ünnepe. A hozzá kötődő szokások azonban a kereszténység előtti korszakra utalnak.

A húsvétot Örményföldön is **negyven napos böjt** előzi meg. A húshagyókedd után az örmény ház szabadnyílású kéményébe, a jerdikbe hétszínű tarka fonálon felfüggesztik az AKLATIZT.

Az öregasszonyt ábrázoló **rongybáb** alatt hagymát látunk, tollak vannak beletűzdelve.

Miért vannak a hagymába tollak tűzdelve? A hét toll a böjt hét hetét jelképezi.

Miért fehér három, a többi pedig fekete?

A téli heteket a fehér, a tavasziakat a fekete tollak jelzik.

Miért lógnak a babáról kövek?

Ha valaki ,megszegné a böjtöt, húst vagy vajat enne, akkor ráesik a kő, a hagyma alatt lógó csípős paprika, pedig megégeti a száját.

Hogy könnyebben észrevegyék az idő múlását, minden hétvégén kihúztak egy—egy tollat. Az utolsó nagyszombat estére maradt.

Az idő múlását nemcsak a fogyó tollakon, de a zöldüllő természetben is észrevehetjük.

A tavasz a nagy munkák kezdetét is jelzi, S a legtöbbet a nagyhéten dolgoznak az örmények. Virágvasárnap a fiúkra kellemes feladat vár,

hiszen össze kell szedniük ismerős házaktól a tojást. Ezzel be is zárul a kellemes feladatok lehetősége, húsvét előtt még a gyerekek is keményen dolgoznak, kiveszik részüket a házi és ház körüli munkákból, hogy húsvétra minden ragyogjon, s bőségesen megteríthessék az asztalt.

Nagyhét keddjén az asszonyok megköpülik a vaját, cserépkorsókba rakják, s nagycsütörtökön a templomba viszik megáldatni. Köpülés közben vidám köpülődalt énekelnek.

A szerda a tisztogatás, takarítás ünnepe volt. Nemcsak a ház belsejét és környékét sikálták súrolták, separták, tisztogatták az örmény asszonyok. A tisztogatáshoz rituális szokás is tartozott, amellyel

-hitük szerint- kitakarítottak minden ártalmas dolgot. Mindent, ami a földnek, vagy az embereknek ártalmára lehetett. Egy asszony felment a ház lapos tetejére, s a füstnyílást, a jerdiket megkerülte, mint őrléskor szokás körbe forogni, s fentről megkérdezte:

Őrlök, őrlök, mit őrlök?

I. csoport.: Öröld meg az egeret!

Őrlök, őrlök, mit őrlök?

I csoport: Öröld meg a kígyót!

Őrlök, őrlök., mit őrlök?

I. csoport :Öröld meg a skorpiót!

Őrlök, őrlök, mit őrlök?

II. csoport: Öröld meg a betegséget!

Őrlök, őrlök, mit őrlök?

I. csoport: Öröld meg a gonoszságot I

Együtt: Lejöhetsz, tiszta minden!

A férfiaknak is akadt dolguk. A terméketlen fákat "megijesztették", azaz, hogy jobb belátásra, gyümölcsözésre bírják őket, a fejsze fokával háromszor a törzsükre vágta. Fontos volt, hogy húsvétra már termőképes, tökéletes állapotban legyenek.

A **nagypéntek gyásznap** volt, nem volt mise, hanem a templomban átérték eljátszották Jézus halálát. Még keresztet sem vettek nagypénteken, hiszen a Megváltó még a kereszten függött. A nagypéntekhez tartozott a tizenhárom gyertya meggyújtása, amely Jézust és tanítványait.

jelképezte.

Nagyszombat már a húsvét örömét előlegezi. Kiveszik az utolsó tollat is az aklatizból, s megterítik a húsvéti ünnepi asztalt. A böjtöt tojással törik meg. Hét tojást főztek nagycsütörtökön és megáldatták a templomban. Ez még nem a hímes, vagy festett tojás, amit nagyszombaton főznek és díszítenek. Azt tartják, aki ebből eszik, egész évben nem fog fájni a foga.

Az örmények emberemlékezet óta ismerték a piros tojást.

Az Ararát-völgyében tenyésző bíborféreggel festették a gazdagok, a szegényebbek hagymahéjjal. Díszítési technikáik is változatosak voltak. A hagymahéjra szép leveleket kötöztek, És annak fehér lenyomata adta a mintát. Másik fajtája ragasztásos technikával készült. A díszítő leveleket felragasztották a már megfestett tojásra, s utána savanyú lébe tették. A sav lemarta a festéket, s ezek után a levelet leszedve a lenyomat a tojáson piroslott. Szokás volt hétszínű gyapjúfonállal, vagy képecskékkel, betűvel is díszíteni a tojásokat. A művészien díszített darabokból a közeli rokonok kaptak, jegyesek, s a szerelmesek, akik titokban küldték el a festett tojást egymásnak.

A húsvét igazi örömnünnep. Az asztal gazdagon terítve, melegen süti a nap, az emberek boldogan köszöntik egymást, a gyerekek tojásharcot vívnak.

A terített asztalon a tojás a főszereplő. Mellette ott van a hajtatott búza és árpa kis edényben. A hal elmaradhatatlan húsvéti étel - inkább nagyszombaton eszik- s a mazsolás rizsflav. Vajon párolt, pirított hagymás zöldségnövényt tálnak hozzá - spenótot, csalánt, avelukot, szibehet.

A húsvéti bárányt- ha áldozati- mindig főzik, s szétosztják az ismerősöknek, szomszédoknak.

Elmaradhatatlan a friss zöldfűszer: menta, korianderlevél, tárkony, bazsalikom, petrezselyem, s a húsvéti gatha.

A gyermekek és fiúk számára a tojásharccal folytatódik a nap, locsolkodás nincs, de tojással tojást lehet nyerni!

Az örmény konyha

Az örmény a világ egyik legősibb népe. Sajátos nemzeti kultúrával rendelkezik. A történelmi Örményország területén Kelet és Nyugat Örményország, Perzsiai örmények, Arcah és a Kilikiai örmény szokások mind meghatározóak voltak az örmény konyha kialakulására. Az évszázados hagyományokat megőrizve az örmény konyhának óriási ételválasztékával a világ egyik legrégebbi konyhájának számít.

Az örmény konyha mai ízvilága hosszú évezredek alatt formálódott. Érezhető rajta az asszír, görög és perzsa hatás is. Fontos számukra a **kenyér**, olyannyira, hogy gyakran a reggelizem, ebédelek, vagy vacsorázom kifejezéseket úgy mondják: kenyeret eszem. A különféle kenyerek és lepények elkészítési módja. Az örmény menü mindig gazdag, de figyelnek arra, hogy egészségesen táplálkozzanak: a húsételek mellé például mindig **zöldséges kiegészítőket** tálalnak. A levesek (ante leves), előételek (**Dolma**) szerepe is fontos, a menü végén pedig csak olyan ételleket esznek, amelyek nem terhelik tovább a gyomrot (Aghavni diós tekerese)

Mindig természetes alapanyagokat használnak, friss vaját és forrásvizet, jellemző fűszerük a sáfrány, a tárkony és a mazsola.

Íme néhány eredeti örmény recept:

Kedvenc kenyерük a **lavas**, ez a hosszúkás, három-négy milliméter vastagságú, magas kalória tartalmú, könnyen emészthető lepény, amelyet azonos technikával készítenek az asszonyok évezredek óta. A tudomány anyáról lányra öröklődik.

Érdekes az ebédre fogyasztott ételek sorrendje. Gazdag és sok ízű a menü, ám nagyon is vigyáznak arra, hogy szakaszosan terheljék meg a gyomrukat. Az étkezést, az emésztést elősegítő levessel és az előételekkel kezdik, melyeket étvágygerjesztő tálak követnek. Ekkor kerül sor a tobzódásra

az ízek világában. Ezután azonban már csak olyan ételek kerülnek az asztalra, amelyek nem ingerlik tovább az emésztőrendszert, sőt inkább nyugtatják, pihentetik a gyomrot. Az ételek ízét befolyásolja, hogy hagyományos földbe sülyesztet (tonir) tűzhelyben, vagy esetleg agyag edényben készítik el. Örményországban elterjedt az agyag edények használata.

Örmény népviselet

Európában örmény viselet alatt a hosszú, áttetsző fátyollal borított, jellegzetes örmény menyasszonyi viseletet értik. Az örmény viselet alakulására évszázadokon keresztül az idegen hatások átvétele jellemző. A partus, arab, bizánci, tatár és török stílusú viseletek után alakult ki az örmény nemzeti viselet a 19. században, de sokfélesége, területi jellegzetességei miatt néhány sorban nem jellemezhetők. A színes selyemszálból varrottúvel készült apró csipkeszegélyeket kendők szélére varrták. A fadúccal nyomott, növényi motívumokkal díszített textíliák jellegzetes színei a melegbarna, barnásvörös, sötétbarna, sárga és kék. A viselet tartozékát, a perzsa-mintás, arannyal, ezüsttel átszőtt drága öveket és bőrcipőket.

Érdekességként említjük meg, hogy az örmény kereskedők ruházata a 17. században a következő ruhadarabokból állt: kucsmaszerű nemez kalap, sötétkék hosszú dolmány, vörös színű gallér, hajtóka, vörös öv, vörös nadrág, sárga bőrcsizma.

Örmények Kőbányán

A Kőbányai Örmény Önkormányzat 1998-ban alakult elnökéül Mihalkó Andrást, majd 2002-óta napjainkig a Kőbányai Örmény Önkormányzat elnöke Bacsa Gyula.

Rendezvényeikkel folyamatosan törekszenek a hagyományápolásra, rendszeres kapcsolattartásra a kerületünkben élő örmény származású polgárokkal. 2001. január 12-e óta sikeresen működtetik a hagyományőrző örmény kőfestő szakkört a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. A szakkörön szaktanári vezetéssel részt vesznek a kerület Általános Iskoláinak diákjai, akik az örmény hagyományok iránt érdeklődnek és nagyon szeretnek kőre festeni. Szeretnék velük megismertetni a világ egyik legősibb népének az örményeknek a történelmét, művészeit, festészetét ókori emlékeivel és tájaival. A szakkörben a gyerekek - képekről- ismerkedhetnek meg Örményország tájaival, művészeti alkotásaival és a hozzájuk tartozó történetekkel. A gyerekek munkáiból évente több alkalommal kiállítást rendeznek. Az önkormányzat kiemelt rendezvényei között megemlíteném a Genocídium emlékrendezvényt, a Szent László Napok keretében Nemzetiségi Kulturális Esteket, Képzőművészeti kiállítást, az Örmény Függetlenség Napja alkalmából megrendezett Örmény Hagyományőrző Kulturális Esteket és Gasztronómiai Bemutatókat, a szakkörre járó gyerekek részére évente megrendezett tanulmányi kirándulásokat, történelmi filmvetítéseket, a Mikulás ünnepségeket, a Nemzetiségek Hagyományőrző Karácsonya rendezvényeket, amelyek az elmúlt évek során ismertté és népszerűvé váltak Kőbányán. A programok nagy része a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában kerül megrendezésre. A nagyszerű kulturális műsorok baráti beszélgetésekkel zárulnak, ahol megoszthatják egymással élményeiket és tapasztalataikat.

Együttműködnek a fővárosi kerületi örmény önkormányzatokkal. Folyamatos kapcsolatot tartanak a vidéki (Debrecen, Dorog, Székesfehérvár, Veszprém, Szeged) örmény nemzetiségi önkormányzatokkal. Nemzetiségi önkormányzatuk folyamatosan figyelemmel kíséri a magyarországi pályázati lehetőségeket és részt vesz a nemzetiségek számára kiírt pályázatokon. Az önkormányzatuk

támogatta Dr. Bagi Éva „Kövek Zenéje – Örményországi Barangolás” című könyvének kiadását, mely képekkel gazdagon illusztrált, és hűen mutatja be Örményország csodálatos tájait és kultúráját. Gyermek számára készült „A Forrás Menyasszonya” című örmény mesés-verses könyv, valamint az Örmény szakácskönyvet, amelyeknek kiadását az önkormányzatuk szintén támogatta. Franz Werfel: A Musza Dagh negyven napja című könyvének kiadását is támogatták, mely az örmény nép tragikus sorsát ábrázolja.

Folytatják az örmény nyelvű könyvtárunk kialakítását, lehetőség szerint további könyvek bővítését. A húsvéti ünnepek alkalmából ajándékozással egybekötött rövid kis kulturális műsort tartottak az Örmény Katolikus Lelkészség épületében a kerületi örmény származású és hátrányos helyzetű gyerekek részére. Nyaranta egy hetes hagyományőrző nyelvi táborozásokat szerveztek a kerület örmény származású gyerekek részére.

A Kőbányai Örmény Önkormányzat kiemelt feladatának tekinti a hagyományőrzést, a kapcsolattartást a Kőbányán élő örményekkel valamint az örmény kultúra és hagyományok megismertetését a nagyközönséggel.

KO-1414/2016

9. MELLÉKLET AZ ELŐTERJESZTÉSEKHEZ
IKTATÁSRA ÁTVÉVE:

2016 JÚN 01.

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai
támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve: **Kőbányai Roma Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Budapest, Szent László tér 29. Adószáma: 16927540-1-42

Elnök neve: **Gergely Károlyné**

A pályázati kapcsolattartó személy neve: Gergely Károlyné

telefonszáma: +36-30-393-3852

e-mail címe: gergelyerzsi67@gmail.com

A számlavezető pénzügyintézet neve: OTP Bank NyRt, Budapesti Régió

Címe: 1051 Budapest, Nádor utca 6.

Bankszámlaszám: **11784009 - 16927540**

BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Polgármesteri Hivatala		
Iktatószám:	K/27.6.29/2016/11..	
2016 JÚN 01.		
Előszám:	.....db melléklet	Előadó: <i>J</i>

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.

2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.

3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem

4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja:

A támogatás összege:

5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja:

A támogatás összege:

6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.

7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelőek.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Roma Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Roma Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 580 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel.

A Kőbányai Roma Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást

1. Hagyományőrző Roma Gyermeknap. 2016. június 3.

Helyszín: Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza (1105 Budapest, Ihász utca 26.)

A gyermekeknek érdekes, vidám, szórakoztató sport programokat, sorversenyeket tervezünk (lufi fújó verseny, labda dobáló verseny, zsákba futás. A gyermekeknek szendvicseket, üdítőt, apró süteményeket biztosítanánk. A szülőknek és a gyereknek főznenk a bográcsban és megvendégljük. A versenyek végén a győzteseket megajándékoznánk a megvásárolt játékokkal. Felmerülő költségek: főzéshez alapanyagok vásárlása, műanyag evőeszközök, dekoráció, meghívó, fotó, irodaszer, festék, légvár, ugrálóvár bérleti díja, arcfestő, lufi fújó bohóc, propaganda, játékok vásárlása, sporteszközök vásárlása, csillámtetoválás bruttó **200 000 Ft**.

2. Roma Kulturális Est megszervezése Kőbányán 2016. szeptember

2016. szeptemberében tervezzük Roma Kulturális Napot és Gasztronómiai Bemutatót a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza (1105 Budapest, Ihász utca 26.). Szeretnénk meghívni a Lashe Shave Együttest, valami az Általános Iskolákból gyerekeket, akik szépen szavalnak. Felmerülő költségek: rendezvényszervezés, művészeti tevékenység, fotó dokumentálása, nyomda, meghívó, fellépti díj, könyvtalvány) bruttó **200 000 Ft**.

3. Tanulmányi kirándulás megszervezése Egerbe a hátrányos helyzetű gyerekek és családok részére

2016. októberében tervezzük a hátrányos helyzetű gyerekek és családok részére a kirándulást Egerbe. Felmerülő költségek: autóbuszberlés, belépőjegyek a várba, szakmai étkezés, üdítő, ásványvíz az útra, összesen: **350 000 Ft**.

4. Hagyományőrző Mikulás ünnepség megszervezése a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában (1105 Budapest, Ihász utca 26.) a hátrányos helyzetű roma gyerekek részére (2016. december 6.). Zenés műsort készítenénk a gyerekeknek és a meghívott vendégeinknek, majd végül Mikulás bácsi meglepetése következne. A gyerekek a Mikulásnak énekelnek, verseket szavalnak. Felmerülő költségek: (meghívó, dekoráció, fotó, szállítás, rendezvényszervezési díj, fotóanyag dokumentálása, Mikuláscsomag a gyerekeknek) összesen bruttó **120 000 Ft**.

5. Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja (2016. december 10.)

Közösen tervezzük a többi nemzetiségi önkormányzattal. Helyszín: Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ, Kőrösi (1105 Bp., Szent László tér 7-14). Felmerülő költségek: meghívó, dekoráció, propaganda, szállítás, rendezvényszervezési díj, vásárlási utalványok összesen bruttó **120 000 Ft**.

A program megvalósításának időszaka: (kezdete-vége) 2016. 04. 01. -2016. 12. 31.

IV. KÖLTSÉGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Hagyományőrző Roma Gyermeknap	2016. június 3.	200 000 Ft
Roma Kulturális Est megszervezése Kőbányán	2016. szeptember	200 000 Ft
Tanulmányi kirándulás megszervezése Egerbe a hátrányos helyzetű családok részére	2016. október	350 000 Ft
Roma Hagyományőrző Mikulás ünnepség	2016. december 6.	120 000 Ft
Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja	2016. december 10.	120 000 Ft

Igényelt támogatás összesen: **n** **990 000 Ft**

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 24.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 69/2016.

**Kivonat a Kőbányai Roma Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. február 10.

A kivonatot kapja: Gergely Károlyné
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 3 fővel határozatképes.

**16/2016. (II. 10.) Kőbányai Roma Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(3 igen, egyhangú szavazattal)

1. Kőbányai Roma Önkormányzat Képviselő-testülete a 2016. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

Javaslat Együttműködési megállapodás felülvizsgálatára a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése.

2016. február

A Kőbányai Roma Önkormányzat 2016. évi költségvetésének és a 2016. évi munkatervének elfogadása Aktuális feladatok vagy ezek előkészítése

2016. március

Bekapcsolódás a droghasználat megszüntetését célzó munkákba, kapcsolatfelvétel az ezzel foglalkozó szervezetekkel. Részvétel a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat március 15-ei Nemzeti ünnep alkalmából szervezendő ünnepi rendezvényen és koszorúzáson a Köztemetőben. Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése. Tanulmányi kirándulás megszervezése a Fővárosi Nagycirkuszba a hátrányos helyzetű kőbányai családok és gyerekek részére.

2016. április

Beszámoló a Kőbányai Roma Önkormányzat 2015. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2015. évi munkatervi tevékenységről. Döntés a feladatalapú támogatás felosztásáról. Javaslat a Kőbányai Roma Önkormányzat 2015. évi pénzmaradványának felosztására. Hagyományőrző kézműves klub szervezése. Aktuális feladatok vagy ezek előkészítése: kőbányai romatelepek látogatása, kapcsolat kialakítása az itt élő családokkal, szociális munkások bevonása a Bárka Kőbányai

Szociális és Gyermekjóléti Központ segítségével. A meglévő együttműködési szerződéseik megvizsgálása, hatékonysága és sikerei.

2016. május

Egyéb rendezvények, programok: Anyák Napja megszervezése. Majális és Gyermeknap, valamint kerti rendezvény a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. A meglévő együttműködési szerződéseik megvizsgálása, hatékonysága és sikerei.

2016. június

Egyéb programok: környezetvédelmi napok programok szervezése a kerületi intézményekkel. Drogprevenciós és életmódsegítő előadássorozatok kulturális műsorral egybekötve. Szent László Napok rendezvénysorozaton való részvétel, koszorúzás a Szent László-szobornál. Tanulmányi kirándulás megszervezése a hátrányos helyzetű kőbányai családok és gyerekek részére. Roma Gasztronómiai Bemutató a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában.

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Roma Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról. Az eddig végzett programok, tárgyalások eredményeinek összegzése, a tapasztalatok alapján ezek továbbfejlesztése. Eddig végzett munkák, eredményeinek összegzése, továbbfejlesztése. Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére emléktábla avatás Kőbányán közösen a többi nemzetiségi önkormányzattal. Tanulmányi kirándulás megszervezése Egerbe a hátrányos helyzetű családok részére.

2016. október

Koszorúzás az október 6-ai Aradi vértanúk tiszteletére megrendezésre kerülő ünnepi megemlékezésen való részvétel, illetve koszorúzás az október 23-ai nemzeti ünnep alkalmából a Kozma utcai Börtön falánál a Kis fogház emlékhelynél. Roma Kulturális Est megszervezése. Lashe Shave Együttes kulturális fellépése.

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Roma Önkormányzat 2015. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Koszorúzás a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére készült emléktáblánál.

2015. december

A Kőbányai Roma Önkormányzat Közmeghallgatása. Hagyományörző Mikulás Ünnepség megszervezése. Részvétel a Nemzetiségek hagyományörző karácsonyi ünnepségén (roma ünnepi hagyományok bemutatásával) a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban. Nemzetiségek Napjának megünneplése.

Folyamatos feladatok a kitűzött feladatok megvalósítása érdekében pályázatok készítése, rendszeres kapcsolattartás az Országos és a Fővárosi Roma Nemzetiségi Önkormányzattal, Részvétel a budapesti kerületi és vidéki roma önkormányzatok kiemelt rendezvényein.

2016-ben konkrét kerületi rendezvények megtartása és megpályázása:

- Roma Anyák Napja és Gyermeknap
- Roma zenei és gasztronómiai bemutató
- Roma Kulturális Est Kőbányán
- Hagyományörző Mikulás ünnepség
- Nemzetiségek Napja megszervezése

A Kőbányai Roma Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgálatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testület ülésein.

2. A Kőbányai Roma Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: azonnal
Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 24.

A jegyzőkönyvi kivonat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

Magyarországi cigányok

A **magyarországi cigányok** a cigány nép Magyarországon élő népe. Ők alkotják az ország legnagyobb hivatalosan elismert kisebbségét. A magyarországi nemzetiségek közül ők az egyedüliek, akik nem rendelkeznek anyaországgal, ezért nem nemzeti kisebbségként, hanem etnikai kisebbségként határozzák meg őket. A népszámlálás szerint Magyarország 3200 települése közül 2000-ben élnek cigányok. Vidéken a három északi megyében legnagyobb a népességük. A fővárosi cigányság lélekszámát 80-100 ezer körülire becsülik. A **cigányok** Indiából származó nép, mely a 13-15. században vándorolt be Európába. Önmagukat *romnak*, vagyis „embernek”, illetve néha *kálonak*, „feketének” nevezik. A magyarországi vándorcigányok néhol *manusnak* (szintén „ember”) is nevezik magukat. Az indiai államokban ma is több olyan nép él, amely sok hasonlóságot mutat a cigányokkal, egyesek „indiai cigányokként” is emlegetik őket. E népek elkülönítik magukat a letelepedettek társadalmától, sőt a hagyományos indiai kasztrendszeren is kívül állnak, „kasztön kívüliek”. Lélekszámuk India egész területén a 30 milliót is meghaladja. A *dombák*, *kandzsrik* és *baigák* hindu vallásúak, míg a *gormatik* az iszlám vallást követik. A részben Gudzsarát államban élő *dombák* nevének eredete ugyanaz, mint a romáké (*dom* = „ember”). Sokan ma is nomád vándorok, akik szolgáltatásokat is nyújtanak. Fő mesterségeik a lókereskedés, valamint a vándor zenélés, tánc, utcai mutatványosság, bűvész- és zsonglőrmutatványok, jóslás. Élesen elhatárolják magukat a letelepült lakosságtól, az asszonyaikat a cigányokéhoz hasonló színpompás öltözetük is megkülönbözteti a többi néptől.

A 7-8. századtól kezdve az Iránban élő indiai eredetű népcsoportok több irányba folytatták a vándorlást. Egy részük Kis-Ázsiába, az örmények vidékére (a mai Kelet-Törökországba) költözött, ahol felvették a kereszténységet. A terület akkor a Bizánci Birodalomhoz tartozott, és a bizánci krónikák a 9. századtól már említik a keleti szélek vándorait, akiket az *atszinganosz* („érinthetetlen”) kis-ázsiai eretnek mozgalom nevéből „tszinganoszoknak” neveznek. Sőt írásos

emlékek szerint 810-ben mágiával és jóslással foglalkozó *tszinganoszok* jelentek meg magában Konstantinápolyban, a birodalom fővárosában is.

A cigányok másik csoportja délnek fordult és a Közel-Kelet, majd Észak-Afrika felé vette az irányt. Az ő leszármazottaik a mai „arab cigányok”. Három fő csoportjuk van: a *navarok*, a *halebek* és a *gagarok*. Önmagukat valamennyien a *dom* népnévvel jelölik. Nyelvükben számos arab jövevényszó van. Jelentős részük ma is lovaskocsikban lakik és szolgáltató vándoréletet él (zenélés, mutatványosság, fémművesség). Zenekaraik a hagyományos arab zene híres művelői. A legnagyobb lélekszámban, több mint egymillióan Egyiptomban élnek (többségük *navar*), valamint Szíriában (300 000 fő) és Irakban (60 000 fő), míg a többi közel-keleti és észak-afrikai országban csak néhány ezer fős cigány kisebbség található. Jeruzsálem környékén, Izraelben is élnek mintegy tízezen. Észak-Afrikából a 9-10. században elérhették Spanyolországot, amely abban az időben arab uralom alatt állt. Spanyolország jelentős számú cigány lakossága, a *gitanók* ma is afrikai eredetűnek vallják magukat.

Bár a 13. századig a korai cigány nép többsége végleg elhagyta a perzsa területeket, Iránban a mai napig is élnek a cigány nyelvhez közeli nyelvjárást beszélő, indiai származású népcsoportok, mint a *lúrok* (kb. 500 000 fő) és a *gorbatok* (kb. 100 000 fő). Ők a cigányoknak az az ága, akik nem vándoroltak tovább Iránból (az úgynevezett „iráni cigányok”).

A 13. században a Kis-Ázsiában élő cigányok nyugatabbra vándoroltak, amit a mongol hódítás, a középkori történelem legkegyetlenebb népirtó hadjárata válthatott ki. A 14. században a kis-ázsiai cigányok zöme átköltözött Európába, a Balkán-félsziget. Talán a törökökkel szembeni hasznos szolgálataiért egy csoportjuk vezetője a bizánci császártól a „Kis-Egyiptom hercege” címet nyerte el. „Kis-Egyiptom” vagy *Gippe* a birodalom egy görögországi területe volt Messziniában, *Methoni* város mellett, ahol a cigányok egyfajta központja alakult ki. (A törökök 1500-ban elpusztították.) Ma Montenegróban élnek olyan cigányok, akik egyiptominak vallják magukat és így szerepelnek hivatalos összeírásokban. A gazdaságilag

gyengébb országban ma is sok az elmaradott hely, a cigányság pedig a legmélyebb szegénységben él, ezért ott még több régi hiedelem tartja magát.

A törökök pusztító balkáni háborúi a cigányokat is sújtották. A rabszolgasors, a gyermekeik elhurcolása elől a 15. század elejétől tömegesen vándoroltak tovább a Magyar Királyságba és a román fejedelemségek területére, majd a 15-16. században egész Európában szétszóródtak. Zsigmond német-római császár a Magyarországon áthaladó cigány karavánok vezetőinek, a „vajdáknak” császári menlevelet adományozott, amely a nyugati országokban sokáig szabad közlekedést és nagy tekintélyt biztosított számukra.

Kalandozásaik során a cigány csoportok megtanulták a **helyi nyelveket, szokásokat** és felmérték a mesterségeik gyakorlásához legelőnyösebb vidékeket, ahol azután évszázadokig folytatták a körkörös utazást.

A csoportok különféle mesterségekre szakosodtak, foglalkozásuk kiterjedt a **zenélésre, kovácmesterségre, kézművességre (részöntés, fafaragás, vesszőfonás), vályogvetésre, kereskedelemre, mutatványosságra, de a lopásra, jóslásra, kártyavetésre** is. Több cigányról szólnak a források, akik beálltak tengerésznek és így eljutottak messzi földrészekre, sőt Kolumbusz hajóin is szolgáltak.

A **cigányok igazi üldözése** csak a 16. században kezdődött. A mohamedán török terjeszkedés ekkor már nyomasztóan nehezedett egész Európára, és a cigányokat színlelt kereszténységgel,

pogánysággal kezdték vádolni, valamint azzal, hogy török kémek. Több országban megtiltották a velük való minden kereskedelmi és egyéb érintkezést. 1563-ban a tridenti zsinat úgy rendelkezett, hogy cigány ember nem lehet a katolikus papság tagja. Sokakat kivégeztek közülük, nemcsak lopás vétkéért, hanem sokszor azért is, ha az áthaladási tilalom ellenére az adott város vagy ország területén találták őket. A kitiltó rendeletek miatt a cigányok a "határok népei" lettek, egyik országból a másikba menekültek, de megtartották szabadságukat és a függetlenségüket a nem-cigányok (*gádzsók*) törvényeitől. Nyugat-Európában az évszázadok során a cigányoktól elszakadva két különálló csoport is született, amelyek ma külön népeknek tartják magukat. Az egyik a *szintók*, akik Európa német nyelvű területein alakultak ki, a másik pedig a spanyol cigányok (*gitanos*), akik az inkvizíció különösen kegyetlen üldözése következtében letelepedtek és áttértek a spanyol nyelv használatára. A 16. század végén több nyugat-európai ország az amerikai és afrikai gyarmataira toloncolta a cigány közösségeket.

A Balkán-félszigeten a török terjeszkedéssel együtt a rabszolgaság is utolérte a cigányokat, a vándorlást folytató csoportok jó részét megfosztották szabadságuktól, és a török rabszolgapiacokra hajtották őket. A balkáni népeknél és a román fejedelemségekben a 14-15. században mesterségeikkel a földbirtokosok helyi gazdaságait kellett kiszolgálniuk, a vándorlási, szökési kísérleteiket kegyetlenül büntették. Ezek az erőszakkal letelepített csoportok részlegesen asszimilálódtak a befogadó népekhez, átvették azok nyelvét.

A magyarországi cigányságot a 18. században szintén erőszakkal telepítették le a Habsburg uralkodók. 1769-ben Békés megyében olyan rendelet látott napvilágot, amely megtiltotta, hogy a cigányok egymás mellé építsék házaikat, ezzel is az asszimilációt kívánták szorgalmazni. „*Nem lopni és hazudni, varázsolni, cigánykodni, hanem igaz munkával élni ... Utcában fel s alá járni, koldulni, lopni, részegeskedni, veszekedni, az utcákon kiabálni gunyhót vagy földházat teljességgel csinálni ne engedjék.*” A várt eredmény azonban elmaradt, épp ellenkező hatást ért el a rendelet, mert sokan azok közül is megszöktek, akik már kezdtek áttérni a letelepedett életmódra.

Cigány rabszolgákat kínáló árverési hirdetemény, Havasalföld, 1852

A balkáni cigányok másik fele szabad maradt és folytatta a vándorló életmódot. A 19. század elején a Magyar Királyságba vándorló csoportjaikat **oláh cigányoknak** nevezték. A század vége és az első világháború közötti időszakban a legnagyobb részük Magyarországról tovább vándorolt Nyugat-Európába és Amerikába, ők alkotják a világmajnapig cigány lakosságának legelterjedtebb csoportját, még Dél-Amerikában és Ausztráliában is élnek lakókocsikkal vándorló oláh cigányok.

A 30-as évektől a náci Németország a cigányok ellen népiirtást folytatott. A porajmos (lovári nyelven „elnyelés”) során az egész németországi cigány lakosságot meggyilkolták, a második világháború alatt pedig más országokból is sokakat a koncentrációs táborokba hurcoltak, ahol kb. 250 000-400 000 cigány szenvedett kínhalált. A túlélők a háború után szinte sehol nem kaptak kártérítést. A 2000-es években megindult a II. világháború miatti kártérítés, de ez rövidesen visszaélésekhez vezetett, melyekben büntetőeljárás indult.

A két világháború között a régi cigánymesterségek, iparágak háttérbe szorításával, kiküszöbölésével a cigányok egész népcsoportjait tette foglalkozás nélkülivé, s mint ilyent önmagát eltartani nem tudóvá, társadalmi szempontból veszélyessé, a cigánysággal szembeni ellenérzések forrásává. Horthy-rendszer időszakában a régi

foglalkozások eltűnése rohamossá vált és a cigányok nagy tömegei semmiféle elhelyezkedéssel sem tudták ezt pótolni. A szakadék a két világháború közötti időszakban keletkezett. Ebben az időszakban váltak foglalkozás nélkülivé a **cigány kovácsok, valamint a szegkovácsok, üstfoltozók, teknővájók, fakanálkészítők, seprőkészítők** döntő többsége. Az iparágak közül, amelyekben a cigányok az ötvenes évek kezdete óta elhelyezkedtek, legkedvezőbb a helyzetük a bányászatban és valamivel kisebb mértékben a **kohászatban**. Az állandó foglalkoztatás felé áramló cigányok először a **bányászatban** találtak munkát maguknak, egy részük már a Horthy-rendszer idején. bányavállalatok a hatvanas évektől kezdve igen sokat tettek annak érdekében, hogy cigány dolgozóik lakásépítési törekvését segítsék és az állandó, viszonylag magas keresettel rendelkező cigány bányászok általában éltek is a lehetőségekkel. Az iparba áramló cigányok több mint negyed része (26 százalék) az **építőiparban**, illetve **útépítéseken** talált helyet magának. Az építőiparban dolgozó cigány kőművesként, ácsként, tetőfedőként, szakipari munkásként elérte a szakmunkás státust.

Kőbányán a kőfejtőben is dolgoztak a pincerendszer kialakításában. Az első írásos emlék erről a török korban született: a budai basa 1678-ban engedélyezte, hogy Kőbányáról szállítsanak követ a kecskeméti templom építéséhez.

Csoportjaik

A magyarországi romáknak nyelvi és történeti szempontból, valamint önmaguk meghatározása szerint hat nagy csoportja különböztethető meg. A hat csoport közül három, a **magyarcigányok**, az **oláh-cigányok** és a **beások** nagyobb létszámban élnek Magyarországon, míg három kisebb csoport, a **kárpáti cigányok**, a **szintók** és a **román cigányok** csupán néhány száz, illetve egy-két ezer tagot számlálnak. A magyarcigányok és a kárpáti cigányok összefoglaló neve *romungrók*, az alábbiakban is e név alatt tárgyaljuk őket.

Csoport	Romungrók	<u>Kárpáti cigányok</u>	<u>Szintók</u>	<u>Oláh cigányok</u>	<u>Román cigányok</u>	<u>Beások</u>	<u>Gáborok</u>
Nyelv	<u>Magyar</u>	Magyar, a <u>cigány nyelv kárpáti cigány dialektusa</u>	A cigány nyelv kárpáti cigány dialektusának <u>szinti nyelvjárása</u>	A cigány nyelv oláhcigány nyelvjárásai (pl. lovári)	<u>Román</u>	Archaikus román dialektus	Magyar, román, cigány
Lakóhely	A <u>medence</u> magyarlakta területei	<u>Kárpát-Szlovákia, Csehország, délszláv államok. Magyarországon</u> csak néhány közösség	és Vándorolnak. Főleg <u>Németország, Olaszország,</u> Magyarországon kevesen vannak	és Magyarország minden része	Magyarországon a román határ mellett, például <u>Méhkerék,</u> valamint Erdély románlakta területein	Az <u>Ormánság, Füzesabony, Tiszafüred</u>	<u>Erdély</u>

Rumungrók

Ma már jórészt magyarul, elszigetelten a kárpáti cigány dialektust beszélő cigányok, más szóval magyar cigányok. Közéjük tartozik a magyarországi romák mintegy 75-80 százaléka.

Romungrica

A romungro (a. m. 'cigány + magyar') csoporthoz tartozó nő.

Magyarcigányok

A magyar cigányok vagy magyar nyelvű cigányok csoportjába tartozik a magyarországi romák többsége, kb. kétharmada. A magyar cigányok magyar anyanyelvűek, bár vannak közöttük, akik őseik nyelvét is beszélik. Csoportjuk a kárpáti cigányoktól, a hagyományos magyarországi cigányoktól (roma nyelvű romungrók) származik. A magyar cigányok jellemző hagyományos mestersége a cigányzenekarokban való zenélés („muzsikus cigányok”). A másik jellemző hagyományos foglalkozásuk a régiség-, ékszer- és használcikk-kereskedelem (például régiségüzletek). A magyar cigányság a 18. században alakult ki, amikor a romungrókat Mária Terézia igyekezett erőteljes törvényi szabályozással letelepíteni – részleges sikerrel. A romungrók többsége áttért a magyar nyelv használatára, azonban eredeti nyelvük számos szavát megőrizték, ami hatással volt a magyarokra is (szleng). A magyar cigányok ma Magyarország szinte minden jelentősebb településén élnek, jórészt integrálódva a magyar társadalomba. A Kárpát-medence több más

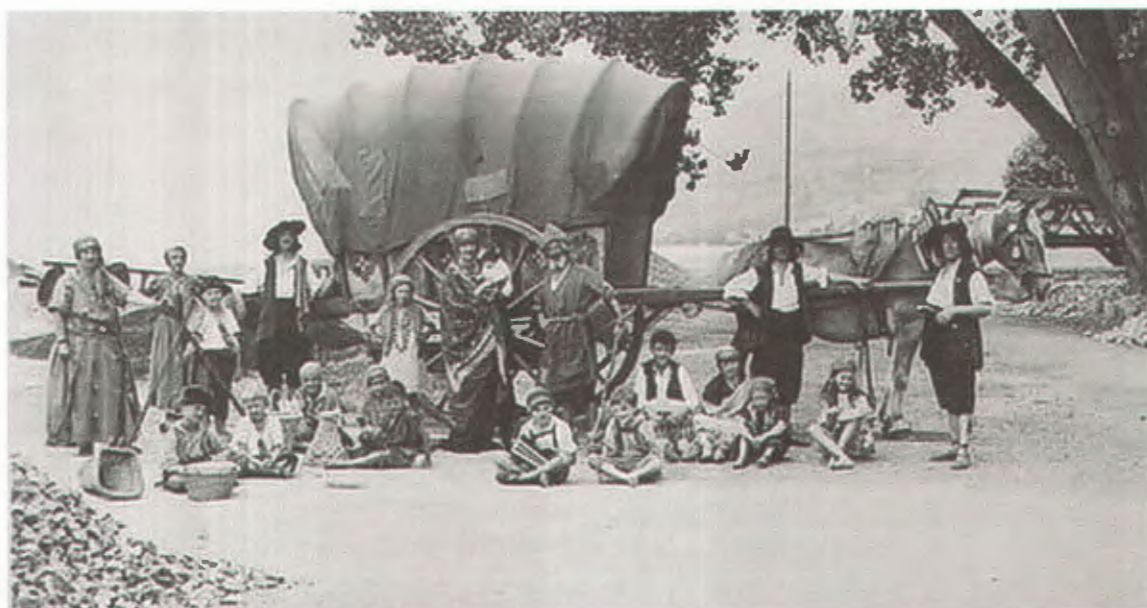

magyarlakta vidékén (Felvidék, Székelyföld) is laknak. Külföldön önmagukat magyarnak vallják, míg szülőföldjükön általában romák vagy cigányok, akik elhatárolódnak a *gádzsóktól* (nem cigányok).

Kárpáti cigányok

A kárpáti cigányok, a roma nyelv kárpáti cigány dialektusát beszélő romungrók (ősi nevükön *paibánók*) a legrégebben Magyarországon élő hagyományos roma csoport, ősük a 15. században érkeztek. A mai kárpáti cigányok a régi magyarországi romáknak attól a részétől származnak, akik megőrizték a roma nyelvet. A másik részük a 18. században a magyar nyelvre tért át (magyarcigányok). A kárpáti cigányok önmagukra a *romungrók* („magyar romák”) megnevezést használják. Ők voltak az úgynevezett *netoți* cigány rabszolgák (*netód*).

A kárpáti cigányok nagyobb hányada ma Szlovákia és Csehország, valamint a délszláv országok területén él. Magyarországon csak néhány közösségük található Nógrád megyében, Budapest környékén (Piliscsaba, Csobánka) és a Dunántúl egyes településein. Hagományos mesterségük szerint főleg muzsikusok, szegkovácsok és vályogvetők voltak. A „kárpáti cigányok” nevet a 19. század végén kezdték használni a nyelvészek először csak a felvidéki romungrókra, így különböztetve meg őket a dunántúli és délvidéki romungróktól

Szintók

A szintók mind kulturálisan, mind nyelvi szempontból is nagyon közel állnak a kárpáti cigányokhoz. A szinti nyelvjárást beszélik, amely a cigány nyelv kárpáti cigány dialektusának egy változata. A romungró nyelvjárástól abban különbözik, hogy számos német eredetű szót és németes nyelvtani elemet használ. A csoport tagjai önmagukat szintónak (*sinto*) vagy szintó romának (*sinto rom*) nevezik. A szintók általában ideiglenesen fordulnak meg Magyarországon, mint vándorcirkuszosok, valójában ugyanis egyes nyugat-európai országok (például Németország, Olaszország) állampolgárai. Lakhelyüket elsősorban a lakókocsik jelentik, amelyekben utaznak. Egy kisebb csoportjuk a második világháború után megtelepült Magyarországon. Ők körhintás, céllövöldés mutatványosokként járják az országot.

Oláh cigányok

A többi fő csoporttal szemben az oláh cigányok nem egységesek, hanem tíz-tizenkét egymástól kulturálisan és nyelvjárás-változat szerint is elkülönülő csoportjuk van, például lovárik, csurárik, kelderások. Ezek a csoportok hagyományosan egy-egy mesterség művelőit is jelentették. (Például a lovárik a magyarországi lókereskedelemmel foglalkoztak.) Az „oláh cigány” kifejezés inkább a történeti és nyelvi rokonság alapján használt összefoglaló név, ugyanis ezek a roma csoportok Havasalföld román ("oláh") fejedelemsége irányából érkeztek Magyarországra a 19. században, és a roma nyelv különböző oláh cigány nyelvjárásait beszélik. Önmagukat romának nevezik (a saját nyelvükön *rom*). Az ország minden részén élnek oláh cigányok. Az „oláh cigány” jelzőként való használata valamilyen oknál fogva azonban cigány megfogalmazásban negatív jelző. Egyik csoport sem ismeri el magát annak, általában haragosaikra alkalmazzák.

Beások

A beások anyanyelve a román (archaikus román dialektus). Önmagukat beásnak vagy cigánynak nevezik, a roma megjelölést általában kifejezetten elutasítják. Fő foglalkozásuk a famegmunkálás (fakanál, teknő stb. készítése) volt. A hagyományos mesterségek

kiszorulása óta többnyire mezőgazdasági segédmunkások lettek, illetve a férfiak jellemzően az építőiparban dolgoznak.

Román cigányok

A magyarországi román cigányok kis lélekszámú csoport, akik a román határ mentén, néhány románok lakta faluban (például Méhkerék) élnek. Anyanyelvük a román köznyelv (szemben a beások archaikus nyelvjárásával). Rajtuk kívül gyakran jönnek át román cigányok Romániából is Magyarországra. Közülük kerülnek ki a magyarországi városokban kolduló roma asszonyok és gyerekek; a férfiak különböző portékákkal próbálnak házalni. Önmagukat általában románoknak mondják.

Gábor cigányok

A Gábor-cigányok (a vezetéknévükről elnevezve), más néven kalapos Gáborok Erdélyből származnak, de megtalálhatóak a Nyárád menti falvakban is. Elnevezésüket állítólag Bethlen Gábor fejedelmünktől kapták. Ismertetőjegyeik a férfiaknál a széles karimájú fekete kalap és hatalmas bajusz, a nőknél pedig a földig érő, színes, rakott szoknya, kendő, lányoknál két copfba fonott haj, piros szalaggal. A többségük beszél magyarul, románul és cigányul is. Hagyományaikat hűen őrzik, házasságot is csak a Gábor családon belül kötnek. A gyerekeket már nagyon fiatalon kiházasítják, a fiúkat kb. 15 évesen, lányokat kb. 13-14 évesen. Általában jómódban élnek, jellegzetes foglalkozásuk a tetőfedés és egyéb bádogos munkák, de napjainkban már inkább kereskedelemmel foglalkoznak Európa szerte. Sokat utaznak, azonban a jelentős társadalmi eseményekre hazatérnek Erdélybe. Vallásukat tekintve, többségben adventisták.

Kulturális hagyományok

A reformkorban művészetükkel nagy hatást gyakoroltak a magyar nemzeti zene fejlődésére, Liszt Ferencre és másokra, de közülük is többen világhírré tettek szert, például Dankó Pista a 19. század végén. A szabadságharc idején a magyarcigányok a magyar ügy mellé álltak, és fegyverjavítóként, ágyúöntőként, valamint táborigazgatóként szolgáltak, többek között az országos verbuválást segítve. A

legmagasabb rangig a Kossuth Lajos cigány hadnagyaként ismert Sárközi Ferenc cigánymuzsikus vitte.

Himnusz

Az 1971-ben, Londonban tartott első Roma Világkongresszus a *Gélem, gélem* („Mentem, mentem”) kezdetű mūdalt – a jugoszláviai Žarko Jovanović *romani nyelven* (lovári nyelvjárásban) írt szerzeményét – fogadta el a cigánység hivatalos himnuszának. A dal gyorsan népszerűvé vált és gyakorlatilag folklorizálódott. Több szövegváltozata is kialakult, valamint dallamát is többféle stílusban, zenei megközelítésben adják elő. Szövegváltozatai nem csak a *romani nyelv* különböző dialektusaiban léteznek, hanem különböző nem cigány nyelveken is (például magyarul, szerbül, románul stb.) Ez utóbbiak általában nem fordítások, hanem önálló alkotások. A magyarországi cigány himnuszról (*Zöld az erdő*) lásd a Magyarországi cigányok szócikket!

A dal szövege magyarul így hangzik:

Zöld az erdő, zöld a hegy is
A szerencse jön is, megy is
Gondok kése húsunkba vág
Képmutató lett a világ.

Egész világ ellenségünk
 Űzött tolvajokként élünk
 Nem loptunk mi csak egy szöveget
 Krisztus vérző tenyeréből.

Isten, könyörülj meg nekünk
 Ne szenvedjen tovább népünk
 Megátkoztál, meg is vertél
 Örök csavargóvá tettél.

A magyarországi romák hivatalosan is elismert himnusza a **Gelem, gelem** kezdetű nemzetközi cigány himnusz.

Jarko Jovanovic Jagdino: Gélém, gélem
 - cigány himnusz -

Gélém, gélem kungoné drumencá,
 szállagikém tártác romencá.
 Háj, romáké, káthár tumén éven,
 ké cárencá, báhráké drumencá!
 #Háj romáké, háj sáváké!#

Montem, mentem hosszú utakkal,
 találkoztam boldog cigányokkal.
 Hej, cigányok, honnan jöttök,
 mely országból, milyen utakról?
 #Hej cigányok, hej testvérek!#

Vé mán a szor ék bári similjá,
 meddégylá é kályi kéjji.
 Ákú vrémic, osztí, rom, ákóná,
 né hurráza, máj miso kérszák.
 Áven máncá, szá tumáké romá,
 háj né phurász ké románé drumá!
 #Háj romáké, háj sáváké!#

Nekem is volt nagy családom,
 megilte a fekete légio.
 Mi az idő, kejtetek fet, cigányok,
 jól tesszük, ha összefogunk.
 Gyertek velem, világ cigányok,
 nyissuk meg a cigányok útjait!
 #Hej, cigányok, hej, testvérek!#

The image shows a musical score for the song 'Gélém, gélem'. It consists of four systems of music. Each system has a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on a bass clef staff. The lyrics are written below the vocal line. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like 'f' and 'p'. The lyrics are in Hungarian and match the text provided in the previous blocks.

A **cigány tánc** gyors pattogós és csak ütemre mehet.

A zene- és tánckultúra elemeit érdekes mód inkább a nem zenész cigányok őrizték meg, a zenész cigányok inkább az újkori kultúra színesítésében és összekötő szerepében jeleskednek. A tánckultúra területenként eltérő, de alapjaiban azonos elemeket tartalmaz. Tehát részben át is vettek az adott környezetből a kialakulásuk során. Érdekes, hogy a dalszerzeményeik nem ennyire eltérőek. A helyi tánc

történeti régen elfeledett elemeit sikerült megőrizniük, ez szintén hatalmas kincs. A legtöbb információt és a leghitelesebb táncvonásokat a Tiszántúlról lehet begyűjteni, ott őrizték meg legjobban az alapokat. Az oka a régi alapok megőrzésében sokat játszott az a tény, hogy nem alkalmazkodtak a helyi lakosság fejlődéséhez, mindig tovább vándoroltak. Nincs szokásrendjük, illetve alkalomhoz kötött táncaik, a nap bármelyik szakaszában, bárhol táncra perdülnek, akár munka közben is. Még a lakodalmaknak sincs rendje ezt illetően. A nem zenész cigányok vokális táncdalaik előadásakor rögtönzött szótagok pergetésével váltogatják, miáltal ritmikailag igen virtuóz és hangszínekben gazdag melodikus tánczene kíséret jöhet létre.

A cigány ételek

A hagyományosan cigány ételek közé tartozik a **káposzta** és a **hús**, gyakran a kettő együtt, vagyis a **töltött káposzta**, amit nem kenyérral, hanem bodaggal - bokolyival - ettek. Bizonyos területeken szokás volt a halott kedvenc ételeiből mindenkinek a tányérjában egy kanállal meghagyni, amit aztán egy edénybe összegyűjtöttek és a temetéskor a sírhoz leraktak. A sírba raktak még italt, cigarettát, a halott kedves tárgyait, hogy a túlvilágon se szenvedjen hiányt. Ha fiatal lány vagy fiú halt meg, akkor menyasszonyi illetve vőlegényi pompában, a tehetősebb cigány családok fiatal leányukat üvegkoporsóban temették.

A legtöbb népi szokás vallási eredetű, a lakást vallásos szobrokkal, képekkel díszítik még a legszegényebbek is. Mindig istenfélők voltak. A cigányok keresztények, pogány szokásokkal, babonákkal, erkölcsökkel és mítoszokkal. Hisznek a túlvilági életben, a szellemekben és a tündérekben.

Öltözködési szokások

A nők öltözködése a hagyományos színeket kedvelik. A fekete, piros, kék, zöld és a **rikító színek** élesen elválnak egymástól, fiatal korban a fejkendő is színes, idős korban a fekete szín az általános. Ezt azonban csak az asszonyok hordják. A férfiak viseletében már nincsenek ilyen megkötések, van hagyományos öltözet is, de már megtalálható a modernebb is. Fontos a **kalap** ezt mindig viselik.

Vásárok, búcsúk

A vásár és a búcsú nagy jelentőségű volt az életükbe. Itt lehetett a lovakat eladni, cserélni, lehetett ismerkedni, még asszonyt is szöktetni. A jól kereskedő nőnek nagy volt a becsülete. Ő tudott a lókereskedőkkel tárgyalni, tudott ruhákat is eladni, cserélni, jósolni, kártyát vetni, egyszóval tudott pénzt keresni a családjának.

Törvénykezés:

Cigányvajda: a mindenkori hatóság által kijelölt emberek voltak, akik legtöbbször a többségi társadalom vezetőit szolgálták, akik rajtuk keresztül vették fel a kapcsolatot a cigánysággal és érték el céljaikat. Természetesen csak saját közösségükön belül volt némi hatalmuk. A cigányvajda ugyanakkor a befogadó társadalmak és a nomád, vándorló cigányság közötti konfliktusok kezelésénél volt hasznos intézmény, mivel a cigányok belső törvénye, a Romani Kris nem volt alkalmas a cigányságot befogadó európai társadalmakkal szemben a súrlódásmentes együttélés szabályozására. A cigányvajda szerepe és státusza elengedhetetlenül szükségessé vált az integrációs minimum biztosításához. Ha a család ellen vét valaki, becsapta a rokonát, felesége elrosszul, összeült az alkalmi törvény és ítélkezett. A „Romani Kris” (vitamegoldó, konfliktusfeloldó, igazságszolgáltatási, bírósági fórumként szolgál a cigányközösségek számára.) törvényen alapuló döntés tekintélyen és közösség összetartó erején alapult. Ezt mindenki tiszteletben tartotta, ami fejlettebb erkölcsi érzékre vallott. Az ítélet lehetett halálos és megbocsátó is. A halálos bűn örök kizárást jelentett; a megbocsátó csak pár évest. Az eljárásnak megvoltak a szabályai, szertartásai. A törvény híre eljutott mindenkihez, mindenki tudomást szerzett az ítéletről.

Cigány zászló

Az 1971-ben elfogadott cigány nemzeti zászló, közepén a csakra, vagyis életkerék. A zászló szimbolikájában az alsó **zöld** sáv jelenti a **földet**, a **természetet**, a konkrét adottságokat, a világi dolgokat. A felső **kék** sáv jelképezi az **eget**, a végtelent, a lehetőségeket, az isteni gondviselést. A **kerék** utalás konkrétan a **vándorlásra**, illetve általánosabban a világ változására.

A küllők száma a különböző ábrázolásokon változó: **nyolc, tizenkettő vagy tizenhat**.

- 8: iránytűhöz hasonló alakja utal a négy fő- és négy égtájra, azaz "a szélrózsa minden irányára".
- 12: az év tizenkét hónapja, a Zodiákus tizenkét csillagképe.

- 16: India zászlajának tizenhat küllős csakrája, mely a Dharmát, azaz az "Örök Törvényt" jelenti úgy is, mint társadalmi - valamint természeti- illetve természet feletti, spirituális törvényt.

A kerék vörös színe utal egyfelől a felkelő és lenyugvó Nap vörös színére, ezáltal a napszakok változására, az idő múlására. Másfelől jelenti a vér vörös színét is, mely egyszerre jelképe az életnek - hiszen a test éltető nedve - és a halálnak - mint az ártatlan áldozatok oly sokszor kiontott vére.

Az 1971-es első Roma Világkongresszus fontos mérföldköve lett a határok felett álló közös cigány etnikum fejlődésének. A kongresszuson zászlót és himnuszt választottak. A kongresszus első ízben ismerte el hivatalosan a cigány nyelvet, megkezdték az egységes nyelv kialakítását, amely napjainkig tart.

2005-ben Strasbourgban megalakult a Romák és Utazók Európai Fóruma (European Roma and Travellers Forum). A fórum egyfajta európai cigány parlamentként működik és az Európa Tanács javaslattevő szervezete minden olyan kérdésben, ami érintheti a cigány társadalmat. A fórum munkanyelvei a romani, az angol és a francia. (Magyarországról az Országos Cigány Önkormányzat 4 főt delegálhat a rendszeresen ülésező fórumra.)

Kőbányán kb.: 70-80 ezer ember él, ebből nagyjából 10% a roma kisebbségi.

Mivel kőbánya ipar kerület ezért a roma emberek inkább itt próbáltak elhelyezkedni.

Mint pl.: vasöntödei munkás, sörgyári segédmunkás, sorolhatnám stb. stb...

De igazából inkább a nehéz fizikai munka volt jellemző még a XX. század végéig.

A zenész családok csak a XX. század elején kezdtek be települni Kőbányára.

Talán had soroljak fel néhány családnevet: Kőkény, Ökrös, Deák Bill Gyula, Póka, Sárközi családok.

Az elsők közt említeném Choli Daróczi Józsefet és öccsét Gyulát, akik nagyon sokat tettek a kőbányai hátrányos helyzetű roma emberekért.

Szeretném meg említeni "Cholit", mint az első roma szótár és munka füzetek kialakítóját és terjesztőjét.

Az igazi roma foglalkozások, mint a: szegkovács, lópatkoló, kazánfűtő, kosár fonó, ószeres, lókupec és persze nem elfelejtve a "nap számosak. Sajnos ezek a foglalkozások lassan eltűntek a mai korszerű világunkból.

És mint "folklórként" gondolunk rá.

A mai világunkban még üzhető foglalkozásként a ló kereskedést a piacokon nagyobb vásárokon való részvétel természetesen a muzsikálást hagytam utoljára, mert talán ez vonz minket a legjobban.

Még dolgoztunk a kőfejtőben a pince rendszer kialakításában.

A Kőbányai Cigány Kisebbségi Önkormányzat először a kisebbségi törvény elfogadása után jött létre 1994-ben.

1994-1998-ig elnöke Choli Daróczi József volt: író, költő, műfordító, pedagógus, nép művelő, újságíró.

1998-2002-ig. Danyi Sándor.

2002-2006 ig. Lakatos Béla látszerész.

2006-2009-ig Lakatos Renáta, aki sajnos 2009-ben elhunyt, majd

2009-2010 -ig Gergely Károlyné vette át.

2010-2014-ig Fehér István: zenész

2014-2019-ig Gergely Károlyné elnök

A Kőbányai Cigány Kisebbségi Önkormányzat kiemelt rendezvényei, programjai:

Cigány Kulturális és Irodalmi Estek, Péli Tamás Emlékiállítás, Kőbányai Cigányfarsang, cigány hagyományok felelevenítése, Cigány Kisebbségismereti Népfőiskola, ahol tanúsítványt is kaptak a hallgatók, amelyen a kerület cigány fiataljait tanító pedagógusok vettek részt, Kőbányai Cigány Művészeti Napok, Másság-azonosság képzőművészeti kiállítás, Kőbányai Cigány Művészeti Napok, Nagycsaládosok Nyári Életmód Tábora, Cigány Anyák napja, lovári

nyelvoktatás, Hagyományörző Roma Gyermekeknap, Mikulás ünnepség, karácsonyi és farsangi ünnepség, Nemzetiségek Napja (december 18.), Nemzetiségi Fesztivál, roma vers és prózamondó verseny, ingyenes roma zene és táncoktatás, tanulmányi kirándulások hátrányos helyzetű roma gyerekek részére, táborozás hátrányos helyzetű roma gyerekeknek Balatonlellén, különböző drogrevenió és életmód segítő előadásokat szerveztek, melynek célja az egészségügyi felvilágosítás, droproblémák kezelése, gyermekvédelem, családvédelem, továbbtanulás, megfelelő életvitel megismertetése.

Együttműködési megállapodásokat kötöttek több kerületi és vidéki roma nemzetiségi önkormányzattal, valamint a Kőkerttel és a X. kerületi Rendőrkapitánysággal.

A Kőbányai Cigány Kisebbségi Önkormányzat Képviselő-testülete 2007-ben és 2008-ban két alkalommal is Európai Uniós pályázaton vett részt. Az első pályázaton az Emberbarát Alapítvánnyal a munkanélküli cigány emberek szakképzésére nyertek támogatást, a második alkalommal a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal és a Kőbányai Gyermekejóléti Központtal a nehéz sorsú családokat gondozó szociális szakemberek képzését szervezték meg Európai Uniós segítséggel.

A Kőbányai Roma Önkormányzat továbbra is szervezi a kerületi roma nemzetiség kulturális tevékenységét. Rendezvényeikkel és programjaikkal hozzájárulnak a magyarországi sokszínű cigány kulturális örökség kerületi szintű bemutatásához és megismertetéséhez.

KO-1415/2016

10. MELLÉKLET AZ ELŐTERJESZ-
TÉSHEZ
IKTATÁSRA ÁTVÉVE:

2016 JÚN 01.

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai
támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve: **Kőbányai Ruszin Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Budapest, Szent László tér 29. Adószáma: 16926219-1-42

Elnök neve: **Medveczky Katalin**

A pályázati kapcsolattartó személy neve: Medveczky Katalin

telefonszáma: +36/20453-5824

e-mail címe: katalain.m@gmx.at

A számlavezető pénzüzet neve: OTP Bank NyRt, Budapesti Régió

Címe: 1051 Budapest, Nádor utca 6.

Bankszámlaszám: **11784009-16926219**

BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Polgármesteri Hivatala		
Iktatószám:	K/127630/2016/11	
2016 JÚN 01.		
Előszám:	.....db melléklet	Előadó: J...p

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.

2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.

3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem

4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja: nem

A támogatás összege:.....

5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja: nem.....

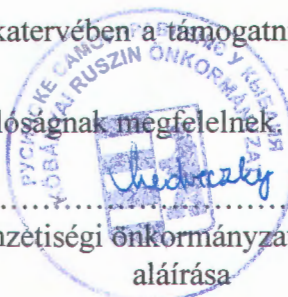
A támogatás összege:.....

6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.

7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelnek.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Ruszin Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Ruszin Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 150 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel.

A Kőbányai Ruszin Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást:

1. Ruszin Hagyományőrző Nemzetiségi Gyermeknap (2016. június 11.)

Helyszín: Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza 1105 Bp., Ihász utca 26.

A gyermekeknek érdekes, vidám, szórakoztató, sport programokat tervezünk (lufi fújó verseny, zsákba futás). A gyermekeknek szendvicseket, üdítőt, apró süteményeket biztosítanánk. A szülőknek és a gyerekeknek főznénk a bográcsban ruszin borcs levest és megvendégljük. A versenyek végén a győzteseket megajándékozunk a megvásárolt játékokkal. (Felmerülő költségek: dekoráció, gondnok túlóra díjazása, légvár, ugrálóvár bérleti díja 4 órára szakember segítségével, bohóc és arcfestő díjazása 2 órára, vattacukor, lufihajtogatás, rendezvényszervezés, meghívó, fotó, irodaszer, fotó dokumentálása, nyersanyagok vásárlása, üdítő, műanyag tányérok, egyéb anyagok) **bruttó 120 000 Ft.**

2. Ruszin Ifjúsági, Anyanyelvi és Alkotó Tábor (2016. június 17-26.)

Helyszín: Balatonföldvár, Riviéra Hotel

A Kőbányai Ruszin Önkormányzat idén is megszervezi a **Ruszin Ifjúsági, Anyanyelvi és Alkotó Tábor**t Balatonföldváron. A résztvevő gyerekeket színes program várja, lesznek kézműves, népismereti, ének-zenei foglalkozások tanárok biztosításával. A gyerekek versek, dalok tanulásával fejlesztetik a nyelvtudásukat. A tábor kiemelt célja a ruszin identitástudat, a hagyományok, a kulturális és vallási értékek megőrzése, valamint a fiatalok üdültetése. Hajókirándulást is szervezünk Tihanyba, ahol a gyerekek megismerkedhetnek a Tihanyi Apátsággal és történelmével, a tihanyi fazekas mesterek munkáival és meglátogatják a Tihanyi Skanzent. Felmerülő költségeink (táborszervezés belépőjegyek, szállítás **bruttó 150 000 Ft.**

3. Ruszin Kulturális és Hagyományőrző Est (2016. szeptember)

Helyszín: Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza 1105 Bp., Ihász utca 26.

A Ruszin Kulturális és Hagyományőrző Estre meghívjuk a Ruszinyáta Gyermekkórust és Donyeczk István ruszin xilofonos művészt. A résztvevők száma kb.40-50 fő lesz. Kedvező idő esetén a rendezvényt a kerthelyiségben tartanánk a kerületi ruszin családok részvételével. Felmerülő költségeink: (művészeti tevékenység, zeneszolgáltatás, meghívó, dekoráció, fotó, szállítás, szakmai étkezés, gondnok túlóra díja) **bruttó 100 000 Ft.**

4. Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja (2016. december 10.)

Közösen tervezzük a kulturális műsort a többi nemzetiségi önkormányzattal. Helyszín: Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ, (1105 Bp., Szent László tér 7-14. Helyszín: Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ, (1105 Bp., Szent László tér 7-14. Felmerülő költségeink (fellépti díj, művészeti tevékenység, meghívó, dekoráció, fotó, propaganda, hangosítás, szállítás, szakmai étkezés) **bruttó 80 000 Ft.**

A program megvalósításának időszaka: (kezdete-vége) 2016.05.01 – 2016. 12. 31.

IV. KÖLTSÉGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Ruszin Hagyományörző Gyermeknap	2016. június	120 000 Ft
Ruszin Ifjúsági, Anyanyelvi és Alkotó Tábor	2016. június 17-26.	150 000 Ft
Ruszin Kulturális és Hagyományörző Est	2016. szeptember	100 000 Ft
Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja	2016. december 10.	80 000 Ft

Igényelt támogatás összesen:

450 000 Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 24.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 70/2016.

**Kivonat a Kőbányai Ruszin Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. január 29.

A kivonatot kapja: **Medveczky Katalin**
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 2 fővel határozatképes.

**8/2016. (I. 29) Kőbányai Ruszin Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(2 igen egyhangú szavazattal)

1. Kőbányai Ruszin Önkormányzat Képviselő-testülete a 2016. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

Együttműködési megállapodás felülvizsgálata a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A Kőbányai Ruszin Önkormányzat 2016. évi munkatervének és a 2016. évi költségvetésének elfogadása. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése.

2016. február

Ruszin Ifjúsági festők kiállítása, műveinek bemutatása a kőbányai ruszinoknak Ruszin népdalok kiadása – Hutorjánka. A népdalokat Kedik Anna éneкли fel. Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére emléktábla megkoszorúzása közösen a többi kőbányai nemzetiségi önkormányzattal.

2016. március

Részvétel a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat március 15-ei Nemzeti ünnep alkalmából szervezendő ünnepi rendezvényen és koszorúzáson a Köztemetőben. Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése. Ruszin zenei cd hanganyag kiadása.

2016. április

Aktuális feladatok, illetve pályázatok beadása. Ruszin zenés est megszervezése (operarészletek, zenekar, táncsoport) Döntés a feladatalapú támogatás felosztásáról

2016. május

Beszámoló a Kőbányai Ruszin Önkormányzat 2014. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2014. évi munkatervi tevékenységről. Javaslat a Kőbányai Ruszin Önkormányzat 2014. évi pénzmaradványának felosztására.

2016. június

Szent László Napok rendezvénysorozaton való részvétel, koszorúzás a Szent László szobornál. Ruszin gyermeknap megszervezése. Ruszin Hagyományörző Gyermektábor

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Ruszin Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról. Ruszin Hagyományörző Kulturális Est rendezése.

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Ruszin Önkormányzat 2016. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Koszorúzás az október 23-ai nemzeti ünnep alkalmából a Kis fogház emlékhelynél. Koszorúzás a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére készült emléktáblánál.

2016. december

A Kőbányai Ruszin Önkormányzat Közmeghallgatása. Hagyományörző kiadvány szerkesztése, kivitelezése, terjesztése. Nemzetiségek hagyományörző karácsonyi ünnepe a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban. Nemzetiségek Napjának megünneplése.

Folyamatos feladatok: a kitűzött feladatok ellátása érdekében pályázatokon való részvétel. Rendszeres kapcsolattartás az anyaországgal, az Ruszin Köztársaság Nagykövetségével valamint az Országos és a Fővárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzattal. Kulturális kapcsolatok ápolása a budapesti kerületi, valamint a vidéki Ruszin nemzetiségi önkormányzatokkal, a kiemelt rendezvényeken való részvétel. Folyamatos együttműködés a kerületi Ruszin Önkormányzatokkal. A Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házának ruszin irodahelyiségében lévő nemzetiségi könyvtár bővítése.

2016-ben konkrét kerületi rendezvények megtartása és megpályázása:

- Ruszin Nemzetiségi Hagyományörző Gyermeknap Kőbányán
- Ruszin Ifjúsági, Anyanyelvi és Alkotó Tábor
- Nemzetiségek hagyományörző karácsonyi ünnepe

A Kőbányai Ruszin Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgáltatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületi ülésein.

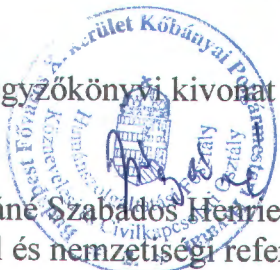
2. A Kőbányai Ruszin Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: azonnal

Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 24.

A jegyzőkönyvi kivonat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

A kőbányai ruszinok

1. Ruszinok történelme

...” A VIII. században, amikor a mai oroszok, ukránok, rutének és fehéroroszok, vagyis a keleti szlávok ősei a történelem korszakába léptek, nem volt se közös nevük, se közigazgatásilag megszervezett államuk. Örökös volt a viszály az egyes törzsek és falvak közt. A XII. századból való kijevi krónika, az ún. Nesztor-krónika szerint az Ilmen tó körül élő szláv törzsek megunták a sok viszálykodást, egyesültek és a tengeren túlra, a *ruotsi* (ruszj)¹ nevű skandináviai törzshöz mentek, és azt mondták neki: „Földünk nagy és gazdag, de nincs rajta rend. Jertek, uralkodjatok rajtunk és kormányozzatok bennünket.”

A rusz nevű skandináv törzs elfogadta a meghívást, és előbb az Ilmen tó környékét, majd utána a Dnyeper mentét is megszállotta, és Kijev központtal közigazgatásilag megszervezte. Az a rusz (finnül *ruotsi*) nevű skandináv hajós nép, amely Rurik² vezetésével a Dnyeper mentét megszállotta, Svédország nyugati részén, a mai Uppland, Södermanland és Östergötland területén lakott. Az általa megszállt és kormányzott keleti szláv föld, a „ruotsik földje, a ruszok földje”, keletiszláv nyelven *rusz-kaja zemlja*, röviden *Rusz* nevet kapta. Az országalapító skandináv hajós nép csekély számú volt. Egy-két évtized

múltán úgy beolvadt a szláv többségbe, hogy semmi nyomot sem hagyott maga után. A megszálló vezér unokái már tiszta szlávok.

Amikor a germán eredetű ruszok teljesen beolvadtak a keleti szláv-ságba, a közigazgatásilag megszervezett területnek, vagyis a kijevi fejedelemségnek Rusz (*Kijevszkaja Rusz*) lett a neve, lakosai pedig származásukra való tekintet nélkül a *ruszin*, *ruszskij*, latinul: *Russus*, *Ruthenus*, *Rutenus* nevet kapták. A 912. évi szerződés, amelyet Oleg kijevi fejedelem a görögökkel kötött, a kijevi fejedelemség lakosait már ruszinoknak nevezi.

A XII. századig csak a kijevi fejedelemségnek volt Rusz a neve, de az elnevezést már a XII. sz. folyamán lassanként a többi keleti szláv fejedelemség is átvette. Sok példa van arra, hogy egyes népek és nemzetek más idegen nép nevét viselik. A franciák a germán frankoktól kapták nevüket, a poroszok a szláv pruszoktól, a bolgárok egy kihalt bulgár nevű török nép nevét vették át, Lombardia a longobárdok emlékét őrzi.

A XIII. században a tatárok elpusztították Kijevet. Romjain két új keleti szláv állam keletkezett. Délen a halics-volhiniai, északon a vlagyi-miri, illetve a moszkvai fejedelemség. A halics-volhiniai fejedelemség a kijevi jogutódjának tartotta magát, de mert annál jóval kisebb volt, *Mala Rusznak*. — Kisoroszországnak — nevezték. Közben északon megerősödött és megnagyobbodott a moszkvai fejedelemség. Ezt a görögök, hogy megkülönböztessék a halics-volhiniaitól, vagyis Kisoroszországtól, elnevezték Nagyoroszországnak. Ennek megfelelően Kisoroszország lakosait kisoroszoknak, Nagyoroszország lakosait nagyoroszoknak nevezték el, s ezeket a neveket a keleti szláv irodalom és a hivatalos világ is átvette. A magyar közönség és a magyar oklevelek egész a XVIII. sz. végéig csak a kijevi, majd a halics-volhiniai fejedelemség lakosait nevezik oroszoknak. A moszkvai fejedelemség lakosainak muszka, moszkovita a neve.

A kijevi, majd a halics-volhiniai fejedelemség lakosai magukat továbbra is ruszinoknak, a moszkvaiak rendszerint *ruszskijnah*. nevezték. 1667-ben Kisoroszország nagyobbik része Nagyoroszországhoz került, mire az Oroszországban élő ruszinok,

hogy megkülönböztessék magukat a moszkvai ruszinoktól, illetve *ruszskije-től*, felvették az ukrán nevet és csak a halicsi és a magyarországi kisoroszok maradtak ruszinok. Mivel pedig az ukránizmus a múlt században Gácsországban is tért hódított, a halicsi ruszinok a század végén szintén elvetették a ruszin nevet és ennek latinosított alakját, a rutént. Így századunkban már csak a kárpátaljai kisoroszok nevezik magukat ruszinoknak, latinul és magyarul ruténeknek.

A régi magyarorosz, kisorosz, ruszin, rutén név ugyanazt a népet jelöli. Az a kisorosz (ruszin, rutén), aki ukránnak nevezi magát, önálló ukrán állam felállításáról álmodozik. Az ukrán szónak tehát irredenta jelentése van.

A kárpátaljai rutén írók, hogy a külföldi ruszinoktól megkülönböztessék magukat, gyakran az *uhrorusz* (azaz magyarorosz) nevet használják. Ebben a névben benne van, hogy bár származásukra nézve keleti szlávok, mégis vérségi, műveltségbeli, gazdasági és történeti kapcsolataik a magyarsághoz fűzik őket.

.....”(Bonkáló Sándor „A rutének”)

A ruszinok egy saját nyelvvel és kultúrával rendelkező európai kisebbség. Ruszinoknak vannak saját hagyományaik, irodalmuk, zászlójuk és himnuszuk is, melyet Alekszander Duchnovics szerzett.

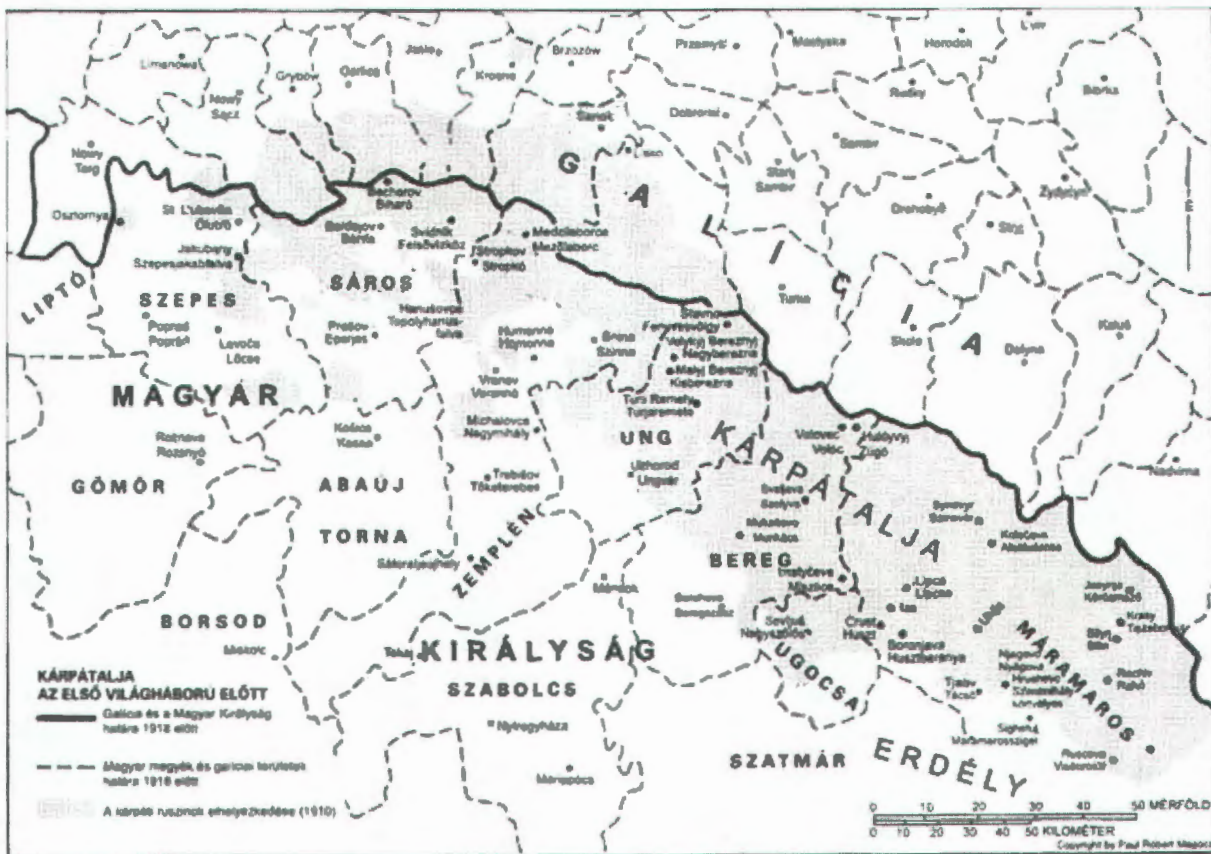
A ruszinok önálló néprajzi jellemzőkkel rendelkeznek, vannak ruszin népdalok, népmesék, népzene, néptánc, népviselet, gyönyörű fatemplomaik. Hagyományosan görög katolikus vallásúak. Olyannyira igaz ez, hogy a magyarországi népszámlálások során magukat görög katolikusoknak vallókat többnyire gyakorlatilag egy az egyben lehetett azonosítani a ruszin népességgel. A vallás a ruszinok életében mindig is kiemelkedően fontos integráló erő volt és meghatározó szerepet játszott a nép fennmaradásában is.

A ruszinok (másként rutének, rusznyákok, kárpát-ukránok) ruszin nyelvű keleti szláv nép Kelet- és Közép-Európában.

A ruszin törzseket a földrajzi elhelyezkedés szerint néprajzilag két fő csoportba sorolhatjuk. Az Alföld közelében, a síkfeldön és a Kárpátok alacsony nyúlványain vannak a völgy-, illetve síklakók (dolisnyánok), míg a Kárpátok gerince közelében, a hegyvidéken, a hegylakók, verhovinaiak (lemkók, bojkók, huculok). „Hogy a jövőben hogyan fogjuk nevezni a (...) ruszinokat, attól függ, hogy ők hogyan határozzák meg önmagukat” – írja Udvari István (Udvari, 1994:182). Udvari István professzor a Nyíregyházi Főiskola Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszék alapítója összefoglalásából is kiderül, hogy a történelem során számos változata élt és részben él még ma is.

A ruszinok magukat általában ruszinoknak, ruténeknek, esetleg ruszn(y)ákoknak nevezik, ezt használjuk általában mi is. Korábbi forrásokban nagyon gyakran, illetve néha még ma is előfordul, hogy egyszerűen oroszoknak nevezik őket. Ennek oka a hasonló nyelv, a hasonló csengésű elnevezés (ruszin~ruszki), illetve esetleg az, hogy nem is tudnak a ruszinok, mint külön nép létéről. Előfordult még a magyarorosz, kisorosz, kárpátorosz kifejezés használata, illetve a későbbiekben ismertetett politikai okokból kifolyólag 1945 után terjedt (terjesztették) a kárpátukrán, illetve egyszerűen az ukrán megnevezés is. A kárpáti ruszinok egy köztes szláv nép, Európa kellős közepén a Kárpát-medence olvasztó tégelyében, a Kárpátok hegyláncainak északi és déli lejtőin. Hazájuk, mely Kárpátaljai Rusz néven vált ismertté a keresztúton terül el, ahol Ukrajna, Lengyelország és Szlovákia határai találkoznak. Magyarországon és a fent említett országokon kívül Európában még élnek ruszinok Romániában, Horvátországban, Szerbiában, Csehországban és Németországban, Ausztriában. Ma világszerte, így Ukrajnában, Szlovákiában, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában, Szerbiában, Horvátországban, Csehországban, Ausztriában. Közigazgatásilag elkülönült területtel ezen országok egyikében sem rendelkeznek, így Kárpátalján, ahol körülbelül 800 ezren élnek. Kanadában és az USA-ban sem, ahol számuk mintegy 600 ezer fő, Ausztráliában pedig 15 ezerre becsülik a számukat.

A ruszinok lakta területek határát a Kárpátok gerince, a Poprád völgye és a Tisza forrásvidéke határolja, gyakorlatilag Ung, Ugocsa, Bereg, Máramaros és Zemplén megyékről beszélhetünk. Ez alapvetően egy erdős-hegyes, földművelésre csak az Alföld felé igyekvő folyók (Ung, Latorca, Borsa, Tisza) medrében alkalmas vidék igen rossz népességeltartó képességgel, mely a ruszinok számára csak számos küzdelem árán tette lehetővé a fennmaradást. Ennek megfelelően hamar szoros gazdasági kapcsolatot alakítottak ki az Alföldön élő magyarokkal, akiknek gabonáért cserébe tutajokon fát, követ és sót szállítottak.

A ruszinok történelméről azt szokták mondani, hogy aki meg akarja ismerni, annak meg kell ismernie a magyar történelmet és fordítva: a magyar megismeréséhez nélkülözhetetlen a ruszin történelem. Mindez azért lehet így, mert szintén egy a ruszinok által sokat emlegetett mondatot idézve „a ruszinok ezer éve élnek együtt a magyarokkal”, a két nép történelme évszázadokon át egybefonódott. Tudnunk kell

azonban azt is, hogy a ruszin történelem, főleg ami a kezdeteket illeti, tele van számos bizonytalansággal, tévhittel, identitáserősítő romantikus legendával.

Egyfajta ruszin öngazolási-önazonosítási stratégiának tekinthetjük azt, ahogyan a ruszinok gyakran hangoztatják: „az ezer év alatt mindig a magyarok mellett harcoltunk” vagy ahogyan az egyik legnagyobb tiszteletnek örvendő ruszin tudós, Bonkáló Sándor mondja: „a ruszin nép mindig érezte, s ha kellett, tettekkel is bizonyította, hogy a magyar hazához tartozik és tud, és akar is érte áldozatot hozni”. És valóban, a ruszinok történetileg bizonyíthatóan kivették részüket a Magyar Királyság védelméből. Ennek egyik ékes bizonyítéka a Rákóczi szabadságharcban kiérdemelt „gens fidelissima” cím (S. Benedek, 2003.).

2. A magyarországi ruszinok.

A történelmi Magyarországhoz tartozó északkeleti (Szepes, Sáros, Zemplén, Abaúj, Torna, Borsod, Szabolcs, Szatmár, Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros) megyékben élő keleti szlávokat az I. világháborúig ruszinoknak/rusznákoknak hívták. Ez a megnevezés a két világháború között Csehszlovákiához csatolt Kelet-Szlovákiában és Kárpátalján, és Magyarország északkeleti megyéinek területén is fennmaradt.

A magyarországi ruszin nyelvterület a 13. sz. előtt lakatlan volt. A kijevi katasztrófa után különböző időkben és különböző vidékekről indult meg betelepítésük mai lakóhelyeikre. A ruszinok betelepítése a középkortól fogva folyamatos. 1365-ben Nagy Lajos király Korjatovics Tódor podóliai herceg vezetésével görögkeleti ruszinokat telepített le a Kárpátaljára. Korjatovics T. letelepszik Munkácson és megalapítja az ortodox Szent Miklós kolostort a Szerzetes-dombon.

A legtöbb ruszin azonban a 14. és a 15. században került az új földesúri birtokokra Galíciából, Halicsból és Galíciból. 1440. körül a ruszinok első püspökei kormányozni kezdenek Munkácson. Az aranyosapáti parókia alapítását 1555-re teszik. Vencsellőn 1549-ben a Báthoryak birtokrészén hat ruszin jobbágyot írtak össze. Nagyobb tömegekben a 15.-17. századokban telepítettek ruszin jobbágyokat, de a vándorlás még a 19. században is tartott.

Az 1646-ban kötött ungvári unió után, mikortól a görög katolikus egyházzal beszélhetünk, jelentősen felélénkül a népmozgás a Felső-Tisza vidékén. Lippay György esztergomi érsek, prímás 1654-ben egy közlésében megjegyzi, hogy a Szabolcs megyei ruszinok is csatlakoztak az unióhoz. Több forrás is tájékoztat arról, hogy a 17. század második felében Mándokon ruszinok telepsznek le. A Zemplén megyei Filkeháza ruszin jellegét pedig 1680-ban említik. Viszlóról már 1620-ból van „tót” nyelvű nyugta, melyet a görög szertartású pap állított ki, de a nagyobb ruszin betelepítés Viszlóra és a szomszédos Rakacára 1697-ben történt. Az első ruszin nyelvű ABC-s könyvet Munkácson adták ki.

A Rákóczi szabadságharcban a ruszinok Rákóczi seregének jelentős részét alkották. Rákóczi leghűségesebb népének „gens fidelissima” nevezte őket. A szabadságharc bukása után sok ruszin menekült Szatmárba, Szabolcsba, Borsodba, Abaújba, Zemplénbe. A ma ott élők ezek leszármazottai. 1745-ben a ruszinok Borsod és Abaúj megyéből a Vajdaságba költöztek. 1830-ban Lucskaj Mihály kiadja az első ruszin nyelvtan könyvet; 1847-ben jelent meg az első ruszin nyelven írt iskolai tankönyvet. Az 1848-1849-es szabadságharcban a ruszinok is részt vettek. Az akkori ruszin értelmiség magyarbarát volt, s tömegesen csatlakozott a szabadságharchoz. Az ungvári görög katolikus-szeminárium papnövedékei is önként jelentkeztek

katonának, sokan közülük magas kitüntetésben részesültek, s magyar nemességet szereztek. A görög katolikus ifjúság kiválósága volt a szabadságharc során Erdélyben hősi halált halt Vasvári Pál. a Magyar Kormány 1849. júl.28.-i rendelete engedélyezte a ruszin nyelven való oktatást és e nyelv közéletben való szabad használatát; de külön népként nem ismerték el. Ezért októberben a ruszinok küldöttsége memorandumot adott át az osztrák császárnak, amelyben követelte a ruszinok külön népként való elismerését az összes jogokkal és privilégiumokkal együtt. A ruszinok már 1950-ben megalakították első kulturális egyesületüket. A Bach korszak alatt a ruszin nyelv hivatalossá vált, ez azonban az 1867-es kiegyezéssel megszűnt.

1880-as évektől kezdődően megkezdődik a tömeges kivándorlás az Egyesült Államokba. Ez a folyamat az I. világháborúig tart. 1918-ban Ungváron megalakult a Magyarországi Rutén Néptanács, amit Kárpátalján több nemzeti tanács követ Trianon. A tanácsok csatlakozásra szólítják a lakosságot Magyarországhoz, Oroszországhoz, Csehszlovákiához, vagy Ukrajnához. Nov.12-én a Magyar Ruszinok Amerikai Nemzeti Tanácsa csatlakozásra szólítja fel a ruszinokat Csehszlovákiához. Nov.24-én a vajdasági ruszinok csatlakoznak a szerb-horvát-szlovén, azaz a Jugoszláv Királysághoz. 1918-ban a Magyar Köztársaság munkácsi székhellyel létrehozza a Ruszka Krajnának nevezett autonóm területet. 1919. máj. 8-án az ungvári Központi Ruszin Nemzeti Tanács Csehszlovákiával kívánja egyesíteni a ruszinok lakta területeket. A Csehszlovákiához csatolt, Podkarpatszka Rusz népessége döntően ruszin volt.

1919. októberében Budapesten megalakul a ruszin tanulmányok első egyetemi tanszéke. 1938. okt.11.- létrejön Csehszlovákiában a Podkarpatszka Rusz (Kárpátaljai Rusz) első autonóm kormánya Bródy András vezetésével. 1941-ben Ungváron létrejön a ruszinok első tudományos szervezete, a Kárpátaljai Tudományos Társaság. 1944. november 26-án Munkácson összeülő Nemzeti Tanács Kárpátaljai Ruszt-t a Szovjetunióhoz való csatlakozásra szólítja fel. 1945. június 29-én Kárpátalját erőszakkal az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársasághoz csatolják. Kezdetét veszi a ruszinok és a görög katolikus egyház üldöztetése.

Magyarországon a szocialista Kádár-korszakban a ruszinokat a hazai szlovákságba sorolták, emiatt nem volt saját szervezetük, iskolájuk és így nem alakulhatott ki sem a ruszin értelmiség réteg, sem a ruszin kultúra.

Magyarországon ma elismerten 13 nemzeti és etnikai kisebbség él. Köztük van a ruszinság is, akik ahogy korábban már említettük manapság elfogadott nézet szerint a 13. századtól folyamatosan telepedtek be Magyarország területére, de beáramlásuk, ahogyan azt kőbányai közösségem később bemutatott példája is igazolja, a mai napig is tart.

A magyarországi ruszinok viszonylag egységesebb tömbben a mai Magyarország területének északkeleti részén, azaz Borsod-Abaúj-Zemplén megyében élnek.

Ruszin vagy ruszin származású települések:

Múcsony (Ruszin Múzeum), Komlóska (Tájház), Galvács, Abod, Irota, Rakaca, Viszló, Gadna, Rakacaszend, Garadna, Felsővadász, Abaújszolnok, Homrogd, Csobád, Abaújszántó, Boldogkőváralja, Miskolc-Görömböly, Mogyoróska, Sátorajjáújhely, Rudabányácska, Sárospatak-Véghárdó, Baskó, Filkeháza, Sajópálfala, Máriapócs, Mándok, Hajdúdorog, Szendrő, Szalonna, Tornabarakony, Hejőkeresztúr, Eperjeske, Vajdácska, Felsővadász, Abaújlak, Andrástanya, Baktakék, Füzér, Kány.

Viszonylag nagyobb számban fellelhetők Budapesten, és környékén, Miskolcon Debrecenben, Nyíregyházán, Pécsen, valamint még Szabolcs megyében.

Mivel a ruszinoknak a rendszerváltást megelőző rezsim államhatalma szerint nem volt létjogosultsága Magyarországon, ezért 1991-ig kénytelenek voltak szlovákoknak vallani magukat, egy kettős asszimilációs folyamatnak voltak kitéve, a magyarnak és a szlováknak. Az 1941-es népszámlálás idején a ruszinok (rutének) több

mint félmillió lélekszámban éltek az akkori Magyarországon, mára becslések szerint számuk 6000 fő körül mozog.

Az asszimiláció ellenére a hazai ruszinság több településen (Mucsony, Komlóska) megőrizte nyelvét, kultúráját, néptáncait, népdalait. Mert mélyen vallásos nemzetiség a ruszin, nem fordult el görög katolikus egyházától, vallását ma is gyakorolja, itt-ott anyanyelvén is. A politikai helyzetüknél fogva (nincs államuk) egymás közötti kapcsolataikat főleg a ruszin kultúra ápolása, annak átörökítése, ezek különböző fesztiválokra való bemutatása révén tartják. Főleg politikai jellegű az 1991 óta két évente megrendezésre kerülő Ruszinok Világkongresszusa (RVK). Az RVK-nak választott vezetői vannak, akiket az adott ország szervezetei delegálnak, majd a kongresszus választja meg őket.

A hazai ruszinság önszerveződése 1991-ben kezdődött. Nagy jelentőségűnek tartjuk, hogy az Országgyűlés 1993. július 7-én elfogadta a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvényt. A törvény legfontosabb alapelve, célja volt megteremteni azokat a jogi kereteket, amelyek lehetővé teszik és biztosítják a kisebbségek szabad identitásválasztása alapján az egyéni és közösségi jogaik érvényesülését, valamint a kisebbségi lét megéléséhez szükséges intézményes alapokat. Létrejöttek kisebbségi önkormányzatok.

A ruszin öntudatra ébredését számos ruszin szervezet és intézmény megalakulása is jelzi. Például. Magyarországi Ruszinok Szervezete (MARUSZE), RUKISÖSZ, Ruszin Kulturális Egyesület (RUKÉ), Magyarországi Ruszinok Országos Szövetsége (MROSZ) Hodinka Antal Ruszin Értelmiségiek Egyesülete (HORUE). Felgyorsultak az események a ruszinok életében. Rohamos tempóban elkezdődött a tudományos, kulturális munka, melynek ma már igen látványos eredményei vannak. 2003. január 5-én a ruszin kisebbség megválasztotta országos önkormányzatát Budapesten. Az Országos Ruszin Önkormányzat ORÖ igen aktív a magyarországi ruszinság megszervezésében. Részt vesz az Országos Nemzetiségi Tanács munkájában, létrehozta a Magyarországi Ruszinok Könyvtárát és a Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteményét és Kiállítóhelyét Budapesten, ezen kívül kéthavonta megjelenteti a

Ruszin Világ című közéleti és tájékoztató újságot magyar és ruszin nyelven. Az ORKÖ megalakulása után az 1994-es választásokon egy, majd az 1998-as választásokon már 10 helyi ruszin kisebbségi önkormányzat is megalakult. Jelenleg 44 ruszin nemzetiségi önkormányzat működik Magyarországon.

Magyarországon jelenleg a ruszin nyelvet oktató általános iskola, óvoda Múcsonyban és Komlósán van. Sokáig működött a Ruszin Tanszék a nyíregyházi Tanárképző Főiskolán, ami sajnos megszűnt, Udvari István professzor, tanszék vezető halála után. De Káprály Mihály filológusunk, kutatónk folytatja az elődei munkáját, sok tanulmányt publikációt jelentett meg utóbbi években, ami ruszinok nyelvhasználatúával, történelmével kapcsolatos. A híres festőművészeink Bródy András, Manajló András, Firczák Irén sok gyönyörű képpel rendszeresen megjelennek a kiállításainkon. Az elmúlt két éves periódusban az Országos Ruszin Önkormányzat részt vett a TÁMOP pályázaton, melynek köszönhetően Magyarországon először kiadásra kerültek ruszin nyelvi , és népismereti tankönyvek. Több folklór együttes működik Magyarországon: népdal kórus Komlósán, Ruszinok folklór együttes valamint Ruszinyátá gyermek együttes Budapesten. Vannak még feladataink a jövőt illetően. Például, az oktatás területén, könyvek, szótárak, tudományos publikációk kiadásával kapcsolatban és nem utolsósorban az ifjúsággal való törődés, utánpótlás biztosítása, a ruszin lét fenntartása érdekében.

4. Ruszinok Kőbányán

Kutatásokat, nagy ismeretszerző munkát végeztünk a kőbányai ruszinok körében. Kőbánya miután 1872-ben Budapest megalakulásával a főváros tizedik kerülete lett, folyamatosan és rohamosan kezdett nőni a kerület lakosainak száma. 1869-ben 4353-an laktak Kőbányán, ez a szám 1910-re 51034-re módosult. Sajnos a Kőbánya lakossága az elmúlt évtizedben 100.000-ról 75.000-re csökkent. A legutóbbi 2011. évi népszámlálási adatok szerint Magyarországon 3 882-an ruszinnak vallották magukat. Kőbányán közel 150 főt számlál a magukat ruszinnak vallók közössége. Pontos létszámukat azért is nehéz meghatározni, mert csak egy kisebb részük aktív és ez által látható. Ez a kisebb közösség a közösségben elsősorban a kisebbségi önkormányzat és annak elnöke köré szerveződik és elsősorban az önkormányzat tevékenységében résztvevő kb. 10 családot jelenti. Kőbányán egyébként 2002-ben alakult meg az első ruszin kisebbségi önkormányzat. 2010-ben alakult meg az új összetételű ruszin önkormányzat, melynek elnöke Medveczky Katalin lett. Az új kisebbségi önkormányzat célja lett a ruszin kulturális értékek megóvása, hagyományok ápolása és őrzése, továbbá a nyelv ápolása és megőrzése, ifjúság bevonása a közösségi munkába, valamint utánpótlás biztosítása a ruszin lét fenntartása érdekében.

2014-ben a képviselők száma háromra csökkent. Az önkormányzat összetétele a következő lett: Medveczky Katalin elnök, Zsigray Valentyina elnök-helyettes, Kopervász Éva tag. Az önkormányzat továbbra is folytatja a kulturális munkát, részt vesz a Kőbányai Önkormányzat rendezvényein, folytatja a népzene széleskörű népszerűsítését, a fiatalokkal való foglalkozást. Már több éve táboroztatja a kőbányai ruszin gyerekeket a balatonföldvári nyelvi- és művészeti táborban. Együttműködik a Ruszin Kulturális Egyesülettel, közös rendezvényeket szervez (zenés-irodalmi esteket, klubfoglalkozásokat) Az önkormányzat tagjai rendszeresen tartják a kapcsolatot a kőbányai ruszin közösség tagjaival, meghívják őket a kerületi és a fővárosi rendezvényekre. 2013. november 24-én

kezdeményezőként hagyományőrző cézzattal közösen a Kőbányai Lengyel, Német, Örmény és Roma Önkormányzattal megrendezték a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emléknapija ünnepséget a Lengyel Templomban. 2014. október 8-án megrendezésre került a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére az emléktábla avatása a Budapest, X., Állomás utca 2. szám alatti épület falán. 2015. november 25-én a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére megrendezett emléktábla koszorúzási ünnepségen a 1102 Budapest, Állomás utca 2. szám alatti emléktáblánál részt vettek.

Minden évben megszervezik a többi nemzetiségi önkormányzattal a Nemzetiségek Napját, amelyen nemzetiségi kulturális műsort adnak, továbbá a gyerekek részére Ruszin Hagyományőrző Gyermeknapot szerveznek a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában, ahol a gyerekeket ugrálóvár, bohóc, arcfestés és önfeledt játszás várja.

Azt lehet mondani, hogy a kőbányai ruszin közösség zöme a közelmúltban betelepültekből áll. Mindannyian Kárpátaljáról érkeztek, de különböző városokból, így például Ungvárról, Beregszászból, Munkácsról vagy Nagyszőlősről. Sokan vannak, akik Kőbányán születtek, ruszinnak válják magukat, mert a szüleik is azok voltak és betelepültek Kőbányára népvándorlás idején.

Sokan vannak olyanok is, akik Kőbánya előtt már éltek más magyarországi településen, budapesti kerületben. Például, Szilcer Olga és a családja, aki Munkácsról települt át Magyarországra még 1981-ben. Előbb Terézvárosban, később Kispesten és 1999-óta Kőbányán él a családjával. Az édesanyja 96 éves, a közösségünk legidősebbje. Ő még ruszin iskolában tanult Munkácson. Jelenleg itt él Kőbányán. Hrabár Mária, aki Ungvárról települt át Magyarországra 20 évvel ezelőtt és akinek a férje a Kárpátalja első ruszin polgármesterének a leszármazottja. Sokan keresik meg az elnök asszonyt, hogy szeretnének a ruszin közösséghez tartozni, mert ők is ruszinnak tartják magukat, beszélnek is ruszinul és a gyerekeiket is szeretnének járatni a ruszin foglalkozásokra és rendezvényekre. Így nemrégiben Lukásina Lenke jelentkezett és azóta minden

rendezvényen ott van. A gyerekei Krisztina és Ella tagjai lettek a ruszin gyerek folklór együttesnek. Számos sikeres vállalkozó, orvos, ápoló, akik ruszinoknak vallják magukat itt élnek Kőbányán.

A Kőbányai Önkormányzatnak köszönhetően az utóbbi években Kőbánya nagyot fejlődött. Tereprendezések, parkosítás, infrastruktúrának a fejlődése, valamint a rohamos építkezéseknek köszönhetően sokak számára Kőbánya kedvelt kerület lett, így ruszinok számára is, amit bizonyít a legutóbbi önkormányzati választásokon megjelent választók száma.

Irodalomjegyzék:

Bonkáló Sándor „A rutének”

Mlecsenkov László 2003. *A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek kronológiája* (2003)

S. Benedek András 2001. *A ruszin etnogenezis története (A romantikától a pozitívizmusig)* In: *Árvíz után, vízár előtt*, Budapest-Beregszász: Minerva Műhely

S. Benedek András 2003. *A gens fidelissima: A ruszinok, Előszó*, Budapest: Belváros-Lipótváros Ruszin Kisebbségi Önkormányzat

Udvari István 1994. *Ruszinok* In: *Együttélő népek a Kárpát-medencében* (szerk. Ács Zoltán), Budapest: Auktor Könyvkiadó

Alekszander Duhnovics

RUSZIN HIMNUSZ

Kárpátalji ruszin népem

Elég volt az álomból,

Fölötted az ébredésre

Hívó harang most kondul.

Szabadon, békében

Éljen ruszin népem,

Ott lakozzék az igazság

És távol a háború.

Kék egünket ne búsítsa

Kérve kérjük, a ború,

Egész világ hadd hallja,

Hogy ez a nép óhaja:

Magasságos Úristen

Szent kegyelmed segítsen,

Adj ránk jobb jövőt itten.

KO-1416/2016

M. MELLÉKLET A 2
TITKOSRA TARTVA: ELŐTERJESZTÉSHEZ

2016 JÚN 01

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve: **Kőbányai Szerb Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Budapest, Szent László tér 29. Adószáma: 15829494-1-42

Elnök neve: **Szabó Bogdán Árpád.**

A pályázati kapcsolattartó személy neve:

telefonszáma: +36205231291

e-mail íme: sz.bogdan@gmail.com

A számlavezető pénzüzet neve: OTP Bank Nyrt

Címe: 1051 Budapest, Nádor utca 6.

Bankszámlaszám: **11784009-15829494**

BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Polgármesteri Hivatala	
Iktatószám: K/27632/2016/11	2016 JÚN 01.
Előszám: .....db melléklet	Előadó: J

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.

2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.

3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem

4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja: nem

A támogatás összege:...

5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:

A támogatás célja: nem

A támogatás összege:...

6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében a támogatni kért program szerepel.

7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelnek.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Szerb Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Szerb Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 270 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel. A Kőbányai Szerb Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást:

A Kőbányai Szerb Önkormányzat idén is 3 programot-rendezvényt szeretne megvalósítani a 2016. őszi-téli időszakban.

1. 2016. októberben szeretnék ismét a Magyarországi Szerb Színházat vendégül látni a Kösziben, a „**Jávor Pali utolsó mulatása**”, Benkő Péter – Jászai Mari-díjas színész által játszott darabot. Az előadás költségét és a terembérleti díjat fedeznék a pályázati pénzből, összesen **180 000 Ft**.

2. Tavaly nagy sikert arattunk a „**Szerb Kulturális Est**” rendezvényünkkel, és szeretnénk egy kicsit kibővíteni és színesíteni az est programját. Ismét szeretnénk egy kisebb gasztronómiai bemutatót tartani, és szeretnénk a budapesti fiatal szerb diákokat is megmozgatni az est programjában. Az est után, a **gasztronómiai bemutatóval** együtt egy kis zenés – táncos programmal színesítenénk a rendezvényt. A pályázott összegből, a fellépők tiszteletdíját és a gasztronómiai bemutatót fedeznék, összesen **200 000 Ft**.

3. Harmadik programunk, amit szeretnénk megvalósítani, pedig **Délszláv-táncház**. Az est a délszláv (bolgár-görög-szerb-horvát) táncokról szólna. A közönség szabadon kipróbálhatja és megtanulhatja a „mi népünk” táncait-dalait, költsége összesen **220 000 Ft**. A pályázott összegből a zenekart és a terembérleti díjat fizetnénk ki.

4. **Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja** (2016. december 10.)
Közösen tervezzük a kulturális műsort a többi nemzetiségi önkormányzattal. Helyszín: Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ, (1105 Bp., Szent László tér 7-14. Felmerülő költségek: meghívó, dekoráció, propaganda, szállítás, rendezvényszervezési és művészeti tevékenység összesen bruttó **80 000 Ft**.

A program megvalósításának időszaka: (kezdeté-vége) 2016. 09. 01.- 2016. 12. 31.

IV. KÖLTSEGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Jávor Pali utolsó mulatása (Magyarországi Szerb Színház)	2016. október (KÖSZI)	180.000 Ft
Délszláv táncház	2016. október (Körösi)	200.000 Ft
Szerb Kulturális Est és gasztronómiai bemutató	2016. december	220.000 Ft
Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja	2016. december 10.	80 000 Ft

Igényelt támogatás összesen:

...680.000..... Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 24.

P.H.
.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 71/2016.

**Kivonat a Kőbányai Szerb Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. május 23.

A kivonatot kapja: Szabó Bogdán Árpád
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 3 fővel határozatképes.

**21/2016. (V. 23.) Kőbányai Szerb Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(3 igen, egyhangú szavazattal)

A Kőbányai Szerb Önkormányzat Képviselő-testülete a 12/2016. (I. 21.) határozatát az alábbiakban módosítja:

„**2016. október hónapot** a következővel egészíti ki: *Délszláv táncház Kőbányán.*” Az egyéb részek nem változnak.

1. Kőbányai Szerb Önkormányzat Képviselő-testülete a 2016. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

Együttműködési megállapodás felülvizsgálata a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A Kőbányai Szerb Önkormányzat 2016. évi költségvetésének és a 2016. évi munkatervének elfogadására. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése.

2016. február

Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére emléktábla megkoszorúzása közösen a többi kőbányai nemzetiségi önkormányzattal.

2016. március

Részvétel és koszorúzás az 1848/49-es forradalom és szabadságharc tiszteletére 2016. március 14-ei és március 15-ei megrendezésre kerülő ünnepi programokon.

2016. április

Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése, benyújtása.

2016. május

Beszámoló a Kőbányai Szerb Önkormányzat 2015. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2015. évi munkatervi tevékenységről. Javaslat a Kőbányai Szerb

Önkormányzat 2015. évi pénzmaradványának felosztására. Kőbányai Balkán Est megszervezése a Mélytónál.

2016. június

Szent László Napok rendezvénysorozaton való részvétel, koszorúzás a Szent László szobornál.

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Szerb Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról. Szerb Kulturális Est megszervezése a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában.

2016. október

„*Délszláv táncház Kőbányán*”

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Szerb Önkormányzat 2016. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Koszorúzás a Mártírjaink emléke örök alkalmából a Kis fogház emlékhelynél. Koszorúzás a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére készült emléktáblánál. Szerb Irodalmi és Gasztronómiai Est megszervezése.

2016. december

A Kőbányai Szerb Önkormányzat Közmeghallgatása. Nemzetiségek hagyományörző karácsonyi ünnepe a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban. Nemzetiségek Napjának megünneplése.

Folyamatos feladatok: A kitűzött feladatok megvalósítása érdekében pályázatok készítése. Hagyományörző ünnepek és kulturális estek megszervezése

- Magyarországon működő, a szerb hagyományokat őrző társulatok (Tabán és Bánát néptánc együttes) meghívása, támogatása
  - Magyarországi Szerb Színház – szerb nemzetiségi színház kétnyelvű előadásainak meghívása, támogatása
  - Nagyszabású rendezvények szervezése, együttműködve a többi Budapesten működő szerb önkormányzatokkal
  - Gasztronómiai bemutató
1. A kerületi szerbek történetének kutatása
    - A kerületben élő szerb származású emberek felkutatása együttműködve a többi kerületi szerb önkormányzattal és a szerb dokumentációs központtal (anyagok archiválása, videofelvételek készítése, interjúk készítése, meglévő archívum digitalizálása)
  2. Folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a Magyarországon működő szerb szervezetekkel
    - Országos, Fővárosi és más települési szerb önkormányzatokkal

2016-ban konkrét kerületi rendezvények megtartása és megpályázása:

- Szerb színházi est Kőbányán,
- Kőbányai Balkán Est Kőbányán a Mélytónál
- Szerb nemzetiségi együttesek meghívása kerületi rendezvényekre

A Kőbányai Szerb Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgáltatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületi ülésein.

2. A Kőbányai Szerb Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: azonnal

Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 24.

A jegyzőkönyvi kivonat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

Szerbek Pesten, Budán, Kőbányán

A KSH adatai alapján 2552 szerb élt 2011-ben Budapesten. Kőbányára levetítve ez a szám nagyon kicsi, mivel a szerbek a belvárosban éltek a Tabánban, és csak évekkel később kezdtek el kifele terjeszkedni. Kőbánya sajnos nem nevezhető régóta szerbek által lakott kerületnek. A magyarokhoz való beházasodásoknak köszönhető, hogy van pár szerb család a kerületben. Viszont az hogy ez a pár szerb család hogyan került Kőbányára annál sokkal érdekesebb, hogy a szerbek, hogyan és miért kerültek Magyarországra és Budapestre.

A szerbek a 14. századtól, a török elől menekülve érkeztek Magyarországra, és telepedtek le folyamatosan Pesten és Budán. Budán a Tabánban alakult ki a szerb közösség, nem véletlenül hívták az elővárost Rácvárosnak is. Már a török hódoltság alatt is számottevő szerbség élhetett itt, úti beszámolók szerint három templomuk is volt. Buda ostromában a Tabán is elpusztult, lakosságának csak töredéke tért vissza, de a balkáni harcok elől menekülő szerbek a század végére újra élettel töltötték fel Rácvárost: a 17–18. század fordulóján népszámlálások szerint 5500-6000 szerb élt itt, ami akkor az előváros teljes lakosságának 95%-át jelentette.

A katolikus szerbek a budai vár alatt, a Duna mellett telepedtek meg, a pravoszlávok pedig az Ördögárok két partján, a Gellérthegy és a Naphegy között laktak, sokszor

földbe vájt viskókban, amelyeknek csak a tetejük látszott ki. A Tabán ma zöld, dimbes-dombos részei sűrűn be voltak építve, korabeli leírások előzékenyen „romantikusnak” nevezik az egymás hegyén-hátán álló házak látványát: az 1717-ben megszámlált 630 ház 56 telket foglalt el. A szerbek között akadt többféle iparos és kereskedő is, de főképp szőlőtermesztéssel foglalkoztak – borukról jót-rosszat egyaránt lehet olvasni.

A Tabánt az 1930-as években néhány épületet leszámítva lebontották, ami megmaradt, azt a második világháború pusztította el. A városrész központja a szerb templom előtti piactér volt. A mai Erzsébet híd budai szerpentinjeinek helyén, az egykori Görög és Hadnagy utca találkozásában sűrűn beépített tér foglalt helyet, itt állt az 1751-ben befejezett Szent Demeter templom, a szerbek budai temploma. Átvészelt egy tűzvészt, az 1838-as árvizet, a 30-as évek városrendezésekor megkímélték, és bár a világháború komoly károkat tett benne, ez a templom is inkább a háború utáni helyreállítások áldozata lett végül: 1949-ben lebontották. A barokk templom kivételesen szép toronysisakjáról volt híres, amelynek egykorú makettje fennmaradt.

Ugyancsak ezen a téren, a templom szentélyapsziséjánál állt a pravoszlávok egyházközösségi épülete: a négyemeletes bérpalotát már a 30-as években elbontották. Az 1557-ben alapított budai szerb püspöki katedra püspöki palotája 1897-től a templomhoz közeli Döbrentei utca 14. szám alatt állt.

A főhomlokzatával a Dunára néző eklektikus épület Vladimir Nikolic neves szerb építész egyetlen budapesti épülete volt; a háborúban megsérült, 1952-ben államosították, majd 1955-ben lebontották.

A teljesen eltűnt városrészről az Aranyszarvas ház maradt csak meg az épületről elnevezett Szarvas téren. Itt a 19. században szerb irodalmi központ alakult ki, a kor jelentős írói és költői gyakori vagy éppen állandó vendégek voltak; visszatérő látogató volt Vuk Stefanovic Karadzic, a szerb irodalmi nyelv megújítója is, őrá mellszobor is emlékeztet a téren.

Pesten a városfalon belül, a déli városrészben alakult ki szerb közösség, bár nem a Tabánéhoz hasonló zárt egységben. Az árulkodó nevű Szerb utca 4. szám alatt és a Veres Pálné utca sarkán álló Szent György templom körül a Veres Pálné, a Szerb, a Bástya, a Nyári Pál és a Váci utcában éltek szerbek, 18. századi adatok szerint kb. 7-900-ra volt tehető a számuk. A pesti szerbeknek is volt már templomuk a török időkben, de ez a háborúban elpusztult; 1698-ban emeltek új, egyhajós barokk templomot kis faépítményű harangtoronnyal.

A templomot a 18. században kibővítették, és tornyot építettek rá, a hagyomány szerint a közeli egyetemi templomot és a

Grassalkovichok gödöllői kastélyát is tervező Mayerhoffer András tervei alapján. A világháborúban megsérült, de négy kövázat leszámítva helyreállították, ma is jó állapotban áll a hangulatos templomkertben.

A templom mögött, a Váci utca 66. szám alatt, az Újvárosháza tőszomszédságában építették fel a pesti egyházközösség bérpalotáját és székházát. A Weber Antal tervezte eklektikus épület vetekszik a Városháza tömegével és látványával, vele szemben pedig máris újabb szerb emlék, az Angelineum leánynevelő intézet épülete áll. A Váci utca 63. alatt Lipták Pál tervei szerint készült a Szent Angelina Görögkeleti Közművelődési Szerb Nőegyesület számára. A puritán homlokzatot klinkertéglás pilaszterek tagolják, az egyetlen díszítőelem a Zsolnay-majolika berakású timpanon, benne a kor neves szerb festőjének, Paja Jovanovicnak munkája: Szent Angelina mozaikképe. Az intézet csak az első világháborúig nevelte itt a leányokat, utána bérházzá alakították, és az ebből befolyó bevételből tanulmányi ösztöndíjakat osztottak ki; 1952-ben államosították.

Pest a 18. században az egyetemes szerb kultúra központja lett. 1838-ban létrejött a Tökölyanum, a pesti egyetemen tanuló szerbek kollégiuma a templomtól nem messze, a Veres Pálné utcában egy kétemeletes klasszicista házban. A házat 1907-ben lebontották, hogy helyén felépülhessen a Tökölyanum új épülete. A Veres Pálné utca 17–19. szám alatti hatalmas épületet Fellner Sándor tervezte: Vujicsics Sztoján szerint talán az említett budai püspöki palota építészének,

Vladimir Nikolicnak egy másik alkotása, az újvidéki püspöki rezidencia vagy a karlócai szerb gimnázium példájára – de biztosan a régi szerb egyházi építészet dekoratív kőplasztikáinak hatása alatt. A második és a harmadik emelet közötti homlokzatrészen három dombormű mutatja be a Tökölyanum történetét: az alapító, Tököly Száva 1790-ben a temesvári szerb nemzeti kongresszuson; a Tökölyanum 1838-as megnyitása; Tököly Száva mellszobrát babérkoszorúval ékítik. A Veres Pálné utca 17. alatti udvaron pedig megtalálható az egykori klasszicista épület rossz állapotú homlokzati szoborcsoportja. A kollégiumot 114 éves működés után államosították, ez alatt több mint 400 szerb fiatal szerzett a pesti egyetemeken diplomát.

A Tökölyanumban a kollégium mellett a Matica srpska, a szerb irodalmi és tudós társaság is helyet kapott. Egyéb könyvek mellett a társaság adta ki 1826-tól a Letopis című szerb újságot, amelyet a pesti egyetem budai várban működő nyomdájában nyomtak – ez sokáig a szerbek egyetlen nyomdája volt. A Matica srpska emellett könyvtárat és művészeti galériát is alapított.

A nyelvújítási kérdésekben a Budára járó szerb értelmiséggel többször összekülönböző pesti szerbek a Szerb utcai templommal szemben levő egykori Josef vendéglőben, valamint a Veres Pálné utcában, a kétnyelvű magyar-szerb író, Vitkovics Mihály házában találkoztak: ahogy Kazinczy, Kölcsey, Kisfaludy és Vörösmarty, úgy a szerb irodalom

jelentős képviselői is rendszeresen tiszteletüket tették itt. Pesthez köthető a szerb színjátszás kezdete is: az Apáczai Csere János utca és a Régiposta utca sarkán egykor állt őrbástyában, a pesti Rondellában nem túl nyereségesen működő Magyar Színjátszó Társaság érzett rá a lehetőségre, és kezdte el becsalogatni a szerb lakosságot a színházba. 'Cerny Gyuró vagy Belgrádnak megvétele a Törököktől' című, szerb nyelvű dalokkal teletűzdelt darabjuk óriási siker volt. Pár évvel később ugyanitt, a Rondellában játszották az első teljesen szerb nyelvű színelőadást is.

A Matica srpska 1864-ben elköltözött Újvidékre (ahol ma is működik), a városrendezési okokból lebontott Tabán lakossága szétszóródott Budapesten, az egész ország szerb lakossága pedig a 19. században megkezdte délre húzódását, így létszámuk folyamatosan csökkent - legdrasztikusabban az I. világháború utáni visszatelepítések során. A KSH utolsó, 2001-es népszámlálási adatai szerint az országban a szerb nemzetiségűek száma 3816 (ebből 3388 szerb anyanyelvű), 996-an élnek Budapesten. Így, bár találunk szerb neveket a pesti Szerb utca környékén a kaputelefonokon, szerb városrészeiről már nem lehet beszélni - emlékeztetnek rá azonban az utcák, valamint az államosított, majd visszaadott hitközségi és felekezeti iskolákban működő szerb közösségi házak, klubok hálózata.

2009. október 12-én pedig megnyílt a Magyarországi Szerb Kisebbség Kulturális Központja Budapesten, a Nagymező utcában.

Oktatás Budapesten

Az egyetlen államilag elismert, szerb tanítási nyelvű, 13 évfolyamos (8+0+4) oktatási intézmény Magyarországon, Nikola Tesla Szerb Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola 1993. szeptember 1-én kezdte meg a működését. Két évvel később az intézményhez lett csatolva a Rózsa u. 5. szám alatt található diákotthon, amelyben mind az

általános iskolások, mind pedig a gimnáziumi tanulók is el lettek szállásolva. Egészen 1997-ig nagyon nehéz körülmények között egy súlyosan felújításra szoruló épületben volt kénytelen működni az intézmény. 1997-től azonban már egy felújított, a nevelésre és az anyanyelvi oktatásra ideális körülményeket biztosító épületben folytathott tovább a munka.

Szerb Gimnázium

Budapest XVI. kerületében, Ilona utca 12. szám alatt Cinkotán, a domb tetején álló patinás, vöröstéglás épület magasan kiemelkedik a körülötte elterülő dimbes-dombos vidékből. Az épület homlokzatán ezt láthatjuk:

Szerb Antal Gimnázium. A kapun belépve a főbejárat mellett egy táblán az alábbiak olvashatók: "Beniczky Gáborné Batthyány Ilona grófnő születésének 150. évfordulója alkalmából állították Cinkota lakói 1992."

Szerbek Kőbányán

A Kőbányai Szerb Önkormányzat 2014. október 27-én alakult, céljaul és feladatául tűzve ki a szerb hagyományok és kultúra ápolását, megőrzését, védelmét. A Kőbányai Szerb Önkormányzat Képviselő-testülete elnökévé Szabó Bogdán Árpád képviselőt, elnökhelyettesévé Dokic Sanja képviselőt választotta meg, képviselője Berecz Tímea Zsuzsanna.

A Kőbányai Szerb Önkormányzat Képviselő-testülete 2014. november 7-én elfogadta a Szervezeti és Működési Szabályzatát. 2014. november hónapban Együttműködési megállapodást kötött a Kőbányai Önkormányzattal.

2014. október 23-án a Kőbányai Önkormányzat szervezésében ünnepi műsorral egybekötött koszorúzáson vettek részt az 1956-os forradalom és szabadságharc 58. évfordulója alkalmából. **2014. november 4-én 11.00 órakor** a „Mártírjaink emléke örök” koszorúzási ünnepségen vettek részt a Kisfogház Emlékhelynél.

2014. december 14-én 17.00 órakor megrendezett Nemzetiségek Hagyományőrző Karácsonyi Rendezvényén kulturális műsorral képviselték magukat a Körösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban.

A kulturális hagyományok ápolása céljából 2015. október 16-án a Kőrösi Nonprofit Kft (KÖSZI) 1105 Budapest, Előd utca 1. szám alatti színházteremben a megrendezték az **„Idegenben keserűbb a sírás...”** Karády Katalin életéről szóló színházi rendezvényen részt vettek.

A kulturális hagyományok megőrzése, átörökítése, ápolása céljából 2015. november 21-én 17.00 órakor a Koccintós Táncsoport által megrendezésre kerülő V. Koccintós Nemzetiségi Néptáncfesztiválon a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Nonprofit Kft (KÖSZI) 1105 Budapest, Előd utca 1. szám alatti színháztermében vettek részt.

A kulturális hagyományok megőrzése, átörökítése, ápolása céljából 2015. november 3-án 19.00 órakor Magyarországi Szerb Színházban (1065 Budapest, Nagymező utca 49. szám alatti színházteremben a **Kőbányai Szerb Önkormányzat** által megrendezett **„Jávor Pál utolsó mulatása”** című színházi rendezvényen vettek részt.

2015. november 25-én 11.00 órakor a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére megrendezett **emléktábla koszorúzási ünnepségen** a 1102 Budapest, Állomás utca 2. szám alatti emléktáblánál részt vettünk.

2015. december 9-én a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában (1105 Budapest, Ihász utca 26.) **„Szerb irodalmi és gasztronómiai estet”** rendezett, amelyen nagy sikerrel lépett fel **Básits Branka** a szerb, makedón és bolgár népzenei játszó Pravo énekesnője és az egyik legtehetségesebb hazai női előadó a Zűrös Banda Zenekar tagja, majd **Krkeljić Mirko**

Mitar Magyarországi szerb költő és **Smuk Gábor** harmonikás, a Mydros Együttes vezetője.

2016. május 28-án első alkalommal rendezik meg közösen a Kőbányai Bolgár és Görög Önkormányzattal Újhegyen a Mélytónál az **I. Kőbányai Balkán Estet**, amelyen fellép a Tabán Néptáncegyüttes és Guca Partizans Barss Bands Zenekar, valamint lesz szerb gasztronómiai bemutató és az estet táncház zárja.

A Kőbányai Szerb Önkormányzat célja a szerb népszokások, kulturális és zenei hagyományok ápolása, átörökítése és megismertetését magyar közönséggel.

PÁLYÁZATI ADATLAP

a kőbányai helyi nemzetiségi önkormányzatok 2016. évi szakmai programjai támogatásáról szóló pályázathoz

I. A PÁLYÁZÓ ADATAI

A helyi nemzetiségi önkormányzat neve. **Kőbányai Ukrán Önkormányzat**

Székhelye: 1102 Budapest, Szent László tér 29. Adószáma: 15829504-1-42

Elnök neve: **Petrovszka Viktória**

A pályázati kapcsolattartó személy neve: Petrovszka Viktória

telefonszáma: +36/4831320

e-mail címe: vikip3@gmail.com

A számlavezető pénzintézet neve: OTP Bank NyRt Budapesti Régió

Címe: 1051 Budapest, Nádor utca 6.

Bankszámlaszám: **11784009-15829504**

II. NYILATKOZATOK

1. A pályázat nem irányul más forrásból finanszírozott pályázat megvalósításával azonos célra.
2. A nemzetiségi önkormányzatnak nincs köztartozása, és nem áll jogerős végzéssel elrendelt végelszámolás vagy felszámolás alatt, jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás vagy egyéb, a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott eljárás nincs folyamatban ellene.
3. A nemzetiségi önkormányzat a támogatás tekintetében adólevonási joggal rendelkezik:
a) igen b) nem
4. Amennyiben 2016-ban már részesült a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:
A támogatás célja: nem
A támogatás összege:
5. Amennyiben 2016-ban már részesült nem a Kőbányai Önkormányzat által nyújtott támogatásban:
A támogatás célja: nem
A támogatás összege:
6. A helyi nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkatervében támogatni kért program szerepel.
7. A pályázatban megadott adatok és információk a valóságnak megfelelnek.

P.H.

.....
a nemzetiségi önkormányzat elnökének
aláírása

BUDAPEST FŐVÁROS X. KERÜLET KŐBÁNYAI ÖNKORMÁNYZAT Polgármesteri Hivatala		
Iktatószám:	K/27645/2016/11.	
2016 JÚN 01.		
Előszám:	.....db melléklet	Előadó: Jugász

A PÁLYÁZÓ NEVE: Kőbányai Ukrán Önkormányzat

III. A TERVEZETT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA (legfeljebb 1 oldal)

A Kőbányai Ukrán Önkormányzat Képviselő-testülete nevében köszönjük a Tisztelt Bizottságnak a 2015. évi munkatervi feladataink ellátásához nyújtott **bruttó 130 000 Ft** támogatást, melyet a pályázati célnak megfelelően használtunk fel.

A Kőbányai Ukrán Önkormányzat tisztelettel kéri a Bizottságot, hogy a 2016. évi munkatervében szereplő alábbi programokhoz nyújtson támogatást:

1. II. Ukrán gasztronómiai és Gyermeknap Kőbányán. (2016. július-augusztus)

Helyszín: Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza (1105 Budapest, Ihász utca 26.) kertje. Szabadtéri programra igencsak alkalmas.

Mivel nagy az udvarunk, ezt a lehetőséget használnánk ki szabadtéri program szervezésére. A Kőbányai Ukrán Önkormányzat egyik legnemesebb feladata a Kőbányán és Budapesten élő ukránnemzetiség számára megőrizni és tovább örökíteni, az ukrán nemzeti örökséget gyermekeinknek. Egész napos programot tervezünk, melynek folyamatos programjain kicsik és nagyok is megtalálják a kedvükre való szórakozást, miközben megismerkednek az ukrán kultúra néhány szeletével.

Programok:

-BORSOS LEVES FŐZÉS KÖZÖSEN

Ezt a világban is híres levest hagyományosan ukrán eredetűnek tartják. A borsos leves az ukrán konyha remeke, és elterjedt a világ minden földrészén a kivándorló ukránoknak köszönhetően. Ez a leves a céklából készíthető ételek egyik klasszikusa.

-KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK

Lehetőségünk lesz megismerni az ukrán népművészettel is. E napon az ukrán népi Motanka baba készítjük szakértő segítségével. A Motanka rongybabákat ezer éves hagyomány szerint ukrán kézműves asszonyok készítik. A hagyomány szerint arcukat nem ábrázolják, mivel a régi időkben a szemnek mágikus erőt tulajdonítottak. A Motanka babák szimbolikus jelentőséggel bírnak, a női bölcsességet jelképezik, és védelmező erőt tulajdonítanak nekik.

-GYEREK PROGRAMOK

Gyerekek hagyományos ukrán játékokat játszhatnak, játékos vetélkedőkön vehetnek részt vagy akár benevezhetnek a szavaló versenyre is.

-NÉPDALOK ÉNEKLÉSE

Népdalt éneklünk, hogy megőrizzük hagyományainkat, az éneklésen keresztül kapcsolatba kerüljünk másokkal, kultúránkkal, annak több-száz éves gyökereivel; felelevenítsük múltunkat, és kifejezzük érzéseinket – hogy segítségével megtaláljuk a helyünket a világban. A közös éneklés az emberiség egyik legősibb szórakozása. Az ének jókedvet teremt, és ezalatt akár dolgozni is lehet. Könnyebb fizikai munka közben az ének a munka ritmusát is megadhatja, így a fárasztó, egyhangú tevékenység kevésbé tűnik unalmasnak

A rendezvény felmerülő költségei: főzéshez alapanyagok vásárlása, műanyag evőeszközök, dekoráció, meghívó, fotó, irodaszer, festék, légvár, ugrálóvár bérleti díja, arcfestő, lufi fújó bohóc, szállítás, játékok vásárlása, kézművesfoglalkozások anyagköltségek vásárlása, rendezvény szervezés, könyvtalvány, gondnok túlóra díja összesen: **160 000 Ft**

2. Magyar-ukrán-zenés-irodalmi est Kőbányán (2016. október)

Ezen a szavaló estén szeretnénk bemutatni az ukrán irodalmat magyar nyelven és a magyar költészetet ukrán nyelven.

Az esten elhangzanak híres ukrán költők versei magyar nyelven gyerekek (Kőbányai Janikovszky Éva Általános iskola diákjai) és felnőttek előadásában. Az itt élő ukrán gyermekek és felnőttek, a vasárnapi ukrán iskola hallgatói és a vendégeink előadnák a magyar irodalom remekei verseit ukrán nyelven. Lehetőségünk lesz olyan remekműveket más nyelven, más hangzásban megismerni, mint Tárász Sevcsenko, Leszja Ukrájinka, Iván Fránko ukrán költők és Ady Endre, József Attila, Petőfi Sándor magyar irodalom remekeit. Mind ez egy kellemes zene kíséretében. Vendégül látjuk Magyarországon élő ukrán költőnőt Valentina Zincsenko Parászkát. Lehetőségünk lesz kötetlen beszélgetésre az írónővel, az est folyamán írónő bemutatja a nemrég kiadott a „*A sors orsója*” című versek gyűjteményét. Felmerülő költségek: fellépő művészek díjazása, kis értékű ajándék költségei a szavalók részére gondnok túlóra díjazása, szállítás, dekoráció, szállás (az írónő részére), rendezvényszervezés, meghívó, fotó dokumentálása összesen: **120 000 Ft**

3. Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja (2016. december 10.)

Közösen tervezzük a többi nemzetiségi önkormányzattal. Helyszín: Körösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ (1105 Bp., Szent László tér 7-14). Felmerülő költségek: meghívó, fotó dokumentálása, hangosítás, dekoráció, propaganda, szállítás, rendezvényszervezési díj, vásárlási utalványok összesen bruttó **80 000 Ft**.

A program megvalósításának időszaka: (kezdeté-vége) 2016. 06. 01 – 2016. 12. 31.

IV. KÖLTSÉGVETÉS

A programok felsorolása, amelyekre a támogatást igénylik:

Program	Időpontja (időtartama)	Igényelt támogatás összege
Ukrán gasztronómiai és Gyermeknap Kőbányán	2016. július	160 000 Ft
Magyar-ukrán-zenés-irodalmi est Kőbányán	2016. október	120 000 Ft
Hagyományos Karácsonyi ünnepség és Nemzetiségek Napja	2016. december 10.	80 000 Ft

Igényelt támogatás összesen:

360 000 Ft

Csatolt melléklet		igen	nem
1.	A nemzetiségi önkormányzat 2016. évi munkaterve	x	
2.	Helytörténet	x	

Budapest, 2016. május 24.

 P.H.

 .....

 a nemzetiségi önkormányzat elnökének

 aláírása

Budapest Főváros X. kerület
Kőbányai Polgármesteri Hivatal
Humánszolgáltatási Főosztály
Köznevelési és Civilkapcsolati Osztály

Iktatószám: 72/2016.

**Kivonat a Kőbányai Ukrán Önkormányzat
Képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből**

Az ülés időpontja: 2016. február 11.

A kivonatot kapja: Petrovszka Viktória
Elnök

Elnök: A Képviselő-testület 2 fővel határozatképes.

**12/2016. (II. 11.) Kőbányai Ukrán Önkormányzat Képviselő-testületének
határozata**

(2 igen, egyhangú szavazattal)

1. Kőbányai Ukrán Önkormányzat Képviselő-testülete a 2015. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadja el:

2016. január

Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése, beadása. Az ukrán karácsony megszervezése, megünneplése. A nemzeti vagy etnikai nemzetiség nyelvén folyó első óvodai beiratkozási évre nevelési és első iskolai évfolyamra oktatási igény felmérése. Részvétel az Ukrán Országos Önkormányzat által szervezésre kerülő rendezvényeken: Ukrán Egyesítés Napja, Kruti hősök emléknapján .

2016. február

Együttműködési megállapodás felülvizsgálata a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzattal. A Kőbányai Ukrán Önkormányzat 2016. évi költségvetésének és a 2016. évi munkatervének elfogadására. Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére emléktábla megkoszorúzása közösen a többi kőbányai nemzetiségi önkormányzattal. Részvétel az Ukrán Kultúra Nap rendezvényen, a többi helyi, területi ukrán önkormányzatokkal. Részvétel az Ukrán Országos Önkormányzat által megszervezett Mennyei Század lévfordulójának megemlékezésén. Részvétel az Ukrán Kultúra Nap rendezvényen február 12-én. Részvétel a Mennyei Század Hőseiről megemlékezésen február 26-án.

2016. március

Részvétel az 1848/49-es forradalom és szabadságharc tiszteletére 2016. március 14-ei és március 15-ei megrendezésre kerülő ünnepi programokon. Tarasz Sevcsenko születése 202. évfordulójának megünneplése. Tarasz Sevcsenko szobrának megkoszorúzása. Részvétel a hagyományos Sevcsenko Esten. Kőbányai pályázat elkészítése.

2016. április

Aktuális feladatok, illetve pályázatok elkészítése, benyújtása. Döntés a feladatalapú támogatás felosztásáról. Ukrán húsvét megszervezése. Hagyományőrző foglalkozások: készülődés a Húsvétra, ukrán hagyományos húsvéti tojás készítése. Ukrán-magyar irodalmi-zenés est megszervezése Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Részvétel a Csernobili tragédia áldozatainak megemlékezésén.

2016. május

Beszámoló a Kőbányai Ukrán Önkormányzat 2015. évi költségvetésének végrehajtásáról és a 2015. évi munkatervi tevékenységről. Javaslat a Kőbányai Ukrán Önkormányzat 2015. évi pénzmaradványának felosztására. Gyermeknap megszervezése, Kőbányai Ukrán Kulináris – Gasztronómiai Nap megszervezése. Hagyományőrző foglalkozások. Ukrán népi Motánka-baba készítése a Kőbányai FSZK-ban. Részvétel az Ukrán Országos Önkormányzat által szervezett hagyományos „FORRÁS” Országos Ukrán Anyanyelvi Vers- és Prózamondó Versenyen. A Kárpátaljai "Bávká" bábszínház előadását megszervezése és lebonyolítását. Fővárosi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat által megszervezésre kerülő Anyák napi ünnepségén való részvétele.

2016. június

Szent László Napok rendezvénysorozaton való részvétel, koszorúzás a Szent László szobornál. Ukrán Gasztónia Nap Kőbányán II. rendezvény megszervezése Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában.

2016. július

Fővárosi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat által megszervezésre kerülő Szent Iván napon való részvétele.

2016. augusztus.

Ukrajna Függetlenség Napja rendezvényen való részvétele.

2016. szeptember

Beszámoló a Kőbányai Ukrán Önkormányzat 2016. I. félévi költségvetésének végrehajtásáról. Ukrán Kulturális Est megszervezése a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában. Részvétel az Ukrán Országos Önkormányzat által szervezett hagyományos „FORRÁS” Országos Ukrán Anyanyelvi Vers- és Prózamondó Versenyen.

2016. október

Hagyományőrző foglalkozások

Magyar-ukrán zenés-irodalmi irodalmi est Kőbányán

2016. november

Tájékoztató a Kőbányai Ukrán Önkormányzat 2016. I-III. negyedévi költségvetésének végrehajtásáról. Koszorúzás az október 23-ai nemzeti ünnep alkalmából a Kis fogház emlékhelynél. Az 1932-33-as nagy ukrajnai éhínség 83. évfordulóján nemzetünk tragédiájára megemlékezése a Holodomor emlékműnél, a többi Magyarországon működő ukrán szervezetekkel közösen, koszorúzás. Koszorúzás a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emlékére készült emléktáblánál.

Hagyományőrző foglalkozások. Készülődés Karácsonyra. Ukrán népi karácsonyi Diduch készítése.

2016. december

A Kőbányai Ukrán Önkormányzat Közmeghallgatása. Nemzetiségek hagyományőrző karácsonyi ünnepsége a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központban. Nemzetiségek Napjának megünneplése. Hagyományőrző foglalkozások: Készülődés Karácsonyra.

Folyamatos feladatok: A kitűzött feladatok megvalósítása érdekében pályázatok készítése. Aktív kapcsolattartás az Országos és a Fővárosi, kerületi és vidéki ukrán nemzetiségi önkormányzatokkal. Részvétel az ukrán társönkormányzatok kiemelt rendezvényein.

- Kapcsolatfelvétel Magyarországon élő és alkotó ukrán képzőművészekkel, és azokkal közösen kiállítások szervezése
- Magyarországon élő ukrán írók és költők felkutatása, irodalmi estek megszervezése
- Könyvbemutatók szervezése
- Ukrán Hagyományápoló Klub "Vörös Kányafa" havi rendszerességgel megszervezése Budapest több helyszínen (Nemzetiségek és Civil Szervezetek Házában)
- Ukrán gyermek néptánc tanfolyamon való részvétel és támogatás
- Kőbányán élők ukrán családok összejövetele havi rendszerességgel
- Egész napos gyermek és felnőtt programok társszervezése
- Gasztronómiai bemutató
- A kerületben élő ukrán származású emberek felkutatása együttműködve a többi kerületi ukrán önkormányzattal és az Ukrán Dokumentációs Központtal (anyagok archiválása, videofelvételek készítése, interjúk készítése, meglevő archívum digitalizálása)
- Folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a Magyarországon működő ukrán szervezetekkel
- Országos, Fővárosi és más települési illetve kerületi ukrán önkormányzatokkal.
- Ukrán zenei CD és könyv kiadása /vagy annak támogatása/, együttműködve más ukrán szervezetekkel

2016-ben konkrét kerületi rendezvények megtartása és megpályáztatása:

- Magyar-ukrán zenés-irodalmi irodalmi est Kőbányán
- Ukrán Gasztronómia Nap Kőbányán.
- Ukrán bábszínház előadása Kőbányán
- Ukrán népi hagyományörző kézműves foglalkozások Kőbányán

A Kőbányai Ukrán Önkormányzatot érintő kérdések esetében részvétel a Humánszolgáltatási Bizottság ülésein, valamint a Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületi ülésein.

2. A Kőbányai Ukrán Önkormányzat Képviselő-testülete felkéri az elnököt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: azonnal

Felelős: elnök

Budapest, 2016. május 24.

A jegyzőkönyvi kivonat hiteles:

Jógáné Szabados Henrietta
civil és nemzetiségi referens

A magyarországi ukránok

Tartalomjegyzék:

- Történelem, földrajz, népszámlálási adatok
- Közművelődési, kulturális intézmények egyesületek, szervezetek, A
- Nevelési, oktatási Intézmények
- Önkormányzatok
- Nemzetiségi szószóló
- Kőbányai Ukrán Önkormányzat
- Egyházi élet
- Anyország, külföldi kapcsolatok
- Ukrán irodalom Magyarországon
- Az ukrán konyha
- Magyarországi ukránok eseménynaptára

TÖRTÉNELEM, FÖLDRAJZ, NÉPSZÁMLÁLÁSI ADATOK

Az ukránok a XIII. századtól kezdve szivárogtak át Galíciából (a mai Nyugat-Ukrajna területéről), Máramaros-, Bereg-, Ung- és Zemplén megye lakatlan, hegyes vidékeire.

Az ukránok a XVII. században már tömegesen menekültek a lengyel földesurak elől. A magyar földesurak - közülük is elsősorban a Rákóczi család - kenézeik révén telepítették le szervezetten, a szintén Galíciából érkező parasztokat. Ezzel párhuzamosan a XIX. század végéig folytatódott spontán beszivárgásuk is. A XVII. században kb. 300 ezer ukrán érkezett Magyarország területére. Egy csoportjuk a Szerencs-Tokaj-Sárospatak vonal mentén, a hegyaljai magyar városokban telepedett le. Az utolsó nagyobb áttelepedési hullám a XIX. század második felében zajlott le, mely szorosan összefügg az Újvilágba történő kivándorlással. Ekkor emberek ezrei indultak el Galícia sűrűn lakott területeiről a jobb élet reményében Amerikába, vagy Kanadába, míg mások - Magyarországon át - az annektált boszniai területekre. Ekkor telepedtek le sokan, Pesten és környékén is. 1837-ben Pesten jelenik meg az új galíciai ukrán irodalom első kiadványa, a „Ruszalka Dnyisztrovaja” (Dnyeszteri Sellő) című verseskötet. E kiadvány korszakot meghatározónak számít bizonyítva azt, hogy az ukrán nép nyelve - élő nyelv, a népköltészet nyelvezete meghatározó alapja az ukrán irodalmi nyelvnek.

Jelenleg jelentősebb számban Budapesten, Komáromban, Szegeden, Debrecenben, Nyíregyházán, Várpalotán és Székesfehérváron élnek ukránok.

A 2011-es népszámlálás adatai szerint Magyarországon 7396 személy vallja magát ukrán nemzetiségűnek.

Ebből

- fővárosban 2128 fő
- megyeszékhelyen, megyei jogú városban 1642 fő
- egyéb városban és községben 1560 és 2066 fő.

KÖZMŰVELŐDÉSI, KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK EGYESÜLETEK, SZERVEZETEK.

Az ukrán érdekképviselőket az 1991-ben megalakult Magyarországi Ukrán-Ruszin Kulturális Egyesület látta el a kisebbségi törvény elfogadásáig (1993.), amikor is létrejött a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület, mely 1995-ben szegedi és komáromi képviseléssel bővült. Az Egyesület az elsődleges mozgatórugója a magyarországi ukrán közösség életének; elsősorban anyanyelvük és népi hagyományaik ápolása, történelmi emlékek megőrzése és a kultúra terjesztése területén fejt ki tevékenységét. Kiemelt feladatának tekinti az ukrán irodalom magyarországi megjelenítését. Gondozásukban jelent meg többek között Leszja Ukrajinka és Marija Ploszkina verseskötete, Valentina Zincsenko magyarországi ukrán költőnő „Mályvák a vásznon” című verseskötete vagy „Az elrejtett igazság” címmel az 1932-33. évi nagy ukrainai éhínség dokumentumait feltáró tanulmánykötet Hartyányi Jaroslava szerkesztésében, továbbá Neupauer Kamill szerkesztésében „A szemtanú vallomása” c. történelmi tanulmány. Az Egyesület a rendszeres hagyományőrző programok kezdeményezésében és szervezésében elsősorban az országos és a helyi önkormányzatok partnereként vesz részt.

A magyarországi ukrán kisebbségi 1991. év óta folytat szervezett közösségi életet. A folyamatosan bővülő tevékenységek (hagyományőrző rendezvények szervezése, folyóirat, kiadványok kiadása, emlékhelyek létesítése, vasárnapi iskola, ifjúsági táncegyüttes, kórus, könyvtár, néprajzi muzeális gyűjtemény működtetése, nyelvi táborok szervezése, stb.) országos szintű szervezése és a helyi munka koordinálása szükségessé tette egy központosított intézmény létrehozását. Ennek érdekében hozta létre a Ukrán Országos Önkormányzat a magyarországi ukrán közösség első intézményét, a Magyarországi Ukrán Kulturális és Dokumentációs Központot.

Az új intézmény látja el az országos testület kulturális tevékenységét, szervezi és irányítja a rendezvényeinek lebonyolítását. Az intézmény keretén belül működik az Első Magyarországi Ukrán Könyvtár és a Magyarországi Ukrán Néprajzi Múzeum és Közgyűjtemény.

Közösségi életük meghatározó részét képezik a nemzeti nagyjairól történő megemlékezések, zenés-irodalmi estek keretében. Ezek közül is a legjelentősebb a Sevcsenko Estek megrendezése, központi megemlékezés és regionális programok formájában. Minden év februárban most már 20 éve az ukrán közösség megünnepli az Ukrán Kuérúra napját, minden év májusban minden ukrán költeményeket szerető éstisztelő részére megrendezésre kerül a "Forrás" az országos ukrán nyelvű vers- és prózamondó verseny.

A különböző szervek együttműködésének köszönhetően az elmúlt években több emléktáblát és szobrot is állított az ukrán kisebbség.

A közösség kulturális életében fontos szerepet tölt be a Veszélka Ifjúsági Táncegyüttes. Jelenleg Veszélka táncegyüttesnek együttesenek mini csoportja készül fel, hogy átvehesse a nagyk

2015-ben egy tehetséges fiatal csapat létre hozta a hagyományos népdalokat és népi jellegű műdalokat éneklő "Vodohráj" triót, amely nagy sikereket ér el az ukrán rendezvényeken történő fellépései során.

A Magyar Televízió „Rondó” című kisebbségi magazinműsora havi rendszerességgel ad tájékoztatást a hazai ukrán közösség életéről.

A Magyar Rádió heti 30 perces műsoridőben sugároz ukrán adást.

Az írott sajtót az 1996. januárja óta megjelenő „Hromada” című ukrán-magyar nyelvű negyedéves újság képviseli. 2001-ben az ukránok létrehozták saját internetes portáljukat (www.ukrajinci.hu / www.ukranok.hu), melyen naprakész ukrán és magyar nyelvű, írott és fotókkal illusztrált információ található a magyarországi ukrán közösség mindennapjairól és programjairól, valamint a www.hromada.hun olvasható a Hromada c. folyóirat teljes anyaga.

NEVELÉSI, OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK

Budapesten, Szegeden, Várpalotán és Nyíregyházán működik Ukrán Vasárnapi Iskola. Minden évben megrendezésre kerül a Nemzetközi Ukrán Ifjúsági Tábor a vasárnapi iskolákban tanuló gyermekek és az anyaországból érkező diákok részvételével. Ez a képzési forma elsősorban az óvodás és általános iskolás korú gyerekek anyanyelvi oktatását, valamint a népi kultúra (énekek, zene, tánc, irodalom, hagyományok) átörökítését biztosítja szervezett formában, egységes tanterv szerint. A kisebbségi nyelvhasználat szinte minden területen érvényesül. Rendszeresen foglalkoztatnak ukrán vendégtanárt és rendelkeznek saját ösztöndíjjal a tehetséges fiatalok támogatására.

Az ukrán nyelvi képzés lehetősége középszinten Baktalórántházán, felső szinten Budapesten, Szegeden, Nyíregyházán és Debrecenben biztosított.

Az Ukrán Országos Önkormányzat számos feladata közül kiemelten fontosnak tartja, hogy a Magyarországon élő ukrán nemzetiségű családban született gyermekek attól függetlenül, hogy távol élnek az anyaországtól, minden lehetőséget megkapjanak, hogy anyanyelvüket, hagyományaikat megismerjék, megszeressék, ápolják és tovább adhassák majd gyermekeiknek.

Azért, hogy mindez hosszú távon megvalósulhasson, az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít arra, hogy az ukrán gyermekek minél korábban és minél szélesebb körben, akár játékosan, akár komoly keretek között, a Vasárnapi Iskolában vagy akár a felnőtteknek szóló programokon való részvétellel is megismerkedjenek az ukrán kultúra minden területével.

A Magyarországi Ukrán Kulturális és Dokumentációs Központban lehetőség nyílik a hagyományápolás, nyelvtanulás elősegítésére a gyermekek számára: vasárnapi iskola, óvodás csoport, zene stúdió, ukrán néptánc iskolát és a hagyományörző szakkör keretein belül.

EGYHÁZI ÉLET

Anyanyelvű hitélet gyakorlására 2000. óta a Fő utcában lévő görög katolikus és a Vágóhid utcában lévő Szent Cirill és Szent Metód bolgár ortodox templomban van lehetőség, elsősorban a vallási ünnepek, továbbá, fontos megemlékezések alkalmával, ukrán nyelvű istentiszteletek tartanak.

2016 júniusától heti rendszerességgel lesznek ukrán nyelvű misék Budapesten.

ÖNKORMÁNYZATOK

Az 1994-es választások során az ukránok nem kezdeményezték kisebbségi önkormányzat létrehozását, 1998-ban viszont már két budapesti kerületi és két helyi (Szeged, Komárom) kisebbségi önkormányzat jött létre. 1999-ben alakul meg első ízben az Ukrán Országos Önkormányzat és a Fővárosi Ukrán Önkormányzat.

A 2002-es választások eredményeként 12 ukrán kisebbségi önkormányzat alakult.

A 2006. évi kisebbségi önkormányzati választások során az ukrán kisebbségi választói jegyzékbe összesen 1 362 fő iratkozott fel. Összesen 20 településen és fővárosi kerületekben került kitűzésre ukrán választások.

A 2010 október 3-án megtartott kisebbségi önkormányzati választások során az ukrán kisebbségi névjegyzék összeállítását 53 településen kezdeményezték. A választói jegyzékre összesen 1338 fő iratkozott, 23 településen és fővárosi kerületben került kitűzésre ukrán kisebbségi önkormányzati választás.

A 2014. október 12-én megrendezett kisebbségi önkormányzati választások keretében a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület 70 önkormányzati képviselői mandátumot szerzett.

Jelenleg Magyarországon az Ukrán Országos Önkormányzat mellett összesen 6 települési, 1 fővárosi és 9 budapesti kerületi ukrán önkormányzat működik.

- Ukrán Országos Önkormányzat

- Nyíregyházi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Miskolci Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Szegedi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Váci Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Várpalotai Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Veszprémi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Fővárosi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Főváros II .kerületi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- IV. kerületi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Erzsébetvárosi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Józsefvárosi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Ferencvárosi Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Kőbányai Ukrán Önkormányzat
- Ujbudai Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Pesterzsébeti Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat
- Csepeli Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat

NEMZETISÉGI SZÓSZÓLÓ

Magyarország lakosai 2014. április 6-án országgyűlési képviseléválasztáson vettek részt. Az új választási törvény lehetőséget adott a magyarországi kisebbségeknek arra, hogy képviselőket küldjenek a magyar országgyűlésbe.

Az új választási törvény a hazai kisebbségek életében is komoly változásokat hozott. Egyrészt megszüntette az eddig használatban volt kisebbség, illetve etnikum kifejezéseket, helyére az egységesen használt nemzetiség kifejezés került, másrészt rendelkezett a nemzetiségek országgyűlési képviseletének lehetőségéről.

2014 óta Hartyáni Jánoszláva szószóló asszony képviseli az ukrán nemzetiséget a Magyar Parlamentben.

KŐBÁNYAI UKRÁN ÖNKORMÁNYZAT

A Kőbányai Ukrán Önkormányzat 2014. október 27-én alakult, céljaul és feladatául tűzve ki az ukrán hagyományok és kultúra ápolását, megőrzését, védelmét.

A Kőbányai Ukrán Önkormányzat Képviselő-testülete 2014. november 7-én elfogadta a Szervezeti és Működési Szabályzatát. 2014. november hónapban Együttműködési megállapodást kötött a Kőbányai Önkormányzattal.

2014. október 23-án a Kőbányai Önkormányzat szervezésében ünnepi műsorral egybekötött koszorúzáson vettek részt az 1956-os forradalom és szabadságharc 58. évfordulója alkalmából. **2014. november 4-én 11.00 órakor** a „Mártírjaink emléke örök” koszorúzási ünnepségen vettek részt a Kisfogház Emlékhelynél.

2014. december 14-én 17.00 órakor megrendezett Nemzetiségek Hagyományörző Karácsonyi Rendezvényén kulturális műsorral képviselték magukat.

2015. június 13-án a Kőbányai Ukrán Önkormányzat az ukrán kulturális örökségének ápolásával kapcsolatos feladatok ellátása céljából **Ukrán Gasztronómiai Napot és Gyermeknapot, valamint 2015. november 13-án** megrendezték az **Ukrán művészek találkozója Kőbányán** című rendezvényt a Nemzetiségek és Civil Szervezetek Háza kertjében. (1105 Budapest, Ihász utca 26.).

A Kőbányai Ukrán Önkormányzat egész évben működtette a Bavka hagyományörző szakkört.

Ezek között is kiemelkedő feladatának tekinti, hogy segítsen minden Magyarországon született ukrán nemzetiségű gyermek számára elsajátítani anyanyelvét és megőrizni szüleik, szülőföldjük hagyományait.

ANYAORSZÁG, KÜLFÖLI KAPCSOLATOK

Az Ukrán Országos Önkormányzat szoros kapcsolatokat tart fenn az anyaországgal, de a környező országok ukrán diaszpóráinak szervezeteivel is. Szinte valamennyi hazai ukrán rendezvényen részt vesznek az Ukrajnából, Horvátországból, Szlovákiából, Romániából érkező művészek, vendégek.

Az Európai Ukránok Kongresszusának tagja – mint társadalmi szervezet - a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület (1991.), ami 2002-ben az Ukrán Világkongresszusi tagsággal bővült.

Az anyaországi tudományos és kulturális szervezetekkel is folyamatosan tartják a kapcsolatot, amelyektől több konferencia és előadás megszervezéséhez kaptak már segítséget. Ápolják a kapcsolatot Ukrajna Magyarországi Nagykövetségével is, kölcsönösen segítve egymás munkáját.

Az 1991-ben aláírt „A Magyar Köztársaság és Ukrajna között a jószomszédság és az együttműködés alapjairól szóló szerződés” alapján alakult meg a Magyar-Ukrán Kisebbségi Vegyes Bizottság. A magyar tagozat munkájában folyamatosan részt vesz az Ukrán Országos Önkormányzat képviselője.

UKRÁN IRODALOM MAGYARORSZÁGON

A történeti visszatekintést az 1837. Évvel kell kezdeni, melyhez az ukrán irodalom történetének - a Magyarországhoz történő kapcsolódáson túlmutató - kiemelkedő eseménye kötődik. Ebben az évben jelent meg - és éppen Magyarországon - az új galíciai ukrán irodalom első kiadványa, a „Ruszalka Dnyisztrovaja” (Dnyeszteri Sellő) című verseskötet.

E kiadvány korszakot meghatározónak számít bizonyítva azt, hogy az ukrán nép nyelve - élő nyelv, a népköltészet nyelvezete meghatározó alapja az ukrán irodalmi nyelvnek.

A kis formátumú könyvben fontos helyet foglalnak el az ukrán népdalok és históriás énekek, melyeken kívül megtalálhatóak a szerkesztők eredeti művei, továbbá az ukrán fordításban közreadott szerb népdalok is. A kötet szerkesztői ismert galíciai ukrán költők, Markijan Saskevics, Jakiv Holovackij és Ivan Vagilevics, akik a híres „Ruszka troica” irodalmi csoport (1833-1837) alapító tagjai. Egyikük, Jakiv Holovackij egy ideig a Pesti Egyetemen tanult, ahol megismerkedett szlovák és szerb származású fiatal irodalmárokkal. Ők ígérték meg, hogy segítenek a „Ruszalka Dnyisztrovaja” kiadásában. „Ha nem tudjuk Lvivban megjelentetni az ukrán könyvet - írta Saskevics - elvisszük Bécsbe és ha ott se láthat napvilágot, marad még a szabad Magyarország.”

Így is történt. Végül a magyar cenzor engedélyezte a könyv kiadását, 1836. Október 6-án.

A Királyi Egyetemi Nyomdában készült el 1000 példányban ez a nagyjelentőségű kötet. Sajnos a megjelentetést követően az Osztrák hatóságok elkobozták és csak kb. 200 példányt sikerült megmenteni, melynek egy részét a magyar olvasók kapkodták el.

A XIX. század közepétől a kilencvenes évekig szünet következett, mely elsősorban annak tudható be, hogy a magyar forradalom és szabadságharc megtorlásától a kiegyezésig, nagy csend honol az irodalmi művek kiadása területén is. A század vége felé megváltozik a helyzet és Magyarországon főként a jelentős ukrán költők művei iránt tapasztalható érdeklődés. Leginkább Tarasz Sevcsenko és Ivan Franko művei kerülnek fordításra.

Sevcsenko versei először 1896-ban szólaltak meg magyarul, majd a XX. Század elején és az Első Világháború alatt. A nagy ukrán költő legjobb magyar fordítója Zempléni Árpád, akinek fordításai az „Uránia” c. folyóiratban, a „Budapesti Szemle” és az „Alkotmány” című újságokban, majd az Első Világháború

előestéjén, a Budapesten rendszeresen kiadott „Ukrajna” című folyóiratban jelentek meg.

Sok magyar irodalmárt foglalkoztatott **Sevcsenko költészete**, pl. **Zsátkovics Kálmánt**, valamint **Giador Sztripszkijt** aki „ukrán Petőfi”-nek nevezte Sevcsenkót.

A Sevcsenko költeményeinek magyar nyelvű fordítását tartalmazó első önálló kötet „**Kobzár**” címen 1951-ben, **Hidas Antal fordításában** jelent meg Ungváron. Ezt követően 1989-ben a budapesti Európa Kiadó gondozásában, az „**Apácahymusz**” című kötetben kerültek kiadásra Sevcsenko válogatott versei, a legjobb magyar költő-műfordítók tolmácsolásában. Többek között **Weöres Sándor**, **Képes Géza**, valamint a kettős kötődésű (ukrán-magyar származású) **Grigácssy Éva** költő-műfordító tollából. Itt kell megemlítenünk, hogy Grigácssy Éva nem csak fordítja az ukrán költők verseit, de a híres költőnő **Leszja Ukrajinka** költészetén túlmenően, az Ő egyiptomi tartózkodásának, munkásságának körülményeit is kutatja

E kettős műfordítói érdeklődéssel térünk át az ukrán irodalom és költészet másik nagy egyéniségének, **Leszja Ukrajinkának magyarországi megjelenítésére**. Az Európa Kiadó 1971-ben jelentette meg „**Út a tengerhez**” címmel, a Karig Sára szerkesztésében készített versesekötetet, mely Leszja Ukrajinka válogatott költeményeinek magyar nyelvű fordítását tartalmazza.

Ugyanebben az évben - szintén Karig Sára munkásságának köszönhetően - , a **Magvető Kiadó** gondozásában megjelenik az „**Ukrán Költők**” című antológia, mely a XII.-től a XX. Századig mutatja be a legismertebb 100 ukrán költő, magyar fordításban megjelent verseit.

Egyes, a kötetben tolmácsolott költők verseiből egyértelműen kitűnik a közös múlt, az Osztrák-Magyar Monarchiára visszavezethető hagyományokon alapuló hasonlóság, melyek közös indíttatást eredményeztek az ukrán és magyar költészet terén. Azok az írók-költők, akik a magyarokkal közös államhatárokon belül éltek és alkottak, örömmel vették műveik magyarra fordítását. Közülük is a legismertebbeket emelnénk ki.

- **Jurij Hojda** (1919 - 1955) tanulmányait egyrészt Debrecenben, másrészt a Munkácsi Pedagógiai Főiskolán folytatta. Első írásai 1939-ben jelentek meg. Magyarbarátságáról ismert, közvetlen hangú lírikus, a kárpátaljai táj népszerű költője.
- **Jurij Fegykovics** (1834 - 1888) az osztrák hadseregben szolgált és első verseit német nyelven, a továbbiakat anyanyelvén ukránul írta. Magyar nyelven elsőként a „Vadász” című verse jelent meg 1898-ban, a „Képes Családi Lapok”-ban.

- **Vaszil Pacsovszkij** (1878 - 1942) Bécsben tanult, majd Kárpátalján élt és tanított. Első versei 1900-ban jelentek meg.
- **Ivan Franko** (1856 - 1916) egyetemi tanulmányait Lvivben folytatta, majd Bécsben szerzett bölcsész-doktori címet. Első versei 1874-ben láttak napvilágot. Elbeszélései, kisregényei 1899 óta magyar nyelven is számtalanszor megjelentek. Legismertebbek a „Kötörők” és a „Zahar Berkut” című regénye. Műveinek leismertebb fordítója Képes Géza.

Amennyiben az ukrán irodalom magyarországi megjelenítésének mai helyzetét kell értékelni, folyamatos a fejlődés és az ilyen jelleg kezdeményezések támogatása.

A Ukrán Országos Önkormányzat és a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület által kiadott könyvek:

- 1996-ban kiadta Leszja Ukrajinka legismertebb verseit tartalmazó kétnyelvű verseskötetét (Hartyányi Jaroszlava és Natalia Dragomanova szerkesztésében)
- 2000 ben Tárász Sevcsenko költeményeit ukrán és magyar nyelven
- 2002 ben Leszja Ukráninka műveit
- 2004- ben "Az elrejtett igazság", Hartyányi Jaroszláva
- 2005- ben Valentina Zincsenko „Mályvák a vásznon”
- 2015 -ben Valentina Zincsenko „A sors orsója” című versek gyűjteménye

UKRÁN DALOK MAGYARORSZÁGON

A magyar és az ukrán nép történelmi sorsában sok az azonos vonás. A földrajzi közelség, természetesen hatással volt a két szomszéd nép kulturális kapcsolataira is, amelyeknek gyökerei a messzi régmúltba nyúlnak vissza. A „Régmúlt idők krónikája” a 898-as események között említést tesz arról, hogy az „ugorok” a Kárpátok felé tartva tábort vertek a Dnyeper felett, Kijev közelében. Később, amikor Szent István államot alapított Közép-Európában, fenntartotta állama kapcsolatait a Kijevi Russzal is.

' Közismert tény, hogy Bölcs Jaroszlav kijevi fejedelem ahhoz az András herceghez adta nőül leányát, Anasztáziát, aki a kijevi fejedelem segítségével űzte el hazája földjéről a német hódítókat. Abban az időben számos tudós és egyházi személyiség jött Kijevből Magyarországra. Magyarország az elsők között a Kijevi Russzal létesített közvetlen gazdasági és kulturális kapcsolatokat. Ennek tudható be, hogy a magyar nyelv számos szláv, illetve ukrán eredetű

kifejezést integrált, jobbra a falusi életmódhoz kötődő szavakat, mint például: kasza, gereblye, borona, villa, széna stb.

A szláv, illetve ukrán népköltészetben maradandó emléket hagyott Mátyás király uralkodása. Ez egyébként annak bizonyítéka, hogy mind a magyarok, mind az ukránok elkeseredett harcot folytattak a török hódítók ellen. A 18-19. századi szabadságharcok közös zászló alá sorakoztatták fel a kárpátaljai magyarokat és ukránokat, a zaporozsjei kozák csapatokban sok magyar katona harcolt. A zaporozsjei katonai nyilvántartások számos, az egyes katonák nemzeti hovatartozására utaló adatot őriznek. Olyan neveket olvashatunk a listákon, mint Illés Venger vagy István Vengrin.

Köztudott, hogy a Balparti Ukrajna a 18. században lépett szorosabb kapcsolatba Magyarországgal. A két ország különösen élénk kereskedelmi forgalmat bonyolított le. Tokajban megtelepedett egy ukrán kolónia, amelynek jelenléte nagy hatással volt a térség kulturális életére. Ellátogatott Tokajba Hrihorij Szkovoroda is.

A rendelkezésünkre álló tények szerint a két nép kultúrája, népdalkincse nagy hatással volt egymásra. Ebben a legérdekesebbek az ukrán kolomijkák és táncok magyar feldolgozásai. A kolomijka kifejezetten az ukrán nemzeti kulturális örökség része. A magyar lakosság évszázadokon át énekelte ezeket a dallamokat, amelyek az idők során sajátos magyaros hangzást nyertek. A jelenséget tanulmányozta és leírta a világhírű magyar zeneszerző, zenetudós és népzene kutató, Bartók Béla (1881-1945) is. 1934-ben jelent meg tartalmas és a zenei párhuzamok felsorakoztatásában gazdag műve, a Népzene és a szomszéd népek zenéje. Bartók arra a következtetésre jutott, hogy a kolomijkákból eredeztethetőek a magyar kanásznóták. Véleménye szerint a kolomijkák a következőképpen épültek be a magyar zenébe: Ukrán kolomijka = magyar kanásznóta = magyar verbunkos = új magyar népdal.

Egy másik népzene kutató, Rétei Prikkel a magyar és az ukrán táncok zenei összehasonlításakor arra a következtetésre jutott, hogy a kolomijkák szolgáltak néhány más magyar dallamforma - például a pásztortánc, a hajdútánc - alapjául is.

De nemcsak a kolomijka-dallamok kerültek át a magyar népdalkincsbe, hanem egyes konkrét nóták is. Így például az egyik legnépszerűbb, a „Ment a kozák a Dunán túlra” című. A dallamra új, magyar szöveg íródott, amelynek szerzője, sajnos, ismeretlen. Kodály Zoltán szerint az igazi „átöröklés” akkor következik be, amikor egy más néphez kötődő dallamhoz magyar szöveget írnak, s ezt a magyar hallgató már sajátjaként értelmezi. Kodály szerint a magyar népzeneben kevés az ilyen „átöröklés”, amelyek közül az egyik legismertebb, Szemen Klimovszkij nótája, amely egy szerelmespárról szól, akik a dal „magyar

változatában" két madárkaként szerepelnek. Némi változások figyelhetők meg a dallamban is, többek közt a nóta csárdás-ritmusban fejeződik be.

A múlt század első felében, a magyarországi kiadványokban kevés szó esik az ukrán népdalokról. Az 1850-es években jelennek meg az első cikkek, illetve tanulmányok, ám ezek elsősorban a kárpátaljai szláv népesség történelméhez és néprajzához kötődnek. Az 1860-as években látnak napvilágot az ukrán népköltészeti alkotások első magyar fordításai. Valószínűleg a 19. század második felében kiadott dalszöveg- fordítások jelentették az ukrán irodalom bemutatkozását Magyarországon. Ezt az önálló szöveggyűjteményt Lehoczky Tivadar adta ki Magyar-ország népdalok címmel (Sárospatak, 1864.). A könyv előszavát Erdélyi János írta. (A hivatalos Magyarország akkortájt „ugroruszoknak" nevezte a Kárpátalján élő ukránokat.) Lehoczky Tivadar (1830-1915) Munkácson volt jogász, szabadidejét pedig javarészt a népdalkutatásnak és népzene gyűjtésnek szentelte. Az előszót író Erdélyi János (1814-1868) Ungvár mellett született és ifjú korától kezdve gyűjtötte az ukrán dallamokat.

Terjedelmét tekintve a Lehoczky-féle népdalgyűjtemény szinte azonos a Németországban megjelent „Ukrajna költészete" című kötettel, amelynek szerzője F. Bodenstedt. Lehoczky gyűjteménye zömében kárpátaljai dalokból és kolomijkákból áll. Az ukrán gyökerekről ebben a kötetben nem esik szó.

A kötet 116 dalt tartalmaz, amelyek közül néhány, irodalmi eredetű. A fordító a leginkább a szerelmes dalokból válogatott, de vannak a kötetben köszöntők, aratónóták, toborzók és, természetesen kolomiják. Lehoczky gyűjteményének értéke szinte felbecsülhetetlen, hiszen elsőként fordította a magyar közönség figyelmét az ukrán népdal felé. Ezután számos újságcikk jelenik meg a témáról, többek közt Zilahy Imre írása, az Ukrán költészet a „Modern szatírák" (1885) című folyóiratban. 1886-ban Gregus Ágost magyar irodalomtörténész közreadja A népek lírája című kötetet, amelyben a világ népdalköltészetéből közöl válogatást és a saját fordításában szerepelteti a könyvben a Kedvesem olyan fehér, mint a hó című ukrán népdalt. 1869-ben jelenik meg Ábrányi Kornél A kozákok népdalköltészetéről című írása.

A következő dalgyűjteményt, a Magyar-ország népdalok című kötetet Finciczky Mihály szerkesztette és adta ki. A könyv rövid előszót és dalszöveg-fordításokat tartalmaz. A nyugat-ukrajnai régió dalai mellett szerepelnek a kötetben kelet-ukrajnai nóták, kolomiják és irodalmi eredetű szövegek. Az újabb dalszöveg-fordítások a múlt század '90-es éveiben látnak napvilágot, többnyire ungvári kiadók gondozásában. A kolomijka-ciklust O. Mitrak jegyzi fordítóként és a szövegek a Kelet , illetve a Magyar Szemle (1897) című folyóiratokban jelennek meg. T. Sztripszkij saját feldolgozásában adja közre Sztepan Rudanszkij Repülj Szellő Ukrajnára című dalát.

A 19. század második felében bontakozik ki a Nemzeti Múzeum égisze alatt működő Magyar Néprajzi Társaság tevékenysége. Kutatásaik kiterjednek a Kárpátalján élő ukránokra is. A Társaság hivatalos lapja a kéthavonta megjelenő Ethnographia. A lap valamennyi számában találkozhatunk ukrán vonatkozású anyagokkal, amelyeknek szerzői olyan tudósok és néprajzosok, mint Veres A. , Vrábel M., A Zsurszka, Nemes M. Tanulmányaikban a népdalok az ukránok szokásainak és hétköznapijainak illusztrációiként jelennek meg.

A magyar kutatók figyelemmel kísérték az európai népek dalait közlő kiadványokat. Tudományos szempontból alapvető jelentőségűnek tekintjük Seprődi János kritikai esszéjét, amelyben a Lvovban 1906-ban megjelent „Etnográfia” 21. kötetét elemezte. A kötet nyugat-ukrajnai dalokat is tartalmazott Sztanyiszlav Ljudkevics feldolgozásában és értelmezésében. Az Ethnographia c. folyóirat hasábjain többször is szó esett I. Franko, V. Hnatyuk, V. Suhevics és D. Drahomanov népművészeti ihletésű műveinek tudományos értékéről. Az ukrán költészeti gyűjtemények voltak azok a források, amelyekből a magyar tudósok példákat meríthettek tudományos értekezéseik következtetéseihez.

Közvetlenül a második világháború kitörése előtt több olyan magyar kiadvány is napvilágot látott, amely ukrán dalokat és balladákat is tartalmazott.

1944-ben jelent meg Lovassy Andor fordításában az Ukrán népballadák c. antológia. Az ukrán dallamok és szövegek azoknak a zeneszerzőknek a munkássága révén kerültek be Magyarországra, akik alkotómunkájuk során többször merítettek az ukrán népzenei kincséből. Köztudott, hogy az ukrán dallamok felkeltették Liszt Ferenc érdeklődését is, aki a 19. század 40-es éveiben koncertkörúton járt Kijevben, Odesszában és Jelizavetgrádban. Itteni élményei hatására írta két zongoradarabját, az Ukrán balladákat, amelynek alapjául a Jaj, ne menj, Hricju és a „Szelek fújnak, vad szelek...” kezdetű dalok szolgáltak. Sokat merített az ukrán dallamkincséből Liszt a Mazepa c. szimfonikus költemény megírásakor.

Bartók Béla, a világhírű magyar zeneszerző és népzene-kutató alkotóként és tudósként egyaránt nagy érdeklődést tanúsított az ukrán népdalok iránt. Még az első világháborút megelőzően 80 népdalt jegyzett le Nyugat-Ukrajnában és szándékában állt azokat publikálni. Utolsó műveinek egyike, az „Emberi bánat”, az „Árpát vettem a piacon ...” kezdetű ukrán népdalra épült.

Mindent egybevetve elmondhatjuk, hogy a népdalok voltak a szellemiség azon kincsei, amelyeket szívesen csereberéltek egymással a nemzetek. Ebben a folyamatban alkotóként és barátokként figyelemreméltó helyet foglalnak el a magyarok és az ukránok.

AZ UKRÁN KONYHA

Sokfajta ételéről és finomságairól régóta híres az ukrán konyha. De nemcsak a felhasznált sok-sok hozzávalót tekintve híres a nemzeti konyha, hanem a sokféle kombinációról, a kulináris elkészítési módok alkalmazásáról. Például az ukrán és a kijevi borscs elkészítéséhez majdnem 20 féle termék kell, a paraszt-, poltái és a zöld-ukrán borscshoz majdnem 18, a csesnigivszkijhez 16, a kárász borscshoz 17 és így tovább. Amikor a borscsot készítik, akkor nemcsak főzik azt, hanem pirítják és dinsztelik a hozzávalókat. Néhány hús és halétel hozzávalói is kombinált hőkezelésen mennek keresztül, ami sajátos ízt és aromát kölcsönöz az ételeknek és lédússá teszi azokat.

Az ukrán konyha sok ételét töltött és spékelt formában készítik. Különösen finomak és egészségesek a hússal és zöldséggel kombinált ételek: a töltött káposzta, a spékelt marhahús céklával stb. Az ukrán nemzeti konyha lisztalapú készítményekben is gazdag. A legelterjedtebbek a derelyék, galuskák és más ételek. Jelentős mennyiségben készítenek ételeket tejből és túróból - leveseket, pudingokat, túrós lepényeket stb.

Az utóbbi időben új ételekkel gazdagodott az ukrán konyha. Az élelmiszeripar fejlődése, az új mezőgazdasági kultúra meghonosodása, a tengeri és óceáni halászat növekedése új ételek megjelenését tette lehetővé. Az új termékek alkalmazása, a tudományos alapokon nyugvó receptek és a racionális technológiával elkészített ételek ellenére az ukrán konyha ételeinek nemzeti sajátossága megmaradt.

A mai táplálkozási szokások között jelentősen bővült azoknak az ételeknek a választéka, amelyek zöldséggel, hallal, liszttel, túróval vagy hússal és zöldséggel kombináltak.

NÉHÁNY MAI RECEPT

Varenyki – hagyományos ukrán étel főtt tésztából, töltelékkel. A tésztát búza-, rozs- vagy hajdinalisztból, vagy azok keverékéből, savóval és tojással készítették. Egyházi naptártól függően a töltelék böjti vagy nem böjti lehetett: túró, dinsztelt káposzta, főtt burgonya, mák, kányafa bogyó, fekete áfonya, eper, alma, főtt aszaltgyümölcs, főtt bab vagy sárgaborsó, köles vagy hajdina kása. A tésztát varenikihoz búzalisztból, víz vagy aludttej, tojás és só hozzáadásával készítjük. A víz legyen hideg, így a tészta hosszabb ideig megtartja a nedvességet, nem szárad ki feldolgozás során és jól összeragad. Tészta ne legyen túl kemény. Összedolgozott tésztát kinyújtjuk 1-1,5 cm vastagságúra és 5x5 cm-es kockákra vágjuk, mely közepére helyezzük a tölteléket (kb. 1 kávéskanálnyi). Az oldalakat összepasszintjuk úgy, hogy a varenik három

szögalakú legyen, és összecsípjük. Lehet nem kockára, hanem karikára vágni tésztát pogácsaszaggatóval vagy pohárral. Varanikit bő, enyhén sós vízben megfőzzük, amikor 5-6 perces főzés után felúsznak, ki lehet szedni. A varenikit egy nagyobb tálba szedjük, leöntjük olvasztott vajjal és óvatosan összerázzuk. Lehet varenikit nem vízben, hanem pára alatt készíteni. Ilyenkor a tésztához hozzáadjuk kevéske szódabikarbonát. Nagy lábos peremére rögzítsünk gézlapot, és mikor a víz felforr, helyezzük rá elkészített varenikit és 5 percig fedő alatt pároljuk.

Tésztához: 3 pohár búzaliszt, 3/4 pohár víz, 1 tojás, mokkáskanányi só.

Vareniki krumpilis töltelékkel Burgonyát megfőzzük, áttörjük, hozzáadjuk olajban lepirított aprórágott hagymát, sót, feketeborsot. Fentiekhez hasonlóan elkészítjük varenikit. Tálalás előtt leöntjük olajban pirított hagymával.

Vareniki töltelékkel aszalt szilvából Az aszalt szilvát megmossuk, leforrázzuk és hagyjuk kicsit állni, hogy megpuhuljon. Ezután megszáritjuk, kimagozzuk. Töltelékhez egész szilvát vagy aprítva használjuk, és adjuk hozzá kevés cukrot. Tálaláskor a vareniki megcukrozzuk és külön edényben adjuk tejfölt is. Töltelékhez: 30 dkg aszalt szilva, 1/2 pohár cukor, 3/4 pohár tejföl.

Ukrán borscs

Ezt a világon is híres levest hagyományosan ukrán eredetűnek tartják. A borscs leves az ukrán konyha remeke, és elterjedt a világ minden földrészén a kivándorló ukránoknak köszönhetően. Ez a leves a céklából készíthető ételek egyik klasszikusa.

Főzzünk hús- és csontlevest. Pucoljunk, mossuk meg és daraboljuk fel csíkokra a céklát, sózzuk meg, spricceljük le ecettel, keverjük össze, tegyük egy lábosba, adjunk hozzá zsírt, paradicsompürét, cukrot és pároljuk félkészre. Készítsünk elő hagymát, sárgarépat és petrezselymet, aprítsuk fel és pirítsuk meg.

A megpucolt burgonyát vágjuk fel darabokra és tegyük a leszűrt húslevesbe, forraljuk fel, adjunk hozzá csíkokra vágott friss káposztát és főzzük 10-15 percig. Ezután tegyük az edénybe a párolt céklát, gyökereket és a hagymát, friss darabokra vágott paradicsomot, illatos erős borsot, babérlevelet. Adjunk hozzá húslevessel hígított rántást, 5 percig forraljuk. Bolondítsuk meg egy kis fokhagymás, petrezselymes tört szalonnával és forraljuk fel megint. 15-20 percig hagyjuk állni. Tálaláskor tegyünk minden tányérba egy adag húst, tálaljunk tejfölt és friss vágott petrezselyem vagy kaport. Hozzávalók: 400 g marhahús csontokkal, 400 g káposzta, 0,5 kg burgonya, 200 g cékla, 1/2 pohár paradicsompüré és tejföl, 1 db sárgarépa és egy petrezselyemgyökér, 1 db

hagyma, 2 evőkanál vaj, 1/2 evőkanál 9%-os ecet, 1-1 evőkanál liszt és cukor, 1-2 gerezd fokhagyma, 2 szem erős illatos bors, 1 db babérlevél

Kutyá – a karácsonyi asztal főételének számít. Régi időkben mindig sokat főztek belőle, hogy elegendő legyen az ünnep mindhárom napjára. Búzát vagy árpat megmossuk, leöntjük vízzel és áztassuk vagy két óra hosszát, hogy jól megduzzadjon. Utána öntsünk hozzá még vizet és főzzük meg. Amikor elkészül, keverjük bele a darált mákot, mézet vagy cukrot, aprított diót és a mazsolát.

2 pohár búzához – 8 pohár víz, 1 pohár méz, 10 dkg mazsola, 10 dkg dió, 1 pohár mák.

Uzvár – vegyes aszalt gyümölcsből készült kompót, a kutyá feltétlen kiegészítése. Gyümölcsöt hideg vízzel leöntjük és főzzük 2-3 órát, amíg meg nem puhul. A végén hozzáadunk cukrot vagy mézet. Elkészült uzvárt hideg helyen 5-6 órát pihentetjük, hogy jobb íze legyen. Tálaljuk szép mázos kancsóban, a főtt gyümölcsöt pedig – külön, mázos cseréptálban.

1 l vízhez – 10-10 dkg aszalt alma, szilva, körte, meggy, maszola, 1 pohár méz vagy cukor.

MAGYARORSZÁGI UKRÁNOK ESEMÉNYNAPTÁRA.

1. Január 1. – Újév.
2. Január 7. – Ortodox karácsony.
3. Január 14. – Újév a régi naptár szerint.
4. Január 19. – Jézus megkeresztelése. Vízkereszt.
5. Január 22. – Ukrajna egyesítése. 1919-ben ezen a napon kihirdették – az Ukrán Népi Köztársaság és a Nyugat-Ukrajnai Népi Köztársaság egyesítését, s egy független ukrán államot hoztak létre.
6. Február 21. – Ukrán Kultúra Napja
7. Március 9-10. – Sevcsenko napok. Az ukrán költő, festő, filozófus Tarasz Sevcsenko születésnapját ünnepeljük
8. Április 26. – Csenobili katasztrófa emlék napja.
9. Május 28 – „FORRÁS” Országos Ukrán Anyanyelvi Vers- és Prózamondó verseny
10. Június 13. – Ukrajnai Szentek napja.
11. Június 28. – Az Ukrán Alkotmány napja.
12. Július 7. – Iván Kupala napja.
13. Július 28. – Apostoli Szent, Kijevi Nagy-Volodimir fejedelem, a Kijevi Rusz megkeresztelőjének ünnepe.
14. Augusztus 24. – Ukrajna Függetlenségének napja.
15. Szeptember 1. – A tudás napja.

16. Október 14. – Az Ukrán Kozákság napja.
17. November 9. – Az ukrán nyelv napja.
18. November 27. – Éhínségek és politikai repressziók áldozataira emlékezünk
19. December 19. – Csodatevő Szent Mihály napja. Mikulás Napja.

